

สถานการณ์การเสี่ยงโชคของคนไทย: การวิเคราะห์ทางเลือกเชิงนโยบายสังคม

FORTUNE SEEKING IN THAILAND: AN ANALYSIS OF SOCIAL POLICY ALTERNATIVES

พิธีสิทธิ์ คำนวนศิลป์
ศุภวัฏนุกร ววศ์ธนวุ
ธัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา

สถานการณ์การเสี่ยงโชคของคนไทย: การวิเคราะห์ทางเลือกเชิงนโยบายสังคม
Fortune Seeking in Thailand: An Analysis of Social Policy Alternatives

โดย

พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ (Peerasit Kamnuansilpa)

e-mail: peerasit@kku.ac.th

ศุภวัฒน์นกร วงศ์ธนวสุ (Supawatanakorn Wongthanavasut)

e-mail: supawata@kku.ac.th

รัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา (Tatchalerm Sudhipongpracha)

e-mail: ts2277@gmail.com

วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

College of Local Administration, Khon Kaen University

ผู้จัดพิมพ์

โรงพิมพ์พระธรรมขันธ์

95 ถนนรินรมย์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง

จังหวัดขอนแก่น 40000

พิมพ์ครั้งแรก: มิถุนายน 2557

จำนวน 500 เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ พุทธศักราช 2537 ห้ามทำซ้ำ หรือคัดลอก

เพื่อนำไปเผยแพร่ต่อ จนกว่าจะได้รับการอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้แต่ง

พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์.

สถานการณ์การเสี่ยงโชคของคนไทย: การวิเคราะห์ทางเลือกเชิงนโยบายสังคม =
Fortune Seeking in Thailand: An Analysis of Social Policy Alternatives / พีรสิทธิ์

คำนวนศิลป์, ศุภวัฒน์นกร วงศ์ธนวสุ, รัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา.

- ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2557.

241 หน้า

1. การพนัน – ไทย – วิจัย. 2. สลากกินแบ่ง – ไทย – วิจัย. (1) ศุภวัฒน์นกร วงศ์ธนวสุ.
(2) รัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา. (3) ชื่อเรื่อง.

HV6722.T5 พ795

ISBN 978-616-223-414-9

ประวัติและผลงานของผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร. พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์

รองศาสตราจารย์ ดร. พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ สำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาประชากรศาสตร์จาก University of Missouri at Columbia, Missouri ในปี พ.ศ. 2518 ในปี พ.ศ. 2519-2520 ได้รับทุนการศึกษาระดับหลังปริญญาเอก (Post Doctoral Studies) จาก U.S. Agency for International Development (USAID) ซึ่งเป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวง ต่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีสำนักงานอยู่ที่ กรุงวอชิงตันดีซี ประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อเข้ารับการ ฝึกอบรมและทำการวิจัยทางด้านการบริหารประชากรและ สาธารณสุขที่ University of North Carolina at Chapel Hill, North Carolina หลังจากเสร็จสิ้นจากการฝึกอบรมและวิจัยครั้งนั้นแล้ว รองศาสตราจารย์ ดร. พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ ได้ร่วมทำงานทางด้านการวางแผนครอบครัวและด้านสาธารณสุขมูลฐานกับ กระทรวงสาธารณสุข โดยมีจุดมุ่งหมายในการลดอัตราการเพิ่มและพัฒนาคุณภาพของประชากร ประเทศไทย ส่งผลให้ประเทศไทยได้รับการยกย่องว่าเป็นประเทศที่ลดอัตราการเพิ่มของประชากร และพัฒนาการสาธารณสุขได้รวดเร็วที่สุด

ที่ผ่านมารองศาสตราจารย์ ดร. พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ ได้ผลิตผลงานทางวิชาการที่ได้อรับการตีพิมพ์ในต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ส่วนประวัติการทำงานทางราชการที่ผ่านมารองศาสตราจารย์ ดร. พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ เคยได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้อำนวยการสำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรรมการวิจัยสาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และเคยดำรงตำแหน่ง คณบดีถึง 3 คณะในมหาวิทยาลัยขอนแก่น อันได้แก่ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น และคณะนิติศาสตร์ ปัจจุบันรองศาสตราจารย์ ดร. พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ ดำรงตำแหน่ง ที่ปรึกษาด้านการวิจัยและกิจการระหว่างประเทศ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น และดำรงตำแหน่งเลขาธิการของ International Association for Local Government ตามมติของสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมใหญ่ประจำปี เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2557

รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภวัฒน์นกร วงศ์ธนวุธ

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกทางด้านพัฒนาศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยได้รับทุนการศึกษาจากโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย ในระหว่างที่ศึกษาอยู่ในหลักสูตรนี้ รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภวัฒน์นกร วงศ์ธนวุธ ได้ใช้เวลาส่วนหนึ่งเข้ารับการศึกษาระดับปริญญาโทเพื่อผลิตวิทยานิพนธ์ที่ทรงคุณค่าทางวิชาการ ณ University of Michigan at Ann Arbor ประเทศสหรัฐอเมริกา ส่งผลให้ได้รับรางวัลวิทยานิพนธ์ดีเด่น จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2547 หลังจากสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกแล้ว รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภวัฒน์นกร วงศ์ธนวุธ ได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาให้เป็นผู้ได้รับทุนสนับสนุนเพื่อทำการศึกษาวิจัยหลังระดับปริญญาเอกทางด้านระบบปกป้องทางสังคม รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภวัฒน์นกร วงศ์ธนวุธ จึงได้เดินทางไปศึกษาวิจัยที่ University of Michigan at Ann Arbor ประเทศสหรัฐอเมริกาอีกครั้งหนึ่ง ในปี พ.ศ. 2549

ที่ผ่านมา รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภวัฒน์นกร วงศ์ธนวุธ ได้เคยดำรงตำแหน่งผู้จัดการศูนย์พัฒนาการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายแผนและสารสนเทศ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น รองคณบดีฝ่ายวิชาการ และรักษาการรองคณบดีฝ่ายบริหาร วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปัจจุบันดำรงตำแหน่งคณบดี วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภวัฒน์นกร วงศ์ธนวุธ เป็นผู้มีผู้เชี่ยวชาญทางด้านสถิติ การออกแบบและระเบียบวิธีทางการวิจัย และการบริหารกิจการสาธารณะ และเป็นผู้ที่มีผลงานตีพิมพ์ในสาขาดังกล่าวทั้งในประเทศและต่างประเทศเป็นจำนวนมากหลายเรื่อง

อาจารย์ ดร. รัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา

อาจารย์ ดร. รัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา ได้รับทุนจากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ให้ไปศึกษา ณ ประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีจนถึงระดับปริญญาเอก โดยได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตสาขารัฐประศาสนศาสตร์ จาก Northern Illinois University ที่เมือง DeKalb มลรัฐ Illinois ในปี พ.ศ. 2554 อาจารย์ ดร. รัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา ได้พัฒนาตนเองจนเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านนโยบายสาธารณะ และทางด้านเศรษฐศาสตร์ประยุกต์ จากการศึกษาและทำงานในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา และอีกส่วนหนึ่งได้จากการเคยศึกษาในระดับปริญญาโทที่ School of International and Public Affairs, Columbia University มลรัฐ New York และจากการที่เคยทำหน้าที่เป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาการบริหารงบประมาณและการเงินการคลังภาครัฐที่ Loyola University, Chicago, มลรัฐ Illinois ในระหว่างปี พ.ศ. 2553-2554

ก่อนที่จะโอนย้ายมาปฏิบัติหน้าที่อาจารย์ประจำ ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่นในปี พ.ศ. 2555 อาจารย์ ดร. รัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา เคยดำรงตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผนระดับชำนาญการ ณ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

อาจารย์ ดร.รัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา เป็นผู้ที่มีผลงานทางวิชาการในด้านการคลังสาธารณะของประเทศไทย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอินโดนีเซีย การปฏิรูปองค์กรและระบบการบริหารของภาครัฐ การจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งผลงานการวิจัยในหัวข้อต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ล้วนแล้วแต่ได้รับทุนอุดหนุนจากองค์กรต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ อาทิเช่น จากสถาบันพระปกเกล้า และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ในกรณีที่เป็นการศึกษาวิจัยภายในประเทศไทย และจาก Illinois Counties Association (USA) ในกรณีที่เป็นการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการชั้นนำทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ

ปัจจุบัน อาจารย์ ดร. รัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา ดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ทำการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ให้แก่นักศึกษาทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ควบคู่ไปกับการทำหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาทางด้านการเขียนวิทยานิพนธ์และการวิจัยให้กับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

สถานการณ์การเสี่ยงโชคในประเทศไทย: การวิเคราะห์ทางเลือกเชิงนโยบาย

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ในรายงานฉบับนี้ชี้ให้เห็นถึง ทิศนคติ และพฤติกรรมความเสี่ยงโชคของประชากรไทย โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตัวอย่างจากประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในทุกภาคของประเทศไทย รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 7,900 ราย ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาพบว่า ประชาชนคนไทยส่วนมากเชื่อในเรื่องโชคชะตาว่าสนา ประชาชนผู้ตกเป็นตัวอย่างส่วนใหญ่ มองเรื่องความมั่งมี หรือความยากจนเป็นเรื่องของโชคชะตาว่าสนาของคน มิได้มองอย่างนักวิชาการว่า ความยากจนเป็นเรื่องของโครงสร้างสังคมที่ไม่เปิดโอกาสให้คนบางกลุ่มหรือบางลักษณะสามารถเข้าไปดำเนินกิจกรรมใด ๆ ทางเศรษฐกิจที่จะสร้างฐานะและรายได้ของตนให้ดีขึ้นหรือเท่าเทียมกับคนบางกลุ่มที่มีฐานะดี ดังนั้นนักวิชาการเรียกว่าเป็น “กับดักความยากจน” (Poverty Trap) ด้วยความเชื่อและวิธีคิดเช่นนี้จึงทำให้ประชาชนในตัวอย่างของเรา มองหรือแยกไม่ได้ชัดเจนระหว่างการพนันกับ การเสี่ยงโชคประชาชน เกือบทุกคนในตัวอย่างของเรา มองว่า สลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นวิธีการหรือเครื่องมืออย่างหนึ่งในการเสี่ยงโชคของตนเอง นอกจากนี้เรายังพบว่ากว่าร้อยละ 90 ของประชาชนในตัวอย่างมองการเล่นการพนันในบ่อนเป็นการเสี่ยงโชค มากกว่าร้อยละ 73 ของผู้ตกเป็นตัวอย่างมองการซื้อหวยใต้ดินและการพนันบอลเป็นการเสี่ยงโชค มากกว่าครึ่งหนึ่งของตัวอย่างเช่นกันมองการเล่นมวยและการพนันม้าแข่งเป็นการเสี่ยงโชคเช่นเดียวกัน การเล่น พนันด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ จึงเป็นทั้งวิถีชีวิตและเป็นความหวังของคนไทยที่จะยกฐานะชีวิตความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น หรืออย่างน้อยก็เป็นความหวังของหลาย ๆ คนว่า เป็นวิธีการหนึ่งที่เหลือสำหรับคนที่จะสามารถหาเงินมาดำรงชีวิตต่อไปในวันข้างหน้า (หรือวันพรุ่งนี้) ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้เราจึงพบว่า คนไทยมีเส้นแบ่งแยกระหว่างการพนันกับการเสี่ยงโชคที่แคบมาก สิ่งที่ถูกกฎหมาย กำหนดให้เป็นการพนันนั้น คนไทยเรามักมองว่าแท้ที่จริงมิใช่การพนันแต่เป็นการเสี่ยงโชค

ด้วยเหตุที่ว่าประชาชนส่วนใหญ่ในตัวอย่างของเรามีความเชื่อในเรื่องการเสี่ยงโชค ควบคู่ไปกับการมีความหวังหรือการมีความปรารถนาอันแรงกล้าที่อยากให้เห็นชีวิตของตนมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ประชาชนในตัวอย่างของเราจึงมีการเล่นการพนันด้วยวิธีต่าง ๆ ทั้งที่ถูกกฎหมายอย่างเช่น สลากกินแบ่งของรัฐบาล การพนันม้า ฅ สนามม้า การพนันมวย

ณ สนามมวย และการพนันที่ไม่มีกฎหมายรองรับให้ทำการเล่นได้ อย่างเช่น หวยใต้ดิน การเข้าบ่อนเพื่อเล่น การพนัน และการพนันบอล มากกว่าร้อยละ 60 ของประชาชน ในตัวอย่างของเราเคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล และหรือหวยใต้ดินในหนึ่งปีที่ผ่านมา ประมาณ เกือบร้อยละ 20 เคยเข้าบ่อนเพื่อเล่น การพนัน ประมาณมากกว่าร้อยละ 7 ของตัวอย่างเคย พนันบอลและประมาณร้อยละ 4 ของตัวอย่างเคยเล่นพนันมวยในรอบปีที่ผ่านมา การพนัน ม้าเป็นการพนันที่ประชาชนไม่นิยมมากนักจึงมีไม่ถึงร้อยละ 1 ของประชาชนในตัวอย่างของ เราที่เคยเล่นการพนันม้าแข่งในรอบปีที่ผ่านมาที่น่าสนใจมากกว่านั้นคือประมาณเกือบร้อยละ 40 ของผู้ที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน จะซื้อเป็นประจำทุกงวดจน เปรียบเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ประมาณ 1 ใน 4 ของผู้ที่เคยเล่นการพนันบอลและพนัน ม้าแข่งและมวย จะเป็นผู้เล่นที่เล่นเป็นประจำทุกนัดที่มีการแข่งขัน ส่วนผู้ที่เข้าบ่อนเป็น ประจำนั้นมีสัดส่วนน้อยที่สุด คือ เพียงประมาณร้อยละ 10 ของ ผู้ที่เคยเข้าเล่นการพนันใน บ่อนเท่านั้น ที่กล่าวมานี้หมายความว่า ณ เวลาใดเวลาหนึ่งจะมีประชากรที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป เกือบ 1 ใน 4 ที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล และหวยใต้ดินเป็นประจำทุกงวด ส่วนผู้ที่เล่นการ พนันบอล พนันม้าแข่ง มวย และการเล่นการพนันในบ่อนเป็นประจำมีน้อยกว่า การพนันหรือ การเสี่ยงโชคด้วยวิธีแรกทีกล่าวมาเป็นอย่างมาก กล่าวคือมีเพียงไม่ถึงร้อยละ 2 ที่เล่นการพนัน ในวิธีใดวิธีหนึ่งของ 4 วิธีหลัง

ในการสำรวจครั้งนี้พบว่า ประชาชนคนไทยที่ทำการเสี่ยงโชคด้วยการเล่นการพนัน ต่าง ๆ สามารถเข้าถึงแหล่งบริการแต่ละประเภทได้โดยสะดวก วิธีการพนันหรือเสี่ยงโชคด้วย การซื้อหวยใต้ดิน และการเล่นการพนันในบ่อนเป็นวิธีการที่มีความสะดวกมากที่สุด เพราะ ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งขายหวยใต้ดิน และบ่อนการพนัน (ซึ่งไม่ได้หมายถึง แหล่ง คาสิโนที่มีอาคารใหญ่โต อย่างเช่น ในลาสเวกัส หรือสิงคโปร์ หรือเจนีวาโอแลนด์ หรือมาเก๊า) ได้ภายในชุมชนหรือที่ใกล้บ้านเรือนที่ประชาชนอาศัยอยู่ ในกรณีของหวยใต้ดินนั้น จะหาซื้อ ได้ทั่วไป แม้กระทั่งในอาคารสถานที่ราชการเกือบทุกแห่งในประเทศไทย ซึ่งต่างจากสลากกิน แบ่งรัฐบาลที่แพร่หลายหาซื้อได้ง่ายเช่นกัน แต่ไม่มีขายในอาคารสถานที่ทำการของราชการ

เมื่อเราวิเคราะห์ตามนัยทางเศรษฐกิจเราพบว่า เมื่อคิดคำนวณเงินที่ประชาชนผู้เล่น การพนันต้องเสียไปหรือจ่ายไปเพื่อการเสี่ยงโชคพบว่า การเสี่ยงโชคโดยวิธีการเล่นพนันบอล เป็นวิธีที่ประชาชนเสียเงินโดยเฉลี่ยต่อรายสูงที่สุดคือ 98,776 บาทต่อคนต่อปี รองลงมาคือ การพนันมวย 28,607 บาทต่อคนต่อปี ตามด้วยการพนันม้าแข่ง 11,844 บาทต่อคนต่อปี วิธีการเสี่ยงโชคด้วยหวยใต้ดินเป็นวิธีที่ประชาชนนิยมมากที่สุดและใช้เงินเฉลี่ยต่อหัว

ต่ำกว่า 3 วิธีที่กล่าวมาข้างต้น คือ เสียเพียง 9,711 บาทต่อคนต่อปี การซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นวิธีที่ประชาชนเสียเงินต่อหัวต่ำสุดเพียง 4,700 บาทต่อคนต่อปี

เมื่อเรานำเอาจำนวนเงินที่ประชาชนได้ใช้จ่ายไปเพื่อการเสี่ยงโชคด้วยวิธีการเล่นการพนันในวิธีการต่าง ๆ มารวมกันทุกวิธีจะพบว่า มียอดจำนวนเงินรวมกันสูงถึงเกือบ 3 แสนล้านบาท ซึ่งเป็นสัดส่วนเท่ากับประมาณร้อยละ 13 ของผลิตภัณฑ์ในประเทศไทย สำหรับจำนวนเงินจากธุรกิจการพนันต่าง ๆ ที่อยู่นอกเหนือการนำมาคำนวณผลิตภัณฑ์ในประเทศไทยนี้พบว่า มาจากยอดการขายนวยใต้ดินสูงที่สุดคือ 165,984 ล้านบาท ตามมาด้วยการพนันบอล 121,777 ล้านบาท การเล่นเกมการพนันในบ่อน 44,882 ล้านบาท มวย 13,174 ล้านบาท ม้าแข่ง 1,186 ล้านบาท และขณะเดียวกันยังมีเงินที่เกิดจากการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคาอีกประมาณปีละ 34,560 ล้านบาทต่อปี ซึ่งเงินจำนวนมากมายนี้อาจกลายเป็นจำนวนเงินที่ทั้งรัฐบาลและประชาชนผู้มีรายได้น้อยเป็นผู้เสียผลประโยชน์ ทั้งนี้เพราะในการวิจัยของเราครั้งนี้พบว่า ส่วนใหญ่หรือเป็นสัดส่วนที่สูงของเงินเหล่านี้มาจากคนยากคนจน หรือผู้มีรายได้น้อยที่มีความหวังและความปรารถนาอันแรงกล้าที่จะให้ชีวิตของตนดีขึ้น ในการสำรวจของเราพบว่า คนที่มีเงินรายได้น้อยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่มีรายได้น้อยไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน จะใช้เงินเพื่อการเสี่ยงโชคด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้วยวิธีการซื้อหวยใต้ดิน คิดเป็นสัดส่วนของเงินรายได้ของตัวที่สูงกว่าผู้ที่มีรายได้มากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป ตัวเลขนี้สะท้อนให้เห็นถึงความทุกข์ยากของผู้ที่มีรายได้น้อย ที่นอกจากจะใช้เงินทั้งหมดที่ตัวเองหามาได้ เพื่ออาหาร ที่อยู่อาศัย และเครื่องนุ่งห่ม ที่เป็นสัดส่วนของรายได้สูงกว่าผู้ที่มีรายได้สูงกว่าผู้ที่มีรายได้สูงแล้วยังต้องแบ่งเงินที่มีอยู่น้อยนิดมาเพื่อการเสี่ยงโชคโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อการซื้อหวยใต้ดิน ปัญหาเหล่านี้ยิ่งซ้ำเติมและยึดคนยากคนจนหรือผู้มีรายได้น้อยให้ติดอยู่กับกับดักของความยากจนให้แน่นยิ่งขึ้น ดังนั้นสถานการณ์ทางการพนัน (หรือการเสี่ยงโชคในความคิดของประชาชนของประเทศไทยที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน) จึงมีผลกระทบทางลบต่อระบบเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคมของประเทศ หนทางหนึ่งและทางเดียวเท่านั้นที่จะสลายหรือทำลายกับดักความยากจนเพื่อให้เกิดความขับเคลื่อนทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมคือ การหาวิธีการให้เงินจากระบบการพนันที่อยู่ใต้ดินและไม่อยู่ในฐานการคำนวณภาษีของประเทศให้ขึ้นมาอยู่บนดินและกลับคืนไปสู่คนยากคนจนด้วยวิธีการเร่งพัฒนาการศึกษาในฐานะที่เป็นตัวกระตุ้นให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน ความคิดนี้ได้มาจากการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์การพัฒนาของประเทศที่มั่นคงทางเศรษฐกิจและเข้มแข็งทางสังคม เราได้พบว่า ประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนแล้วแต่มี

ประวัติศาสตร์ของการลงทุนทางด้านการพัฒนาการศึกษามาเป็นเวลานานส่งผลให้ทรัพยากรมนุษย์มีความพร้อม มีความคิดริเริ่ม และเกิดกระบวนการที่คนใหม่ ๆ ในการสร้างสรรค์ และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ตามแนวทางของเศรษฐกิจบนพื้นฐานของความรู้ จึงทำให้ประเทศเหล่านั้นมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน

ในการสำรวจของเราครั้งนี้เราได้พบว่า ประชาชนส่วนมากเห็นด้วยและอยากให้ตนเองมีโอกาสเสี่ยงโชคด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้อย่างถูกกฎหมาย ในจำนวนนี้พบว่า ประมาณร้อยละ 71 ของประชาชนอยากเห็นหรืออยากให้รัฐบาลมีการนำหวยใต้ดินกลับขึ้นมาบนดินอีกครั้งหนึ่ง สำหรับหยวนบนดินที่ประชาชนพูดถึงนี้ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกของเราพบว่า ไม่จำเป็นต้องหมายถึงหยวนบนดินในรูปแบบดั้งเดิมเหมือนในสมัยของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่ได้เริ่มดำเนินการในลักษณะของการเขียนเบอร์หรือเลือกตัวเลขที่ประชาชนสนใจหรือชอบ เพื่อเขียนลงในบัตรขายหยวนบนดินที่ผู้ขายหยวนขายให้กับประชาชนเหมือนเมื่อ 8 ปีก่อนที่ผ่านมา ปัจจุบันประชาชนมีความคิดก้าวหน้าแตกต่างไปจากเดิม ประชาชนพูดถึงหยวน 2 ตัว 3 ตัว ในลักษณะออนไลน์ที่มีการสแกนหรือบันทึกการซื้อขายจากเครื่องขายอย่างเป็นระบบมากขึ้น ซึ่งในที่นี้หมายถึง การส่งและบันทึกยอดการขาย ตลอดจนจรรยาบรรณของแต่ละเบอร์ที่ซื้อได้ทันที ซึ่งสะดวกโปร่งใส และมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการมากกว่า และสามารถขึ้นเงินเมื่อถูกรางวัลได้รวดเร็วกว่า หยวนบนดินในรูปแบบเดิม

นอกจากการนำหวยใต้ดินขึ้นมาบนดินแล้ว ประมาณมากกว่าร้อยละ 28 ของประชาชนในตัวอย่างของเรา อยากให้รัฐบาลจัดทำสลากชุด ลอก รู้ผลทันที ซึ่งมีลักษณะคล้าย ๆ กันกับสลากคุ่มเกล้า รองลงมาประมาณร้อยละ 26 อยากให้รัฐบาลอนุญาตให้มีการเปิดบ่อนการพนันให้อย่างถูกกฎหมาย เช่นเดียวกันกับการเปิดโอกาสให้เล่นการพนันในสนามม้า และพนันมวยในสนามมวย ตัวเลขที่ใกล้เคียงกัน คือ ประมาณมากกว่าร้อยละ 21 ของประชาชนอยากให้รัฐเปิดให้มีการเล่นพนันบอลได้อย่างถูกกฎหมาย

ผลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยได้แนวความคิดในการเสนอทางเลือกเชิงนโยบาย 2 ทางคือ 1) นโยบายว่าด้วยการหาเงินรายได้จากการขายสลากผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล และ 2) นโยบายว่าด้วยการนำเงินรายได้จากสลากผลิตภัณฑ์ใหม่มาดำเนินงานด้านการปฏิรูปและพัฒนาการศึกษา

สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายข้อที่ 1 นั้น ผู้วิจัยเสนอให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลออกผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ใน 2 ผลิตภัณฑ์ คือ 1) การออกหวย 2 ตัว 3 ตัว โดยใช้เครื่องอัตโนมัติในลักษณะการนำหวยใต้ดินมาอยู่บนดิน 2) การออกสลากชุด ลอก รู้ผลทันทีที่ผู้ซื้อ

สามารถซื้อได้ตามร้านสะดวกซื้อทั่วไป เมื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของผลิตภัณฑ์ใหม่ของทั้งสองรูปแบบ จากการวิเคราะห์ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าผลิตภัณฑ์ที่สองจะสามารถดำเนินการได้ง่าย รวดเร็ว เพราะมีกฎหมายรองรับอยู่แล้ว จึงยากที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากห่วยใต้ดินจะรวมตัวกันต่อต้านขัดขวางไม่ให้อำนาจสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลดำเนินการออกสลากชุด ลอก รู้ผลทันที สำหรับผลิตภัณฑ์ตัวที่หนึ่งนั้นมิได้หมายความว่าไม่สามารถดำเนินการได้ แต่ต้องมีการดำเนินการอย่างระมัดระวังรอบคอบ จะต้องไม่ให้มีช่องว่างทางด้านกฎหมาย และต้องสามารถให้ข้อมูลข่าวสารหรือข้อเท็จจริงเพื่อตอบประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้ทรงรศคักัดค้านมิให้เกิดห่วยบนดินในลักษณะออนไลน์ได้นำมาเป็นประเด็นในการคัดค้าน

สำหรับทางเลือกนโยบายข้อที่ 2 นั้นคณะผู้วิจัยเสนอให้มีการออกกฎหมายเพื่อกำหนดให้เงินรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลต้องได้รับการนำไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศเท่านั้น

โดยสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจะต้องกระทำการใน 3 ขั้นตอนต่อไปนี้

1. จัดทำเป็นระเบียบกฎเกณฑ์และประกาศของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการอำนวยการของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล

2. เสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกองทุนสลากการกุศลเพื่อการศึกษา ทั้งนี้จำเป็นต้องปรึกษารื้อกับคณะกรรมการกฤษฎีกา และดำเนินการอย่างรัดกุมเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517

3. ยกร่างพระราชบัญญัติกองทุนสลากเพื่อการศึกษาเสนอผ่านการเห็นชอบของรัฐสภาเป็นการเฉพาะ

ในการพัฒนาการศึกษานั้นจะมุ่งไปที่ประเด็นการพัฒนาใน 3 ด้าน คือ 1) เสริมสร้างและสร้างความเท่าเทียมกันของโอกาสทางการศึกษา 2) พัฒนาด้านสื่อการเรียนการสอนและวิธีการสอน และ 3) พัฒนาบุคลากรหรือตัวผู้สอน

ในท้ายนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า รัฐบาลไทยจะต้องเร่งรีบดำเนินการแก้ไขปัญหาการขายสลากกินแบ่งเกินราคาและปัญหาห่วยใต้ดิน ซึ่งไม่เพียงแต่จะเป็นความทุกข์ยากของประชาชนผู้มีรายได้น้อยแต่มากไปด้วยความหวังที่จะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่เป็นปัญหาของประเทศในภาพรวม ประเทศไทยไม่เพียงแต่จะสูญเสียโอกาสที่จะพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นรากฐานที่จำเป็นในการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ข้อมูลที่เรามียูยังสะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยได้สูญเสียเงินตราของไทยให้แก่ประเทศเพื่อนบ้าน

อย่างเช่น ลาว เขมร และมาเลเซียที่ปัจจุบันสามารถดึงดูดเงินโดยเฉพาะจากคนไทยที่อยู่ตามชายแดนไทยที่สามารถซื้อห่วยออนไลน์จากประเทศเหล่านี้ได้ง่าย หากมีการจัดทำห่วยออนไลน์หรือผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่สามารถแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านโดยการนำเอาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์หลากหลาย หากทำเช่นนั้นประเทศไทยอาจจะสามารถดึงดูดเงินตราจากต่างประเทศโดยการขายสลากออนไลน์ ซึ่งจะทำให้เราสามารถสร้างกองทุนเงินเพื่อพัฒนาการศึกษาให้ประเทศไทยอีกทางหนึ่งอันจะส่งผลให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาการศึกษาของประเทศต่อไป

Fortune Seeking in Thailand: An Analysis of Social Policy Alternatives

Executive Summary

This research report demonstrates Thai people's attitudes and fortune-seeking behaviors. It describes the results of interviews with 7,900 adults aged 18 years and older from all parts of Thailand between 2012 and 2013. This research finds that a majority of the interviewees expressed strong belief in fortune and superstition. In their view, a person's wealth or destitution is determined by his or her fortune, not by a "poverty trap" caused by unequal socioeconomic structures that preclude certain groups of people from wealth-producing activities. While in Thai traditional culture gambling denotes immoral economic activities, Thai adults in this study could not differentiate between gambling and fortune seeking. Almost all interviewees considered purchasing government lottery tickets to be a fortune-seeking activity, not a gambling act. Surprisingly, more than 90 percent of the interviewees viewed casino games as recreational fortune-seeking activities. Other recreational fortune-seeking activities reported by Thai adults in this study include the underground lottery and soccer betting (73 percent), boxing and horse racing (50 percent each). These statistics suggest that gambling is an important part of the Thai way of life, especially because it provides economic opportunities for those who seek to improve their socioeconomic standing, as well as for those whose need is simply to have enough to live on another day. For Thai people, there is a thin line between gambling and fortune seeking. Fortune-seeking games outlawed by the Thai government are not necessarily gambling activities.

Propelled by the strong superstitious belief in fortune and their desire for a better life, Thai adults in this study reported regular involvement in legalized wagering and betting activities, such as a government lottery game, horse racing wagering, and boxing wagering. They are also involved in illegal gambling, particularly the underground lottery, gaming in illegal gambling dens, and soccer betting. More than 60 percent of the interviewees bought government lottery tickets and engaged in illegal lottery games in the year before this study. About 40 percent of these lottery players indicated their regular involvement in both government and underground lottery games. Also, 20 percent of Thai adults in this study have visited illegal gambling dens, but only 10 percent of these illegal den visitors have become regular customers. Nearly seven percent of the interviewees have bet on soccer matches, followed by boxing and horse racing. Almost one fourth of these fans stated that they regularly follow and wager on these three sports. These findings reveal that one in every four interviewees is a regular customer of the government and the underground lottery systems. Based on this study, the lottery players significantly outnumber those addicted to other fortune-seeking activities.

This research also finds that despite strict legal restrictions, Thai people can gain convenient access to gambling. The underground lottery, soccer betting and gambling dens, in particular, can be found everywhere. In sharp contrast to large entertainment complexes in Las Vegas, Singapore, Macao and elsewhere, the illegal gambling dens in Thailand are scattered all across the country. Even though the government lottery tickets can be easily found, they are legally banned from all government compounds. The underground lottery operators, however, take bets even in government buildings.

Thai people's fortune-seeking behavior has significant economic implications. The interviewees were asked to provide information on how

much they spent per year on five forms of gambling: soccer, boxing, horse racing, underground lottery and government lottery. This self-reported information was then analyzed to show how much each individual interviewee spent on each type of gambling. On average, these research findings show that a Thai adult spent 98,776 baht per year on soccer betting, followed by wagering on boxing (28,607 baht per year) and horse racing (11,844 baht per year). Surprisingly, although the underground lottery is the most popular form of gambling in Thailand, Thai adults only spent 9,711 baht per person. An interesting finding is that each interviewee spent the least amount of money on the government lottery (4,700 baht per year).

Next, the individual-level data were aggregated to demonstrate the magnitude of the macroeconomic impact of gambling activities. The total amount of money Thai adults purportedly spent on gambling came to approximately 300 billion baht, which was equal to 13 percent of Thailand's Gross Domestic Product (GDP) in 2013. Of this aggregate figure, the amount spent on the underground lottery made up the largest component (165.984 billion baht), followed by soccer (121.777 billion baht), gambling in illegal dens (44.882 billion baht), boxing (13.174 billion baht) and horse-racing (1.186 billion baht). This research also discovered that government lottery operators tend to sell government lottery tickets for profit at a price higher than face value. Based on this study, the difference between face value and the actual ticket price amounted to 34.560 billion baht per year. This number represents huge revenue losses for the Thai government. Overpriced government lottery tickets also make life more difficult for low-income earners who regularly enter into lottery games in the hope of a better life.

Indeed, low-income earners who make less than 10,000 baht per month are more likely to spend a higher proportion of their income on gambling than the middle- and high-income individuals. This information reflects deep structural economic problems in Thailand, where low-income

individuals struggle to make ends meet financially, but still set aside a significant portion of their income on the underground lottery and other forms of gambling. Left unattended by the national government agencies, the gambling problem faced by low-income households only exacerbates the depth of the poverty trap that hinders socioeconomic progress in Thailand.

However, gambling-related problems are not unique to Thailand. Other countries, including advanced industrial countries, also experience problems caused by compulsive gambling among their citizens and the illegal gambling industry. Based on this research, an effective strategy to cope with the gambling situation is to provide people with access to good quality education. To supplement this strategy, the advanced industrial countries adopted various reform measures to extract tax revenue from the gambling businesses and use the gambling revenues to finance education.

In general, the vast majority of Thai adults in this study concurred that the government should authorize gambling activities. Approximately 71 percent favored legalization of the two- and three-digit lottery games. However, these interviewees did not specifically refer to the two- and three-digit lottery games authorized by the Thaksin Shinawatra administration. During his time in office, Thaksin initiated these games in which government-authorized lottery vendors wrote down the two- and three-digit numbers on pieces of paper or tickets for their customers. After the 2006 military coup d'état, the two games were terminated. The Thai adults interviewed for this study preferred to purchase the two- and three-digit lottery tickets online or from automatic vending machines. In their view, an automatic ticketing system would also boost convenience, transparency, and manageability of the entire government lottery system.

In addition to the 2- and 3-digit games, research findings demonstrate that more than 28 percent of the interviewees were in favor of the scratch-off instant winner games in which people purchase the tickets and scratch off a

silver latex paint to see if they have won. About 26 percent of the interviewees supported government authorization of gambling dens, horse-racing wagering, and boxing wagering. About 21 percent expressed their support for legalization of soccer betting.

Based on this study, two policy recommendations are made. First, it is recommended that the Government Lottery Office (GLO) of Thailand diversify its lottery products to tap more revenues from the illegal gambling industry. Two lottery games deserve our attention: the automatic two- and three-digit games and the scratch-off lottery. However, the automatic two- and three-digit games are likely to arouse opposition from the underground lottery operators. Also, if the GLO decides to proceed with the two- and three-digit games, it will have to ensure that the games conform to the Government Lottery Act of 1974 (B.E. 2517) and that the public is well informed about the potential benefits. The scratch-off instant winner lottery is much less cumbersome because it is not against the 1974 law and the GLO used to sell scratch-off lottery tickets to raise funds for the Bhumibhol Hospital in 1980.

Second, additional revenues from new lottery products must be used specifically for education. As explained above, other countries rely on education as a major policy instrument to cope with compulsive gambling among their citizens. The GLO should proceed in the following steps:

- Formulate explicit rules governing the use of scratch-off lottery proceeds;
- Propose that the government issue an executive order establishing the Lottery-for-Education Fund; and
- Introduce the Lottery-for-Education bill in the parliament.

Specifically, proceeds from the scratch-off lottery game must be used to ensure that all Thai children have equal access to good quality education, to improve educational facilities and instructional materials, and to support teacher professional development.

In the final analysis, the researchers recommend that the government rectify the problems of overpriced government lottery and the rampant underground 2- and 3-digit lottery. On a cursory look, these problems appear to be those of people whose income is low but their hope for a better life is high. A careful analysis indicates that by not giving proper consideration to and being evasive on this issue, Thailand will not only lose an opportunity to increase the quality of its education system to the level of its fellow ASEAN countries, which is a prerequisite to its success in Thailand's overall socio-economic development. The analysis of our data reflects that Thailand may, each year, stand to lose a substantial amount of its currency to its neighboring countries of Laos, Cambodia and Malaysia. Already, the Thais, particularly those who live in the provinces along the borders of these countries, can conveniently purchase the online lottery tickets from their neighboring countries. By launching an online lottery operation coupled with development of new lottery products, Thailand may be able to become competitive with its neighboring countries, thus gaining foreign currency through the sale of its lottery products. Certainly, this will be another source of revenue that can be used to create "Thailand Education Development Funds" to sustain its effort for education quality improvement in the country.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มบุคคล และองค์กรต่าง ๆ อย่างเต็มที่ คณะผู้วิจัยตระหนักในความสำคัญของรูปแบบการสนับสนุนต่าง ๆ ที่ได้รับเป็นอย่างดีจึงใคร่ขอใช้โอกาสนี้ในการกล่าววยกย่องและแสดงความขอบคุณกลุ่มบุคคลและองค์กรต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

คณะผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณ Dr. Larry Berman จาก Georgia State University ที่ช่วยประสานงานให้คณะผู้วิจัยได้พบปะหารือกับคณะผู้บริหารของ Georgia State Lottery Corporation ซึ่งทำให้คณะผู้วิจัยได้รับทราบเกี่ยวกับพลวัตของการเล่นพนันเสี่ยงโชคด้วยสลากกินแบ่งของชาวอเมริกันในมลรัฐจอร์เจีย และในมลรัฐอื่น ๆ ของประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการนำเอาเงินรายได้จากการจำหน่ายสลากกินแบ่งไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของมลรัฐต่าง ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนให้มีการวิจัยเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชน ตลอดจนข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับยอดจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเพื่อจะได้นำผลการวิจัยมากำหนดเป็นนโยบายสังคมที่สอดคล้องกับปัญหาที่ประเทศไทยประสบอยู่ในขณะนี้

สำหรับการสนับสนุนเชิงนโยบายนั้น คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ ดร. กิตติชัย ไตรรัตนศิริชัย อธิการบดี และ ศาสตราจารย์ นายแพทย์วีระชัย โควสุวรรณ รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยี ที่ได้อนุมัติและสนับสนุนให้คณะผู้วิจัยทำการวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนได้อนุมัติให้ผู้วิจัยเดินทางเพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในประเทศไทย และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพทางด้านนโยบายและรูปแบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับการออกสลากในรูปแบบต่าง ๆ ในต่างประเทศ

งานวิจัยนี้จะสำเร็จลงไม่ได้หากไม่ได้รับการสนับสนุนจาก อาจารย์ ดร.พรรณา ไวกุล และ อาจารย์ณรงค์เดช มหาศิริกุล ที่ได้เป็นผู้ควบคุมงานภาคสนามทั่วทั้ง 7 ภูมิภาคของประเทศไทย โดยการอำนวยความสะดวกในการประสานงานและเก็บข้อมูลในพื้นที่จากศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันของวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่นที่กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย รวมทั้งประชาชน

ในพื้นที่ ที่พร้อมใจกันให้ข้อมูลที่สะท้อนข้อเท็จจริงที่สามารถนำไปใช้กำหนดนโยบายสาธารณะได้อย่างแท้จริง

ท้ายที่สุดนี้ งานวิจัยนี้จะไม่สำเร็จออกมาเป็นรูปเล่มได้ หากปราศจากความช่วยเหลือจากบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้แก่ นายวีระศักดิ์ สายจันทา นางสาววดี แก้วคำแสน นางสาวจุฬาร แสนโคตร และนายเฉลิมพงษ์ พงษ์ประชา ที่ได้สละเวลาอันมีค่ามาช่วยจัดพิมพ์ต้นฉบับรายงานวิจัยนี้จนเสร็จสมบูรณ์

สารบัญ

	หน้า
ประวัติและผลงานของผู้วิจัย	I
สถานการณ์การเสี่ยงโชคในประเทศไทย:	V
การวิเคราะห์ทางเลือกเชิงนโยบาย	
Fortune Seeking in Thailand: An Analysis of Social Policy Alternatives	XI
กิตติกรรมประกาศ	XVII
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์	6
บทที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและสังคมในการจัดระเบียบธุรกิจการพนัน	7
บทบาทของ “รัฐปกครอง (Administrative State)” ใน “ยุคสมัยใหม่ (Modern Age)	7
จุดกำเนิดของ “รัฐปกครองยุคสมัยใหม่ (Modern Administrative State)”	8
ฐานคติแห่งรัฐปกครอง: วิทยาศาสตร์แห่งการบริหารกิจการสาธารณะ (Camaralism)	10
ประสิทธิภาพของรัฐปกครอง (Modern State Effectiveness)	12
ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและสังคมในภูมิภาคเอเชียอุซาคเนย์	16
อบายมุขกับระบบการเงินการคลังของรัฐสยามก่อนการปฏิรูประบบราชการ	18
การพินัยกับการเปลี่ยนของรัฐสยามยุคศักดินาสู่รัฐปกครองยุคสมัยใหม่	19
รายได้จากการพนันและการก่อตัวของรัฐไทยยุคสมัยใหม่ (Modern Thai State)	22
พัฒนาการของรัฐไทยยุคสมัยใหม่กับสถานการณ์ของการพนันในโครงสร้างรัฐ	26
อาการบ่อนเบี้ยและอาการหวย ก.ข. ในทรศนะของชาติมหาอำนาจตะวันตก	26

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ทัศนคติของชนชั้นสูงต่อการพนันและการสร้างภาพลักษณ์แห่งความศิวิไลซ์	27
คนจีน การพนัน และรัฐไทยยุคสมัยใหม่	30
การพนันที่ศิวิไลซ์และรัฐไทยยุคสมัยใหม่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย	32
รูปแบบการพนันที่ศิวิไลซ์	32
ธุรกิจการพนันในประเทศไทยในยุคโลกาภิวัตน์	34
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	41
กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล	41
การเลือกตัวอย่าง	42
แบบการศึกษาทางเลือกเชิงนโยบาย	43
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	45
การเก็บรวบรวมข้อมูล	46
การวิเคราะห์ข้อมูล	48
บทที่ 4 ทัศนคติ พฤติกรรมและนโยบายการเสี่ยงโชคในประเทศไทย	49
ลักษณะของประชาชนที่ตกเป็นตัวอย่าง	49
ทัศนคติและมุมมองของประชาชนในด้านการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับด้านการพนัน	56
พฤติกรรมในการเสี่ยงโชค	90
1. พฤติกรรมการเสี่ยงโชคของคนทั้งประเทศ	91
2. เปรียบเทียบพฤติกรรมการเสี่ยงโชคเป็นรายภาค	93
3. เปรียบเทียบพฤติกรรมการเสี่ยงโชคตามเขตการปกครอง	95
4. พฤติกรรมการเสี่ยงโชคตามเขตพื้นที่อยู่อาศัย	99
5. เปรียบเทียบพฤติกรรมการเสี่ยงโชคตามตัวแปรประชากร	102
6. เปรียบเทียบพฤติกรรมการเสี่ยงโชคตามตัวแปรสังคม	117
7. เปรียบเทียบพฤติกรรมการเสี่ยงโชคตามตัวแปรเศรษฐกิจ	135

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การเข้าถึงแหล่งบริการของการเสี่ยงโชค	155
1. แหล่งบริการในภาพรวมของทั้งประเทศ และเมื่อจำแนกเป็นรายภาค	157
2. แหล่งบริการเมื่อจำแนกตามเขตการปกครอง	159
3. แหล่งบริการเมื่อพิจารณาเป็นเขตเมืองและชนบท	161
จำนวนเงินที่ประชาชนใช้ในการเสี่ยงโชค	162
สัดส่วนของเงินรายได้ที่ใช้ในการเสี่ยงโชค	167
ข้อคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อสถานการณ์การพนันของประเทศไทย	172
สรุปผลที่ได้จากการสำรวจ	176
บทที่ 5 รูปแบบของลอตเตอรี่และระบบการบริหารจัดการในประเทศต่าง ๆ	181
รูปแบบและระบบบริหารจัดการลอตเตอรี่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	181
รูปแบบและระบบบริหารจัดการสลากในกลุ่มประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป	187
รูปแบบและระบบบริหารจัดการสลากในประเทศสหรัฐอเมริกา	189
บทที่ 6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	199
สรุปผลการศึกษา	199
อภิปรายผล	204
ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล	215
เอกสารอ้างอิง	225
ภาคผนวก	235

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 2.1	ประเภทของภาชีอากรของระบบ “ส่วยสาอากร” ในสมัยกรุงศรีอยุธยา	21
ตารางที่ 4.1	การกระจายของตัวอย่าง (ภายหลังจากการถ่วงค่าน้ำหนัก โดยสัดส่วนของประชากรในแต่ละภาค และเขตที่อยู่อาศัย) จำแนกตามภาค และลักษณะทางประชากร	50
ตารางที่ 4.2	การกระจายของตัวอย่าง (ภายหลังจากการถ่วงค่าน้ำหนัก โดยสัดส่วนของประชากรในแต่ละภาคและเขตที่อยู่อาศัย) จำแนกตามเขตการปกครองและลักษณะทางประชากร	51
ตารางที่ 4.3	การกระจายของตัวอย่าง (ภายหลังจากการถ่วงค่าน้ำหนัก โดยสัดส่วนของประชากรในแต่ละภาคและเขตที่อยู่อาศัย) จำแนกตามภาคและลักษณะทางสังคม	52
ตารางที่ 4.4	การกระจายของตัวอย่าง (ภายหลังจากการถ่วงค่าน้ำหนัก โดยสัดส่วนของประชากรในแต่ละภาคและเขตที่อยู่อาศัย) จำแนกตามเขตการปกครองและลักษณะทางสังคม	53
ตารางที่ 4.5	การกระจายของตัวอย่าง (ภายหลังจากการถ่วงค่าน้ำหนัก โดยสัดส่วนของประชากรในแต่ละภาคและเขตที่อยู่อาศัย) จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจและภาค	54
ตารางที่ 4.6	การกระจายของตัวอย่าง (ภายหลังจากการถ่วงค่าน้ำหนัก โดยสัดส่วนของประชากรในแต่ละภาคและเขตที่อยู่อาศัย) จำแนกตามเขตการปกครองและลักษณะเศรษฐกิจ	55
ตารางที่ 4.7	ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หวยใต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามเพศและภาค	61
ตารางที่ 4.8	ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามเพศและเขตการปกครอง	62

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.9	ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดินเป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามเพศและเขตพื้นที่อยู่อาศัย	63
ตารางที่ 4.10	ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือใต้ดินเป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอายุและภาค	65
ตารางที่ 4.11	ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือใต้ดินเป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอายุและเขตการปกครอง	66
ตารางที่ 4.12	ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดินเป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอายุและเขตพื้นที่อยู่อาศัย	67
ตารางที่ 4.13	ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือใต้ดินเป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามขนาดครอบครัวและภาค	68
ตารางที่ 4.14	ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือใต้ดินเป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามขนาดครอบครัวและเขตการปกครอง	69
ตารางที่ 4.15	ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดินเป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามขนาดครอบครัวและเขตพื้นที่อยู่อาศัย	70
ตารางที่ 4.16	ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือใต้ดินเป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามสถานภาพสมรสและภาค	71

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.17	ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หวยไต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามสถานภาพสมรสและเขตการปกครอง	72
ตารางที่ 4.18	ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หวยไต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามสถานภาพสมรสและเขตที่อยู่อาศัย	73
ตารางที่ 4.19	ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หวยไต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษาและภาค	74
ตารางที่ 4.20	ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หวยไต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชค เปรียบเทียบ กับการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษาและเขตการปกครอง	75
ตารางที่ 4.21	ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยไต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษาและเขตพื้นที่อยู่อาศัย	76
ตารางที่ 4.22	ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หวยไต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามศาสนาและภาค	77
ตารางที่ 4.23	ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หวยไต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามศาสนาและเขตการปกครอง	78
ตารางที่ 4.24	ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หวยไต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามศาสนาและเขตพื้นที่อยู่อาศัย	79

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.25	ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล ห่วยได้ดิน เป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพและภาค	80
ตารางที่ 4.26	ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล ห่วยได้ดิน เป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพและเขตการปกครอง	82
ตารางที่ 4.27	ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล ห่วยได้ดิน เป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพและเขตพื้นที่อยู่อาศัย	85
ตารางที่ 4.28	ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือห่วยได้ดิน เป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามรายได้และภาค	86
ตารางที่ 4.29	ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือห่วยได้ดิน เป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามรายได้และเขตการปกครอง	87
ตารางที่ 4.30	ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือห่วยได้ดิน เป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามรายได้และเขตพื้นที่อาศัย	88
ตารางที่ 4.31	ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือห่วยได้ดิน เปรียบเทียบกับการเคยเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามเพศและภาค	92
ตารางที่ 4.32	ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือห่วยได้ดินเป็นประจำสม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ เป็นประจำจำแนกตามเพศและภาค	93

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.33	ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามเพศและเขตการปกครอง	96
ตารางที่ 4.34	ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดินเป็น ประจำสม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจสำรวจ เปรียบเทียบกับการ เล่นการพนันประเภทต่าง ๆ เป็นประจำจำแนกตามเพศและเขต การปกครอง	98
ตารางที่ 4.35	ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามเพศและเขตพื้นที่อาศัย	99
ตารางที่ 4.36	ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดินเป็น ประจำสม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการ พนันประเภทต่าง ๆ เป็นประจำจำแนกตามเพศและเขตพื้นที่อยู่ อาศัย	100
ตารางที่ 4.37	ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอายุและภาค	105
ตารางที่ 4.38	ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน เป็นประจำสม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่น การพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอายุและภาค	106
ตารางที่ 4.39	ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอายุและเขตการปกครอง	107
ตารางที่ 4.40	ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน เป็นประจำสม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจเปรียบเทียบกับการเล่น การพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอายุและเขตการปกครอง	108

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.49	ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามสถานภาพสมรสและเขตภาค	118
ตารางที่ 4.50	ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน เป็นประจำสม่ำเสมอ นับจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่น การพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามสถานภาพสมรสและภาค	119
ตารางที่ 4.51	ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตาม สถานภาพสมรสและเขตการปกครอง	120
ตารางที่ 4.52	ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน เป็นประจำสม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่น การพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามสถานภาพสมรสและ เขตการปกครอง	121
ตารางที่ 4.53	ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามสถานภาพสมรสและเขตพื้นที่อยู่อาศัย	122
ตารางที่ 4.54	ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน เป็นประจำสม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่น การพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามสถานภาพสมรส และเขตพื้นที่อยู่อาศัย	122
ตารางที่ 4.55	ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตาม ระดับการศึกษาและภาค	124

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.41	ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอายุ และเขตพื้นที่อยู่อาศัย	109
ตารางที่ 4.42	ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน เป็นประจำสม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่น การพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอายุและเขตพื้นที่อยู่อาศัย	110
ตารางที่ 4.43	ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามขนาดครอบครัวและภาค	112
ตารางที่ 4.44	ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน เป็นประจำสม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่น การพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามขนาดครอบครัวและภาค	113
ตารางที่ 4.45	ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตาม ขนาดครอบครัวและเขตการปกครอง	114
ตารางที่ 4.46	ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน เป็นประจำสม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับ การเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามขนาดครอบครัว และเขตการปกครอง	115
ตารางที่ 4.47	ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามขนาดครอบครัวและเขตพื้นที่การศึกษา	116
ตารางที่ 4.48	ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน เป็นประจำสม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่น การพนันประเภทต่าง ๆ ที่เล่นจำแนกตามขนาดครอบครัว และเขตพื้นที่อยู่อาศัย	116

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.56	ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน เป็นประจำสม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่น การพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษาและภาค	125
ตารางที่ 4.57	ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเคยเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษาและเขตการปกครอง	126
ตารางที่ 4.58	ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน เป็นประจำสม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่น การพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษา และเขตการปกครอง	127
ตารางที่ 4.59	ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเคยเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษาและเขตพื้นที่อยู่อาศัย	128
ตารางที่ 4.60	ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน เป็นประจำสม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่น การพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษา และเขตพื้นที่อยู่อาศัย	128
ตารางที่ 4.61	ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเคยเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามศาสนาและภาค	129
ตารางที่ 4.62	ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน เป็นประจำสม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่น การพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามศาสนาและภาค	131

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.63	ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามศาสนาและเขตการปกครอง	132
ตารางที่ 4.64	ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน เป็นประจำสม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่น การพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามศาสนาและเขตการปกครอง	133
ตารางที่ 4.65	ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามศาสนาและเขตพื้นที่อยู่อาศัย	134
ตารางที่ 4.66	ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน เป็นประจำสม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่น การพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามศาสนาและเขตพื้นที่อยู่อาศัย	134
ตารางที่ 4.67	ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตาม อาชีพและภาค	136
ตารางที่ 4.68	ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน เป็นประจำสม่ำเสมอ จนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่น การพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพและภาค	138
ตารางที่ 4.69	ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตาม อาชีพและเขตการปกครอง	142
ตารางที่ 4.70	ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน เป็นประจำสม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่น การพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพและเขตการปกครอง	144

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.71	ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพและเขตพื้นที่อยู่อาศัย	146
ตารางที่ 4.72	ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน เป็นประจำสม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่น การพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพและเขตการปกครอง	147
ตารางที่ 4.73	ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามรายได้และภาค	148
ตารางที่ 4.74	ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน เป็นประจำสม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่น การพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามรายได้และภาค	149
ตารางที่ 4.75	ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามรายได้และเขตการปกครอง	150
ตารางที่ 4.76	ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน เป็นประจำสม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่น การพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามรายได้และเขตการปกครอง	151
ตารางที่ 4.77	ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามรายได้และเขตพื้นที่อยู่อาศัย	154
ตารางที่ 4.78	ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน เป็นประจำสม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่น การพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามรายได้และเขตพื้นที่อยู่อาศัย	154

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.79	สถานที่ที่ประชาชนไปซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือ หวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับร้อยละของประชาชนที่ เล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามภาคและสถานที่ที่ประชาชนไปซื้อ	158
ตารางที่ 4.80	สถานที่ที่ประชาชนไปซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือ หวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับร้อยละของประชาชนที่ เล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามเขตการปกครอง และสถานที่ที่ประชาชนไปซื้อ	160
ตารางที่ 4.81	สถานที่ที่ประชาชนไปซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือ หวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับร้อยละของประชาชนที่ เล่นการพนันประเภทต่าง ๆ เป็นประจำ จำแนกตามพื้นที่อยู่อาศัย และสถานที่ที่ประชาชนไปซื้อ	162
ตารางที่ 4.82	จำนวนเงินโดยเฉลี่ยต่อปีที่ประชาชนใช้ในการซื้อสลากกินแบ่ง รัฐบาล หรือ หวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับจำนวนเงินโดยเฉลี่ยที่ ประชาชนใช้ในการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามภาค	164
ตารางที่ 4.83	จำนวนเงินโดยเฉลี่ยที่ประชาชนใช้ในการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือ หวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับจำนวนเงินโดยเฉลี่ยที่ประชาชนใช้ ในการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามเขตการปกครอง	164
ตารางที่ 4.84	จำนวนเงินโดยเฉลี่ยที่ประชาชนใช้ในการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือ หวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับจำนวนเงินโดยเฉลี่ยที่ประชาชนใช้ ในการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามเขตพื้นที่อยู่อาศัย	165
ตารางที่ 4.85	ร้อยละของเงินที่ใช้ในการเสี่ยงโชคเมื่อคิดคำนวณโดยใช้เงินรายได้ เป็นฐานในการคำนวณ จำแนกตามภาค	168
ตารางที่ 4.86	ร้อยละของเงินที่ใช้ในการเสี่ยงโชคเมื่อคิดคำนวณโดยใช้เงินรายได้ เป็นฐานในการคำนวณ จำแนกตามเขตการปกครอง	168
ตารางที่ 4.87	ร้อยละของเงินที่ใช้ในการเสี่ยงโชคเมื่อคิดคำนวณโดยใช้เงินรายได้ เป็นฐานในการคำนวณ จำแนกตามเขตพื้นที่อยู่อาศัย	169

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.88	ร้อยละของเงินที่ใช้ในการเสี่ยงโชคเมื่อคิดคำนวณโดยใช้เงินรายได้ เป็นฐานในการคำนวณ จำแนกตามรายได้และภาค	170
ตารางที่ 4.89	ร้อยละของเงินที่ใช้ในการเสี่ยงโชคเมื่อคิดคำนวณโดยใช้เงินรายได้ เป็นฐานในการคำนวณ จำแนกตามรายได้และเขตการปกครอง	171
ตารางที่ 4.90	ร้อยละของเงินที่ใช้ในการเสี่ยงโชคเมื่อคิดคำนวณโดยใช้เงินรายได้ เป็นฐานในการคำนวณ จำแนกตามรายได้และเขตพื้นที่อยู่อาศัย	172
ตารางที่ 4.91	ร้อยละของประชาชนที่อยากให้รัฐบาลมีนโยบายการออกสลาก ประเภทใหม่ เปรียบเทียบกับนโยบายเปิดให้มีการเล่นการพนันบอล และเปิดบ่อนการพนันอย่างถูกกฎหมาย จำแนกตามภาค	174
ตารางที่ 4.92	ร้อยละของประชาชนที่อยากให้รัฐบาลมีนโยบายการออกสลาก ประเภทใหม่เปรียบเทียบกับนโยบายเปิดให้มีการเล่นการพนันบอล และเปิดบ่อนการพนันอย่างถูกกฎหมาย จำแนกตามเขตการปกครอง	174
ตารางที่ 4.93	ร้อยละของประชาชนที่อยากให้รัฐบาลมีนโยบายการออกสลาก ประเภทใหม่ เปรียบเทียบกับนโยบายเปิดให้มีการเล่น การพนันบอล และเปิดบ่อนการพนันอย่างถูกกฎหมาย จำแนกตามเขตพื้นที่อยู่อาศัย	175
ตารางที่ 5.1	รูปแบบสลากกินแบ่งรัฐบาลข้ามประเทศ (Transnational Lottery) ในทวีปยุโรป	193
ตารางที่ 5.2	รูปแบบการบริหารกิจการสลากกินแบ่งในแต่ละมลรัฐใน ประเทศสหรัฐอเมริกา	195
ตารางที่ 5.3	รูปแบบสลากกินแบ่งรัฐบาลมลรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา	196

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 3.1	แสดงการแจกแจงกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนและตัวอย่างประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานคร 42
ภาพที่ 3.2	แสดงการแจกแจงตัวอย่างครัวเรือนและประชาชนในจังหวัด นอกเขตกรุงเทพมหานคร 44
ภาพที่ 4.1	ร้อยละของประชาชนทั้งประเทศที่มองหรือคิดว่า การพนันแต่ละชนิด เป็นการเสี่ยงโชค 73
ภาพที่ 4.2	ร้อยละของประชาชนทั้งประเทศที่มองหรือคิดว่า การเล่นเกมได้ดิน เป็นการเสี่ยงโชค โดยจำแนกตามอาชีพของประชาชน 82
ภาพที่ 4.3	ร้อยละของประชาชนทั้งประเทศที่มองหรือคิดว่า การซื้อสลาก กินแบ่งรัฐบาลและการพนันชนิดต่าง ๆ เป็นการเสี่ยงโชคจำแนกตาม เขตพื้นที่อยู่อาศัย 89
ภาพที่ 4.4	พฤติกรรมการเสี่ยงโชคของประชาชนทั้งประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ เปรียบเทียบร้อยละของประชาชนที่เคยเสี่ยงในรอบ 1 ปี กับร้อยละ ของประชาชนที่เสี่ยงเป็นประจำทุกงวดหรือทุกครั้งที่มีโอกาส 92
ภาพที่ 4.5	พฤติกรรมการเสี่ยงโชคของประชาชนทั้งประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ เปรียบเทียบร้อยละของประชาชนที่เคยเสี่ยงในรอบ 1 ปี กับร้อยละ ของประชาชนที่เสี่ยงเป็นประจำทุกงวดหรือทุกครั้งที่มีโอกาส โดยจำแนกตามภูมิภาคของประเทศไทย 94
ภาพที่ 4.6	พฤติกรรมการเสี่ยงโชคของประชาชนทั้งประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ เปรียบเทียบร้อยละของประชาชนที่เคยเสี่ยงในรอบ 1 ปี กับร้อยละ ของประชาชนที่เสี่ยงเป็นประจำทุกงวดหรือทุกครั้งที่มีโอกาส โดยจำแนกตามเขตการปกครอง 97
ภาพที่ 4.7	พฤติกรรมการเสี่ยงโชคของประชาชนทั้งประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ เปรียบเทียบร้อยละของประชาชนที่เคยเสี่ยงในรอบ 1 ปี กับร้อยละ ของประชาชนที่เสี่ยงเป็นประจำทุกงวดหรือทุกครั้งที่มีโอกาส โดยจำแนกตามเขตพื้นที่อยู่อาศัย 101

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า	
ภาพที่ 4.8	พฤติกรรมความเสี่ยงโชคของประชาชนที่เป็นเพศชาย และเพศหญิงทั้งประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ เปรียบเทียบร้อยละของประชาชนที่เป็นเพศชายและเพศหญิงที่เคยเสี่ยงโชคในรอบ 1 ปี กับร้อยละของประชาชนที่เสี่ยงโชคเป็นประจำทุกงวด หรือทุกครั้งที่มีโอกาส	103
ภาพที่ 4.9	พฤติกรรมความเสี่ยงโชคของประชาชนทั้งประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ เปรียบเทียบร้อยละของประชาชนที่เคยเสี่ยงโชคในรอบ 1 ปี กับร้อยละของประชาชนที่เสี่ยงโชคเป็นประจำทุกงวดหรือทุกครั้งที่มีโอกาส โดยจำแนกตามอายุ	104
ภาพที่ 4.10	พฤติกรรมความเสี่ยงโชคของประชาชนทั้งประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ เปรียบเทียบร้อยละของประชาชนที่เคยเสี่ยงโชคในรอบ 1 ปี กับร้อยละของประชาชนที่เสี่ยงโชคเป็นประจำทุกงวด หรือทุกครั้งที่มีโอกาส โดยจำแนกตามขนาดครอบครัว	111
ภาพที่ 4.11	พฤติกรรมความเสี่ยงโชคของประชาชนทั้งประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ เปรียบเทียบร้อยละของประชาชนที่เคยเสี่ยงโชคในรอบ 1 ปี กับร้อยละของประชาชนที่เสี่ยงโชคเป็นประจำทุกงวดหรือทุกครั้งที่มีโอกาส โดยจำแนกตามสถานภาพสมรส	117
ภาพที่ 4.12	พฤติกรรมความเสี่ยงโชคของประชาชนทั้งประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ เปรียบเทียบร้อยละของประชาชนที่เคยเสี่ยงโชคในรอบ 1 ปี กับร้อยละของประชาชนที่เสี่ยงโชคเป็นประจำทุกงวด หรือทุกครั้งที่มีโอกาส โดยจำแนกตามระดับการศึกษา	123
ภาพที่ 4.13	พฤติกรรมความเสี่ยงโชคของประชาชนทั้งประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ เปรียบเทียบร้อยละของประชาชนที่เคยเสี่ยงโชคในรอบ 1 ปี กับร้อยละของประชาชนที่เสี่ยงโชคเป็นประจำทุกงวด หรือทุกครั้งที่มีโอกาส โดยจำแนกตามศาสนา	130

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า	
ภาพที่ 4.14	พฤติกรรมความเสี่ยงโชคของประชาชนทั้งประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ เปรียบเทียบร้อยละของประชาชนที่เคยเสี่ยงโชคในรอบ 1 ปี กับร้อยละของประชาชนที่เสี่ยงโชคเป็นประจำทุกงวด หรือทุกครั้งที่มีโอกาส โดยจำแนกตามอาชีพ	140
ภาพที่ 4.15	พฤติกรรมความเสี่ยงโชคของประชาชนทั้งประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ เปรียบเทียบร้อยละของประชาชนที่เคยเสี่ยงโชคในรอบ 1 ปี กับร้อยละของประชาชนที่เสี่ยงโชคเป็นประจำทุกงวด หรือทุกครั้งที่มีโอกาส โดยจำแนกตามรายได้	152
ภาพที่ 4.16	สถานที่ที่ประชาชนไปซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือ หวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับร้อยละของประชาชนที่เล่นการพนันประเภทต่าง ๆ ทั่วทั้งประเทศไทย	161
ภาพที่ 4.17	ร้อยละของประชาชนที่สามารถเสี่ยงโชคภายในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ด้วยวิธีต่าง ๆ เปรียบเทียบระหว่างเมืองและชนบท	162
ภาพที่ 6.1	มลรัฐในเขตที่มีประชากรเคร่งศาสนาอย่างหนาแน่น (Bible Belt)	208
ภาพที่ 6.2	สลากกินแบ่งรัฐบาลประเภททั่วไปของมลรัฐ Georgia	211
ภาพที่ 6.3	ตัวอย่างการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสลากชุดของ Georgia Lottery Corporation บนเว็บไซต์หลักขององค์กร	212

บทที่ 1

บทนำ

การเสี่ยงโชคเป็นสิ่งที่อยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่คำว่าความเสี่ยงโชคเป็นคำที่มีเส้นแบ่งที่แคบและชิดมากกับคำว่าการเล่นพนัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาพฤติกรรมความเสี่ยงโชค รวมไปถึงการคาดประมาณมูลค่าทางเศรษฐกิจและผลกระทบทางสังคมของการเสี่ยงโชค เพื่อจะนำไปสู่การกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการสถานการณ์ดังกล่าว อันทำให้เกิดรายงานฉบับนี้ ในบทนี้จะกล่าวถึงความ เป็นมาและความจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์และประเด็นในการศึกษาให้ชัดเจน

ความเป็นมาและความสำคัญ

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า ประชาชนคนไทยนิยมเล่นการพนันมาโดยตลอด นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในอดีตมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ระบุว่า ประมาณปี พ.ศ. 1450 มีการเล่นการพนันที่เรียกว่า **กำถั่ว** และประมาณปี พ.ศ. 2100 ในแผ่นดินสมเด็จพระเอกอัครราชทูตของฝรั่งเศส เป็นพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ทรงเข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีสมัย พระนารายณ์ในปี พ.ศ. 2230 ยังได้ระบุไว้ว่า “ชาวสยามผู้รักเล่นการพนันเสียเหลือเกิน จนถึงจะผลาญตัวเองให้ฉิบหายได้ แม้จะเสียอิสรภาพของตัวเองหรือของลูกเด่าก็ตาม การพนันที่ไทยรัก ที่สุดนั้นคือ ดิกแตก ชาวสยามเรียกว่า สกา”

นับตั้งแต่หลังสมัยพระนารายณ์เป็นต้นมา มีหลักฐานว่าชาวสยามจะนิยมพนันการพนันและการแข่งขันเข้าไปด้วยกัน โดยชาวสยามจะมีการพนันหลายประเภท เช่น ในขณะที่มีการแข่งขันชกมวยต่อสู้หรือกระบี่กระบอง ก็จะมีการพนันขึ้นต่อกันตลอดเวลา การพนันได้มีวิวัฒนาการไปเรื่อยอย่างไม่หยุดยั้งที่ ชาวสยามมีการพนันขึ้นต่อในเรื่องของการกีดกันหรือต่อสู้ของปลา หรือมีการพนันกันในขณะที่มีการชนไก่ตามบอนไกต่างๆ นอกจากนั้นในบางภาค เช่น ภาคตะวันออกก็มีการพนันในระหว่างที่มีการแข่งขันวิ่งควาย เป็นต้น ในภาคใต้ ก็จะมีการแข่งขันชนโค เป็นต้น และถ้าพิจารณาจาก มาตรา 4 วรรค 1 พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 จะพบว่ามีมีการพนันต่าง ๆ หลากหลายประเภทที่นิยมเล่นกันมาก

ในเมืองไทย อันได้แก่ 1) หวย ก.ข. 2) โปป๋น 3) โปก่า 4) ถั่ว 5) แปะกั๊ 6) จั๊บยี้กั๊ 7) ต้อแต้ม และ 8) เบี้ยโปกหรือคูคีหรืออีจั้ง

ในยุคที่ชาวจีนอพยพเข้ามาในประเทศไทยก็ได้พบว่า ชาวจีนสามารถทำรายได้จากการเปิดบ่อนไฟต่าง ๆ ที่ให้ทั้งคนไทยและคนจีนได้เข้าไปเล่นการพนันในบ่อนเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพราะโดยวัฒนธรรมไทยมองว่าการพนันเป็นเรื่องของดวงชะตาวิชาไสยศาสตร์ การพนันในความคิดของคนไทยถือว่าเป็นเครื่องมือในการประเมินโชคชะตาชีวิตและวาสนา ชาวไทยมีความคิดว่าโชคกลางของคนมีขึ้นมีลงไม่คงที่ วันนี้เป็นผู้แพ้การพนันหรือเสียเงินในการเสี่ยงโชค แต่วันพรุ่งนี้โชคกลางอาจมาโดยไม่รู้ตัว ตราบใดที่คนเรายังมีชีวิตอยู่เราต้องมีความหวังว่าจะร่ำรวย ถ้างานการหรืออาชีพที่ตนประกอบไม่สามารถสร้างความมั่นคงและฐานะที่ดีแก่ชีวิตได้ ก็มักจะหวังจากการพนันหรือเสี่ยงโชคต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพินิจ ลากษานานนท์ และคณะ (2554) ที่พบว่า ผู้ที่เล่นการพนันครั้งแรก กว่าร้อยละ 63 เล่นเพราะต้องการเสี่ยงโชค และในการศึกษาเดียวกันนี้ ระบุว่า ในกลุ่มประชากรในปี พ.ศ. 2553 อายุตั้งแต่ 15 ขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 49,613,646 คน มีผู้เล่นการพนันมากกว่า 31 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นผู้ที่เล่นการพนันอย่างสม่ำเสมอในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาจำนวน 30.8 ล้านคน และในกลุ่มนี้ยังคงเล่นการพนันต่อเนื่องมาจนถึงปี พ.ศ. 2554 ประมาณ 29.2 ล้านคน

การพนันของไทยในยุคปัจจุบันมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การพนันที่ใช้ไพ่เป็นเครื่องมือในการพนัน การพนันที่ใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัย เช่น สล็อตแมชชีน หรือรูเล็ต เป็นต้น หรือแม้กระทั่งการพนันบอลต่าง ๆ ซึ่งจากการศึกษาของศูนย์วิจัยธนาคารกสิกรไทยประมาณการว่า กว่าร้อยละ 70 ของบุคคลผู้ที่มีอายุบรรลุนิติภาวะ มีการเล่นการพนันเป็นปกติ (โดยเฉพาะการเล่นหวยใต้ดิน) ซึ่งมีค่าใช้จ่ายของผู้เล่นการพนันประเภทต่าง ๆ มีมูลค่ารวมกันสูงถึงปีละ 3.6 แสนล้านบาทต่อปี (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ, 2543) และจากการสำรวจในปี พ.ศ. 2554 พบว่าประชากรไทยที่มีอายุตั้งแต่ 15-60 ปี มีประสบการณ์ในการเล่นการพนันถึงร้อยละ 74 และเมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน พบว่าผู้มีอายุระหว่าง 15-22 ปี มีประสบการณ์ในการเล่นการพนันถึงร้อยละ 48 (สังคิต พิริยะรังสรรค์ และคณะ, 2546) นอกจากนี้ในการสำรวจของกองวิจัยและพัฒนา สำนักงานแผนงานและงบประมาณสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2547 พบว่า มีนักเรียนชั้น ม. 1-6 ที่เล่นพนันฟุตบอล สูงถึงร้อยละ 26.8 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชายที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป และกำลังเป็นนักเรียนระดับชั้น ม.4 - ม.6

เมื่อคำนวณจำนวนเงินตามประเภทการพนันที่เล่นในรอบปีที่แล้ว พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เสียเงินกับการพนันในบ่อนมากที่สุด (รวมกันไม่ต่ำกว่า 113,759 ล้านบาท) รองลงมาคือ หวยใต้ดิน (รวมกันไม่ต่ำกว่า 92,073 ล้านบาท) การพนันฟุตบอล (รวมกันไม่ต่ำกว่า 51,085 ล้านบาท) และสลากกินแบ่งรัฐบาล (รวมกันไม่ต่ำกว่า 38,710 ล้านบาท) ตามลำดับ สำหรับกิจกรรมการพนันที่ประชากรชอบเล่นมากที่สุดคือ หวยใต้ดิน (23.7 ล้านคน) รองลงมาคือสลากกินแบ่งรัฐบาล (21.2 ล้านคน) และหวยออมสิน (7.8 ล้านคน) ส่วนเหตุผลในการเล่นการพนันนั้นมีหลากหลาย แต่ที่มีผู้ตอบมากที่สุดคือ การเสี่ยงโชค (ร้อยละ 83) รองลงมาคือเพื่อความตื่นเต้นและเพลิดเพลิน (ร้อยละ 31) และเป็นโอกาสการหารายได้เสริม (ร้อยละ 7)

แต่ถ้าหากมองว่าการพนันคือธุรกิจประเภทหนึ่งในสังคม โดยเฉพาะการพนันใน 3 ประเภท อันได้แก่ หวยใต้ดิน พนันฟุตบอล และการพนันบ่อนคาสิโน ในปี พ.ศ. 2536-2538 พบว่าธุรกิจทั้ง 3 ประเภทรวมกัน สร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการสูงถึงปีละ 1.38-2.27 แสนล้านบาท และหากคำนวณเงินจำนวนนี้รวมกับเงินการพนันนอกกฎหมายอื่น ๆ อาจพบว่ามีรายได้จากการพนันในประเทศไทยทั้งหมดในช่วงเวลาเดียวกันมีมูลค่าสูงถึง 3.6 แสนล้านบาท (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ, 2543)

การพนันรูปแบบหนึ่งที่มีผู้เล่นกว้างขวางมากที่สุดจากหลากหลายอาชีพนับตั้งแต่เกษตรกร ผู้ใช้แรงงาน ผู้มีการศึกษาน้อยไปจนถึง นักศึกษาและข้าราชการที่มีการศึกษาสูงคือ หวยใต้ดิน หวยใต้ดินเกิดขึ้นคู่กันกับการขายลอตเตอรี่ของรัฐบาล หวยใต้ดินถือเป็นหวยที่มีผู้นิยมเล่นกันมาก เพราะสังคมไทยมีการเล่นหวย ก.ข. มาเป็นเวลาช้านานก่อนมีหวยใต้ดินเมื่อมีการเล่นหวยใต้ดินโดยใช้เลขที่ออกลอตเตอรี่ของรัฐบาล ชาวไทยจึงเรียกว่า หวยเบอร์หรือหวยใต้ดิน โดยใช้ชื่อหวยเหมือนเดิมแทนที่จะใช้ชื่อว่าลอตเตอรี่ คนเล่นหวยกลุ่มใหญ่ที่สุดคือ ประชาชนผู้มีรายได้ต่ำที่อาศัยอยู่ทั้งในเมืองและในชนบท (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ, 2543) ซึ่งมีทั้งผู้ที่อยู่ในวัยเริ่มต้นทำงานจนถึงผู้ที่มีอายุเกิน 50 ปี ขึ้นไป (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554) ซึ่งการศึกษาของ สังคีต พิริยะรังสรรค์ และคณะ (2546) ระบุว่า ในปี พ.ศ. 2544 มีผู้เล่นหวยใต้ดินทั่วประเทศสูงถึง 23.7 ล้านคน การศึกษาดังกล่าวได้ระบุอีกด้วยว่า วงเงินจากกิจกรรมค้าหวยใต้ดินในช่วงเวลาดังกล่าว มีมูลค่าไม่ต่ำกว่า 92,000 ล้านบาท/ปี หรืออาจจะสูงถึง 542,000 ล้านบาท กำไรส่วนหนึ่งจากการขายหวยใต้ดินกลายเป็นส่วยให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้มีอิทธิพลเหนือกว่าเจ้ามือหวยมากกว่าปีละ 11,000 ล้านบาท

ในงานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งของผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ (2543) ได้มีการคาดประมาณว่าประชาชนผู้เล่นหวยใต้ดินเสียเงินมากถึง 162,600 ล้านบาทต่อปี ซึ่งคิดเป็นประมาณร้อยละ 3 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ และเมื่อนำหวยใต้ดินขึ้นมาสู่ “บนดิน” รายได้จากการจำหน่ายหวยบนดิน ข้อมูลจากการศึกษาของ อีริคเซ เอี่ยมสำราญ (2549) พบว่า รายได้จากการจำหน่ายหวยบนดิน นับตั้งแต่ออกครั้งแรก งวดประจำวันที่ 16 สิงหาคม 2546 ถึงงวดประจำวันที่ 16 เมษายน 2548 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 14,788,799,060.42 บาท (หนึ่งหมื่นสี่พันเจ็ดร้อยแปดสิบแปดล้านเจ็ดแสนเก้าหมื่นเก้าพันหกสิบบาทสี่สิบสองสตางค์) และแม้ว่าการศึกษาจะพบว่า ได้มีการนำเงินที่ได้ไปใช้จ่ายในการพัฒนาต่าง ๆ เช่น สนับสนุนทุนการศึกษาแก่บุตรของผู้ที่มีรายได้น้อย หรือเด็กเร่ร่อน เป็นต้น (อีริคเซ เอี่ยมสำราญ, 2549) เรายังมีคำถามว่าจะมีรูปแบบการนำกำไรส่วนนี้จากการขายหวยบนดินมาเป็นประโยชน์ต่อสังคมได้อย่างไรบ้าง การศึกษาถึงการจัดสรรและกระจายผลประโยชน์เพื่อให้กลับคืนสู่สังคมจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ได้รับความสนใจในการศึกษาครั้งนี้

ในปี พ.ศ. 2546 ได้มีความพยายามในการนำเงินจำนวนมหาศาลจากการขายหวยใต้ดินนี้ให้เข้ามาอยู่ในระบบ และขณะเดียวกันก็เป็นกลยุทธ์หนึ่งในการปราบหวยใต้ดินให้ลดน้อยลง ทั้งนี้ด้วยความเชื่อที่ว่า การนำหวยใต้ดินมาอยู่บนดิน โดยรัฐรับเป็นเจ้าของนั้นจะสามารถกำจัดหวยใต้ดินที่ผิดกฎหมาย และจะทำให้รัฐบาลเป็นผู้ได้รับกำไรจากการจำหน่ายหวย ซึ่งก่อนหน้านี้ เงินกำไรส่วนนี้ตกเป็นของเจ้ามือหวยใต้ดินและผู้มีอิทธิพลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น คณะรัฐมนตรีในสมัย พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี จึงได้มีการนำเอานโยบายและรูปแบบการบริหารการพนันในประเทศต่าง ๆ มาวิเคราะห์ทำให้คณะรัฐมนตรีในสมัยนั้นมีมติให้มีการทำให้หวยใต้ดินเป็นสิ่งถูกต้องตามมติคณะรัฐมนตรี โดยได้มีมติให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นผู้จำหน่ายหวยใต้ดินแทนแต่เรียกว่าหวยบนดิน ภายหลังจากการขายหวยบนดินโดยกองสลากกินแบ่งรัฐบาล พบว่า มีผู้ซื้อหวยบนดินงวดละจำนวนประมาณ 23 ล้านคน (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2550) กลุ่มผู้ซื้อหวยเหล่านี้กระจายอยู่ในทุกหนทุกแห่ง ทั้งในเมืองหลวงและเขตชนบท ทั้งในและนอกเขตเทศบาล (นพพันธ์ วรรณเทพสกุล, 2554) นอกจากนี้ยังพบจำนวนผู้เล่นหวยบนดินสูงสุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล มีความนิยมซื้อหวยบนดินต่ำกว่าภาคอื่น ๆ (เสาวนีย์ ไทยรุ่งโรจน์, 2549) ในขณะเดียวกันจากการสำรวจของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2554)

ในปี พ.ศ. 2554 พบว่า ภาคอีสานและภาคใต้เป็นเพียง 2 ภูมิภาคที่มีจำนวนผู้เล่น หายใต้ดินมากกว่าผู้ซื้อ สลากกินแบ่งรัฐบาลและมากกว่าในอีก 2 ภูมิภาคของประเทศ

นอกจากนี้เมื่อมีการสำรวจพฤติกรรมของผู้เล่นหวยในปี พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นช่วงเวลา หลังจากที่รัฐบาลได้มีการจำหน่ายหวยบนดิน พบว่า มีนักเล่นหวยมากกว่าร้อยละ 68 ระบุว่า ชอบหวยบนดินมากกว่าหวยใต้ดิน และผลจากการศึกษาเดียวกันนี้ยังชี้ให้เห็นอีกด้วยว่า ก่อนที่จะมีหวยบนดิน (คือ ก่อนเดือนสิงหาคม 2546) มีผู้เล่นถึงร้อยละ 57.3 ระบุว่าได้ซื้อ สลากกินแบ่งรัฐบาลมาตลอดชีวิต และร้อยละ 44.2 เคยซื้อหวยใต้ดินมาตลอดเป็นเวลานาน ผู้ตอบกลุ่มเดียวกันระบุว่า “ในช่วงที่มีหวยบนดินขาย ได้ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลน้อยลง รวมทั้ง ซื้อหวยใต้ดินน้อยลงด้วยเช่นกัน” ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศไทย ในเดือนกันยายน 2549 ได้มีการยกเลิกหวยบนดิน จึงกลับมาซื้อหวยใต้ดินเพิ่มขึ้นอีกครั้ง ดัง ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2554) พบว่า หลังจากยกเลิกหวยบนดิน มีผู้เล่นหวยใต้ดินสูงถึงร้อยละ 61.3 ของประชากรที่มีประสบการณ์ เล่นการพนันในรอบ 6 เดือนก่อนหน้าวันสำรวจข้อมูล

จากที่กล่าวไปแล้วข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงปริมาณเงินมากมายมหาศาลที่รัฐบาล ได้รับจากการปรับหวยใต้ดินให้อยู่บนดิน ทำให้รัฐบาลสามารถนำเงินหมุนเวียนจากกิจกรรม การเล่นหวยใต้ดินส่วนหนึ่งซึ่งเป็นส่วนใหญ่เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศได้ นอกจากนี้ยัง สะท้อนให้เห็นถึงขีดระดับการยอมรับของสังคมอันประเมินจากการมีส่วนร่วมของคนจำนวนมากทั้งในฐานะ “ผู้ซื้อ” และ “ผู้ขาย” จึงเป็นคำถามที่น่าสนใจในการหาคำตอบว่า นโยบาย ของรัฐควรเป็นเช่นไร จึงจะสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นจริง และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ในขณะเดียวกัน หากทางรัฐบาลยึดหลักว่า ควรปราบปรามกิจกรรมเหล่านี้อย่างจริงจัง ก็อาจจะทวนกระแสความรู้สึกของประชาชน ส่วนใหญ่ของประเทศ และถ้ารัฐบาลขาดความมุ่งมั่นหรือขาดความสามารถที่จะปราบปราม ผู้ทำผิดกฎหมายก็จะดูเหมือนเป็นความบกพร่องในการบังคับใช้กฎหมายและเป็นการบกพร่อง ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

เมื่อวิเคราะห์นโยบายของรัฐบาลประเทศอื่น ๆ พบว่ามี 2 แนวทางหลักในเรื่องของ การกำหนดนโยบายการพนัน แนวทางแรก ได้แก่ การทำให้การพนันเป็นสิ่งผิดกฎหมาย และ มุ่งปราบปรามอย่างเข้มงวด ทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย มีโทษทั้งการปรับและจำคุก และนโยบายตาม แนวทางที่สอง ได้แก่ การยอมรับว่าการปราบปรามเป็นสิ่งที่ยาก จึงต้องทำให้การพนัน เป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย โดยเปิดโอกาสให้รัฐบาลนำการพนันออกจากมุมมืดของสังคม

ทำให้รัฐสามารถกำหนด ควบคุม และนำรายได้บางส่วนมาเข้ารัฐ ขณะเดียวกันเจ้าของบ่อนการพนัน หรือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สามารถนำเงินที่กำไรจากการพนันมาช่วยเหลือสังคม แทนที่จะนำเงินกำไรส่วนหนึ่ง ไปจ่ายค่าสินบนให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ อย่างเช่นกรณีของประเทศญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฮองกง เวียดนาม สหรัฐอเมริกา และสิงคโปร์ ที่รัฐได้นำรายได้ภาษีจากการปล่อยให้เปิดบ่อนเล่นการพนันมาใช้เพื่อดำเนิน กิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจการพนันโดยรัฐของประเทศเหล่านี้ จึง เป็นข้อมูลสำคัญแหล่งหนึ่งของการศึกษาคั้งนี้

ที่ผ่านมาเราได้เห็นผลการศึกษาที่คาดคะเนรายได้ที่จะเข้ารัฐจากการพนันเพียงประเภท เดียวคือ หวยบนดินที่มีมากมายและได้เห็นถึงการนำเงินรายได้ส่วนหนึ่งจากการขายหวยบนดินไปใช้ ประโยชน์แก่สังคม แต่ทว่ายังไม่มีการศึกษาอย่างจริงจังเกี่ยวกับผลที่เกิดจากการทำให้การพนันเป็น สิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย และยังขาดความรู้เกี่ยวกับแนวทางการนำรายได้จากการพนันใน 3 รูปแบบ ใหญ่ อันได้แก่ หวยบนดิน การเปิดบ่อนเสรี และการพนันบอล ที่จะนำเข้ารัฐมาใช้ประโยชน์ในการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ขณะเดียวกันก็มีความคิดเห็นของนักวิชาการและผู้เสีย ผลประโยชน์จากการที่รัฐออกกฎหมายให้การพนันถูกต้องตามกฎหมายหรือเปิดให้มีการเล่นการพนัน โดยเสรี บุคคลในกลุ่มหลังนี้มีความคิดเห็นว่า การเล่นการพนันก่อให้เกิดผลกระทบทางพฤติกรรม สุขภาพ และเศรษฐกิจ เช่น อารมณ์แปรปรวน ซึมเศร้า ความเครียดสูง การกู้ยืมเงินนอกระบบ อาจ นำไปสู่ปัญหาอาชญากรรมตามมา ซึ่งล้วนแล้วแต่ไม่มีข้อมูลพิสูจน์ยืนยัน ดังนั้นการทราบถึง ผลกระทบทางสังคมจะนำไปสู่การแสวงหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไข จึงเป็นประเด็นสำคัญใน การศึกษาคั้งนี้

วัตถุประสงค์

ในการศึกษาคั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ อันได้แก่

1. เพื่อศึกษาถึงทัศนคติ และพฤติกรรมความเสี่ยงโชคของประชากรไทย จำแนกตามตัวแปร ทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม
2. เพื่อวิเคราะห์นัยยะทางเศรษฐกิจและสังคมที่จะเกิดจากพฤติกรรมทางการ เสี่ยงโชค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เป็นการเล่นหวยใต้ดิน
3. เพื่อกำหนดทางเลือกเชิงนโยบายด้านการนำหวยใต้ดินให้มาอยู่บนดินให้สอดคล้องกับ สถานการณ์ที่เป็นจริงและความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ
4. เพื่อแสวงหารูปแบบในการนำรายได้ของรัฐจากการจัดทำหวยบนดินมาใช้ให้เกิด ประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศ

บทที่ 2

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและสังคมในการจัดระเบียบธุรกิจการพนัน

โดยทั่วไปแล้วการเสวนาเรื่องการพนันมักจะก่อให้เกิดประเด็นถกเถียงเกี่ยวกับปัญหาสังคมที่เกิดจากพฤติกรรมการเล่นพนันของปัจเจกบุคคล หรือผลกระทบในเชิงลบทางด้านเศรษฐกิจและด้านศีลธรรมที่เกิดจากธุรกิจการพนัน จนอาจกล่าวได้ว่าข้อถกเถียงเกี่ยวกับสถานการณ์การพนันซึ่งอยู่ในความสนใจของสาธารณชนล้วนมุ่งเน้นที่ประเด็นทาง “สังคม (Society)” และ “เศรษฐกิจ (Economy)” เป็นหลัก ในขณะที่วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การพนันในประเทศไทยยังคงมีความคลุมเครือในเรื่องอิทธิพลของภาครัฐหรือ “รัฐปกครองยุคสมัยใหม่ (Modern Administrative State)” ที่มีต่อธุรกิจการพนันและพฤติกรรมการเล่นพนันของคนไทย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว เนื้อหาสาระของบทนี้จึงมุ่งเน้นไปที่ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐยุคสมัยใหม่ สังคม และธุรกิจการพนัน เพื่อชี้ให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของการพนันในฐานะที่เป็นแหล่งรายได้สำคัญของรัฐไทยในวิวัฒนาการของประเทศไทยจากความเป็น “รัฐศักดินา (Feudal State)” ไปสู่ความเป็น “รัฐไทยสมัยใหม่ (Modern Thai State)” ในระหว่างคริสต์วรรษที่ 18-19 นอกจากนี้ยังจะชี้ให้เห็นถึงพลวัตของสัมพันธภาพทางการเมืองระหว่างชนชั้นปกครองและชาวจีนโพ้นทะเล ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อบทบาทของรัฐในการบริหารจัดการธุรกิจการพนันในประเทศไทย

บทบาทของ รัฐปกครอง (Administrative State) ในยุคสมัยใหม่ (Modern Age)

การปกครองถือเป็นศาสตร์และศิลป์ที่อยู่คู่กับอารยธรรมของมนุษยชาติมาตั้งแต่ยุคสมัยดึกดำบรรพ์ ในทุกยุคทุกสมัยที่ผ่านมานุษยย์ได้มีการสร้างระบบและกำหนดโครงสร้างการปกครองเพื่อสร้างความมั่นคงและรักษาความสงบสุขของชุมชนและอาณาจักรของตน ดังปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในอาณาจักรจีนโบราณที่มีการสอบจอหงวนเพื่อคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการซึ่งถือกำเนิดขึ้นครั้งแรกในสมัยพระเจ้าฮั่นหวู่ตี้แห่งราชวงศ์ฮั่น (206 ปีก่อนคริสตกาล-ค.ศ. 299) และภายหลังได้รับการพัฒนาเรื่อยมาในสมัยราชวงศ์สุย (ค.ศ. 581-618) และราชวงศ์ถัง (ค.ศ. 618-906) จนกลายเป็น “สถาบันและค่านิยมทางสังคม” ของจักรวรรดินิยมจีนโบราณในรัชสมัยพระเจ้าไท่จู่แห่งราชวงศ์ซ่ง (ค.ศ. 960-1279) (The Editorial Committee

of Chinese Civilization, 2007) อย่างไรก็ตาม โครงสร้างการปกครองของอารยธรรมยุคโบราณก็ยังมีขอบเขตอำนาจที่จำกัดมากกว่าโครงสร้างการปกครองที่เรียกว่า “รัฐสมัยใหม่ (Modern State)” กล่าวคือ แม้ว่าระบบการปกครองของอาณาจักรโบราณจะมีความสลับซับซ้อนเพียงใดก็ตาม แต่ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของระบบการปกครองโบราณก็มีเพียงการดำรงรักษาอาณาเขตและการควบคุมสังคมเพื่อไม่ให้เกิดกบฏหรือผู้ต่อต้านชนชั้นปกครองเท่านั้น (Wren, 1994; Heady, 1996) บทบาทของระบบการปกครองในอารยธรรมมนุษย์โบราณนั้นไม่ได้ขยายอิทธิพลครอบคลุมไปถึงภาคธุรกิจและวิถีชีวิตประจำวันของประชาชน เฉกเช่นเดียวกับอิทธิพลของรัฐสมัยใหม่ซึ่งเป็นระบบและโครงสร้างการปกครองในยุคปัจจุบัน (Holzer, Gabrielian and Yang, 2006)

จุดกำเนิดของ รัฐปกครองยุคสมัยใหม่ (Modern Administrative State)

“รัฐปกครอง (The Administrative State)” หมายถึง “การผูกขาดอำนาจอันชอบธรรมในการใช้กำลังเพื่อการปกครองดูแลที่มีอาณาเขตที่แน่นอน” (Weber, 1946) การเกิดรัฐปกครองถือว่าเป็นโครงสร้างการปกครองสังคมและระบบการบริหารกิจการสาธารณะซึ่งยังคงเป็นรูปแบบมาตรฐานของโลกในยุคปัจจุบัน (Pierson, 1996) ทั้งนี้แม้จะยังไม่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่แน่ชัดว่าระบบ “รัฐปกครอง” ถือกำเนิดขึ้นในยุคใด Alexis De Tocqueville นักปรัชญาการเมืองชาวฝรั่งเศสได้ให้ทรรศนะว่า “รัฐปกครองยุคใหม่” ถือกำเนิดขึ้นโดยอัตโนมัติภายหลังจากการล่มสลายของยุคศักดินาในภาคพื้นทวีปยุโรป ซึ่งจะเห็นได้ชัดจากกรณีประเทศฝรั่งเศส ที่ “รัฐ หรือ The State” ถือกำเนิดขึ้นเพื่อบริหารสภาพความวุ่นวายทางการเมืองและสังคมของประเทศฝรั่งเศสภายหลังการปฏิวัติฝรั่งเศส (French Revolution) ซึ่งเป็นยุคเปลี่ยนผ่านระหว่าง “ระบบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ยุคศักดินา (*ancient régime*)” ไปสู่ “ระบบการปกครองแบบสาธารณรัฐ (Republic)” (Salzmann, 2004)

ในปัจจุบัน นิยามของคำว่า “รัฐ” โดย Max Weber ตลอดจนคำอธิบายจุดกำเนิดของ “รัฐ” ของ Alexis De Tocqueville ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางในแวดวงวิชาการ โดยเฉพาะใน 2 ประเด็น (Holzer, Gabrielian and Yang, 2006) คือ หนึ่ง “ความชอบธรรมในการใช้กำลังในการปกครอง (The Legitimate Use of Force)” คืออะไร และ สอง “รัฐ” มีขอบเขตความชอบธรรมในการใช้อำนาจดังกล่าวมาน้อยเพียงใดและในรูปแบบใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อเป็นการขยายกรอบแนวคิดของ Weber และ De Tocqueville ศาสตราจารย์ Douglas North เจ้าของรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์กล่าวว่า “รัฐ คือ องค์กรที่มีความ

ได้เปรียบเทียบเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) ในการใช้ความรุนแรงภายในอาณาเขต พื้นที่ที่รัฐสามารถเก็บภาษีจากประชากร” (North, 1981) ในทำนองเดียวกัน ศาสตราจารย์ Charles Tilly นักสังคมวิทยาผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์การเมืองของประเทศยุโรป ตะวันตกในยุคกลางได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า “รัฐ เป็น องค์กรที่มีการรวมศูนย์อำนาจในการตัดสินใจและมีการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน (Functional Differentiation) โดยผู้ที่ถืออำนาจรัฐเป็นผู้ครอบครอง เครื่องมือความรุนแรงที่ใช้ในการควบคุมประชากรในพื้นที่ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกัน” (Tilly, 1985)

ทั้งนี้ North และ Tilly ไม่ได้หักล้างแก่นของคำนิยามของ Weber เพราะไม่ได้ปฏิเสธลักษณะเด่นของ “รัฐปกครอง” ที่ Weber เน้นย้ำ คือ การมี “อาณาเขตและประชากรที่ชัดเจนแน่นอน (Bounded Territory and Population)” และ “กำลังทางกายภาพและความรุนแรง (Physical Force and Violence)” โดยทั้ง North และ Tilly ได้ขยายความของคำว่า “ความชอบธรรม (Legitimacy)” ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็น “รัฐ” ในระบบการปกครองแบบเผด็จการหรือแบบประชาธิปไตยต่างก็ใช้ความรุนแรงหรือมีการส่งสัญญาณว่าจะใช้ความรุนแรงเป็นเครื่องมือในการควบคุมประชากรในอาณาเขตของตนทั้งสิ้น โดยการใช้ความรุนแรงในที่นี้แท้ที่จริงแล้วหมายถึงการบังคับใช้กฎหมายที่มีบทลงโทษที่ชัดเจนซึ่งจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการบังคับใช้กฎหมาย และด้วยความจำเป็นที่ต้องมีหน่วยงานเฉพาะสำหรับการบังคับใช้กฎหมาย “รัฐปกครอง” จึงต้องแสวงหาช่องทางในการรวบรวมทรัพยากรภายในอาณาเขตของตนผ่านระบบภาษีอากรเพื่อนำมาสร้างและสนับสนุนองค์การที่สำคัญ เนื่องจากความชอบธรรมของรัฐปกครองนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในการใช้ความรุนแรง (หรือความสามารถในการส่งสัญญาณว่าจะใช้ความรุนแรง) ในการจัดเก็บภาษีอากรจากประชากรพลเมืองของตนเพื่อนำมาสนับสนุนหน่วยงานของรัฐ

นอกเหนือจากนี้ รัฐปกครองสมัยใหม่ หรือ Modern Administrative State ไม่ได้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติหลังจากการสิ้นสุดของยุคศักดินาในประเทศภาคพื้นทวีปยุโรป ตามที่ De Tocqueville ได้พรรณนาไว้ แต่รูปแบบของรัฐสมัยใหม่นั้นมีวิวัฒนาการมานับตั้งแต่คริสต์วรรษที่ 15 ทั้งนี้การสิ้นสุดลงของระบบศักดินาในทวีปยุโรปได้ก่อให้เกิดระบบการปกครองหลากหลายรูปแบบ เช่น รูปแบบนครรัฐในบริเวณตอนกลางของประเทศอิตาลี รูปแบบสันนิบาตนครรัฐ Lombardi ในบริเวณตอนเหนือของอิตาลี รูปแบบสันนิบาตอันเซียติก (Hanseatic League) ในบริเวณ Baltic Sea ไปจนถึงทะเลเหนือ (Lloyd, 1991) เป็นต้น แต่ด้วย “ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบทางด้านโครงสร้างองค์กร (Comparative Institutional

Advantage)” ในการธำรงรักษาอาณาเขตและการรวบรวมทรัพยากรเพื่อการทำสงคราม ทำให้รูปแบบการปกครองแบบ “รัฐปกครองสมัยใหม่” ตามที่ Max Weber ได้บรรยาย คุณลักษณะไว้สามารถดำรงคงอยู่ได้ และมีวิวัฒนาการอย่างก้าวกระโดดจนกลายเป็นรูปแบบ การปกครองที่ได้รับการยอมรับและนำไปใช้อย่างแพร่หลายทั้งในประเทศฝรั่งเศส ปรัสเซีย อังกฤษ และสเปนในช่วงคริสตวรรษที่ 16-19 และท้ายที่สุด โครงสร้างของรัฐปกครอง สมัยใหม่ก็ได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศยุโรปตะวันตกกลายเป็นชาติมหาอำนาจที่มี อาณานิคมอยู่ทั่วทุกมุมโลกในช่วงคริสตวรรษที่ 19-20 (North, 1981; Spruyt, 1996)

ฐานคติแห่งรัฐปกครอง: วิทยาศาสตร์แห่งการบริหารกิจการสาธารณะ (Camerlism)

เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ในช่วงสิ้นสุดยุคศักดินาของยุโรป คือ ความเสื่อมถอย ของราชอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ (Holy Roman Empire: ค.ศ. 962-1806) ภายหลัง สงคราม 30 ปี หรือ Thirty Years' War (ค.ศ. 1618-1648) และการปฏิรูปศาสนาของ กลุ่มโปรเตสแตนต์ (Protestant Reformation) โดยเหตุการณ์ทั้งสองส่งผลกระทบต่อทาง การเมืองต่อแคว้นเยอรมัน (German Principalities) ในเขตลุ่มแม่น้ำ Rhine เป็นอย่างมาก ซึ่งต่างเรียกร่องเอกราชและอำนาจอธิปไตยในการปกครองตนเองจากราชอาณาจักรโรมัน อันศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้ยังเกิดความขัดแย้งระหว่างแคว้นต่าง ๆ ขึ้นเกี่ยวกับอาณาเขต พรหมแดนจนก่อให้เกิดศึกสงครามอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

ในท้ายที่สุด การล่มสลายของอิทธิพลของคริสตจักรโรมันคาทอลิกในแคว้นเยอรมัน ก็ได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองภายในของแคว้นเยอรมันทั้งหลาย ทั้งนี้ ก่อนการปฏิรูปศาสนาของกลุ่มโปรเตสแตนต์ คริสตจักรโรมันคาทอลิกมีอิทธิพลอย่างสูง ต่อโครงสร้างสังคมและการเมืองของแคว้นเยอรมันในบริเวณลุ่มแม่น้ำ Rhine (Lindenfeld, 1997) และภาวะศึกสงครามระหว่างแคว้นเยอรมันก็ก่อให้เกิดความไร้เสถียรภาพทางการเมือง และสังคมในเขตลุ่มแม่น้ำ Rhine ซึ่งเป็นมูลเหตุสำคัญให้เหล่านักปราชญ์ราชบัณฑิตใน ราชสำนักปรัสเซียเล็งเห็นโอกาสในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่แคว้นปรัสเซียด้วยการ พัฒนากองทัพปรัสเซียให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยโครงสร้างของกองทัพและระบบ ราชการ ซึ่งเป็นผลผลิตขึ้นเอกของกระบวนการปฏิรูปเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดเสถียรภาพ ทางการเมืองและสังคมภายในแคว้นปรัสเซีย ส่งผลให้ปรัสเซียกลายเป็นชาติมหาอำนาจ ในภาคพื้นทวีปยุโรปในคริสตวรรษที่ 17-20 (Small, 1923)

ทั้งนี้ เหล่านักปราชญ์ราชบัณฑิตที่ช่วยผลักดันให้เกิดการปฏิรูปในราชสำนักปรัสเซีย เรียกตนเองว่า Cameralists ซึ่งมีที่มาจากรากศัพท์ในภาษาเยอรมันว่า Kammer ที่แปลว่า

ห้องพระคลัง โดยในช่วงคริสตวรรษที่ 17 เหล่า Cameralists ได้ขับเคลื่อนกระบวนการปฏิรูปองค์การต่าง ๆ ในราชสำนักปรัสเซียให้เปรียบเทียบหนึ่งเป็น “เครื่องจักร (Machinery)” ที่มีหน้าที่รับผิดชอบแตกต่างกันที่ต้องถูกควบคุมและบังคับบัญชาโดยราชสำนักซึ่งเป็นศูนย์รวมอำนาจในการตัดสินใจ องค์การ หรือ หน่วยงานซึ่งเปรียบเทียบเครื่องจักรเหล่านี้แล้วแต่มีพันธกิจและเป้าหมายที่ชัดเจน และมีกระบวนการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของกฎหมายและระเบียบที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎระเบียบทางการเงินและการบัญชี (Krygier, 1979) แนวทางการปฏิรูปดังกล่าวถือเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของชาติในทวีปยุโรปที่หน่วยงานของรัฐสามารถขยายอิทธิพลการปกครองไปยังภาคธุรกิจเอกชนและควบคุมดูแลวิถีชีวิตประจำวันของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าในยุคศักดินา

กระบวนการบริหารจัดการความสงบเรียบร้อยของสังคมที่คิดค้นขึ้นโดย Cameralists ได้กำหนดบทบาทหน้าที่หลักของรัฐปกครองไว้ 3 ด้าน คือ (1) การสร้างและรักษาระเบียบสังคม (2) การชักจูงให้ราษฎรประกอบอาชีพที่ให้ผลกำไรตอบแทนสูง และ (3) การจัดเก็บภาษีอากรเป็นรายได้ให้แก่รัฐเพื่อสกัดความมั่งคั่งจากภาคธุรกิจเอกชนมาเสริมสร้างความมั่งคั่งและความเข้มแข็งทางการทหารให้แก่รัฐ (Raeff, 1983) กระบวนการปฏิรูปโครงสร้างของรัฐยุคศักดินาให้มีพัฒนาการกลายเป็นรัฐปกครองสมัยใหม่ เรียกว่า Cameralism (ภาษาเยอรมัน: Kameralwissenschaft) ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของแนวความคิดการบริหารระบบการเงินการคลังและเป็นพื้นฐานสำคัญของการปกครองด้วยโครงสร้างและระบบรัฐปกครองสมัยใหม่ (Loughlin, 2010)

สิ่งที่ทำให้ Cameralism มีพัฒนาการที่เหนือกว่าระบบการสอบจอหงวนของจักรวรรดินิยมจีน คือ การก่อตั้งสถาบันการศึกษาเพื่อฝึกอบรมข้าราชการในราชสำนักปรัสเซีย (Lindenfeld, 1997) ซึ่งถือเป็นความแตกต่างที่สำคัญจากขนบธรรมเนียมประเพณีในราชสำนักหมิงและราชสำนักชิงของจักรวรรดินิยมจีนโบราณที่ไม่มีสถาบันการศึกษาภาคบังคับหรือสถาบันฝึกอบรมข้าราชการอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้ ผู้เข้าสอบจอหงวนในจักรวรรดินิยมจีนโบราณจะต้องเสียค่าใช้จ่ายของตนเองในการศึกษาเล่าเรียน (Guy, 2010) ในทางตรงข้าม Cameralists ได้คิดริเริ่มระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และวิชาชีพให้แก่ข้าราชการซึ่งล้วนแล้วแต่ส่งผลให้รัฐปกครองสมัยใหม่ที่ถือกำเนิดขึ้นในแคว้นปรัสเซียสามารถขยายอิทธิพลไปยังภาคธุรกิจเอกชนและวิถีชีวิตของราษฎรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อนึ่ง องค์ประกอบหลักของทฤษฎีการปกครอง Cameralism คือ ระบบการจัดเก็บภาษีอากรซึ่งเป็นรากฐานของระบบภาษีอากรในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังถือเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของอารยธรรมมนุษย์ชาติ ที่ฐานคติเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตย (Sovereignty) ก่อตัวขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดย Veit von Seckendorff หนึ่งในราชบัณฑิตกลุ่ม Cameralist ได้กล่าวไว้ว่า “อำนาจอธิปไตย หมายถึง เป็นอำนาจสูงสุดของกษัตริย์ที่ครองราชย์โดยชอบธรรมในการดูแลที่ดินและราษฎรในแคว้นแคว้น โดยกษัตริย์นั้นมีอำนาจในการควบคุมทุกสิ่งในแคว้นของตน”(Von Seckendorff as cited in Johnson, 1964) ซึ่งคำนิยามของ Von Seckendorff สอดคล้องกับคำนิยามของ “รัฐปกครอง” ที่ Max Weber ได้ระบุไว้ ดังนั้นจึงถือได้ว่าทฤษฎีการปกครองแบบ Cameralism เป็นการจุดประกายให้ระบบการปกครองแบบ “รัฐสมัยใหม่ (Modern State)” หรือ “รัฐปกครอง (Administrative State)” กำเนิดขึ้นในหน้าประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากความมั่งคั่งและผลประโยชน์ของ “รัฐ” เป็นเป้าประสงค์สูงสุดของ Cameralism แต่ทว่าผลประโยชน์ของ “รัฐปกครอง” ในบริบทของแคว้นปรัสเซียกลับหมายถึงแต่เพียงผลประโยชน์ของชนชั้นสูงและปราชญ์ราชบัณฑิตในราชสำนักเท่านั้น จึงทำให้เกิดคำถามว่าผลประโยชน์ของภาคธุรกิจเอกชนและประชาชนอยู่ที่ใด และภาคส่วนอื่น ๆ ในสังคมนอกเหนือไปจากชนชั้นสูงและชนชั้นปกครองมีความสำคัญหรือไม่ในสมการการปกครองของทฤษฎี Cameralism (Klippel, 1999; Loughlin, 2010) ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ในอีกนัยยะหนึ่งว่า ทฤษฎี Cameralism ได้มอบ “เครื่องมือ” ที่สำคัญในการปกครองให้แก่โครงสร้างการปกครองแบบรัฐปกครองสมัยใหม่ซึ่งก็คือระบบภาษีอากร ขั้นตอนการจัดเก็บภาษี กระบวนการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพอาณาเขต โครงสร้างเศรษฐกิจและปริมาณทรัพยากร ตลอดจนวิธีการเตรียมข้อมูลสำหรับกระบวนการจัดทางงบประมาณ (Raeff, 1983) แต่ทว่า Cameralism สำหรับในบริบทของปรัสเซียก็เป็นเพียงเครื่องมือของระบบกษัตริย์และรัฐทหารที่ใช้อำนาจเผด็จการ (Despotic Military-Monarchic Rule) มากกว่าเป็นความพยายามในการบริหารกิจการสาธารณะที่มีภาคประชาชนเป็นตัวละครสำคัญ (Mann, 1993)

ประสิทธิภาพของรัฐปกครอง (Modern State Effectiveness)

วรรณกรรมและงานวิจัยที่ได้ทบทวนมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงประวัติความเป็นมาของ “รัฐปกครอง (Administrative State)” ที่มีวิวัฒนาการมาจาก “รัฐศักดินา (Feudal State)” ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ที่จำกัดทั้งในเชิงพื้นที่ (Spatial Realm) และเชิงนโยบาย (Policy

Realm) และเมื่อแต่ละประเทศก้าวสู่ “ยุคสมัยใหม่ (Modern Age)” โครงสร้างการปกครองในรูปแบบรัฐปกครองได้ทำการสร้างกลไกการควบคุมประชากรและอาณาเขตให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ระบบการจัดเก็บภาษีอากรที่จากเดิมเป็น “ระบบภาษีทางอ้อม (Indirect Taxation)” ได้เปลี่ยนไปเป็น “ระบบภาษีทางตรง (Direct Taxation)” ซึ่งเรียกเก็บโดยตรงจากเงินรายได้ส่วนบุคคล โครงสร้างการปกครองในรูปแบบรัฐปกครองได้ก่อให้เกิดกลไกการควบคุมประชากรและอาณาเขต ซึ่งมีประสิทธิภาพมากกว่าในอดีต โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงระบบการจัดเก็บภาษีจาก “ระบบภาษีทางอ้อม” (Indirect Taxation) ไปเป็น “ระบบภาษีทางตรง” (Direct Taxation) ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน เนื่องจากการเก็บภาษีโดยตรงจากเงินรายได้ส่วนบุคคล หรือแม้แต่วาระการศึกษารัฐปกครองที่ไม่เพียงแต่เน้นการเรียนการสอนองค์ความรู้ทางเทคนิควิชาชีพเพียงอย่างเดียว แต่ยังคงครอบคลุมไปถึงการปลูกฝังภาวะความเป็นพลเมือง (Citizenship) ให้แก่ประชาชน ด้วยเหตุนี้ บทบาทหน้าที่ของรัฐปกครองในยุคสมัยใหม่จึงไม่ได้จำกัดแต่เพียงการรักษาอำนาจอธิปไตยภายในขอบเขตดินแดนของตนอย่างเดียว แต่ยังครอบคลุมไปถึงการบริหารทรัพยากรทั้งหมดภายในอาณาเขต ตลอดจนการอบรมเพาะประชากรให้เป็นแรงงานที่มีคุณภาพสำหรับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม (Capitalism) ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจที่สร้างความมั่งคั่งให้แก่รัฐปกครองมากที่สุด (Polanyi, 2001)

แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าทฤษฎีทางด้านการเมืองการปกครองจะสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของรัฐปกครองยุคสมัยใหม่ที่มีต่อสังคม แต่ทว่าในความเป็นจริง โครงสร้างอำนาจของรัฐปกครองในแต่ละประเทศก็ล้วนแล้วแต่มีประสิทธิภาพที่แตกต่างกันในการบริหารจัดการประชากรและสังคม (Brown, 1994) แม้ว่ารัฐปกครองยุคสมัยใหม่จะสามารถขยายอิทธิพลการปกครองไปทั่วอาณาบริเวณของประเทศ แต่การขยายอิทธิพลการปกครองในเชิงพื้นที่นั้นก็ไม่ได้เป็นหลักประกันถึงความเข้มแข็งและประสิทธิภาพในการควบคุมประชากร เนื่องจาก การที่รัฐปกครองยุคสมัยใหม่นั้นประกอบไปด้วย องค์กรอาพพ หรือ หน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ที่มีความเชี่ยวชาญและหน้าที่แตกต่างกันออกไปทำให้มีความจำเป็นในการประสานงานและบูรณาการกระบวนการทำงานของแต่ละหน่วยงานภาครัฐให้เป็นเนื้อเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ รัฐปกครองยุคสมัยใหม่จะมีประสิทธิภาพในการจัดระเบียบสังคมและประชากรของตนหรือไม่ขึ้นอยู่กับศักยภาพของรัฐในการเชื่อมประสานเนื้องานของแต่ละหน่วยงาน (Stack, 1986)

โดยทั่วไปในวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ กำลังพัฒนามักจะกล่าวถึงกรณีศึกษาเปรียบเทียบ 3 กรณีหลัก คือ กรณี “รัฐเข้มแข็ง (Strong

State)” กรณี “รัฐอ่อนแอ (Weak State)” และกรณี “รัฐล้มเหลว (Failed State)” ซึ่ง ความแตกต่างของทั้ง 3 กรณีนั้นขึ้นอยู่กับ “ความสามารถของรัฐ (State Capacity)” ในการตอบสนองความต้องการของประชากรที่อาศัยอยู่ในขอบเขตพรมแดนของรัฐผ่านสินค้าและบริการสาธารณะ (Public Goods and Services) ตลอดจนการบริหารจัดการผลกระทบจากสภาพการณ์สภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประชาคมโลก (Rotberg, 2003)

สำหรับในกรณีประเทศกำลังพัฒนา ตัวชี้วัดสำคัญที่ใช้ในการวิเคราะห์ศักยภาพของรัฐ คือ ความสามารถขององคาพยพรัฐปกครองในการควบคุมและจัดระเบียบกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในขอบเขตพรมแดนของรัฐนั้นๆ (Brown, 1994) โดย Kohn (1967) และ Meinecke (1970) ได้ชี้ให้เห็นถึงวิธีการควบคุมและจัดระเบียบกลุ่มชาติพันธุ์ 2 วิธี คือ (1) วิธีการทางการเมือง (Political Strategy) และ (2) วิธีการทางด้านวัฒนธรรม (Cultural Strategy) ซึ่งสำหรับวิธีการทางการเมืองนั้นเป็นการใช้หลักประชาธิปไตยแบบประสานประโยชน์ (Consensus Democracy) ในการรวบรวมเอากลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ มาก่อตั้งเป็นรัฐชาติที่รับประกันสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคให้แก่พลเมืองของรัฐทุกคนไม่ว่าพลเมืองนั้นจะเป็นสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ใดก็ตาม (Lijphart, 1999; นิยม รัฐอมฤต, 2549) ในขณะที่วิธีการด้านวัฒนธรรมเป็นการสร้างสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Symbolism) ที่ประกอบไปด้วยภาษา วิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ และคตินิยมเกี่ยวกับถิ่นฐานกำเนิด ทั้งนี้ นอกเหนือไปจากความพยายามในการส่งเสริมความชอบธรรมในการปกครองผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรมแล้ว รัฐปกครองที่มีความชอบธรรมตั้งอยู่พื้นฐานทางวัฒนธรรมยังมีเป้าประสงค์ในการทำให้องคาพยพของรัฐกลายเป็น “ชุมชนชาติพันธุ์ (Ethnic Community)” ที่มีอำนาจผูกขาดในการสร้างและมอบอัตลักษณ์ (Identity) ความมั่นคง (Security) และอำนาจ (Authority) ให้แก่พลเมืองที่เป็นสมาชิกของรัฐโดยมีเงื่อนไขสำคัญคือ สมาชิกของรัฐจำเป็นต้องแสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของรัฐและอุดมการณ์ของรัฐ (Davidson, 2008)

แต่อย่างไรก็ตาม วิธีการที่รัฐปกครองในประเทศกำลังพัฒนาใช้ในการจัดระเบียบสังคมนั้นมีลักษณะเป็นการผสมผสานระหว่างวิธีการทางการเมืองและวิธีการทางวัฒนธรรม กล่าวคือ ในขณะที่รัฐในประเทศเหล่านี้ นอกจากจะมีการรับประกันและรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานทางการเมืองของประชาชน ยังมีการให้สิทธิพิเศษแก่ประชาชนในกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีภาษา ศาสนา และวิถีชีวิตที่แตกต่าง แต่คล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกับค่านิยมหลักของรัฐ (Brown, 1994) ด้วยสภาพความเป็นจริงของการเมืองในประเทศกำลังพัฒนาดังกล่าว เวลาที่เราทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและสังคม เราจำเป็นต้องพิจารณาถึงข้อจำกัดของ

รัฐในการบริหารจัดการและควบคุมกลุ่มชาติพันธุ์และประชากร โดยเราสามารถวิเคราะห์ได้จากกลวิธีของชนชั้นปกครองซึ่งครอบครองอำนาจรัฐโดยการประยุกต์เอา “วิธีการทางการเมือง” และ “วิธีการทางวัฒนธรรม” ไปหลอมรวมเป็นนโยบายของรัฐในการสร้างความชอบธรรมในการปกครอง

เป็นที่ทราบกันว่า ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศไม่ใช้วิธีการทางวัฒนธรรมในการสร้างอัตลักษณ์ของรัฐชาติเพื่อใช้เป็นเครื่องต่อรองในการเรียกร้องเอกราชจากชาติตะวันตกเจ้าอาณานิคม แต่ทว่าประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศกลับไม่สามารถแสดงศักยภาพในการบริหารจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นจาก “ชุมชนชาติพันธุ์” ซึ่งได้รับการสร้างขึ้นมามีด้วย “วิธีกึ่งเผด็จการ (Soft Authoritarianism)” ได้ดังปรากฏตัวอย่างในประเทศเมียนมาร์ซึ่งประสบกับปัญหาความขัดแย้งทางด้านชาติพันธุ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์พม่าซึ่งเป็นชนชั้นปกครองของประเทศและกลุ่มชาติพันธุ์ตามรอยตะเข็บชายแดนที่อยู่ติดกับประเทศไทยในทางกลับกัน ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศสามารถจัดระเบียบสังคมภายในอาณาเขตของตนได้ราบรื่นกว่าประเทศเมียนมาร์ เพียงแต่ “ผลลัพธ์” จากการจัดระเบียบทางสังคมไม่ได้เป็นไปตามความคาดหวังของชนชั้นปกครอง อาทิเช่น กรณีกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของรัฐชาติอินโดนีเซีย ซึ่งในท้ายที่สุดก็ได้ก่อให้เกิดชุมชนชาวจีนอินโดนีเซียที่เรียกตนเองว่า Peranakan ซึ่งมีอิทธิพลทางการเมืองเป็นอย่างมากต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศอินโดนีเซีย แต่กลุ่มชาวจีน Peranakan ก็ไม่ได้มีความผูกพันทางด้านจิตใจกับชาวจีนแผ่นดินใหญ่ หรือแม้แต่กับชาวอินโดนีเซียพื้นเมืองที่นับถือศาสนาอิสลาม (Black, 1988) ทั้งนี้ ในกรณีประเทศไทย ผลลัพธ์ของการบริหารจัดการชุมชนชาวจีนโพ้นทะเลโดยรัฐสยามนั้นมีความแตกต่างจากกรณีประเทศอินโดนีเซียโดยสิ้นเชิง เนื่องจากชาวจีนในประเทศไทยได้ปรับตัวเข้ากับโครงสร้างสังคมไทยได้อย่างสมบูรณ์และมีอิทธิพลทั้งในทางตรงและทางอ้อมต่อสังคมและการเมืองไทย (Davidson, 2008)

ดังนั้น แม้ว่าการเปลี่ยนผ่านจากยุคศักดินาไปสู่ยุคสมัยใหม่ในหลายประเทศจะก่อให้เกิดโครงสร้างรัฐปกครองที่มีอิทธิพลครอบงำสังคมและวิถีชีวิตของปัจเจกบุคคลมากกว่าระบบการปกครองในยุคศักดินา แต่ทว่ารัฐปกครองซึ่งถือกำเนิดขึ้นในยุคสมัยใหม่ก็ไม่ได้มีประสิทธิภาพและศักยภาพในการควบคุมสังคมอย่างเบ็ดเสร็จ ในการจัดระเบียบสังคมของรัฐนั้นมีทั้งวิถีทางการเมืองและวิถีทางวัฒนธรรม ซึ่งรัฐปกครองในแต่ละประเทศล้วนใช้กลวิธีทั้งสองในการหล่อหลอมสังคมและประชากรของตนให้สอดคล้องกับอุดมการณ์แห่งรัฐ (State Ideology) ในการนี้ รัฐปกครองของประเทศหนึ่งประเทศใดจะมีประสิทธิภาพและศักยภาพ ในการจัดระเบียบสังคมมากเพียงใดล้วนขึ้นอยู่กับวิธีการประยุกต์และ

ผสมผสานกลวิธีทางการเมืองและกลวิธีทางด้านวัฒนธรรมใน “กระบวนการวิศวกรรมทางสังคม (Social Engineering)” ดังนั้น การกระทำของรัฐ (State Action) จึงไม่จำเป็นต้องก่อให้เกิดผลลัพธ์ทางด้านสังคมตามที่รัฐคาดหวังไว้เสมอไป ในทำนองเดียวกันการที่รัฐถูกครอบงำโดยกลุ่มชาติพันธุ์ใดกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งก็ไม่จำเป็นต้องทำให้รัฐนั้นมีประสิทธิภาพเพิ่มใน “กระบวนการวิศวกรรมทางสังคม (Social Engineering)” น้อยลง

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและสังคมในภูมิภาคเอเชียอุษาคเนย์

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น การวิเคราะห์บทบาทและประสิทธิภาพของรัฐในการจัดระเบียบสังคมนั้นจำเป็นต้องกระทำในบริบททางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะในช่วงยุคการล่าอาณานิคมของประเทศมหาอำนาจชาติตะวันตกและในช่วงการเรียกร้องอิสรภาพภายหลังจากการสิ้นสุดลงของสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยความรู้ความเข้าใจในพลวัตของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในอาณาบริเวณที่กลายเป็นรัฐปกครองในปัจจุบันจะเป็นคำตอบว่าทำไมกลุ่มประเทศซึ่งล้วนมีความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติและภาษาเหมือนกัน จึงมีความหลากหลายทางด้านประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสังคมและประชากรไม่เท่ากัน

ในสภาพความเป็นจริง ประเทศที่กำลังพัฒนามีรูปแบบของรัฐที่หลากหลาย กล่าวคือ ในขณะที่ประเทศในทวีปแอฟริกาหลายประเทศแสดงให้เห็นถึงสภาวะของการเป็นรัฐที่ล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง โดยเฉพาะความล้มเหลวในการบริหารจัดการความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมือง ดังเช่น ประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างอินโดนีเซียและไทย เป็นต้น ได้สะท้อนให้เห็นทั้งความล้มเหลว (Failure) และความอ่อนแอ (Weakness) ในทางการปกครอง ในขณะที่สามารถบริหารจัดการเศรษฐกิจของประเทศจนทำให้ประเทศทั้งสองประเทศเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (Newly Industrialized Countries: NICs) ได้เกือบเท่าเทียมกันกับไต้หวัน เกาหลีใต้ ฮังกอน และสิงคโปร์ แต่ในขณะเดียวกันทั้งไทยและอินโดนีเซียก็ยังประสบกับปัญหาความวุ่นวายทางการเมืองภายในประเทศอันเกิดมาจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น ปัญหาความไม่สงบในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย และปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้นับถือศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลามในเกาะชวา เกาะสุมาตรา และเกาะสุลาเวซีในประเทศอินโดนีเซีย เป็นต้น

อย่างไรก็ตามแม้จะมีปัญหาภายในบางประการ เราอาจกล่าวได้ว่า ประเทศในแถบเอเชียอุษาคเนย์มีโครงสร้างทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพมากกว่าประเทศในทวีปแอฟริกา โดยเฉพาะประเทศไทยที่นับว่าสามารถเผชิญกับช่วงเปลี่ยนผ่านระหว่าง “ยุคศักดินา” ไปสู่ “ยุคสมัยใหม่” ได้โดยไม่เกิดสงครามกลางเมือง หรือตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศมหาอำนาจ

ชาติตะวันตก ในการนี้ Brown (1994) ได้แสดงทรรศนะไว้ว่า ความสำเร็จของรัฐสยาม อินโดนีเซีย และรัฐมาเลเซียในการปฏิรูปตนเองตามครรลองของรัฐปกครองในชาติตะวันตก นั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ชนชาติเหล่านี้มีโครงสร้างการปกครอง ประวัติศาสตร์ และอำนาจความชอบธรรมเป็นต้นทุนในการปฏิรูปอยู่พอสมควร กอปรกับในช่วงเปลี่ยนผ่านจาก ยุคศักดินาไปสู่ยุคสมัยใหม่ ชนชั้นปกครองของสยาม อินโดนีเซีย และมาเลเซียสามารถ ประยุกต์เอากลยุทธ์การปกครองของชาติมหาอำนาจตะวันตกมาใช้ในการจัดระเบียบ การปกครองหัวเมืองและประเทศราช ซึ่ง กลยุทธ์ดังกล่าว McVey (1992) เรียกว่า “ระบอบ ฌณาธิปไตย (Oligarchic Democracy)” หรือ Brown (1994) เรียกว่า “วิธีกึ่งเผด็จการหรือ เผด็จการแบบอ่อน (Soft Authoritarianism)”

ทั้งนี้ ในช่วงเปลี่ยนผ่านระหว่างยุคศักดินาไปสู่ยุคสมัยใหม่ ชนชั้นปกครองใน รัฐสยาม อินโดนีเซีย และมาเลเซีย ล้วนแล้วแต่ได้ใช้โครงสร้างการปกครองแบบ Weberian Bureaucracy ในการจัดระเบียบสังคมและบังคับควบคุมกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งเดิมมีสถานะความเป็น กึ่งอิสระ (Semi-autonomy) จากรัฐ และต่อมาภายหลังจากการสิ้นสุดลงของสงครามโลกครั้งที่ 2 การได้รับเอกราชของอินโดนีเซียและมาเลเซียจากประเทศเจ้าอาณานิคมทำให้เกิดชนชั้น ปกครองกลุ่มใหม่ ซึ่งจำเป็นต้องสร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้แก่ตนเองด้วย กระบวนการทางการเมืองแบบประชาธิปไตยซึ่งดำเนินไปในลักษณะเป็นระบอบฌณาธิปไตย มากกว่าเป็นระบอบเสรีประชาธิปไตย สำหรับในกรณีประเทศไทยนั้น แม้ว่าสยามจะไม่ได้ตก เป็นเมืองขึ้นของประเทศมหาอำนาจใด ๆ แต่ในยุคล่าอาณานิคม รัฐสยามก็ได้ใช้แนวทางการ ปฏิรูปที่ก่อให้เกิดระบบราชการแบบ Weberian Bureaucracy และโครงสร้างการปกครองส่วน ภูมิภาคที่มีลักษณะเป็นการรวมศูนย์อำนาจในการตัดสินใจเฉกเช่นเดียวกับโครงสร้าง การปกครองในมาเลเซียซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของจักรวรรดินิยมอังกฤษในช่วงเวลานั้น (Phongpaichit and Baker, 2005a) และต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดย คณะราษฎรในปี พ.ศ. 2475 ซึ่งถือเป็นการถ่ายโอนอำนาจจากกลุ่มเชื้อพระวงศ์และขุนนาง อำมาตย์ไปยังกลุ่มข้าราชการทหารและ พลเรือน กระบวนการบริหารจัดการผลประโยชน์ของ รัฐตามแบบฉบับประชาธิปไตยซึ่งถูกใช้ในมาเลเซียและอินโดนีเซียก็ได้กลายมาเป็น กลยุทธ์ สำคัญในการสร้างอำนาจ (Authority) และความชอบธรรม (Legitimacy) ให้แก่ชนชั้น ปกครองกลุ่มใหม่ (McVey, 2000)

การรักษาดุลยภาพระหว่างกลยุทธ์แบบฌณาธิปไตยและวิธีกึ่งเผด็จการของชนชั้น ปกครองถือเป็นคุณลักษณะเด่นของรัฐปกครองต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียอุษาคเนย์ กล่าวคือ รัฐปกครองในบางประเทศในภูมิภาคอื่นต้องใช้วิธีเผด็จการสมบูรณ์แบบ (Hard Authoritarianism)

ในการควบคุมกลุ่มชาติพันธุ์ อาทิเช่น การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การกีดกันชนกลุ่มน้อยจากกระบวนการทางการเมือง เป็นต้น แต่ทว่ารัฐปกครองในประเทศในแถบเอเชียอุซาคเนย์ (นอกเหนือไปจากประเทศเมียนมาร์) กลับใช้กลวิธีที่ผสมผสานโดยไม่ได้พุ่งเป้าไปที่การทำลายล้างอัตลักษณ์และความเป็นชุมชนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ แต่ใช้วิธีการบริหารความแตกต่างทางด้านภาษา วัฒนธรรม และค่านิยมทางสังคมให้บังเกิดผลประโยชน์แก่ชนชั้นปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีรัฐสยามซึ่งได้รับผลประโยชน์อย่างมากมายมหาศาลจากกลุ่มชนชาวจีน ผ่านระบบเจ้าภาษีนายอากรซึ่งมอบและจัดสรรสัปดาห์ในการจัดเก็บภาษีอากรให้แก่ชาวจีนโพ้นทะเลที่พำนักอาศัยในประเทศไทย โดยผลประโยชน์ที่รัฐสยามได้รับนับตั้งแต่ตอนปลายยุคศักดินาเรื่อยมาจนถึงยุคสมัยใหม่ปรากฏอย่างชัดเจนว่าได้มาจากการจัดเก็บภาษีอากรจากบ่อนการพนัน หวย เหล้า และฝิ่นเป็นหลัก

อบายมุขกับระบบการเงินการคลังของรัฐสยามก่อนการปฏิรูประบบราชการ

รายได้จากการจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมการพนันถือเป็นแหล่งรายได้สำคัญของภาครัฐในหลายประเทศมานับตั้งแต่อดีตกาล (Warren, 2013) เนื่องจากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพนัน อาทิเช่น การจัดการประกวดแข่งขัน และ การออกสลากกินแบ่ง เป็นต้น ล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมที่ง่ายในการจัดการและก่อให้เกิดผลกำไรในรูปแบบของเม็ดเงินภาษีหรือค่าธรรมเนียมแก่รัฐ ซึ่งรัฐบาลของหลายประเทศในอดีตก็ได้ใช้เงินรายได้จากการพนันในการผลักดันนโยบายต่างๆ ของตน ยกตัวอย่างเช่น ในช่วงคริสตวรรษที่ 16-17 ราชสำนัก Stuart ได้ออกสลากกินแบ่งรัฐบาลเพื่อระดมทุนในการทำสงครามต่อสู้เพื่อแย่งชิงดินแดนกับประเทศฝรั่งเศส และถึงแม้ในช่วงคริสตวรรษที่ 18-19 รัฐสภาอังกฤษจะได้มีการตรากฎหมายต่อต้านการพนัน แต่ในช่วงรัชสมัยสมเด็จพระราชินีวิกตอเรีย (ตอนปลายคริสตวรรษที่ 19) รัฐบาลอังกฤษก็ได้มีการยกเลิกกฎหมายดังกล่าวและจัดตั้งระบบสลากกินแบ่งรัฐบาลขึ้นมาเพื่อหาเงินรายได้สนับสนุนกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมและการศึกษา สำหรับในยุคปัจจุบันรัฐบาลสิงคโปร์ได้ให้สัมปทานแก่บริษัทเอกชน 2 บริษัทในปี พ.ศ. 2553 ในการบริหารจัดการบ่อนกาสิโนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพื่อแสวงหารายได้เพิ่มเติมให้แก่รัฐ

การพนันและวิวัฒนาการของระบบการเมืองการปกครองจึงมีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากที่ระบบการปกครองแบบ “รัฐยุคสมัยใหม่ (Modern State)” ได้ถือกำเนิดขึ้นในช่วงการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 2 (Second Industrial Revolution) ระหว่างตอนปลายคริสตวรรษที่ 19 จนกระทั่งถึงคริสตวรรษที่ 20 ตอนต้น ด้วยเหตุที่รัฐยุคสมัยใหม่ล้วนแล้วแต่ขยายขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตนในการบริหารจัดการและควบคุม

ภาคสังคมมากขึ้นกว่ารัฐในยุคศักดินา (Feudal Age) จึงมีความจำเป็นที่จะต้องแสวงหาแหล่งรายได้ ทั้งในรูปแบบที่เป็นเงินภาษีอากรและค่าธรรมเนียมต่างๆ เพื่อสนับสนุนภารกิจหน้าที่ในด้านต่าง ๆ (Mann, 1993)

การพินัยกับการเปลี่ยนผ่านของรัฐสยามยุคศักดินาสู่รัฐปกครองยุคสมัยใหม่

“รัฐยุคสมัยใหม่” ของประเทศไทยถือกำเนิดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การเกิดของรัฐยุคสมัยใหม่นี้มีอิทธิพลต่อสังคมไทยเรื่อยมาจวบจนปัจจุบัน แต่ขณะเดียวกันการเกิดรัฐปกครองยุคสมัยใหม่นี้ก็ได้รับประโยชน์ และต้องพึ่งพิงหรือหารายได้จาก การออกสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและรัฐบาล ภายหลังจากปฏิวัติรัฐประหารโดยคณะราษฎรในปี พ.ศ. 2475 ก็ล้วนแล้วแต่จำเป็นต้องอาศัยเงินภาษีอากรที่เก็บได้จากยอดขายสลากกินแบ่งรัฐบาลไปใช้จ่ายในการสนับสนุนกระบวนการสร้างชาติ (Nation Building) และกระบวนการเสริมสร้างอัตลักษณ์ความเป็นไทย (Warren, 2013) ทั้งนี้ กระบวนการสร้างชาติ (Nation-Building Process) นับได้ว่าเป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐยุคใหม่ในการสร้างความชอบธรรม (Legitimacy) ให้กับระบบการปกครองที่เน้นการรวมศูนย์อำนาจตัดสินใจอยู่ที่ส่วนกลาง (Centralized Decision Making)

ก่อนการปฏิรูประบบราชการ รัฐศักดินาของประเทศไทยมีจุดศูนย์กลางอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จอยู่ที่กรุงรัตนโกสินทร์ อำนาจในการปกครองประเทศอย่างเบ็ดเสร็จจะอยู่ที่ในบริเวณกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (Englehart, 2001) ส่วนอำนาจความชอบธรรมในการปกครองของรัฐสยามนอกพื้นที่ดังกล่าวจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐศักดินาและผู้ปกครองเมืองหรือพื้นที่อื่นๆ โดยทั่วไป เจ้าผู้ครองเมืองที่ตกลงยอมให้ดินแดนที่ตนปกครองเป็นส่วนหนึ่งของรัฐศักดินาสยามจำเป็นต้องถวายเครื่องราชบรรณาการแด่กษัตริย์สยามเป็นประจำทุกปี และต้องจัดสรรกำลังพลเพื่อสนับสนุนกองทัพสยามในยามศึกสงคราม อย่างไรก็ตาม รูปแบบการปกครองแบบรัฐศักดินาของรัฐสยามก็เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของโลกการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่สุดเกิดในช่วงปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว และในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อมหาอำนาจชาติตะวันตกเริ่มรุกกล้าเข้ามาในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์เพื่อแสวงหาอาณานิคม (Phongpaichit and Baker, 2005a)

การเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างการปกครองของรัฐไทยเริ่มเกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) โดยจุดหักเหที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลง

ของโครงสร้างการปกครองเกิดขึ้นในช่วงปลายรัชกาลที่ 3 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เขาตีมหาอำนาจตะวันตกเริ่มแผ่ขยายอิทธิพลทางด้านเศรษฐกิจและด้านการทหารเข้าสู่ภูมิภาคอนุชานเนย์ (Lysa, 1984) โดยสัญญาณเดียนภัยสำหรับรัฐสยามก็คือชัยชนะของจักรวรรดินิยมอังกฤษเหนือราชวงศ์คองบอง หรือ ราชวงศ์อลองพญาของพม่าในสงครามอังกฤษ-พม่าครั้งที่ 1 (The First Anglo-Burmese War) ในระหว่างปี พ.ศ. 2367-2369 ซึ่งเป็นผลให้พม่าต้องเสียเมืองท่าที่สำคัญได้แก่ มะริด ทวาย ตะนาวศรี ตลอดจนแคว้นยะไข่และแคว้นมณีปุระให้แก่อังกฤษ แต่ทว่า อิทธิพลของจักรวรรดินิยมอังกฤษแผ่ขยายเข้ามาในเขตรัฐสยามแต่เพียงในด้านเศรษฐกิจและการค้า เท่านั้น โดยรัฐสยามได้ตกลงทำสนธิสัญญาเบาว์ริง (Bowring Treaty) กับจักรวรรดินิยมอังกฤษในสมัยรัชกาลที่ 4

ทั้งนี้ นอกเหนือจากข้อผูกพันในเชิงกฎหมายที่ทำให้รัฐสยามต้องรับรองสิทธิสภาพนอกอาณาเขตของพลเมืองอังกฤษที่พำนักอาศัยในสยามจนทำให้ราชสำนักต้องเร่งรัดพัฒนาระบบกฎหมายให้เหมือนกับระบบกฎหมายในประเทศตะวันตกแล้ว เงื่อนไขของสนธิสัญญาเบาว์ริงยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1) ราชสำนักสยามจำเป็นต้องยกเลิกการผูกขาดสินค้าทางการเกษตรและแร่ธาตุ อาทิเช่น ข้าว ไม้สัก ดีบุก เป็นต้นซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา การยกเลิกการผูกขาดสินค้าทางการเกษตร ทำให้สยามก้าวเข้าสู่กลไกตลาดการค้าเสรีของโลกเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ ซึ่งก็ได้ส่งผลให้กระบวนการปลูกและแปรรูปข้าว ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจของสยามมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว (Bray, 1986) การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของรัฐสยามในช่วงระยะเวลาดังกล่าวก่อให้เกิดการไหลบ่าของชาวจีนจากมณฑลต่าง ๆ ทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศจีนเข้าสู่ประเทศไทย จนเกิดการก่อตัวขึ้นของชุมชนชาวจีนในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ (Warren, 2013) การเปลี่ยนแปลงอีกข้อ คือ 2) ข้อตกลงตามสนธิสัญญาเบาว์ริงยังถือเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในวิวัฒนาการของระบบการเงินคลังของรัฐสยามที่มีผลบังคับมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านประเภท และการจัดเก็บรายได้ของรัฐ ทั้งนี้ แม้จะมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ชี้ให้เห็นถึงวิวัฒนาการของระบบการจัดเก็บรายได้ของรัฐสยามในช่วงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ 1-3) แต่จากเงื่อนไขของสนธิสัญญาเบาว์ริงที่บังคับให้สยามต้องยกเลิกอากรปากเรือ และให้เก็บได้แต่เฉพาะภาษีสินค้านำเข้า (ร้อยละ 3) ซึ่งทำให้เม็ดเงินรายได้เข้าสู่รัฐลดลงอย่างมาก รัฐสยามจึงต้องหาแหล่งรายได้อื่น ๆ เพื่อมาทดแทน

นับตั้งแต่สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถแห่งกรุงศรีอยุธยาจบจนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ รัฐสยามจัดเก็บรายได้เข้าสู่

ท้องพระคลังมหาสมบัติโดยอาศัย “ส่วยสาอากร (Tithe)” ทั้งสิ้น 4 ประเภท ได้แก่ จังกอบ อากร ส่วย และฤชา (ตารางที่ 2.1)

ตารางที่ 2.1 ประเภทของภาษีอากรของระบบ “ส่วยสาอากร” ในสมัยกรุงศรีอยุธยา

ประเภท	รายละเอียด
1. จังกอบ	รายได้ของรัฐที่เรียกเก็บจากการชักสวณสินค้าที่เข้ามาจำหน่ายในอาณาจักร
2. อากร	รายได้ของรัฐที่เรียกเก็บจากผลประโยชน์ที่ราษฎรทำมาหาได้ในประกอบกิจการต่างๆ เช่น ทำนา ทำไร่ ทำสวน เป็นต้น ซึ่งอาจจัดเก็บเป็นตัวเงินหรือสิ่งของ
3. ส่วย	<ul style="list-style-type: none"> ▪ เครื่องราชบรรณาการจากหัวเมืองประเทศราชต่าง ๆ ▪ เงินช่วยราชการตามที่เรียกเก็บจากไพร่ชายที่ไม่ได้เข้ารับราชการทหาร
4. ฤชา	ค่าธรรมเนียมที่รัฐเรียกเก็บจากราษฎรซึ่งได้รับประโยชน์จากรัฐเป็นการเฉพาะ เช่น ฤชาค่าธรรมเนียมการออกโฉนดที่ดิน ค่าปรับทางการศาล เป็นต้น

ที่มา: กรมสรรพากร (2540)

ขณะเดียวกันในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว สยามได้ทำศึกสงครามกับลาว กัมพูชา และเวียดนาม ทำให้รัฐจำเป็นต้องแสวงหารายได้เพื่อมาใช้ในการทำศึกสงครามกับประเทศเพื่อนบ้าน สยามจึงได้มีการปฏิรูประบบการจัดเก็บภาษีขึ้น ในการนี้ทำให้มีอากรใหม่เกิดขึ้น 38 ประเภทซึ่งมีอากรบ่อนเบี้ย และอากรหอย ก.ข. รวมอยู่ด้วย นอกจากนี้ยังมีการนำเอา “ระบบเจ้าภาษีนายอากร (Tax Farming System)” มาใช้เพื่อเป็นการเพิ่มพูนรายได้จากอากรประเภทต่าง ๆ (กรมสรรพากร, 2540) ซึ่งระบบเจ้าภาษีนายอากรเป็นวิธีการเก็บรายได้เข้าสู่รัฐที่ใช้อย่างแพร่หลาย ในอาณาจักรต่าง ๆ ในภูมิภาคอุษาคเนย์ในช่วงเวลานั้น (Butcher and Dick, 1993) โดยเป็นการให้เอกชนผูกขาดการจัดเก็บภาษีอากรและจัดส่งรายได้จากการเก็บภาษีอากรนั้นแก่รัฐ หากเอกชนเก็บภาษีอากรที่ตนผูกขาดได้มากกว่าจำนวนที่ต้องส่งให้รัฐ จำนวนเงินภาษีอากรที่เหลือจะตกเป็นทรัพย์สินของเอกชน ในการนี้เมื่อเอกชนประสงค์จะรับเหมาผูกขาดภาษีอากรประเภทใด ทางราชการก็จะจัดให้มีการเปิดประมูลการจัดเก็บภาษีอากรประเภทนั้น โดยจะมอบอำนาจสิทธิ์ขาดในการจัดเก็บภาษีอากรประเภทนั้นแก่เอกชนรายที่เสนอจำนวนเม็ดเงินภาษีอากรที่จะจัดเก็บและส่งเข้ารัฐสูงกว่าเอกชนรายอื่น ๆ ซึ่งเอกชนที่จะชนะประมูลเรียกว่า “เจ้าภาษีนายอากร” (Kathirithamby-Wells, 1992; Warren, 2013)

นอกเหนือจากนี้ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ราชสำนักยังมีการแบ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีอากรออกเป็น 2 ส่วนหลัก คือ กรมพระคลังมหาสมบัติ ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดเก็บอากรประเภทเก่าที่มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และ

กรมพระคลังข้างซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีอากรใหม่ทั้ง 38 ประเภท โดยมีอากรบ่อน และอากรหวย ก.ข. รวมอยู่ด้วย (กรมสรรพากร, 2540)

ข้อสังเกตสำคัญสำหรับวิวัฒนาการของระบบการเมืองการปกครองของรัฐสยามในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของประวัติศาสตร์โลกซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่ชาติมหาอำนาจทางตะวันตกได้เริ่มแผ่ขยายอำนาจทางการทหารและอิทธิพลทางเศรษฐกิจสู่ภูมิภาคต่างๆ ของโลก ในช่วงคริสต์วรรษที่ 19-20 นั้น ก็คือ ความพยายามของรัฐสยามในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการจัดเก็บรายได้แก่รัฐ ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไป และด้วยบริบททางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในสมัยรัชกาลที่ 3-4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ก็ได้ทำให้รัฐสยามจำเป็นต้องแสวงหาแหล่งรายได้ใหม่เพื่อนำมาใช้จ่ายในการกิจ หน้าที่ที่เพิ่มมากขึ้นเป็นทวีคูณจากในอดีต เงินรายได้ของรัฐจากการเก็บภาษีอากรบ่อนการพนัน และหวย ก.ข. ซึ่งถือกำเนิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 ถือเป็นแหล่งรายได้สำคัญของรัฐสยามในช่วงระยะเวลานั้น และนอกจากนี้ยังจะเป็นประเด็นการช่วงชิงอำนาจทางการเมืองระหว่างชนชั้นปกครองกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทในระบบโครงสร้าง “รัฐยุคใหม่” ของประเทศไทยที่เริ่มก่อตัวขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

รายได้จากการพนันและการก่อตัวของรัฐไทยยุคสมัยใหม่ (Modern Thai State)

การเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม กอปรกับอิทธิพลของลัทธิจักรวรรดินิยมตะวันตกที่ศิบลานเข้ามาในอาณาเขตของราชอาณาจักรสยาม ส่งผลให้เกิดแรงขับเคลื่อนในการปฏิรูปทั้งระบบการปกครองและรูปแบบของรัฐในสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยระบบการปกครองแบบจตุสดมภ์ซึ่งได้รับอิทธิพลจากลัทธิพราหมณ์ – ฮินดูและคตินิยมแบบขอมได้ถูกแทนที่ด้วยระบบการบริหารราชการแผ่นดิน แบบ Weberian Bureaucracy กล่าวคือ ตำแหน่งอัครมหาเสนาบดี (สมุหนายกและสมุหกลาโหม) และเสนาบดีกรมหลักทั้ง 4 กรม (เวียง วัง คลัง นา) ได้ถูกแทนที่ด้วยกระทรวง ทบวง และกรมตามรูปแบบการปกครองในประเทศยุโรปตะวันตก ทั้งนี้ การปฏิรูประบบราชการในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งดำเนินการไปอย่างค่อยเป็นค่อยไปตลอดรัชกาลได้ทำให้พระราชอำนาจของสถาบันกษัตริย์เพิ่มพูนมากที่สุด ในประวัติศาสตร์ไทยจนพัฒนาไปเป็นระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์อย่างสมบูรณ์แบบในตอนปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (Hewison, 1997; Phongpaichit and Baker, 2005a)

สำหรับในการปฏิรูปภาครัฐนั้นย่อมประกอบไปด้วยผู้ได้ประโยชน์ (Winner) และผู้เสียประโยชน์ (Loser) (Peters, 2001) ซึ่งการปฏิรูประบบราชการในสมัยรัชกาลที่ 5 นั้น นอกจากจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างการเมืองการปกครองของรัฐให้เป็นไปในทิศทางที่มีประสิทธิภาพและมีความทันสมัยทัดเทียมกับนานาอารยประเทศแล้ว ยังเป็นชนวนก่อให้เกิดพลวัตทางการเมืองและการช่วงชิงอำนาจระหว่างชนชั้นปกครองกลุ่มต่างๆ ในการบริหารจัดการโครงสร้างรัฐรูปแบบใหม่ ทั้งฝ่ายเชื้อพระวงศ์ซึ่งเข้ามามีบทบาทในราชการบ้านเมืองมากขึ้นกว่าในช่วงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น และฝ่ายขุนนางซึ่งมีอิทธิพลต่อเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐสยามเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะในช่วงต้นรัชกาลที่ 5

ทั้งนี้ ในช่วงตอนต้นรัชกาลที่ 5 ซึ่งมีสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เงินรายได้จากภาษีอากรที่เก็บเข้าสู่กรมพระคลังข้างที่มีจำนวนลดลงจาก 4.8 ล้านบาทต่อปี เหลือเพียง 1.6 ล้านบาทต่อปี (Phongpaichit and Baker, 2002) ต่อมาภายหลังจากพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชอำนาจเต็มที่ในการบริหารราชการแผ่นดินอย่างเบ็ดเสร็จสมบูรณ์ จึงได้มีการจัดตั้ง “หอรัษฎากรณพิพัฒน์” ขึ้นเพื่อเป็นหน่วยงานกลางในการบริหารจัดการ “ระบบเจ้าภาษีนายอากร” รวมทั้งมีการปฏิรูประบบให้สัมปทานแก่เจ้าภาษีนายอากรและกระบวนการนำรายได้จากภาษีอากรเข้าสู่รัฐด้วย ต่อมาในปี พ.ศ. 2433 จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติพระธรรมนูญหน้าที่ราชการ ในกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ร.ศ. 109 ขึ้นโดยจัดตั้ง “กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ” เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้จัดเก็บรายได้เข้าสู่รัฐเอง ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นให้รัฐสยามสามารถลดการพึ่งพาเจ้าภาษีนายอากรไปโดยปริยาย ซึ่งพันธกิจหลักของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติในช่วงปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คือ การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้เข้าสู่รัฐ โดยพัฒนาระบบการเก็บภาษีอากรต่าง ๆ โดยเฉพาะภาษีอากรจากบ่อนการพนัน ธุรกิจเหล้า และโรงฝิ่นให้มีประสิทธิภาพ

ผลสืบเนื่องจากกระบวนการปฏิรูประบบการจัดเก็บภาษีอากรและการให้สัมปทานแก่เจ้าภาษีนายอากรที่เห็นได้ชัดเจน คือ การลดจำนวนลงของบ่อนการพนันในเขตกรุงเทพมหานครจากที่มีอยู่กว่า 400 แห่งในช่วงต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เหลือเพียง 16 แห่งในช่วงปลายรัชกาล (Mead, 2004) นอกจากนี้ กระทรวงพระคลังมหาสมบัติยังได้ประกาศใช้มาตรการต่าง ๆ ขึ้นเพื่อเป็นการจัดระเบียบบ่อนการพนันทั้ง 16 แห่งในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ การบังคับให้บ่อนการพนันเปิดทำการได้ตั้งแต่ 7.00 น. จนถึง 24.00 น. เท่านั้น และการกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำการ ณ แต่ละบ่อนการพนันทั้ง 16 แห่งตลอดเวลาเปิดทำการ เพื่อเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อย ทั้งนี้

แม้ว่ากระทรวงพระคลังมหาสมบัติจะมีการประกาศใช้มาตรการควบคุมบ่อนการพนันที่เข้มงวดและรัดกุมมากกว่าในยุคก่อนการปฏิรูประบอบราชการ แต่มาตรการเหล่านั้นก็ไม่ได้ทำให้รายได้ของรัฐที่เป็นภาษีอากรจากบ่อนการพนันลดลงแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้ามกลับทำให้เม็ดเงินภาษีอากรจากบ่อนการพนัน อากรสุรา และอากรฝิ่นไหลเข้าสู่รัฐมากยิ่งขึ้น เนื่องจากธุรกิจบ่อนการพนันทั้ง 16 แห่ง ที่หลงเหลือเฟื่องฟูขึ้นเป็นเท่าทวีคูณ หลายแห่งพัฒนาไปเป็นศูนย์กลางความบันเทิงประกอบไปด้วยชองนางโลม โรงฝิ่น และโรงละคร ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเครื่องดึงดูดลูกค้าบ่อนการพนันให้อุดหนุนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้รายได้ของบ่อนการพนันเพิ่มขึ้นไปโดยปริยาย

การปฏิรูประบอบราชการในสมัยรัชกาลที่ 5 จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้รัฐสยามมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นในการปกครอง การรวมศูนย์อำนาจในการจัดเก็บภาษีอากรไว้ที่กระทรวง พระคลังมหาสมบัติเพียงหน่วยงานเดียวได้ลดอิทธิพลของเจ้าภาษีนายอากรลงซึ่งเป็นการช่วยป้องกันการรั่วไหลและการทุจริตยกยอกเม็ดเงินภาษีอากรจากบ่อนการพนันและแหล่งอบายมุขต่างๆ นอกจากนี้ การจำกัดจำนวนบ่อนการพนันในเขตพระนครให้เหลือเพียง 16 แห่งกลับทำให้บ่อนการพนันกลายเป็นธุรกิจที่ให้ผลกำไรอย่างมหาศาลดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้การประมูลเจ้าภาษีนายอากรบ่อนการพนันมีการแข่งขันมากขึ้นไปด้วย ซึ่งก็ส่งผลให้ราคาประมูลเจ้าภาษีนายอากรเพิ่มขึ้นอย่างไม่ปรากฏมาก่อน (Warren, 2013) ท้ายที่สุด กระทรวงพระคลังมหาสมบัติที่จัดตั้งขึ้นได้ทำให้รายได้ที่เป็นภาษีอากรจากบ่อนการพนัน ภาษีอากรหอย ก.ข. และอากรโรงฝิ่นกลายเป็นส่วนประกอบหลักของรายได้ประจำปีของ “รัฐปกครอง (Administrative State)” ที่เริ่มก่อตัวในตอนปลายรัชกาลที่ 5 และแผ่ขยายอาณาเขตและอิทธิพลไปสู่หัวเมืองชั้นนอกและเมืองประเทศราชต่าง ๆ จนกลายเป็นมีอาณาเขตพรมแดนที่เป็น “รัฐไทย” ดังเช่นในปัจจุบัน (Lysa, 1984)

ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว นับตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเรื่อยมาจวบจนกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น รัฐสยามมีอำนาจการปกครองอย่างเบ็ดเสร็จแต่เพียงในเขตลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา การปฏิรูประบอบราชการในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นการขยายขอบเขตอิทธิพลในการปกครองของรัฐสยามไปสู่หัวเมืองชั้นนอกและหัวเมืองประเทศราชเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของชนชาติไทย การปฏิรูประบอบราชการซึ่งรัฐสยามไม่เคยกระทำมาก่อนในอดีตย่อมต้องประกอบไปด้วยกระบวนการและขั้นตอนมากมายที่จำเป็นต่อการพัฒนาองคาพยพของรัฐให้มีประสิทธิภาพในการปกครองมากยิ่งขึ้น กระบวนการและขั้นตอนดังกล่าวย่อมต้องอาศัยทรัพยากรมากมายมหาศาล (Ingram, 1971) ซึ่งรายได้จาก

ภาษีอากรบ่อนการพนัน ภาษีอากรห่วย ก.ข. และอากรโรงฝิ่นก็ได้กลายเป็นเส้นเลือดหล่อเลี้ยงที่สำคัญของ “รัฐไทยยุคสมัยใหม่ (Modern Thai State)” ในระยะเริ่มแรก

นอกจากนี้ การขยายอิทธิพลและอำนาจในการปกครองของรัฐสยามไปสู่หัวเมืองต่างๆ ผ่านกลไกโครงสร้างการปกครองส่วนภูมิภาคของกระทรวงมหาดไทยยังช่วยส่งเสริมนโยบายของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติในการจัดระเบียบและการจำกัดจำนวนบ่อนการพนันในเขตหัวเมืองต่าง ๆ โดยในระหว่างปี พ.ศ. 2441-2446 กระทรวงพระคลังมหาสมบัติสามารถปิดบ่อนการพนันในเขตมณฑลนครศรีธรรมราชและมณฑลชุมพรได้ทั้งหมด และในระยะเวลาต่อมาบ่อนการพนันอีกจำนวน 122 แห่งในมณฑลอื่นๆ ก็ได้ปิดตัวลงตามประกาศของราชการ (Warren, 2013) ภายหลังจากการบังคับใช้มาตรการควบคุมบ่อนการพนันทั่วราชอาณาจักร การจัดเก็บรายได้จากภาษีอากรบ่อนการพนันของกระทรวงมหาดไทยในเขตมณฑลต่างๆ ก็มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นเฉกเช่นเดียวกันกับในเขตพระนครด้วย ทั้งนี้เพราะเมื่อจำนวนบ่อนการพนันลดลง การประมุขสัมปทานเจ้าภาษีนายอากรที่เหลืออยู่จึงมีการแข่งขันที่สูงขึ้น เป็นผลทำให้รายได้ของรัฐจากภาษีอากรเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ผลลัพธ์จากการขยายอิทธิพลของรัฐสยามเหนือธุรกิจบ่อนการพนันทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและมณฑลต่าง ๆ คือ รายได้สุทธิของรัฐสยามที่เพิ่มขึ้นถึง 3 เท่าในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2440-2448 (Warren, 2013)

การถือกำเนิดขึ้นของระบบราชการส่วนภูมิภาคในสังกัดกระทรวงมหาดไทยและการรวมศูนย์อำนาจในการจัดเก็บรายได้ที่เป็นภาษีอากรบ่อนการพนัน ตลอดจนการประกาศและบังคับใช้มาตรการจัดระเบียบบ่อนการพนันของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเกื้อหนุนซึ่งกันและกันขององค์การพระราชกรณียกิจที่ถือกำเนิดขึ้นอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการปฏิรูประบบการบริหารราชการแผ่นดินในสมัยรัชกาลที่ 5 กล่าวคือ กลไกของกระทรวงมหาดไทย ได้แก่ ตำรวจ และหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค เป็นตัวขับเคลื่อนที่จำเป็นในการจัดระเบียบบ่อนการพนันทั้งในเขตพระนครและมณฑลต่าง ๆ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วดำรงสภาพเป็นเขตการปกครองกึ่งอิสระจากรัฐสยาม (Semi-Autonomy) ในฐานะหัวเมืองเอกหรือหัวเมืองประเทศราช ในขณะที่เดียวกัน องค์การที่สลับซับซ้อนของกระทรวงมหาดไทยก็ได้อาศัยประโยชน์จากรายได้ที่เป็นภาษีอากรจากบ่อนการพนัน อากรห่วย ก.ข. และอากรฝิ่นซึ่งได้กลายเป็นรายได้หลักของรัฐสยามในระยะเริ่มต้นของ “รัฐไทยยุคใหม่” ภายหลังจากการปฏิรูประบบราชการ

วิวัฒนาการของระบบราชการไทยซึ่งยังคงโครงสร้างเดิมนับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 และเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ “รัฐไทยยุคใหม่” มีอัตลักษณ์และอาณาเขตพรมแดน ดังเช่นใน

ปัจจุบัน (Winichakul, 1994) จึงมีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นกับการพินันจนอาจกล่าวได้ว่าระบบการเงินการคลังสาธารณะของ “รัฐไทย” ในช่วงตอนต้นของยุคสมัยใหม่ (Modern Age) ล้วนมุ่งเน้นไปที่การจัดการแหล่งรายได้ของรัฐจากภาษีอากรการพินันและอภายมุขต่างๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพขององค์การหน่วยงานราชการที่เกิดขึ้นมาตามหลักแนวคิด Weberian Bureaucracy โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงพระคลังมหาสมบัติที่สามารถประสานงานและบทบาทหน้าที่ของกันและกันได้อย่างสมบูรณ์แบบในการจัดระเบียบแหล่งอภายมุขทั้งในเขตเมืองหลวงและมณฑลต่าง ๆ

พัฒนาการของรัฐไทยยุคสมัยใหม่กับสถานภาพของการพินันในโครงสร้างรัฐ

ในปี พ.ศ. 2445 กระทรวงพระคลังมหาสมบัติได้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับอากรการพินันขึ้นใหม่ ซึ่งแต่เดิมเจ้าภาษีนายอากรบ่อนการพินัน หรือ บ่อนเบี้ย เป็นผู้รับผิดชอบเก็บภาษีอากรการพินันรูปแบบอื่น ๆ ด้วย และด้วยจำนวนบ่อนการพินันที่ลดลงทำให้มีเจ้าภาษีนายอากรอยู่เพียงไม่กี่รายส่งผลให้เกิดการผูกขาดธุรกิจบ่อนการพินันและการส่งรายได้เข้าสู่ราชการ (Warren, 2013) เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงมีประกาศกระทรวงพระคลังมหาสมบัติจัดตั้ง “กรมสรรพากรใน” และ “กรมสรรพากรนอก” ขึ้น โดยกรมสรรพากรในทำหน้าที่จัดเก็บภาษีอากรบ่อนเบี้ยและการพินันต่าง ๆ แทนเจ้าภาษีนายอากรในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนกรมสรรพากรนอกรับผิดชอบการจัดเก็บภาษีบ่อนและการพินันในเขตหัวเมือง (Mead, 2004)

อากรบ่อนเบี้ยและอากรห่วย ก.ข. ในทรรศนะของชาติมหาอำนาจตะวันตก

อย่างไรก็ตาม Warren (2013) ได้ให้ทรรศนะไว้ว่า แท้ที่จริงแล้วการจัดระเบียบประเภทของอากรการพินันและการจัดตั้งกรมสรรพากรขึ้นมาเป็นความพยายามของรัฐสยาม ณ ขณะนั้นในการเปลี่ยนแหล่งรายได้หลักของรัฐจากที่ต้องพึ่งพาภาษีอากรจากการพินันไปเป็นระบบที่เป็นที่ยอมรับของประเทศมหาอำนาจตะวันตก มากกว่าจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้จากภาษีอากรการพินัน โดยจะเห็นได้จากมาตรการและภาษีอากรชนิดใหม่ที่กระทรวงพระคลังมหาสมบัติได้ประกาศใช้ ได้แก่ การยกเลิกระบบส่วยแรงงานและแทนที่ด้วย “ภาษีรัชชูปการ (Capitation Tax)” หรือ “ภาษีรายหัว (Head Tax)” หรือ การเจรจากับประเทศอังกฤษให้ยินยอมในการแก้ไขสนธิสัญญาเบาว์ริงเพื่อเพิ่มอัตราภาษีที่ดิน ทั้งนี้ รายได้ของรัฐจากภาษีประเภทใหม่มีมากเพียงพอที่จะทดแทนเงินรายได้

จากภาษีอากรการพนัน ทั้งที่มาจากภาษีอากรการเก็บภาษีรัชชูปการในอัตราที่สูงในเขตมณฑล นครศรีธรรมราชและมณฑลชุมพร และการขึ้นอัตราภาษีที่ดินทั่วทั้งราชอาณาจักร ทำให้ในท้ายที่สุดทางราชการจึงได้ประกาศนโยบายปิดบ่อนการพนันทั่วประเทศยกเว้นในเขต กรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้ Ingram (1971) ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า การยกเลิกระบบเจ้าภาษีนายอากรบ่อนเบี้ย และการประกาศปิดบ่อนการพนันทั่วราชอาณาจักรเป็นตัวช่วยสำคัญให้ “รัฐไทยยุคใหม่” สามารถขยายอิทธิพลการปกครองไปสู่วิถีชีวิตประจำวันของราษฎรได้มากยิ่งขึ้น ผ่านประเภทภาษีใหม่ ๆ ที่เป็น “ระบบภาษีโดยตรง (Direct Taxation)” ได้แก่ ภาษีรัชชูปการ และ ภาษีที่ดิน ที่เก็บจากราษฎรทุกคน ซึ่งมีความแตกต่างจากภาษีอากรบ่อนเบี้ยที่เก็บเฉพาะจากผู้ เล่นการพนันเท่านั้น การเก็บภาษีโดยตรงของรัฐสยามจึงเป็นการเพิ่มพูนอำนาจของ หน่วยงานราชการส่วนกลางไปโดยอัตโนมัติ และถือเป็นจุดสิ้นสุดของระบบเจ้าภาษีนายอากร ที่ถือเป็นเส้นเลือดหล่อเลี้ยงฟันเฟืองของระบบราชการไทยมานับร้อยปี (Brown, 1992; 1993)

นอกจากนี้ การประกาศปิดบ่อนการพนันทั่วราชอาณาจักรยังถือเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ รัฐสยาม ในขณะนั้นใช้ยื่นประกอบการขอแก้ไขสนธิสัญญาเบาว์ริงซึ่งฝ่ายสยามเห็นว่า มีเงื่อนไขที่ไม่เป็นธรรม เนื่องจากอนุญาตให้รัฐสยามเก็บภาษีสินค้านำเข้าได้เพียงร้อยละ 3 โดยนับตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจวบจนรัชสมัยพระบาท สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รายได้จากภาษีสินค้านำเข้านั้นไม่มีเพียงพอต่อจำนวนของ หน่วยงานราชการและภารกิจหน้าที่ที่เพิ่มมากขึ้นอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการปฏิรูปราชการ จึงมีความจำเป็นต้องแสวงหาแหล่งรายได้จากภาษีอากรอื่น ๆ มาทดแทน และด้วยเหตุนี้ รายได้จากภาษีอากรบ่อนเบี้ยจึงได้กลายเป็นเส้นเลือดใหญ่ที่ช่วยหล่อเลี้ยงองคาพยพของ รัฐ แต่อย่างไรก็ตาม การที่รัฐสยามพึ่งพาเงินรายได้จากภาษีอากรบ่อนเบี้ยเป็นหลักถือเป็น สัญลักษณ์แห่งความล้มเหลวในสายตาของชาติมหาอำนาจตะวันตก ทำให้รัฐสยามจำเป็นต้อง หาวิธีการลดการพึ่งพาเงินรายได้ดังกล่าวลงและแทนที่ด้วยเงินรายได้แหล่งอื่น ๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของซีกโลกตะวันตก

ทัศนคติของชนชั้นสูงต่อการพนันและการสร้างภาพลักษณ์แห่งความศิวิไลซ์

การพนันในรูปแบบต่างๆ ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งต้องห้ามสำหรับสังคมไทย โดยเฉพาะ ตามคตินิยมทางพระพุทธศาสนา การพนันถือเป็นหนึ่งในอบายมุขที่นำไปสู่ความหายนะ (Lysa, 1984) ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชและพระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธเลิศหล้านภาลัยได้มีประกาศห้ามการพนันทุกรูปแบบพร้อมกับการชี้ให้เห็นถึงผลเสียทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของการพนัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพนันในรูปแบบการเล่นพื้นบ้าน เช่น การชนไก่ การก่ดปลา เป็นต้น ในเรื่องนี้ Wilson (1993) มองว่าเหตุผลสำคัญของการประกาศห้ามการเล่นพื้นบ้านดังกล่าว คือ เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดบ่อนการพนันของเจ้าภาษีนายอากรของรัฐต้องสูญเสียลูกค้าไป อย่างไรก็ตาม รัฐสยามในช่วงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้นยังขาดองค์ความรู้ในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว ทำให้การเล่นพื้นบ้านที่มีการพนันมาเกี่ยวข้องยังคงพบเห็นได้โดยทั่วไปโดยเฉพาะในเขตหัวเมือง (Warren, 2013) ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้รัฐสยามในสมัยรัชกาลที่ 4 ต้องกลับมาจัดให้มีระบบเจ้าภาษีนายอากรบ่อนไก่ชนและการพนันที่เป็นการเล่นพื้นบ้านต่าง ๆ ด้วยเพื่อเป็นการเพิ่มพูนรายได้ของรัฐมาทดแทนรายได้จากการผูกขาดสินค้าที่ต้องยกเลิกไปภายหลังจากสนธิสัญญาเบาว์ริงมีผลบังคับใช้ (Brown, 1993) ทั้งนี้ ชนชั้นสูงในกรุงเทพมหานครต่างวิพากษ์วิจารณ์นโยบายดังกล่าวของราชสำนัก เนื่องจากเป็นที่ชัดเจนว่าการที่รัฐยินยอมให้มีการเปิดบ่อนไก่ชนและการก่ดปลาได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายถือว่าการผิดศีลธรรมตามคตินิยมทางศาสนาพุทธ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงบริบททางสังคมและการเมืองการปกครองในยุคสมัยนั้น ก็จะพบว่าแม้กระทั่งรัฐอาณานิคมอังกฤษในมลายูและปีนังก็ยังจำเป็นต้องอนุญาตให้มีบ่อนการพนัน เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านการบังคับใช้กฎหมายและปริมาณเม็ดเงินภาษีอากรที่รัฐอาณานิคมอังกฤษสามารถจัดเก็บได้จากบ่อนการพนัน แม้ว่าการอนุญาตให้มีบ่อนการพนันนั้นจะขัดแย้งกับนโยบายของรัฐบาลอังกฤษก็ตาม (Butcher, 1983)

กล่าวโดยสรุป คือ เหตุผลที่รัฐสยามจำเป็นต้องอนุญาตให้มีบ่อนการพนันและ หวย ก.ข. เนื่องมาจากข้อจำกัดของรัฐในการบังคับใช้กฎหมายและความจำเป็นที่จะต้องหาเงินรายได้จากภาษีอากรของรัฐในช่วงภายหลังจากการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงเพิ่มขึ้น และแม้ว่ารัฐสยามในช่วงการปฏิรูประบบราชการจะได้ใช้ประโยชน์จากอากรบ่อนเบี้ย หวย ก.ข. และอบายมุขอื่น ๆ ในการสร้างองค์ความรู้ที่เป็นกระทรวง และกรมต่างๆ ของ “รัฐไทยยุคใหม่” ก็ตาม แต่ชนชั้นสูงในเขตกรุงเทพมหานครก็ยังคงมีทัศนคติที่เป็นลบต่อการพนันซึ่งสอดคล้องกับทัศนคติของชาวตะวันตกที่พำนักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครในช่วงระยะเวลาที่มีการปฏิรูประบบราชการ โดยชนชั้นสูงชาวสยามและชาวตะวันตกมองว่าการพนันคือ สาเหตุสำคัญของอาชญากรรม ฆาตกรรม การก่อตัวของกลุ่มโจรป่าในหลายจังหวัด และปัญหาความยากจนในเขตภาคกลางของประเทศ (Lysa, 1984; Thompson, 1987)

ทั้งนี้ เนื่องจากแวดวงสังคมชั้นสูงของไทยในช่วงสมัยรัชกาลที่ 4 ถึงรัชกาลที่ 5 นั้น นิยมส่งบุตรหลานไปศึกษาเล่าเรียนในประเทศตะวันตก ชนชั้นสูงในราชสำนักสยามและหน่วยงานราชการที่เกิดขึ้นภายหลังจากการปฏิรูปราชการจึงได้รับอิทธิพลความคิดแบบตะวันตกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยในช่วงสมัยรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ นั้นตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระราชินีนาถวิกตอเรียแห่งจักรวรรดินิยมอังกฤษ ซึ่งเป็นห้วงระยะเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองที่สำคัญในสังคมยุโรปจนได้ชื่อว่าเป็น Victorian Era หรือยุคสมัยของสมเด็จพระราชินีนาถวิกตอเรีย ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว คตินิยมเรื่อง “ความศิวิไลซ์ (Civility)” ได้เข้ามาอิทธิพลเป็นอย่างมากในกำหนดบรรทัดฐาน “ความเจริญ (Progress)” ของสังคมไทย ชนชั้นสูงของราชสำนักสยามจำเป็นต้องรับเอาคตินิยม “ความศิวิไลซ์” มาเป็นบรรทัดฐานในการจัดระเบียบของรัฐและสังคมสยามในขณะนั้น ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ หนึ่ง เพื่อเป็นการป้องกันภัยคุกคามจากชาติมหาอำนาจตะวันตกที่จ้องใช้เหตุผล “ความไม่ศิวิไลซ์” ของอาณาจักรในภูมิภาคอุษาคเนย์มายึดครองเอาอาณาจักรเหล่านั้นเป็นอาณานิคม และสอง เพื่อเป็นกลยุทธ์ ในการปกครองชนชาติไทยอื่นๆ ที่อาศัยอยู่นอกอาณาบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา (Phongpaichit and Baker, 2005a; Warren, 2013)

สำหรับค่านิยมของสังคมตะวันตกในยุค Victorian นั้น การพนันไม่ใช่เป็นเพียงแต่สิ่งต้องห้ามที่ผิดศีลธรรมเท่านั้น แต่การที่รัฐสยามพึงพาอากรภาษีบ่อนเบี้ยและหวย ก.ข. เป็นรายได้หลักของรัฐ กอปรกับค่านิยมและธรรมเนียมทางสังคมของสยาม ในยุคก่อนการปฏิรูปราชการ ไม่ว่าจะเป็นการมีภรรยาหลายคน (Polygamy) และระบบทาส (Slavery) ก็ได้ทำให้ชาติตะวันตกหลายประเทศมองว่าสยามเป็นชนชาติที่ไม่ “ศิวิไลซ์” ซึ่งเป็นเหตุผลเดียวกันกับการที่อังกฤษใช้เป็นข้ออ้างในการทำสงครามกับราชวงศ์อลองพญาของพม่า และราชวงศ์ชิงของจีนซึ่งอังกฤษอ้างว่าเป็นชนชาติที่ไม่ศิวิไลซ์ (Turton, 1980; Panananon, 1982; Aphornsuvan, 1998; Reynolds, 2006) ด้วยเหตุผลความจำเป็นในการธำรงรักษาอธิปไตยของรัฐและความจำเป็นในการยกระดับสังคมสยามให้เป็น “สังคมศิวิไลซ์” “รัฐไทยยุคใหม่” ซึ่งปกครองโดยชนชั้นสูงที่ได้รับอิทธิพลทางความคิดและการศึกษาจากตะวันตก จึงต้องประกาศให้การพนันเป็นสิ่งผิดกฎหมาย และลดการพึ่งพารายได้จากภาษีอากรบ่อนเบี้ยและอบายมุขต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม “รัฐไทยยุคใหม่” กลับไม่มีศักยภาพในการบังคับใช้กฎหมายที่เพียงพอในการกำจัดการพนันที่ยังคงเปิดทำการต่อไป แม้จะมีการตราเป็นกฎหมายห้ามให้มีบ่อนการพนันก็ตาม ในทรรศนะของ Jackson (2004a; 2004b) “รัฐไทยยุคใหม่”

ภายหลังจากการปฏิรูประบบราชการในช่วงตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 และช่วงตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 จึงเป็นเพียง “ระบบการปกครองแห่งภาพลักษณ์ (Regime of Images)” มากกว่าเป็น “รัฐปกครอง (Administrative State)” เนื่องจาก ชนชั้นปกครองสยามมีความสนใจแต่เพียงการสร้างภาพลักษณ์ของสังคมและระบบการปกครองให้มีความศิวิไลซ์มากกว่าจะพยายามสร้างระบบการเมืองการปกครองและโครงสร้างสังคมให้มีความศิวิไลซ์อย่างแท้จริง (Jackson, 2004b) “รัฐไทยยุคใหม่” ช่วงภายหลังจากการปฏิรูประบบราชการและภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 จึงไม่ได้มีความแตกต่างจากรัฐอาณานิคม (Colonial Administration) ของชาติตะวันตกในพม่า อินเดีย มลายู และ อินโดจีน ด้วยเหตุที่ว่าทั้งรัฐอาณานิคม และรัฐไทยยุคใหม่ต่างใช้เหตุผล และกลยุทธ์เดียวกันในการปกครองสังคมและราษฎรของตน กล่าวคือ ในขณะที่ชนชั้นปกครองของชาติตะวันตกในพม่า อินเดีย มลายู และอินโดจีนพยายามเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชนพื้นเมืองในชาติเหล่านั้นให้มีความเป็น “ศิวิไลซ์” เฉกเช่นกับชนชาติตะวันตกในขณะเดียวกันชนชั้นปกครองของรัฐไทยยุคใหม่ซึ่งเป็นชนชั้นสูงสยามในเขตลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาก็อาศัยองค์ความรู้ของระบบราชการที่เกิดขึ้นมาใหม่ในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชนชั้นธรรมดาสามัญและ ชนชาติไทกลุ่มต่าง ๆ ในเขตหัวเมืองประเทศราชเดิมให้มีความเป็น “ศิวิไลซ์” อาทิเช่น การตรากฎหมายห้ามเล่นการพนันและการละเล่นพื้นเมืองต่าง ๆ ที่ถือเป็นการพนัน การประกาศห้ามสูบบุหรี่ การประกาศห้ามเคี้ยวหมาก เป็นต้น (Phongpaichit and Baker, 2005a)

คนจีน การพนัน และรัฐไทยยุคสมัยใหม่

การขยายตัวของจำนวนบ่อนการพนันในช่วงตอนต้นของคริสต์ศตวรรษที่ 19 หรือระหว่างรัชกาลที่ 3 ถึงรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาเดียวกันกับการอพยพย้ายถิ่นของชาวจีนจำนวนมากเข้าสู่ภูมิภาคเอเชียอุษาคเนย์ (Campbell, 1902) การประกาศให้บ่อนการพนันเป็นสิ่งผิดกฎหมายจึงเป็นตัวสะท้อนนโยบายต่อต้านคนจีนและอิทธิพลของคนจีนของรัฐไทยยุคใหม่ ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้ *หนึ่ง* ประเภทของการพนันในบ่อนการพนันส่วนใหญ่มีต้นกำเนิดจากชาวจีน *สอง* ลูกค้าส่วนใหญ่ของบ่อนการพนันและห่วย ก.ข. เป็นชายชาวจีน และ *สาม* เจ้าภาชีอากรบ่อนเบี้ยและห่วย ก.ข. ตลอดจนผู้ประกอบการบ่อนการพนันล้วนแล้วแต่เป็นคนคหบดีชาวจีน

เหตุผลข้อที่ 3 ถือว่าเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ชนชั้นสูงของสยามจำเป็นต้องประกาศยกเลิกบ่อนการพนันทั่วราชอาณาจักร เนื่องจากคหบดีชาวจีนผู้ประกอบการบ่อนการพนันเริ่มขยายกิจการของตนครอบคลุมไปถึงกิจการผลิตน้ำตาล โรงสีข้าว และสถาบันการเงิน

ในช่วงตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 (Warren, 2013) สะท้อนให้เห็นว่า คหบดีชาวจีนเริ่มที่จะลดการพึ่งพาชนชั้นสูงของสยามในด้านเศรษฐกิจและสังคม ก่อปรกกับการล่มสลายของราชวงศ์ชิง ในปี พ.ศ. 2454 ทำให้ชนชั้นสูงของสยามหัวนเกรงต่อกระแสชาตินิยมของชาวจีนโพ้นทะเลที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

ความกังวลของชนชั้นสูงต่อกระแสชาตินิยมในหมู่ชาวจีนบังเกิดเป็นความจริงในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2453 เมื่อเกิดเหตุการณ์จลาจลขึ้นในกรุงเทพมหานครอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการประท้วงหยุดงานของแรงงานชาวจีนซึ่งได้รับผลกระทบจากระบบการจัดเก็บภาษีต่อหัวของรัฐ (Capitation Tax) จากการสืบสวนของหน่วยงานราชการพบว่า หัวหน้าก่อการจลาจลในครั้งนั้น คือ บรรดาอดีตเจ้าภีษณาการบ่อนเบี้ยและห่วยซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นชาวจีนโพ้นทะเลซึ่งอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้ราชสำนักสยามในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวต้องยกเลิกการมอบสัมปทานเจ้าภีษณาการบ่อนเบี้ย ห่วย โรงเหล้า และโรงฝิ่นให้แก่ชาวจีน แต่ทว่าด้วยข้อจำกัดทางด้านกำลังคนและทุนทรัพย์ของคหบดีชาวไทย ทำให้ราชสำนักสยามไม่สามารถหาเจ้าภีษณาการบ่อนเบี้ยและอบายมุขมาแทนที่เจ้าภีษณาการชาวจีนได้ ดังนั้น ราชสำนักจึงได้มีประกาศยกเลิกห่วยและบ่อนเบี้ยทั้งหมดในปี พ.ศ. 2459 (Barne, 2002)

อย่างไรก็ตาม Warren (2013) ได้ให้ทรรศนะไว้ว่า การที่ราชสำนักสยามจำเป็นต้องยกเลิกห่วยและบ่อนเบี้ยทั้งหมดในสมัยรัชกาลที่ 6 นั้นไม่ได้เป็นผลสืบเนื่องมาจากความกังวลของชนชั้นปกครองชาวยุโรปต่ออิทธิพลทางเศรษฐกิจและการเงินของชาวจีนที่อาศัยในประเทศไทย เนื่องจากคหบดีจีน ส่วนใหญ่ในสยามยุคสมัยรัชกาลที่ 6 ล้วนผันตัวเข้าสู่ธุรกิจภาคอื่น ๆ แล้ว แต่อย่างไรก็ตามสำหรับชนชั้นปกครองสยามในยุคนั้น การพนันและอบายมุขต่าง ๆ เช่น การสูบบุหรี่ การเสพสุราเถื่อนนั้นซึ่งไม่มี “ความศิวิไลซ์” ตามแบบฉบับของชาวตะวันตกล้วนแล้วแต่มีที่มาจากชุมชนชาวจีนโพ้นทะเลที่อพยพ เข้ามาอาศัยในประเทศไทย ชาวจีนเหล่านี้มักจะทำอาชีพอยู่บริเวณเมืองท่าชายทะเลและทำงานในเหมืองแร่ทางหัวเมืองภาคใต้ของสยาม และโดยส่วนใหญ่มีเป้าหมายสูงสุดในชีวิตเมื่อมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีพอสมควร คือ การกลับไปยังประเทศจีน ดังนั้น ถึงแม้ราชสำนักสยามจะพยายามสกัดไม่ให้เกิดการพนันและอบายมุขต่าง ๆ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของชาวจีนแทรกซึมเข้ามาสู่สังคมของชาวยุโรป แต่ในขณะเดียวกัน การกล่าวอ้างว่าการพนันและอบายมุขเป็นวิถีชีวิตปกติของชาวจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยก็ทำให้ราชสำนักสยามในยุคนั้นมีความชอบธรรมเพียงพอในการอนุญาตให้มีบ่อนการพนัน โรงเหล้า และโรงฝิ่นในเขตชุมชนชาวจีน โดยเฉพาะในเขตเมือง

ท่าและหัวเมืองทางภาคใต้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการดึงดูดแรงงานชาวจีนให้อพยพเข้ามาอาศัยและทำมาหากิน (Trocki, 1999)

การพนันที่ควิไลซ์และรัฐไทยยุคสมัยใหม่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย

นอกเหนือไปจากการอนุญาตให้มีบ่อนการพนันในชุมชนชาวจีนแล้ว รัฐสยามในสมัยรัชกาลที่ 6 ยังมีการออก “สลากกินแบ่งรัฐบาล” เพื่อเรียกรายทุนสนับสนุนกิจการของลูกเสือชาวบ้านและสภาอากาศไทย ทั้งนี้สาเหตุที่รัฐสยามกลายเป็นผู้ออกและบริหารจัดการสลากกินแบ่งรัฐบาลเสียเองก็เป็นเพราะมหาอำนาจชาติยุโรปตะวันตกต่างใช้สลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นเครื่องมือในการเรียกรายจ่ายสนับสนุนกิจการของกาชาดสากลในช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 กล่าวในอีกนัยยะหนึ่ง หากชาติมหาอำนาจยุโรปให้การยอมรับการพนันประเภทใดว่ามี “ความควิไลซ์” รัฐสยามก็จะยอมรับว่าการพนันประเภทนั้นมีความเหมาะสมสำหรับสยาม

รูปแบบการพนันที่ควิไลซ์

แม้ว่าชนชั้นปกครองในรัฐสยามยุคสมัยใหม่จะมีนโยบายต่อต้านการพนันและอบายมุขต่างๆ ที่มีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตของชาวจีนโพ้นทะเลซึ่งอาศัยในประเทศไทย แต่ในช่วงปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกลับปรากฏการออกสลากในรูปแบบต่าง ๆ โดยหน่วยงานราชการ เพื่อนำเงินรายได้มาสนับสนุนการดำเนินงานของทางราชการ (Dixon, 1991) และเมื่อภายหลัง ปี พ.ศ. 2473 สภาอุณาโลมแดงในขณะนั้นหรือสภาอากาศไทยในปัจจุบันได้ขออนุญาตจากทางราชการในการออกสลากกาชาดเพื่อนำเงินรายได้มาแก้ไขปัญหาสภาพคล่องและเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการกุศลต่างๆ โดยทางสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต พระผู้ทรงดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการรัฐมนตรีในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้มีพระวินิจฉัยอนุญาตให้สภาอุณาโลมแดงออกสลากได้ เนื่องจากทรงทราบข่าวว่าราชสำนักอังกฤษได้มีพระบรมราชานุญาตให้มีการออกสลาก (Lottery) เพื่อสนับสนุนกิจกรรมขององค์กรการกุศล (Warren, 2013)

นอกเหนือไปจากการออกสลากแล้ว การพนันซึ่งเป็นที่แพร่หลายในประเทศยุโรปตะวันตก เช่น การเล่นเกมบิลเลียด (Billiard) การแข่งม้า (Horse Racing) เป็นต้น ต่างก็ได้รับความนิยมในประเทศไทย โดยเฉพาะในสังคมของชนชั้นสูง ด้วยเหตุว่าสิ่งใดก็ตามที่ได้รับความนิยมในซีกโลกตะวันตกย่อมถือเป็นสิ่งที่มีความควิไลซ์ ทั้งนี้ การพนันที่ได้รับความนิยม

มากที่สุด คือ การแข่งม้า โดยได้รับการอุปถัมภ์จากบรรดาเชื้อพระวงศ์มานับตั้งแต่สมัยตอนปลายรัชกาลที่ 5 (Rapheepat, 1995) จนกระทั่งมีการสร้างราชตฤณมัยสมาคม (สนามม้าทรงเล็ง) เพื่อเป็นสนามแข่งม้าสำหรับชนชั้นสูงชาวสยามและบรรดาชาวตะวันตกที่พำนักอาศัยในประเทศไทย (Winichakul, 2000)

ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 รัฐบาลไทยมีนโยบายสำคัญในการทำให้ประเทศไทยกลายเป็น “มอนติคาร์โลของเอเชียตะวันออก (Monte Carlo of the Far East)” ด้วยการสนับสนุนกิจการกาสิโน (Casino) ที่มีลักษณะเป็นสถานบันเทิงครบวงจรเช่นเดียวกับบ่อนการพนันภายใต้ระบบเจ้าภาษีนายอากรบ่อนเบี้ยในสมัยรัชกาลที่ 5 เพียงแต่กิจการกาสิโนและการละเล่นพนันแบบตะวันตกถือเป็นสิ่งที่มีความศิวิไลซ์มากกว่าการพนันพื้นบ้านของไทย ได้แก่ การกัดปลาและชนไก่ และการพนันที่ได้รับความนิยมในหมู่ชาวจีนโพ้นทะเล เช่น หวย และ ถั่วโป จนอาจกล่าวได้ว่าความศิวิไลซ์ของการพนันไม่ได้ขึ้นอยู่กับหลักศาสนา จริยธรรม หรือความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม แต่ขึ้นอยู่กับว่าการพนันนั้นเป็นสิ่งที่ชาติมหาอำนาจยุโรปตะวันตกให้การยอมรับหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ความพยายามของชนชั้นปกครองในการทำให้ประเทศไทยกลายเป็นสังคมศิวิไลซ์กลับไม่ได้ทำให้ประเทศไทยมีความศิวิไลซ์อย่างแท้จริง ในทางกลับกันรูปแบบของรัฐปกครองในยุครัฐธรรมนูญนิยมกลับมีความเป็น “ระบบการปกครองแห่งภาพลักษณ์ (Regime of Images)” (Jackson, 2004a; 2004b) กล่าวคือ การพนันที่มีความศิวิไลซ์ตามแบบฉบับของชาวตะวันตกได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายเฉพาะแต่ในแวดวงชนชั้นสูงและสังคมชาวตะวันตกเท่านั้น ในขณะที่การพนันที่ไม่มีความศิวิไลซ์กลับยังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในหมู่คนธรรมดาสามัญซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดของรัฐปกครองไทยในการจัดระเบียบสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

ในเชิงกฎหมาย รัฐปกครองไทยภายหลังจากการปฏิรูประบบราชการในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนันขึ้นทั้งสิ้น 4 ฉบับซึ่งล้วนแล้วแต่มีการระบุประเภทของการพนันต้องห้ามและประเภทของธุรกิจการพนันที่ต้องได้รับอนุญาตจากราชการ โดยกฎหมายเกี่ยวกับการพนันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาในปี พ.ศ. 2436 ถือเป็นความพยายามครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของรัฐสยามในการจัดระบบธุรกิจการพนันและระบบให้สัมปทานเจ้าภาษีนายอากรบ่อนเบี้ยอย่างจริงจัง ต่อมาในปี พ.ศ. 2478 รัฐบาลไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขก็ได้ตรากฎหมายอนุญาตให้มีบ่อนกาสิโนตามแบบชาติตะวันตก ตลอดจนการพนันในรูปแบบอื่นๆ ที่ต้องได้รับใบอนุญาตจากรัฐ โดยกฎหมายฉบับปี พ.ศ. 2478 นั้นยังคงมีผลบังคับใช้จวบจนปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ด้วยประสิทธิภาพที่จำกัดของประเทศไทยและ “ระบบการปกครองแห่งภาพลักษณ์” ทำให้การจัดระเบียบธุรกิจการพนันของรัฐผ่านกลไกกฎหมายและกระบวนการออกใบอนุญาตธุรกิจการพนันตามกฎหมายไม่ได้ก่อให้เกิดผลลัพธ์ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย (Warren, 2013) ในทางกลับกัน บทบาทของรัฐผ่านตัวบทกฎหมายเกี่ยวกับการพนันกลับทำให้เกิดธุรกิจการพนันที่ผิดกฎหมายมีจำนวนมากขึ้น

ธุรกิจการพนันในประเทศไทยในยุคโลกาภิวัตน์

นับตั้งแต่การปฏิรูประบบราชการในสมัยรัชกาลที่ 5 มาจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 7) ประเทศไทยประสบกับปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของโลกอย่างมาก ส่งผลให้ภายหลังจากการสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลไทยจึงได้มีนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจที่ส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมเป็นหลักจนทำให้เกิดการเจริญเติบโตอย่างก้าวกระโดดของภาคธุรกิจเอกชนและสังคมเมือง อย่างไรก็ตามบทบาทของรัฐไทยในการบริหารจัดการธุรกิจการพนัน ก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากช่วงภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชไปเป็นระบอบประชาธิปไตยโดยตัวบทกฎหมายและระเบียบข้อปฏิบัติต่างๆ ของหน่วยงานราชการที่ถือกำเนิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2475-2489 ยังคงมีผลบังคับใช้ ทั้งนี้ โครงสร้างกฎหมายเกี่ยวกับการพนันดังกล่าวกลับมีผลกระทบที่เหนือความคาดหมาย (Unintended Consequences) กล่าวคือ แม้ว่ากฎหมายจะมีการกำหนดประเภทของการพนันต้องห้ามและประเภทธุรกิจการพนันที่จำเป็นต้องได้รับการอนุญาตจากรัฐ แต่กลับมีช่องโหว่บางประเด็นทำให้ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้ ส่งผลให้ธุรกิจการพนันทั้งสองประเภทได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายโดยปราศจากการควบคุมดูแลของหน่วยงานภาครัฐอย่างจริงจัง (Warren, 2013)

อนึ่ง นอกเหนือไปจากสลาकिनแบ่งรัฐบาลและการแข่งม้าแล้ว ธุรกิจการพนันประเภทอื่นที่สามารถขออนุญาตจากรัฐเพื่อดำเนินการได้ตามกฎหมายกลับต้องประสบกับขั้นตอนและความยุ่งยากของระบบราชการ จนทำให้การประกอบธุรกิจการพนันอย่างผิดกฎหมายมีความน่าสนใจมากกว่าการขอสัมปทานจากรัฐตามกระบวนการของทางราชการ (Phongpaichit, Piriyarangsan, and Teerat, 1998) อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมการเล่นพนันก็ยังคงมีอยู่คู่กับสังคมไทยอย่างแนบแน่น โดย Cornwel-Smith (2005) พบว่าร้อยละ 70 ของประชากรไทยมีพฤติกรรมการเล่นพนันเป็นวิถีชีวิตประจำวันหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจการพนันที่ผิดกฎหมายซึ่งมีทั้งสิ้น 3 ลักษณะ ได้แก่ แกสิโน หวยใต้ดิน

และการเล่นพนันฟุตบอล โดยบ่อนกาสิโนและบ่อนการพนันที่ผิดกฎหมายในลักษณะอื่นๆ นั้นมีอยู่ทั่วไปทั่วอาณาบริเวณของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2539 พบว่าตัวเลขจำนวนบ่อนกาสิโนที่ผิดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานครอยู่ที่ระหว่าง 187-300 แห่ง และมีบ่อนกาสิโนที่ผิดกฎหมายอยู่ประมาณ 89 แห่งในต่างจังหวัด (Phongpaichit, Piriyarangsan, and Teerat, 1998) ลูกค้านับของบ่อนการพนันที่ผิดกฎหมายเหล่านี้มาจากทุกภาคส่วนของสังคมและทุกสาขาอาชีพ ทั้งคหบดีนักธุรกิจ นักการเมือง ข้าราชการ หรือแม้กระทั่งนักเรียนนักศึกษา

แต่จากการศึกษาของ Phongpaichit, Piriyarangsan, and Teerat (1998) พบว่า ธุรกิจการพนันผิดกฎหมายที่มีปริมาณเงินเดินสะพัดมากที่สุดในบรรดาธุรกิจการพนันที่ผิดกฎหมายทั้งหมด คือ ธุรกิจการพนันหวยใต้ดิน (Underground Lottery) ซึ่งมีผู้เล่นพนันและเจ้ามือเกี่ยวข้องทั้งสิ้นมากกว่า 4 ล้านคน และปริมาณเงินเดินสะพัดในธุรกิจหวยใต้ดินนั้นคิดเป็นร้อยละ 8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross Domestic Product: GDP) ในแต่ละปีโดยเฉลี่ย แต่ธุรกิจหวยใต้ดินก็ถูกทาบรัศมีโดยธุรกิจพนันฟุตบอลซึ่งได้รับอานิสงส์มาจากเทคโนโลยีการสื่อสารที่พัฒนาอย่างรวดเร็วในทศวรรษที่ผ่านมา (Phongpaichit, Piriyarangsan, and Teerat, 1998) นอกจากนี้ ด้วยระบบคมนาคมขนส่งที่สะดวกสบายมากขึ้นกว่าในอดีต ยังพบว่าคนไทยนิยมเดินทางไปเล่นพนันในบ่อนกาสิโนในต่างประเทศทั้งประเทศเพื่อนบ้านอย่างเช่น กัมพูชา และ ลาว หรือแม้กระทั่งแหล่งกาสิโนที่มีชื่อเสียงระดับโลกอย่างเช่น มาเก๊า ฮองกง สิงคโปร์ และลาสเวกัส (Phongpaichit and Baker, 2005b) โดยในปี พ.ศ. 2544 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ระบุว่ามีคนไทยจำนวนมากกว่า 3 ล้านคนที่เดินทางไปเล่นการพนันในบ่อนกาสิโนในต่างประเทศ

เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า ธุรกิจการพนันผิดกฎหมายมีเม็ดเงินหมุนเวียนมากมายมหาศาลมาเกี่ยวข้องกับ Cornwel-Smith (2005) โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้มีการประมาณว่า จำนวนเงินทุนหมุนเวียนในธุรกิจหวยใต้ดินทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2544 มีมูลค่าทั้งสิ้น 542 ล้านบาท ในขณะที่บ่อนการพนันที่ผิดกฎหมายในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีปริมาณเงินทุนเดินสะพัดถึง 673 ล้านบาท และ 142 ล้านบาทสำหรับบ่อนการพนันในต่างจังหวัด นอกจากนี้ ยังพบว่า ปริมาณเงินทุนหมุนเวียนในธุรกิจการพนันฟุตบอลมีมูลค่าสูงถึง 1 แสนล้านบาทต่อปี ด้วยเม็ดเงินมากมายมหาศาลดังกล่าว ทำให้มีการคาดการณ์ว่าเม็ดเงินหมุนเวียนในธุรกิจการพนันที่ผิดกฎหมายส่งผลกระทบต่อโครงสร้างเงินทุนสำรองของประเทศและอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศด้วย (Warren, 2013)

ธุรกิจการพนันที่ผิดกฎหมาย นอกจากจะมีผลกระทบทางเศรษฐกิจแล้วยังส่งผลให้ต้นทุนทางสังคมเพิ่มสูงเช่นกัน โดย Phongpaichit, Piriyarangsan, and Teerat (1998) พบว่ากลุ่มนักเลงและผู้มีอิทธิพลในเขตกรุงเทพมหานครต่างมีบ่อนการพนันที่ผิดกฎหมายในการกำกับดูแลของตนเอง หรือในหลายกรณีกลุ่มนักเลงก็มีการเรียกเก็บค่าคุ้มครองจากบ่อนการพนันที่ผิดกฎหมายต่างๆ อย่างเปิดเผย ธุรกิจการพนันที่ผิดกฎหมายตามรอยตะเข็บชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านยังเป็นแหล่งฟอกเงินที่ผิดกฎหมายและมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตและซื้อขายยาเสพติดด้วย Warren (2013) ได้ให้ทรรศนะไว้ว่า การแก้ไขปัญหาก็เกิดจากธุรกิจการพนันที่ผิดกฎหมายดังกล่าวโดยใช้กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าตรวจจับและปราบปรามกลับเป็นการลดประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปราบปรามอาชญากรรมร้ายแรงที่สำคัญอื่นๆ อีกทั้งยังประสบกับปัญหาการทุจริตคอร์ปชั่นของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร ข้าราชการการเมือง และข้าราชการพลเรือนจำนวนมากที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจการพนันที่ผิดกฎหมาย

จากปริมาณเงินทุนหมุนเวียนในธุรกิจการพนันที่ผิดกฎหมาย ตลอดจนปัญหาทางสังคมและอาชญากรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการพนันที่ผิดกฎหมาย ทำให้รัฐบาลไทยหลายชุดพยายามแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจการพนันโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดเสรีบ่อนกาสิโนในประเทศ แต่ความพยายามดังกล่าวก็ต้องพบกับคำวิพากษ์วิจารณ์จากกลุ่มอนุรักษ์นิยมว่า การเปิดบ่อนกาสิโนอย่างเสรี หรือการที่รัฐจะไปดำเนินธุรกิจบ่อนกาสิโนเสียเองจะเป็นภัยคุกคามต่อศีลธรรมอันดีงามของสังคมไทย (Phongpaichit, Piriyarangsan, and Teerat, 1998)

แต่ด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้การจัดระเบียบและปราบปรามธุรกิจการพนันที่ผิดกฎหมายมีความยากลำบากมากขึ้น การปฏิรูประบบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการธุรกิจการพนันจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น แต่ทว่าอุปสรรคสำคัญในการปฏิรูปดังกล่าวก็คือองค์กรตำรวจ (Phongpaichit, Piriyarangsan, and Teerat, 1998; Warren, 2013) เนื่องจากข้าราชการตำรวจระดับสูงหลายนายมีผลประโยชน์ทับซ้อนในธุรกิจการพนันที่ผิดกฎหมาย (Cornwell-Smith, 2005) ในการนี้ Warren (2013) ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า หากเงินเดือนและสวัสดิการของเจ้าหน้าที่ตำรวจยังคงสภาพดังเช่นในปัจจุบัน การปฏิรูปข้อกฎหมายเกี่ยวกับการพนันย่อมจะไม่เกิดผลในทางปฏิบัติ เนื่องจากข้าราชการตำรวจชั้นผู้น้อยก็ยังจำเป็นต้องแสวงหาเงินรายได้เสริมจากการเรียกเก็บส่วนและค่าคุ้มครองจากบ่อนการพนัน นอกจากนี้ เงินรายได้จากธุรกิจการพนันที่ผิดกฎหมายยังเป็นแหล่งรายได้สำคัญสำหรับนักการเมืองที่จำเป็นต้อง

สะสมทุนไว้สำหรับการเลือกตั้งซึ่งในปัจจุบันมีสภาพเป็นธนากิจการเมืองมากกว่ากระบวนการตามครรลองระบอบประชาธิปไตย

ความพยายามในการจำกัดธุรกิจการพนันที่ผิดกฎหมายจึงเกี่ยวพันไปถึงกลุ่มตัวละครหลักหลายกลุ่มที่ทรงอิทธิพลในแวดวงการเมืองและสังคมไทย แต่อย่างไรก็ตาม เราไม่สามารถที่จะมองข้ามกลุ่มคนที่กังวลว่าการเปิดเสรีบ่อนการพนันจะเป็นการบ่อนทำลายศีลธรรมอันดีงามของไทย เนื่องจากข้ออ้างเกี่ยวกับศีลธรรมอันดีงามนี้ได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองเพื่อทำลายความน่าเชื่อถือและความชอบธรรมทางการเมืองของกลุ่มการเมืองฝ่ายตรงข้าม โดยกระบวนการทำลายความชอบธรรมทางการเมืองดังกล่าว จะเห็นได้อย่างชัดเจนจากการปฏิรูปกิจการของสำนักงานสลากกินแบ่งของรัฐบาล พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ที่ถูกกลุ่มการเมืองฝ่ายตรงข้ามโจมตีว่าเป็นการบ่อนทำลายโครงสร้างทางวัฒนธรรมของสังคมไทย ทั้งนี้ การปฏิรูปสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งนำโดยพรรคไทยรักไทยเป็นเพียงหนึ่งในนโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ โดยหนึ่งในวิธีการปฏิรูปที่โดดเด่นที่สุด คือ การที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลออกสลาก 2 ตัว และ 3 ตัว ซึ่งสำหรับเจ้ามือหวยใต้ดินแล้ว ถือเป็นความพยายามในการบ่อนทำลายธุรกิจหวยใต้ดินครั้งใหญ่ที่สุดนับตั้งแต่มีหวยใต้ดินเกิดขึ้นในประเทศไทย (Warren, 2013)

การปฏิรูประบบธุรกิจการพนันในประเทศได้กลายเป็นหนึ่งในข้ออ้างของกลุ่มที่เคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลของพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร จนกระทั่งเกิดการปฏิวัติรัฐประหารในเดือนกันยายน พ.ศ. 2549 อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2552 สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้อนุมัติมอบสัมปทานเครื่องออกสลากออนไลน์ให้แก่บริษัท Loxley-GTech Technology ซึ่งการออกสลากออนไลน์ถือเป็นหนึ่งในความพยายามของรัฐบาลพรรคไทยรักไทยในการลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในกระบวนการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล แต่ทว่าคณะรัฐมนตรีในขณะนั้นซึ่งนำโดยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ จากพรรคประชาธิปัตย์ก็ได้ยกเลิกสัมปทานการออกสลากออนไลน์ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2553 ด้วยสาเหตุที่ว่าระบบการออกสลากออนไลน์จะทำให้อัตราการเกิดอาชญากรรมเพิ่มขึ้นอีกทั้งยังเป็นการมอมเมาประชาชนและบ่อนทำลายสถาบันครอบครัวอันเป็นรากฐานที่สำคัญของสังคมไทย (Warren, 2013)

เหตุผลที่รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ใช้ในการยกเลิกสัมปทานสลากออนไลน์นั้น ได้กลายเป็นข้ออ้างทางศีลธรรมสำหรับกลุ่มอนุรักษนิยมในสังคมไทยในขบวนการต่อต้านระบบสลากกินแบ่งรัฐบาลแบบ 2 ตัว 3 ตัว และความพยายามในการเปิดเสรีบ่อนกาสิโนในประเทศไทย แต่ข้อสังเกตที่สำคัญในแง่มุมการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐปกครอง

และสังคมในยุคสมัยใหม่ คือ ความกำกวมของข้อกฎหมายไทยเกี่ยวกับการบริหารจัดการธุรกิจการพนัน ตลอดจนทัศนคติของชนชั้นสูงต่อการพนันในปัจจุบันไม่ได้มีความแตกต่างไปจากในช่วงยุคเปลี่ยนผ่านจากรัฐปกครองยุคศักดินามาเป็นรัฐปกครองตามแนวคิด Weberian Bureaucracy ความเป็น “ระบบการปกครองแห่งภาพลักษณ์ (Regime of Images)” ของรัฐไทยเป็นผลสืบเนื่องมาจากความพยายามของชนชั้นสูงของไทยในการสร้างภาพลักษณ์ของประเทศให้มีความศิวิไลซ์เท่าเทียมกับชาติมหาอำนาจตะวันตกด้วยการออกประกาศห้ามการละเล่นการพนันพื้นบ้านของไทยและการพนันที่พัฒนามาจากการละเล่นพื้นบ้านของชาวจีน แต่ในขณะเดียวกัน รัฐไทยก็ให้การสนับสนุนรูปแบบการพนันของชาติตะวันตกด้วยเหตุผลที่ว่าเมื่อการพนันเหล่านั้นได้รับการยอมรับจากชาติตะวันตก ก็ย่อมเป็นเครื่องสะท้อนความศิวิไลซ์

แต่ประการสำคัญที่ปฏิเสธไม่ได้ คือ ความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นระหว่างธุรกิจการพนันและประวัติศาสตร์ความเป็นมาของรัฐปกครองไทยในยุคสมัยใหม่ โดยจากบทวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรัฐปกครองที่ได้กล่าวมาข้างต้น ประเด็นสำคัญที่เป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพและศักยภาพของรัฐปกครองในยุคสมัยใหม่ คือ การจัดเก็บรายได้ในรูปแบบภาษีอากรเพื่อสนับสนุนองคาพยพต่าง ๆ ของรัฐ และศักยภาพของรัฐในการจัดระเบียบกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่พำนักอาศัยในดินแดนของรัฐ ทั้งนี้ สำหรับรัฐปกครองไทยที่ถือกำเนิดขึ้นภายหลังจากการกระทำสนธิสัญญาเบาว์ริงนั้นประสบกับปัญหาการจัดเก็บรายได้เพื่อนำมาหล่อเลี้ยงกระทรวงและกรมต่างๆ เนื่องจากตามเงื่อนไขของสนธิสัญญา รัฐไทยไม่สามารถผูกขาดการค้าและการเก็บภาษีเรือสินค้าปากอ่าวได้ดังเช่นในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ธุรกิจการพนันจึงกลายเป็นแหล่งรายได้สำคัญสำหรับรัฐปกครองไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยถือเป็นเส้นเลือดใหญ่ของระบบการคลังสาธารณะที่อุ่มชูและหล่อเลี้ยงระบบการบริหารราชการส่วนภูมิภาค แต่ด้วยข้อจำกัดทางด้านบุคลากรและประสบการณ์ในการบริหารระบบการคลังสาธารณะตามแบบตะวันตก ทำให้รัฐไทยจำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายพ่อค้าคหบดี ชาวจีนในการเก็บภาษีอากรบ่อนเบี้ยและอบายมุขต่าง ๆ จนพัฒนาเป็นระบบเจ้าภาษีนายอากรบ่อนเบี้ยที่มีมูลค่าสัมปทานมากมายมหาศาล แม้ว่าเจ้าภาษีนายอากรบ่อนเบี้ยหลายรายจะเป็นชาวจีนโพ้นทะเล แต่ด้วยความสำคัญในฐานะผู้สร้างความมั่งคั่งให้แก่โครงสร้างรัฐปกครองในยุคสมัยใหม่ต่างก็ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นขุนนางและสืบทอดความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจและยศถาบรรดาศักดิ์ไปยังรุ่นลูกหลานจวบจนปัจจุบัน

ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เนื่องจากรัฐปกครองไทยในยุคสมัยใหม่มีความเป็น “ระบบการปกครองแห่งภาพลักษณ์” มากกว่า “รัฐปกครองที่มีประสิทธิภาพ” ดังนั้น ในทัศนคติ

ของชนชั้นสูงและสาธารณชนบางกลุ่ม ความพยายามในการรักษาภาพลักษณ์แห่งความศิวิไลซ์ และศีลธรรมจรรยาที่ดีจึงมีความสำคัญมากกว่าการดำรงรักษาผลประโยชน์ของรัฐ ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม ดังจะเห็นได้จากความพยายามของรัฐบาลพรรคไทยรักไทยในการปฏิรูประบบธุรกิจการพนันในประเทศซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากการปรับปรุงระบบสลากกินแบ่งรัฐบาลให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้นก็กลับพบกับข้อกล่าวหาที่ว่ากระบวนการปฏิรูประบบสลากกินแบ่งรัฐบาลของรัฐบาลพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นั้นเป็นการบ่อนทำลายสังคม สถาบันครอบครัว และศีลธรรมอันดีงามของชาติ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะนโยบายของรัฐบาลพรรคไทยรักไทยจะมีคุณหรือโทษต่อประเทศชาติบ้านเมือง ประเด็นที่มีความสำคัญอย่างเด่นชัดจากอุปสรรคในการปฏิรูประบบธุรกิจการพนันในประเทศไทย คือ วาทกรรมเรื่องความศิวิไลซ์และการรักษาภาพลักษณ์ของรัฐปกครองในยุคสมัยใหม่ที่มีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นกับระบบการเมืองและสังคมของชนชาติไทยมานับตั้งแต่ยุคเล่าอาณานิคมของชาติมหาอำนาจยุโรปในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19-20

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

เนื้อหาสาระในบทนี้ประกอบด้วย 1) กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล 2) การเลือกตัวอย่างและการศึกษาทางเลือกเชิงนโยบาย 3) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 4) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และ 5) การวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดในแต่ละประเด็น มีดังต่อไปนี้

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล

ในการสำรวจครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่มคือ 1) ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และ 2) กลุ่มผู้มีความรู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพนันในรูปแบบต่าง ๆ ดังจะกล่าวในรายละเอียดดังนี้

1) ประชาชนผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ในทั้ง 7 ภูมิภาค อันได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคใต้ กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล กลุ่มนี้จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติ การยอมรับ และพฤติกรรมการเล่นการพนันตลอดจนนัยยะทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้น การได้มาซึ่งกลุ่มเป้าหมายนี้จะได้กล่าวถึงในหัวข้อการเลือกตัวอย่าง ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้จะได้มีการรวบรวมให้เหลือเพียง 4 ภาคหลัก คือ ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง และภาคใต้ กับอีกหนึ่งพื้นที่คือ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

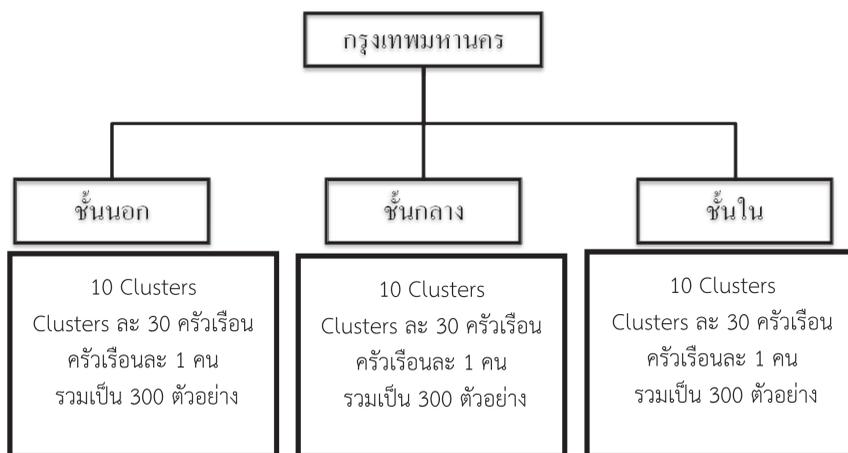
2) ตัวแทนผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญจะเป็นผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่สะท้อนให้เห็นแนวทางการบริหารและนัยยะทางเศรษฐกิจและสังคมจากภาคส่วนต่าง ๆ อันได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และตัวแทนบุคคลต่าง ๆ ซึ่งได้ร่วมประชุมระดมสมองเพื่อวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือกเชิงนโยบายด้านการพนัน

ในการประชุมระดมสมองของผู้เชี่ยวชาญนี้จะประกอบด้วยสมาชิก ซึ่งมาจากตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนข้าราชการกระทรวงมหาดไทย นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญจากทั้งในและต่างประเทศ อาทิเช่น จากสำนักงานสลากกินแบ่งของรัฐบาลจอร์เจีย นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยจอร์เจียสเตท (Georgia State University) มหาวิทยาลัยมิซซูรี (University of Missouri) รวมทั้งผู้บริหารของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล เป็นต้น

การเลือกตัวอย่าง

การเลือกตัวอย่างเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ ข้อ 1 และข้อ 2 ดำเนินการโดยแบ่งพื้นที่ในประเทศไทยออกเป็น 7 ภูมิภาค อันได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก กรุงเทพมหานคร ภาคใต้ และปริมณฑล จากแต่ละภาคมีวิธีการเลือกตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

กรุงเทพมหานคร ผู้ศึกษาจะแบ่งพื้นที่ทั้งหมดออกเป็น 3 เขต คือ เขตชั้นใน เขตชั้นกลาง และเขตชั้นนอก ในแต่ละพื้นที่จะทำการสุ่ม Cluster ตัวอย่างจากจำนวน Cluster ทั้งหมดตามที่สำนักงานสถิติแห่งชาติได้จัดทำไว้ ในการสุ่มจะทำการสุ่มจากแต่ละพื้นที่เป็นจำนวนเขตละ 10 Cluster (Cluster ละ 30 ครั้วเรือน) ด้วยวิธีการจับสลาก ทำให้ได้จำนวน cluster ทั้งสิ้น 30 cluster ในกรณีที่สามารถสุ่มได้ Cluster ใด ผู้ศึกษาจะทำการสุ่มเลือกสมาชิกครั้วเรือนเพื่อทำการสัมภาษณ์ครั้วเรือนละ 1 คน (ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ขึ้นไปที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการเล่นการพนันได้) ทำให้ได้จำนวนประชาชนที่ตกเป็นตัวอย่างในกรุงเทพมหานคร รวมกันเป็นจำนวน 900 คน

ภาพที่ 3.1 แสดงการแจกแจงกลุ่มตัวอย่างครั้วเรือนและตัวอย่างประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

ส่วนการเลือกตัวอย่างในพื้นที่ภูมิภาค และเขตปริมณฑล (ยกเว้นกรุงเทพมหานคร) คณะผู้วิจัยจะทำการสุ่มเลือกจังหวัดในแต่ละภูมิภาคในจำนวน 7 ภูมิภาคที่กล่าวมาข้างต้น เป็นจำนวนภูมิภาคละ 3 จังหวัด การเลือกจังหวัดในแต่ละภูมิภาคจะเลือกด้วยวิธีการจับสลาก

จากรายชื่อจังหวัดทั้งหมดในแต่ละภูมิภาคของทั้ง 7 ภูมิภาค ทำให้ได้จังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่างในการสำรวจครั้งนี้รวมจำนวน 18 จังหวัด (ไม่นับรวม กทม.) ในแต่ละจังหวัดจะทำการแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ เขตชนบท (ซึ่งคือพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล) และเขตเมือง ซึ่งหมายถึง พื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาลประเภทต่าง ๆ (รายชื่อของจังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่าง ดูในตารางภาคผนวก 1 ถึง 4)

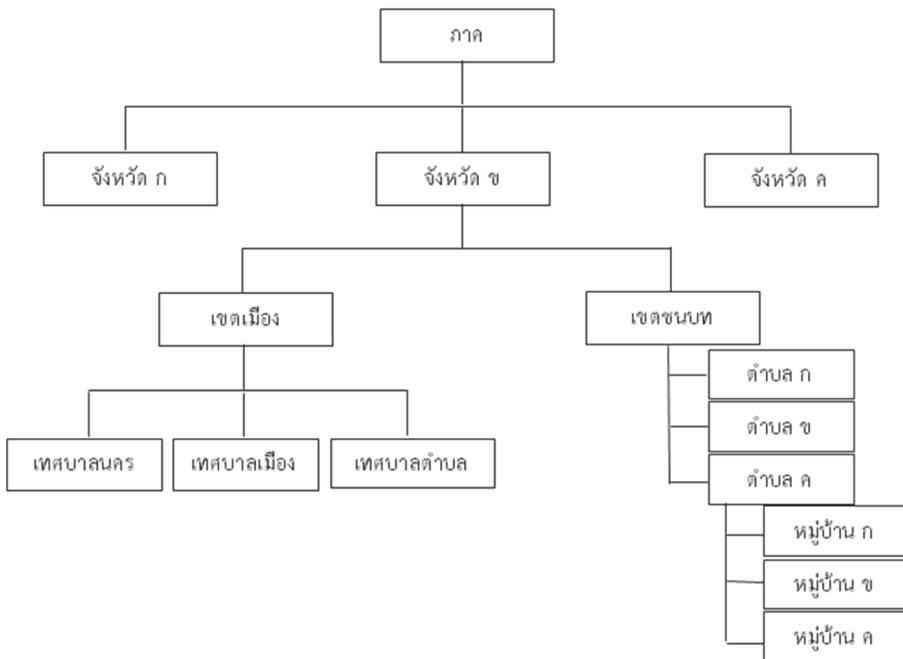
ในเขตชนบท คณะผู้ศึกษาจะทำการสุ่มเลือกตำบลในแต่ละจังหวัดที่สุ่มมาได้ในช่วงก่อนมาจังหวัดละ 2 ตำบล (จะทำให้ได้จำนวนทั้งสิ้นใน 36 ตำบลจากจังหวัดทั้งหมด 18 จังหวัด) ซึ่งใน 2 ตำบลของแต่ละจังหวัดจะต้องสุ่มเลือกครัวเรือนมา ตำบลละ 50 ครัวเรือน จากแต่ละตำบลที่สุ่มมาได้จะทำการสุ่มเลือกหมู่บ้าน 3 หมู่บ้าน จากแต่ละหมู่บ้านที่สุ่มมาได้จะทำการสุ่มเลือกครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่าง เป็นสัดส่วนตามจำนวนครัวเรือนที่มีอยู่จริงในขณะที่ทำการสำรวจ กล่าวคือ หมู่บ้านใดที่มีขนาดใหญ่หรือมีจำนวนครัวเรือนมาก ก็สุ่มจำนวนตัวอย่างในหมู่บ้านนั้นมากกว่าหมู่บ้านที่มีจำนวนครัวเรือนน้อย แต่ทั้งนี้ในแต่ละตำบลที่สุ่มมาได้จะต้องได้จำนวนครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่างรวมกันได้ 50 หลังคาเรือน ซึ่งจะทำให้ได้ตัวอย่างครัวเรือนในเขตชนบทจังหวัดละ 100 ครัวเรือน ภายหลังจากที่สุ่มตัวอย่างครัวเรือนได้แล้ว คณะผู้วิจัยจะทำการแจงนับสมาชิกทุกคนในแต่ละครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่าง โดยจะมีจำนวนประชาชนกลุ่มตัวอย่างในเขตชนบททั้งสิ้น 1,800 กลุ่มตัวอย่าง (รายชื่อของตำบลที่ตกเป็นตัวอย่าง ดูในตารางภาคผนวก 1 ถึง 4)

ส่วนการเลือกตัวอย่างที่อยู่ในพื้นที่ในความรับผิดชอบของเทศบาล จะเริ่มต้นโดยการแบ่งเทศบาลในแต่ละจังหวัดที่เป็นตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล จากนั้นจะทำการสุ่มเลือก Cluster ในแต่ละเทศบาลมาเทศบาลละ 10 Cluster (Cluster ละ 10 ครัวเรือน รวมจำนวนประชาชนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 100 คน) ทำให้ได้ประชาชนกลุ่มตัวอย่างในเขตเมืองทั้ง 18 จังหวัดรวมกันทั้งสิ้น 5,200 คน เมื่อรวมจำนวนประชาชนกลุ่มตัวอย่างในเขตเมือง เขตชนบท และเขตกรุงเทพมหานครแล้ว คณะผู้วิจัยจะได้จำนวนประชาชนกลุ่มตัวอย่าง รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 7,900 คน

แบบการศึกษาทางเลือกเชิงนโยบาย

วัตถุประสงค์หลักประการหนึ่งของการศึกษาครั้งนี้ คือ การวิเคราะห์ทางเลือกเชิงนโยบายของการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ของสลากกินแบ่งของรัฐบาล เพื่อนำเงินไปพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การวิเคราะห์ทางเลือกเชิงนโยบายนี้จะนำผล

ที่จะเกิดขึ้นภายหลังจากการวิเคราะห์ทัศนคติ และพฤติกรรมในการเสี่ยงโชค หรือเล่นการพนันแล้ว มีทั้งหมด 3 แนวทาง อันได้แก่ 1) เปิดให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ของสลากกินแบ่งรัฐบาล 2) เปิดให้มีการเปิดบ่อนการพนันอย่างถูกกฎหมาย และ 3) เปิดให้มีการเล่นพนันหรือแทงบอลอย่างถูกกฎหมาย (ดังผลการนำเสนอในบทที่ 4 และ บทที่ 6)

ภาพที่ 3.2 แสดงการแจกแจงตัวอย่างครัวเรือนและประชาชนในจังหวัดนอกเขตกรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียนี้จะเน้นใน 2 ประเด็น คือ ประเด็นทางเศรษฐศาสตร์ และ ประเด็นทางสังคม ข้อมูลที่จะใช้วิเคราะห์นี้ส่วนหนึ่งใช้จากข้อมูลทุติยภูมิร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยในอดีต และจากการศึกษากรณีที่ประสบความสำเร็จในต่างประเทศ

การศึกษาวិเคราะห์ทางเลือกทั้งหมดจะใช้วิธีการที่เรียกว่า Expert Group Choice ซึ่งหมายถึงการใช้ข้อคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญที่ดำเนินการหรือบริหารโครงการสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการพนันที่มีเป้าหมายเพื่อสาธารณประโยชน์ ซึ่งในการศึกษารั้งนี้ได้ระดมสมองร่วมกับผู้บริหารขององค์การสลากกินแบ่งของรัฐจอร์เจีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ศาสตราจารย์ผู้เชี่ยวชาญในเรื่อง

การนำเงินจากการพนันและสลากกินแบ่งของรัฐไปใช้จ่ายในกิจการสาธารณประโยชน์ของมหาวิทยาลัยมิซซูรี (University of Missouri) และมหาวิทยาลัยจอร์เจียสเตท (Georgia State University) ประเทศสหรัฐอเมริกา

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังได้รวบรวมและพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งพนันรูปแบบต่าง ๆ เพื่อลดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม ในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องทำให้การพนันเหล่านั้นเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมายเพื่อเพิ่มรายได้ของภาครัฐที่มาจากภาษีการพนันและเพื่อลดผลกระทบทางด้านสังคม โดยนำรูปแบบวิธีการบริหารจัดการนโยบายด้านการพนันของประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ และสหรัฐอเมริกา มาเป็นตัวแบบ ในการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาในการขับเคลื่อนนโยบายด้านการพนันไปสู่ภาคการปฏิบัติในเชิงลึก และเพื่อเป็นการถอดบทเรียนรูปแบบวิธีการบริหารของประเทศที่กล่าวมานี้ มาสกัดเป็นโครงสร้างนโยบายด้านการพนันในประเทศไทย

ในงานวิจัยนี้ได้เน้นการนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นนโยบายทางด้านการผันเงินจากประชาชนที่ได้ใช้จ่ายไปในการซื้อหวยใต้ดิน (ซึ่งอยู่นอกระบบเศรษฐกิจที่เป็นทางการ ให้เข้ามาอยู่เป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจของประเทศ) โดยการออกผลิตภัณฑ์ทางการสลากใหม่ ๆ ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลและจำหน่ายให้แก่ประชาชน ที่โดยปกติซื้อหวยใต้ดินเป็นประจำทุกงวดอยู่แล้ว เพื่อให้เป็นทางเลือกในการเสี่ยงโชคของประชาชนอีกทางหนึ่ง ในการพัฒนาศึกษาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและนำประสบการณ์ของหลายประเทศมาพัฒนาเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปและพัฒนาการศึกษาของไทยไปพร้อม ๆ กัน ทั้งนี้เพื่อให้เป็นฐานรากของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน โดยทั้งหมดนี้ คณะผู้วิจัยมีมติฐานว่า สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อม และมีโครงสร้างอำนาจหน้าที่ที่เอื้อต่อการดำเนินการแก้ไขปัญหาการเผยแพร่และระบอบการพนันในรูปแบบแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปของหวยใต้ดินมากที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 2 ชุด ได้แก่ (1) แบบสอบถาม และ (2) แนวคำถามที่ใช้ในการประชุมระดมความคิดเห็น แต่ละชุดมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1) แบบสอบถาม มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ตลอดจนทั้งข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติ การยอมรับ และพฤติกรรมการเล่นพนันและมุมมองหรือข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่

เกี่ยวกับสถานการณ์การพนันโดยทั่วไป และในเรื่องที่เกี่ยวกับสลากกินแบ่งรัฐบาลและหวยใต้ดิน กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลจากการถูกสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถามนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปที่อาศัยอยู่ใน 7 ภูมิภาคตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น

2) แนวคำถามเพื่ออภิปรายในประเด็นเชิงนโยบายและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์ในการจัดการภารกิจด้านสลากกินแบ่งและหรือการพนันที่ใช้ในการประชุมระดมความคิดสมาชิกกลุ่มที่ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการพนัน และมีประสบการณ์ในการบริหารองค์การสาธารณประโยชน์ ทั้งนี้แนวคำถามต่าง ๆ เหล่านี้มีสาระสำคัญเกี่ยวกับข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือกเชิงนโยบาย คณะผู้วิจัยได้มีการสังเคราะห์แนวคำถามนี้ขึ้นจากผลการศึกษาในอดีตของต่างประเทศ รวมทั้งเสนอรูปแบบในการบริหารหรือจัดระเบียบการพนันในต่างประเทศ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้ เริ่มต้นด้วยการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร งานวิจัย และวรรณกรรมต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ทั้งนี้ เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ดังที่ปรากฏในกรอบแนวคิดในการศึกษา เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิแล้ว หากคณะผู้วิจัยพบว่า ยังมีประเด็นใดยังไม่สมบูรณ์หรือมีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไข คณะผู้วิจัยได้นำมาเป็นประเด็นข้อคำถามที่ต้องหาคำตอบ โดยการสัมภาษณ์ประชาชน ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องตามประเด็นที่ปรากฏในแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ แต่อย่างไรก็ตามการเก็บข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องในส่วนหลังจะเป็นการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสนทนาพูดคุยกันอย่างเป็นธรรมชาติ และมีการบันทึกเสียงประกอบ ดังนั้น ในหลายประเด็นและข้อมูลหลายส่วน จึงได้จากการพูดคุยกันแบบไม่เป็นทางการ คำถามหลายคำถามรวมทั้งรายละเอียดต่าง ๆ จึงไม่ปรากฏในเอกสารแบบสอบถามแต่อย่างใด

ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ประชาชนนั้นก่อนจะดำเนินการ คณะผู้วิจัยได้มีการติดต่อประสานงานกับบุคคลพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งเป็นศิษย์เก่าของวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานภายในจังหวัด และนำคณะผู้วิจัยลงพื้นที่ทำการเก็บข้อมูล ทีมเก็บข้อมูลภาคสนามแต่ละทีมจะประกอบไปด้วยหัวหน้าทีม 1 คน ซึ่งทำหน้าที่ประสานงานกับผู้ประสานงานในพื้นที่เป้าหมายและตรวจสอบความเรียบร้อยในการเก็บรวบรวมข้อมูล และพนักงานสัมภาษณ์อีก 9 คน รวมทีมละ

10 คน โดยพนักงานสัมภาษณ์จะมีหน้าที่รับผิดชอบสัมภาษณ์ประชาชนในครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่าง

เมื่อทีมคณะผู้เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามลงไปถึงชุมชนพื้นที่ตกเป็นตัวอย่าง ผู้ติดต่อประสานงานซึ่งเป็นบุคคลในจังหวัดพื้นที่เป้าหมายของแต่ละจังหวัด และทีมเก็บข้อมูลภาคสนามจะเข้าไปพบผู้ใหญ่บ้านหรือประธานชุมชนเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลในชุมชน หัวหน้าทีมได้ขอบัญชีรายชื่อครัวเรือนในหมู่บ้านจากผู้ใหญ่บ้านหรือประธานชุมชน พร้อมทั้งตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน และทำการสุ่มครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มแบบเป็นระบบโดยนำจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้านหารด้วยจำนวนครัวเรือนตัวอย่างที่ต้องการเพื่อกำหนดช่วงของการสุ่ม (Sampling Interval) เมื่อกำหนดช่วงของการสุ่มเรียบร้อยแล้ว หัวหน้าทีมได้ทำการสุ่มจุดเริ่มต้น (Random Start) เพื่อกำหนดครัวเรือนแรกที่จะตกเป็นตัวอย่าง เมื่อกำหนดจุดเริ่มต้นได้แล้ว ก็จะทำให้ครัวเรือนที่สองที่ตกเป็นตัวอย่าง โดยการนำค่าที่สุ่มได้บวกด้วยช่วงของการสุ่ม ทำอย่างนี้จนครบจำนวนครัวเรือนตามจำนวนที่ต้องการในแต่ละหมู่บ้าน

ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครัวเรือนในเขตชนบท สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในเขตเมืองนั้น เมื่อทีมเก็บข้อมูลภาคสนามลงถึงพื้นที่จังหวัดที่ตกเป็นตัวอย่างแล้ว ได้พบผู้ประสานงานจากเทศบาลที่ตกเป็นตัวอย่างในแต่ละแห่ง หลังจากนั้นหัวหน้าทีมจะติดต่อขอแผนที่ของเทศบาลและจำนวนครัวเรือนในเขตเทศบาลก่อนที่จะนำจำนวนครัวเรือนในเขตเทศบาลที่หามาได้มาทำการหารด้วยขนาดของบล็อกจำลองที่มีขนาดเท่ากับ 100 ครัวเรือน เมื่อหาจำนวนบล็อกจำลองทั้งหมดได้แล้ว ในกรณีพื้นที่ที่มีหลายเขตให้เทียบบัญชีโทรayangค์ เพื่อให้ได้จำนวนบล็อกในแต่ละเขต จากนั้นหัวหน้าทีมได้ทำการจับฉลากจำนวนบล็อกที่ตกเป็นตัวอย่างในแต่ละเขต และจับฉลากครัวเรือน โดยได้กำหนดให้มีครัวเรือนจำนวนบล็อกละ 10 ครัวเรือน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างเป็นระบบ เมื่อสุ่มได้ครัวเรือนใด คณะเก็บข้อมูลภาคสนามจะทำการสัมภาษณ์สมาชิกในครัวเรือนซึ่งเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ครัวเรือนละ 1 คน

ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับข้อดี ข้อเสีย ตลอดจนเงื่อนไขในการทำงานนโยบายด้านต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัตินั้น คณะผู้วิจัยได้ใช้การประชุมระดมสมองผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ อันได้กล่าวไปแล้วในหัวข้อกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล โดยหัวหน้าโครงการวิจัยได้ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย และมีการนำเสนอผลการศึกษาให้ที่ประชุมได้รับทราบข้อมูลเบื้องต้นก่อน จากนั้นเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ข้อดี

ข้อเสีย จากนั้นเปิดโอกาสให้มีการเสนอทางเลือกเชิงนโยบายต่าง ๆ พร้อมทั้งการจัดลำดับความสำคัญของแต่ละทางเลือก ก่อนที่จะมีการประเมินทางเลือก เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเชิงนโยบายต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นหลักว่า ประชาชนมีทัศนคติและมุมมองในเรื่องการเสี่ยงโชค และพฤติกรรมการเล่นการพนันอย่างไร ใช้จ่ายเงินในการเสี่ยงโชคมากน้อยเพียงใด มีผลกระทบหรือมีนัยยะทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดจากพฤติกรรมในการเสี่ยงโชคของประชาชนเช่นใด โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความแปรปรวนจำแนกตามภาค จังหวัด ตลอดจนเขตเมืองและเขตชนบท เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างพื้นที่และลักษณะของตัวอย่างตามตัวแปรทางด้านสังคม ประชากร และเศรษฐกิจ

เมื่อได้ค่าสถิติที่สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติและพฤติกรรมของประชาชนกลุ่มตัวอย่างดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น คณะผู้วิจัยจะทำการคาดการณ์ Parameter โดยตัวแบบที่ใช้ในการคาดการณ์นี้ อิงอยู่บนวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling)

ส่วนข้อมูลที่ได้จากการประชุมระดมความคิดเห็นและการสัมภาษณ์เชิงลึก คณะผู้วิจัยจะวิเคราะห์เนื้อหาสาระเพื่อพัฒนาเป็นทางเลือกเชิงนโยบาย จากนั้นจะทำการประเมินทางเลือกเชิงนโยบายโดยคำนึงถึงอรรถประโยชน์หลายทาง (Multiple Criterion Utilities) ของแต่ละทางเลือกเชิงนโยบาย

บทที่ 4

ทัศนคติ พฤติกรรม และนโยบายการเลี้ยงชีพในประเทศไทย

ในบทนี้จะได้นำเสนอผลที่ได้จากการสำรวจตัวอย่างของประชาชนทั่วทั้งประเทศ เนื้อหาสาระของบทนี้จะประกอบด้วย ทัศนคติ และพฤติกรรมของประชาชนในการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หวยใต้ดิน และการเล่นการพนันบอล พนันม้าแข่ง การเล่นการพนันในบ่อน และพนันมวย นอกจากนี้ในบทนี้ยังได้วิเคราะห์ถึงนัยยะทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นผลมาจากพฤติกรรมของประชาชน และในตอนท้ายของบทนี้จะเสนอให้เห็นถึงแนวคิดและมุมมองของประชาชนที่มีต่อนโยบายของรัฐในเรื่องหวยบนดิน การอนุญาตให้มีการเปิดบ่อนการพนัน และการพนันบอลในประเทศ

ลักษณะของประชาชนที่ตกเป็นตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ได้เลือกตัวอย่างของประชาชนจากทั่วประเทศ ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นภาคต่าง ๆ ได้ทุกภาค ดังนี้ 1) ภาคเหนือ 2) ภาคอีสาน 3) ภาคกลาง 4) ภาคใต้ และ 5) กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในการเลือกตัวอย่างครั้งนี้ผู้สำรวจเลือกตัวอย่างโดยมิได้ใช้สัดส่วนการกระจายของประชากรรายภาคเป็นตัวกำหนดขนาดของตัวอย่าง แต่เป็นการเลือกโดยมุ่งให้แต่ละภาคมีขนาดตัวอย่างที่ใหญ่เพียงพอที่จะทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นรายภาคได้ ดังนั้นก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมของทั้งประเทศ จะต้องมีการปรับถ่วงน้ำหนักของตัวอย่างจากแต่ละภาคให้มีสัดส่วนสอดคล้องกับกระจายที่เป็นจริงหรือใกล้เคียงกับการกระจายของประชากรตามรายภาค และสัดส่วนความเป็นเมืองและชนบทของประเทศ

เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจในผลการวิเคราะห์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้นก่อนที่จะเสนอผลที่ได้จากการสำรวจเราจะนำเสนอลักษณะของตัวอย่าง (ภายหลังจากการปรับถ่วงน้ำหนักแล้ว) จำแนกตามลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้เห็นว่า การกระจายตามลักษณะดังกล่าว ไม่ได้แตกต่างจากภาพรวมของประเทศมากนัก ซึ่งลักษณะของตัวอย่างจะได้ถูกนำมาแสดงไว้ในตารางที่ 4.1 ถึงตารางที่ 4.6 ตัวเลขต่าง ๆ เหล่านี้สรุปได้ว่า ตัวอย่างที่เรานำมาศึกษาเป็นหญิง (54.7%) มากกว่าชาย (45.3%) อยู่เล็กน้อย ซึ่งไม่ต่างจากภาพรวมของทั้งประเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนใหญ่ (28.1%) มีอายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี อายุมัธยฐานของตัวอย่างมีค่าเท่ากับ 44.4 ปี โดยเฉลี่ยอาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีขนาด 2.2 คน ความแตกต่างตามลักษณะ

ประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ระหว่างภาคและเขตการปกครอง ถือว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เรามีข้อสังเกตว่าในภาคเหนือจะมีตัวอย่างชาย (39.6%) ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ (45.3%) ค่อนข้างสูงแต่ก็ไม่แตกต่างจากความเป็นจริงมากนัก ที่เป็นเช่นนี้เพราะภาคเหนือมีอัตราการสูญเสียประชากรชายในวัยแรงงานอันเนื่องมาจากโรคเอดส์ในช่วงระยะ 15 ปีที่ผ่านมาสูงกว่าภาคอื่น

ตารางที่ 4.1 การกระจายของตัวอย่าง (ภายหลังจากการถ่วงน้ำหนักโดยสัดส่วนของประชากรในแต่ละภาค และเขตที่อยู่อาศัย) จำแนกตามภาค และลักษณะทางประชากร

ลักษณะของประชากร	ภาค					
	กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	ภาคเหนือ	ภาคอีสาน	ภาคกลาง	ภาคใต้	รวมทั้งประเทศ
	n = 2100*	n = 1,200*	n = 1,200*	n = 2,200*	n = 1,200*	n = 7,900*
เพศ						
ชาย	51.1	39.6	42.4	48.5	49.0	45.3
หญิง	48.9	60.4	57.6	51.5	51.0	54.7
อายุ						
ระหว่าง 18-30 ปี	25.5	16.3	12.6	21.1	21.7	18.1
ระหว่าง 31-40 ปี	24.4	19.4	15.0	24.8	25.5	20.8
ระหว่าง 41-50 ปี	28.9	24.9	29.7	29.8	23.4	28.1
ระหว่าง 51-60 ปี	15.0	23.7	27.0	16.3	14.6	20.7
61 ปีขึ้นไป	6.2	15.7	15.7	8.0	14.8	12.3
ค่ามัธยฐาน	40.3	46.5	48.0	42.1	43.3	44.4
ขนาดของครอบครัว						
เล็ก (1-3 คน)	11.3	13.2	18.3	10.1	14.7	13.9
กลาง (4-5 คน)	46.6	45.6	48.5	50.8	45.0	48.0
ใหญ่ (มากกว่า 6 คน)	42.2	41.2	33.2	39.0	40.3	38.2
จำนวนสมาชิกโดยเฉลี่ย	2.3	2.3	2.1	2.3	2.3	2.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

หมายเหตุ: * ขนาดตัวอย่างเป็นขนาดตัวอย่างก่อนถ่วงน้ำหนัก แต่การกระจายของค่าร้อยละในตารางเป็นการกระจายภายหลังจากการถ่วงน้ำหนักของตัวอย่าง

ตารางที่ 4.2 การกระจายของตัวอย่าง (ภายหลังจากการถ่วงน้ำหนักโดยสัดส่วนของประชากรในแต่ละภาคและเขตที่อยู่อาศัย) จำแนกตามเขตการปกครอง และลักษณะทางประชากร

ลักษณะทางประชากร	เขตการปกครอง					
	กรุงเทพมหานคร	เขตปทุมธานี	เขตปทุมธานี	เขตปทุมธานี	องค์การบริหารส่วนตำบล	รวมทั้งประเทศ
	n = 900*	n = 1,600*	n = 1,800*	n = 1,800*	n = 1,800*	n = 7,900*
เพศ						
ชาย	53.6	45.3	44.9	42.9	45.2	45.3
หญิง	46.4	54.7	55.1	57.1	54.8	54.7
อายุ						
ระหว่าง 18-30 ปี	39.9	15.1	19.5	17.3	16.7	18.1
ระหว่าง 31-40 ปี	23.5	23.6	22.8	22.5	19.2	20.8
ระหว่าง 41-50 ปี	25.8	28.2	27.8	26.6	28.6	28.1
ระหว่าง 51-60 ปี	7.7	19.3	9.5	13.9	22.3	20.7
61 ปีขึ้นไป	3.1	13.9	9.5	13.9	13.1	12.3
ค่ามัธยฐาน	35.6	45.0	43.6	44.9	45.6	44.4
ขนาดของครอบครัว						
เล็ก (1-3 คน)	8.0	13.0	12.8	16.3	14.2	13.9
กลาง (4-5 คน)	39.9	45.6	48.4	47.1	49.3	48.0
ใหญ่ (มากกว่า 6 คน)	52.1	41.4	38.9	36.6	36.5	38.2
จำนวนสมาชิกโดยเฉลี่ย	2.4	2.3	2.3	2.2	2.2	2.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

หมายเหตุ: * ขนาดตัวอย่างเป็นขนาดตัวอย่างก่อนถ่วงน้ำหนัก แต่การกระจายของค่าร้อยละในตารางเป็นการกระจายภายหลังจากการถ่วงน้ำหนักของตัวอย่าง

เมื่อเราพิจารณาทางด้านลักษณะทางสังคมจะพบว่า ตัวอย่างที่เราเลือกมานี้ส่วนใหญ่ (79.2%) เป็นผู้ที่เคยผ่านการสมรสมาแล้ว และในจำนวนนี้มีผู้ที่เป็นหม้ายหรือ

หย่าร้างอยู่ประมาณเกือบร้อยละ 9 ทำให้เหลือผู้ที่เป็นโสดอยู่ร้อยละ 20.8 เมื่อพิจารณาทางด้านภูมิหลังทางการศึกษาของตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ร้อยละ 72.8 จบการศึกษาเพียงระดับชั้นมัธยมหรือต่ำกว่าชั้นมัธยมแทบทั้งหมดของตัวอย่าง (96.9%) นับถือศาสนาพุทธ ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามมีเพียงไม่ถึงร้อยละ 3 และในจำนวนนี้ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคใต้ ซึ่งนอกจากศาสนาแล้วเราจะไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติตามรายภาคหรือเขตการปกครองแต่อย่างใด

ตารางที่ 4.3 การกระจายของตัวอย่าง (ภายหลังจากการถ่วงค่าน้ำหนักโดยสัดส่วนของประชากรในแต่ละภาคและเขตที่อยู่อาศัย) จำแนกตามภาค และลักษณะทางสังคม

ลักษณะทางสังคม	ภาค					
	กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	ภาคเหนือ	ภาคอีสาน	ภาคกลาง	ภาคใต้	รวมทั้งประเทศ
	n = 2100*	n = 1,200*	n = 1,200*	n = 2,200*	n = 1,200*	n = 7,900*
สถานภาพสมรส						
โสด	29.0	20.8	13.0	25.3	22.8	20.8
สมรส	65.5	68.7	76.0	68.0	70.0	70.5
หย่า/หม้าย	5.5	10.5	11.0	6.7	7.2	8.7
ระดับการศึกษา						
มัธยมหรือต่ำกว่า	57.1	74.3	85.4	62.9	77.1	72.8
สูงกว่ามัธยม	42.9	25.7	14.6	37.1	22.9	27.2
ศาสนา						
พุทธ	97.7	98.8	99.2	99.1	80.0	96.9
คริสต์	1.0	1.0	0.8	0.2	0.4	0.7
อิสลาม	1.3	0.3	0.0	0.7	19.6	2.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

หมายเหตุ: * ขนาดตัวอย่างเป็นขนาดตัวอย่างก่อนถ่วงน้ำหนัก แต่การกระจายของค่าร้อยละในตารางเป็นการกระจายภายหลังจากการถ่วงน้ำหนักของตัวอย่าง

ตารางที่ 4.4 การกระจายของตัวอย่าง (ภายหลังจากการถ่วงน้ำหนักโดยสัดส่วนของประชากรในแต่ละภาคและเขตที่อยู่อาศัย) จำแนกตามเขตการปกครอง และลักษณะทางสังคม

ลักษณะทางสังคม	เขตการปกครอง					
	กรุงเทพมหานคร	เทศบาลนคร	เทศบาลเมือง	เทศบาลตำบล	องค์การบริหารส่วนตำบล	รวมทั้งประเทศ
	n = 900*	n = 1,600*	n = 1,800*	n = 1,800*	n = 1,800*	n = 7,900*
สถานภาพสมรส						
โสด	39.9	21.6	22.2	20.5	18.8	20.8
สมรส	56.4	68.1	71.0	70.6	72.1	70.5
หย่า/หม้าย	3.6	10.3	6.7	8.9	9.1	8.7
ระดับการศึกษา						
มัธยมหรือต่ำกว่า	44.7	63.1	70.1	72.2	77.9	72.8
สูงกว่ามัธยม	55.3	36.9	29.9	27.8	22.1	27.2
ศาสนา						
พุทธ	97.2	95.9	97.1	99.0	96.5	96.9
คริสต์	2.1	1.4	1.1	0.4	0.3	0.7
อิสลาม	0.8	2.7	1.7	0.6	3.2	2.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

หมายเหตุ: * ขนาดตัวอย่างเป็นขนาดตัวอย่างก่อนถ่วงน้ำหนัก แต่การกระจายของค่าร้อยละในตารางเป็นการกระจายภายหลังจากการถ่วงน้ำหนักของตัวอย่าง

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะทางเศรษฐกิจเราจะพบว่า ในตัวอย่างของเราจะได้ผู้ที่มีอาชีพเป็นข้าราชการ (24.3%) มากกว่าในภาพรวมของประเทศ ขณะเดียวกันในตัวอย่างของเราจะได้ตัวอย่างที่เป็นเกษตรกร (13.8%) ต่ำกว่าที่ควรจะเป็นในระดับประเทศ

ตารางที่ 4.5 การกระจายของตัวอย่าง (ภายหลังจากการถ่วงน้ำหนักโดยสัดส่วนของประชากรในแต่ละภาคและเขตที่อยู่อาศัยจำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจและภาค

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	ภาค					รวมทั้งประเทศ
	กรุงเทพมหานคร และ ปริมณฑล	ภาคเหนือ	ภาคอีสาน	ภาคกลาง	ภาคใต้	
	n = 2100*	n = 1,200*	n = 1,200*	n = 2,200*	n = 1,200*	
อาชีพ*						
ข้าราชการ ¹	24.0	27.2	24.8	23.5	20.1	24.3
เกษตรกร	3.5	11.9	25.0	5.9	17.2	13.8
ลูกจ้างเอกชน ²	30.0	20.6	22.3	27.4	24.1	24.5
ค้าขาย	12.3	15.7	6.8	13.1	18.1	12.1
ประกอบอาชีพส่วนตัว ³	28.3	23.0	19.2	29.3	18.6	23.7
ไม่ได้ทำงาน ⁴	2.0	1.6	1.9	0.9	1.8	1.6
รายได้ต่อเดือน						
10,000 หรือต่ำกว่า	49.8	71.2	78.2	47.0	60.2	62.9
10,001-20,000	38.0	19.3	14.9	37.5	29.8	26.3
20,001 ขึ้นไป	12.2	9.5	7.0	15.5	10.0	10.8
รายได้เฉลี่ย	13,051	10,397	8,963	14,668	12,028	11,632
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

หมายเหตุ: * ขนาดตัวอย่างเป็นขนาดตัวอย่างก่อนถ่วงน้ำหนัก แต่การกระจายของค่าร้อยละในตารางเป็นการกระจายภายหลังจากการถ่วงน้ำหนักของตัวอย่าง

¹ ข้าราชการในที่นี้รวมถึง พนักงานรัฐวิสาหกิจ และลูกจ้างของรัฐ

² ลูกจ้างเอกชนในที่นี้รวมถึง รับจ้างทั่วไป และพนักงานเอกชน

³ ประกอบอาชีพส่วนตัวในที่นี้รวมถึง ประกอบอาชีพอิสระและเจ้าของธุรกิจ

⁴ ไม่ได้ทำงานในที่นี้รวมถึง นักเรียน นักศึกษา และแม่บ้าน

เมื่อเปรียบเทียบทางด้านรายได้จะพบว่า ในตัวอย่างของเรามีรายได้โดยเฉลี่ยตกเดือนละ 11,632 บาท ในตัวอย่างนี้เกือบร้อยละ 63 เป็นผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่าเดือนละ 10,000 บาท เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายภาคจะพบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในภาคกลางจะมีรายได้โดยเฉลี่ยสูงสุด (14,668 บาท) แต่ถ้าพิจารณาตามเขตการปกครองจะเห็นได้ว่า ผู้ที่อาศัย

อยู่ในกรุงเทพมหานคร (14,636 บาท) และผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนคร (14,782 บาท) จะมีรายได้โดยเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตการปกครองรูปแบบอื่น

ตารางที่ 4.6 การกระจายของตัวอย่าง (ภายหลังจากการถ่วงน้ำหนักโดยสัดส่วนของประชากรในแต่ละภาคและเขตที่อยู่อาศัย) จำแนกตามเขตการปกครอง และลักษณะเศรษฐกิจ

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	เขตการปกครอง					
	กรุงเทพมหานคร	เทศบาลนคร	เทศบาลเมือง	เทศบาลตำบล	องค์การบริหารส่วนตำบล	รวมทั้งประเทศ
	n = 900*	n = 1,600*	n = 1,800*	n = 1,800*	n = 1,800*	n = 7,900*
อาชีพ						
ข้าราชการ ¹	35.8	23.4	24.2	21.8	23.9	24.3
เกษตรกร	**	1.1	4.9	10.0	20.4	13.8
ลูกจ้างเอกชน ²	29.4	24.0	25.6	27.0	23.4	24.5
ค้าขาย	9.8	15.4	14.7	12.5	10.9	12.1
ประกอบอาชีพส่วนตัว ³	22.2	33.0	28.5	26.5	20.4	23.7
ไม่ได้ทำงาน ⁴	2.8	3.0	2.0	2.1	0.9	1.6
รายได้ต่อเดือน						
10,000 หรือต่ำกว่า	42.3	51.5	59.7	62.2	67.9	62.9
10,001-20,000	38.1	32.4	29.1	28.6	23.0	26.3
20,001 ขึ้นไป	19.6	16.1	11.2	9.2	9.1	10.8
รายได้เฉลี่ย	14,636	14,782	12,436	12,035	10,475	11,632
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

หมายเหตุ: * ขนาดตัวอย่างเป็นขนาดตัวอย่างก่อนถ่วงน้ำหนัก แต่การกระจายของค่าร้อยละในตารางเป็นการกระจายภายหลังจากการถ่วงน้ำหนักของตัวอย่าง

** ค่าน้อยกว่าร้อยละ 0.1

¹ ข้าราชการในนี้รวมถึง พนักงานรัฐวิสาหกิจ และลูกจ้างของรัฐ

² ลูกจ้างเอกชนในนี้รวมถึง รับจ้างทั่วไป และพนักงานเอกชน

³ ประกอบอาชีพส่วนตัวในนี้รวมถึง ประกอบอาชีพอิสระและเจ้าของธุรกิจ

⁴ ไม่ได้ทำงานในนี้รวมถึง นักเรียน นักศึกษา และแม่บ้าน

ทัศนคติและมุมมองของประชาชนในด้านการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับด้านการพนัน

ในวัฒนธรรมไทยดั้งเดิมนั้น คนไทยเรามักจะมองความเหลื่อมล้ำของคนในสังคม เป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนืออำนาจของมนุษย์หรือผู้หนึ่งผู้ใดจะกำหนดได้ คนไทยเป็นจำนวน ไม่น้อยเชื่อว่าความเหลื่อมล้ำหรือความด้อยสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเกิดจากการ ดลบันดาลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนั้นมีคนเป็นจำนวนมากมิใช่น้อยที่เชื่อว่า มนุษย์เรา ทุกคนจะต้องเกิดมาเพื่อใช้กรรมเวรที่ตนก่อในชาติก่อนให้หมดก่อนจึงจะมีชีวิตที่ดีขึ้น

ผู้ที่มีรายได้น้อยหรือมีความด้อยทางด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ทุกคนต้องการที่จะให้ตนเองก้าวพ้นจากความทุกข์ยากและความด้อยทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม แต่ในโลกแห่งความเป็นจริงนั้น ความด้อยทางด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจและ สังคมจะถูกกำหนดโดยโครงสร้างของสังคมเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ ผู้ที่เกิดมาในครอบครัว ที่มีความด้อยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมก็มักจะตกอยู่ในกับดักของสังคมให้อยู่ ใน สถานภาพเดิมตลอดไป ลูกหลานที่เกิดมาในครอบครัวที่ด้อยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ก็มักจะต้องด้อยต่อไป อันเนื่องมาจากโครงสร้างของสังคมไม่ได้เปิดโอกาสให้บุตรหลาน ของบุคคลที่ด้อยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมมีโอกาสที่จะได้เรียนรู้หรือรับการศึกษาสูง เท่ากับบุตรหลานของผู้ที่อยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่สูง และหรือเมื่อเรียน จบแล้วก็ขาดเครือข่ายหรือด้อยโอกาสที่จะก้าวไปเป็นผู้นำหรือประสบความสำเร็จในชีวิต ต่อไป

ในสังคมที่โครงสร้างเป็นตัวกำหนดความเหลื่อมล้ำของคนในสังคม คนจนหรือ ความยากจน จึงเกิดจากการด้อยโอกาสในสังคม การที่คนจะมีการเปลี่ยนแปลง เคลื่อนไหวสถานภาพทางเศรษฐกิจจากคนยากจนมาเป็นคนรวยได้นั้น ในเบื้องต้นคนที่ ยากจนจะต้องมีโอกาสก่อน แต่โอกาสดับการเสี่ยงเป็นของคู่กัน กล่าวคือ หากไม่มีการเสี่ยง ก็จะไม่มีโอกาส และหากไม่มีความเสี่ยงก็หมายถึงการอยู่กับที่หรือคงไว้ซึ่งความด้อย เหมือนเดิม ประชาชนส่วนใหญ่ที่ตกอยู่ในตัวอย่างครั้งนี้จึงมองว่า ความยากจนและความ เหลื่อมล้ำในสังคมในสายตาของเขา จึงเกิดจากการไม่มีโอกาสในชีวิตที่จะแสวงหา หรือไขว่คว้าสิ่งที่ดีต่อชีวิตไม่เหมือนคนรวย คนรวยจะยิ่งรวยขึ้นเพราะมีโอกาสในการเสี่ยง ในเรื่องการประกอบทางเศรษฐกิจสูงกว่าคนจน ส่วนลูกหลานของคนจนนั้น ส่วนใหญ่ เมื่อเกิดมาในครอบครัวที่ยากจนแล้วจะมักจะจนอยู่ตลอดไป ซึ่งสอดคล้องกับคนส่วนใหญ่ ในตัวอย่างที่เราศึกษาครั้งนี้ที่มองว่า ประเทศไทยยังเป็นประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำทาง

ด้านเศรษฐกิจสูง และมุมมองนี้จะสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นจริง กล่าวคือ ตัวอย่างของ คนส่วนใหญ่ในภาคอีสานและภาคเหนือรวมกันประมาณกว่าร้อยละ 80 มองว่า คนในสองภาคนี้ ขาดโอกาสและขาดความเท่าเทียมกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งต่างจากคนใน ส่วนกลางของประเทศที่มีโอกาสในทุกด้านดีกว่าคนในภาคเหนือและภาคอีสาน ความคิดนี้ จะพบในชนบทของทุกภาคมากกว่าเขตเมือง ทั้งหมดนี้ชี้ให้เห็นว่า ความเหลื่อมล้ำทาง ด้านเศรษฐกิจและสังคม และการกีดกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในประเทศไทยเป็นสิ่งที่ ปรากฏเห็นได้ชัดเจน หรืออย่างน้อยก็ปรากฏอยู่ในความคิดและจิตใจของผู้ที่ตกเป็นตัวอย่าง ส่วนใหญ่ เมื่อดูจากค่าดัชนีจีนิ ที่ชี้วัดความเหลื่อมล้ำทางการกระจายรายได้จะพบว่า ข้อมูลพหุติภูมิ (CIA World FactBook, 2011) ชี้ให้เห็นว่า ประเทศไทยจัดเป็นประเทศที่มี ปัญหาทางด้าน การกระจายรายได้เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในทวีปเอเชียประเทศไทย อยู่ในลำดับของประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำสูงทางด้าน การกระจายรายได้ และอยู่ในลำดับ กึ่งกลางในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกัน

เราคาดหวังว่าในประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำทางด้าน การกระจายรายได้สูง อันเนื่องมาจากความเหลื่อมล้ำทางด้านโครงสร้างของสังคมอย่างเช่นประเทศไทยนั้น ประชาชนจะมีความปรารถนาและมีพฤติกรรมความเสี่ยงโชคเพื่อหวังผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ สูงกว่าประเทศที่ไม่มีความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ พฤติกรรมความเสี่ยงโชคที่มองเห็น ผลตอบแทนในเชิงมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงนั้น เมื่อปฏิบัติจนเป็นปทัสถานของสังคมก็จะ กลายเป็นวัฒนธรรมของสังคมต่อไป

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมการเสี่ยงโชคที่ฝังแน่นจนกลายเป็นเสมือน วิถีชีวิตของคนไทย ดังที่เราจะเห็นต่อไปในรายงานฉบับนี้ว่า ประชาชนส่วนมากมองสลา กกินแบ่งรัฐบาล หวยใต้ดิน และการพนันหลาย ๆ ชนิดเป็นการเสี่ยงโชค นอกจากนี้ใน ความหมายกว้าง ๆ ประชาชนยังมองว่า การเสี่ยงโชคเป็นการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้แก่ ชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศที่มีรายได้น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีความเหลื่อมล้ำ ทางด้านรายได้ระหว่างคนมีกับคนจนสูง อย่างเช่นในกรณีของประเทศไทยที่พบว่า รายได้ของ กลุ่มคนที่มีรายได้ต่ำสุด นับเป็น 20 เปอร์เซ็นต์สุดท้ายของประเทศเมื่อรวมกันจะต่ำกว่ารายได้ ของกลุ่มคนที่มีรายได้เป็น 20 เปอร์เซ็นต์แรกของกลุ่มผู้ที่มีรายได้สูงสุดของประเทศถึง 11 เท่าตัว

ในสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในประเทศไทยการเสี่ยงชคนับว่า ไม่เป็นแต่เพียงความหวัง เท่านั้น แต่ยังเป็นโอกาสเดียวที่เปิดให้ผู้มีรายได้น้อยเข้าร่วมโดยปราศจากการกีดกันทางสังคม

และเป็นโอกาสเดียวที่สังคมเปิดโอกาสให้แก่กลุ่มผู้มีรายได้น้อยจะได้ใช้ความมานะอดทนของตนที่จะทำการให้ตนเองประสบความสำเร็จ ถึงแม้ว่าบ่อยครั้งหรือในความเป็นจริงการเสี่ยงโชคนั้นจะไม่นำมาซึ่งความสมหวังให้แก่ผู้มีรายได้น้อยก็ตาม แต่ผู้ที่มีโอกาสเสี่ยงและมีความหวังก็ยังมีความสุข และรู้สึกว่าการได้เปิดโอกาสให้แก่เขาแล้วที่จะก้าวไปสู่การเป็นผู้มีฐานะดีทางเศรษฐกิจ ส่วนการที่บุคคลที่ได้ทำการเสี่ยงโชคแล้ว แต่พบว่า ตนเองยังไม่สมหวังและยังยากจนเหมือนเดิมก็ยังมีกลไกในการป้องกันตนเองโดยการมองว่า เป็นเพราะชะตาชีวิตหรือโชคชะตาของตนถูกกำหนดมาเช่นนั้น ในท้ายที่สุดเราจึงพบว่าคนไทยส่วนใหญ่ไม่เคยโทษนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศหรือกล่าวหาผู้บริหารของประเทศว่าไม่สามารถแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนของคนในสังคม และดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ประชาชนจะมองว่า เป็นเพราะฟ้าลิขิตให้ชะตาชีวิตตนเองต้องเกิดมาด้อยกว่าคนอื่น

เพื่อทำความเข้าใจและเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงและเพื่อเป็นการวิเคราะห์ในเรื่องนี้ด้วยกระบวนการทางการวิจัย เราได้ถามผู้ที่ตกเป็นตัวอย่างในการสำรวจครั้งนี้ด้วยคำถามง่าย ๆ ว่า “ท่านคิดว่าการเสี่ยงโชคกับการพนันเหมือนกันหรือต่างกันหรือไม่” ในการวิเคราะห์จากคำตอบนี้ ผู้วิจัยมองหรือมีคำตอบว่าการพนันกับการเสี่ยงโชคไม่เหมือนกัน ซึ่งตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546 ได้ให้ความหมายของคำว่า “เสี่ยง หมายถึง การลองทำดู หรือลองทำ ให้สิ่งนี้อาจได้ผลสองทาง คือ ดี หรือ ไม่ดี แต่หวังว่าจะได้ผลในทางที่ดี” ส่วนการพนัน หมายถึง การเข้าเล่นเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ โดยอาศัยการเสี่ยงโชคด้วยไหวพริบและมีมือโดยพนันเอาเงินหรือทรัพย์สิน เช่น การเล่นไพ่ต่าง ๆ หรือบิลเลียด เป็นต้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้พบข้อมูลที่น่าแปลกใจว่า ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศระหว่างร้อยละ 60 ถึงร้อยละ 90 แยกแยะไม่ได้ หรือมองไม่เห็น หรือไม่เข้าใจความหมายของคำว่า การพนันและการเสี่ยงโชคต่างกันอย่างไรตามความหมายของพจนานุกรม (ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของการพนันหรือการเสี่ยงโชคที่ผู้สัมภาษณ์ถาม) และเมื่อวิเคราะห์จำแนกคำตอบตามลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ สังคมและถิ่นที่อยู่อาศัยก็ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด กล่าวคือ ส่วนใหญ่ของบุคคลที่ตกเป็นตัวอย่างของเราไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย เป็นผู้ที่มีรายได้ระดับใดก็ตาม เป็นคน ในวัยแรงงานหรือผู้สูงอายุ เป็นคนที่มีการศึกษาสูงหรือต่ำ เป็นผู้อยู่ในครอบครัวขนาดใหญ่หรือเล็ก ไม่ว่าจะเป็นคนโสดหรือเคยทำการสมรสมาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธหรือศาสนาอื่น ๆ และไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในภาคใดหรือที่ใดในประเทศก็ตาม

ต่างก็ไม่สามารถแยกแยะหรือให้ความหมายหรือความแตกต่างระหว่างการพนันกับการเสี่ยงโชคได้ชัดเจน

ในจำนวนคำตอบของผู้ที่ตกเป็นตัวอย่างในการสำรวจครั้งนี้มีผู้ให้คำตอบที่น่าสนใจอยู่กลุ่มหนึ่งที่ตอบว่า ความแตกต่างระหว่างการเสี่ยงโชคกับการพนันถูกกำหนดโดยกฎหมายหรือทางนิติศาสตร์ กิจกรรมหรือการเล่นใดที่ไม่มีกฎหมายรองรับหรือถูกกำหนดให้เป็นการพนันก็จะเป็นการพนันที่ผิดกฎหมาย ดังนั้นผู้ที่ตกเป็นตัวอย่างส่วนใหญ่จึงมองว่า ประชาชนจะมีโอกาสเสี่ยงโชคได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับผู้ที่มีอำนาจรัฐจะเป็นผู้กำหนดว่าอะไรคือการพนัน และอะไรคือการเสี่ยงโชคที่ประชาชนจะทำการเสี่ยงได้ ซึ่งหมายความว่าโอกาสในการเปลี่ยนโชคชะตาชีวิตของประชาชนผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจจะถูกกำหนดโดยผู้ที่มีอำนาจในทางการเมืองว่า ประชาชนจะเสี่ยงโชคทางด้านใดได้บ้าง นอกจากนี้ยังมีคำตอบอีกคำตอบหนึ่งที่น่าสนใจ กล่าวคือจากการศึกษาครั้งนี้ เราพบว่า มีประชาชนร้อยละ 60 มองว่าการเสี่ยงโชคต่างจากการพนันตรงที่การเสี่ยงโชคจะได้รับการยอมรับจากสังคม ดังนั้น กิจกรรมหรือการเล่นใด ๆ ที่สังคมยอมรับก็จะถือว่าเป็นการเสี่ยงโชค ส่วนกิจกรรมหรือการเล่นใด ๆ ที่คนส่วนใหญ่ไม่ยอมรับจะถูกมองว่าเป็นการพนัน ซึ่งเป็นมุมมองของทางสังคมวิทยาที่แตกต่างจากมุมมองทางนิติศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูลในเบื้องต้นที่ได้กล่าวมาข้างต้น เป็นการวิเคราะห์ที่ในบริบทของทางวัฒนธรรมและสังคมวิทยา ในขั้นตอนต่อไปจะทำการวิเคราะห์ในเชิงจิตวิทยาสังคม โดยการเสนอสิ่งเร้าหรือรูปธรรมที่ชัดเจนให้ประชาชนประเมินว่า สิ่งเร้าหรือรูปธรรมใดเป็นการเสี่ยงโชคและสิ่งเร้าหรือรูปธรรมใดเป็นการพนัน ผู้วิจัยได้ให้ประชาชนที่ตกเป็นตัวอย่างทำการประเมินว่า ระหว่างสลากกินแบ่งรัฐบาลกับหวยใต้ดิน การแทงบอลหรือพนันบอล การแทงหรือพนันม้าแข่ง การเล่นไพ่หรือการเล่นการพนันในบ่อนการพนัน และการพนันมวย สิ่งใดที่ประชาชนมองว่าเป็นการเสี่ยงโชคและสิ่งใดที่ประชาชนมองว่าเป็นการพนัน ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้จะถูกนำมาเสนอและเปรียบเทียบให้ผู้อ่านได้ทราบในตารางที่ 4.7 ถึงตารางที่ 4.30 ซึ่งจะได้ผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ในประเด็นหลักที่จะแยกแยะหรือเปรียบเทียบให้เห็นว่าประชาชนมองว่าอะไรคือการเสี่ยงโชคและอะไรคือการพนัน ทำให้เราได้พบผลที่สอดคล้องกับมุมมองของประชาชนที่กล่าวมาข้างต้นว่า ประชาชนมีแนวโน้มที่จะใช้คำจำกัดความตามกฎหมายในการแยกแยะความแตกต่างระหว่าง สิ่งที่กำลังกล่าวมาข้างต้นว่า อะไรคือการเสี่ยงโชค

อะไรคือการพนัน กล่าวคือ เกือบทั้งหมดหรือเกือบ 100 เปอร์เซ็นต์ของผู้ที่เป็นตัวอย่าง ในทั้งประเทศมองว่าสลาकिनแบ่งรัฐบาล ซึ่งมีการขายอย่างถูกกฎหมายและกระจายแพร่หลายเป็นการเสี่ยงโชค ส่วนสิ่งเร้าหรือการละเล่นอื่น ๆ จะได้รับการมองว่าเป็นการพนันสูงกว่าสลาकिनแบ่งรัฐบาล โดยสัดส่วนของผู้ที่มองว่าเป็นการเสี่ยงโชคมีค่าระหว่างเพียงประมาณร้อยละ 60 ถึงประมาณร้อยละ 90 แต่อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าแปลกใจอย่างยิ่งที่การพนันม้าแข่ง ซึ่งได้รับการมองว่าเป็นการเล่นที่ริเริ่มขึ้นในประเทศไทยโดยชนชั้นสูงด้วยการนำเอารูปแบบการแข่งขันม้าได้รับความนิยมและเริ่มต้นครั้งแรกในต่างประเทศอย่างเช่น ประเทศสหราชอาณาจักรและประเทศอเมริกามาเป็นแบบอย่างการแข่งขันม้าในระยะแรก ๆ ดูเหมือนจะได้รับความสนใจจากประชาชนคนไทยในฐานะเป็นนวัตกรรมทางสังคมจากต่างประเทศ แต่ปัจจุบันการแข่งขันม้าที่ได้รับความนิยมเฉพาะในนักพนันบางกลุ่มไม่แพร่หลายเหมือนลอตเตอรี่ของรัฐบาล หรือการแทงบอลและกาสิโน ส่วนการพนันการแข่งขันม้าที่คนทั่วไปเรียกว่า การแทงม้ามียุหลายรูปแบบ เช่น ได้แก่ การแทงม้าที่สนามแข่งและการแทงตามตุ้มม้า ซึ่งปัจจุบันพบได้ไม่บ่อยนัก ในเรื่องการพนันม้านั้น หากผู้เล่นทำการเล่นในสนามม้าที่ได้รับอนุญาตจากทางการก็จะมีผิดกฎหมาย แต่หากเป็นการแทงตามตุ้มม้าก็จะถือว่าผิดกฎหมายการพนันว่าด้วยการแทงม้าแข่ง (ซึ่งมีทั้งรูปแบบที่ถูกกฎหมายโดยแข่งในสนามม้า และรูปแบบการแข่งขันโดยใช้ตุ้มซึ่งผิดกฎหมาย) ดังนั้นในภาพรวมจึงเป็นการละเล่นที่ถูกมองว่าเป็นการพนันสูงที่สุดในทั้งประเทศจะมีผู้มองว่าการพนันม้าเป็นการเสี่ยงโชค เพียงประมาณร้อยละ 55 เท่านั้น ในทำนองเดียวกัน การพนันมวยหากทำการพนันขันต่อกันในสนามมวยก็จะถือว่าเป็นสิ่งที่ได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย หรือสามารถกระทำการได้ แต่หากการพนันนั้นกระทำนอกสนามมวย เช่น หน้าตู้ทีวีหรือที่เรียกว่ามวยตู้ จะถือว่าเป็นการผิดกฎหมาย ดังนั้นจึงมีผู้มองว่าการพนันมวยเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายสูงเช่นกัน (32%) ผลจึงทำให้ในตัวอย่างที่เราเลือกมาในครั้งนี้มีเพียงไม่เกินร้อยละ 68 ที่มองว่าการแทงมวยเป็นการเสี่ยงโชค ส่วนการเล่นหวยใต้ดินและการพนันบอลมีผู้มองว่าเป็นการเสี่ยงโชคในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือประมาณ 3 ใน 4 หรือประมาณร้อยละ 75 แต่ผลการสำรวจที่น่าสนใจได้แก่ การที่เราพบว่ากว่าร้อยละ 92 ของตัวอย่างประชาชนที่ถูกเลือกมาครั้งนี้ มองว่าการเล่นไพ่นาฮอนซึ่งมีการพนันหลายอย่างเช่น กาสิโนและรูเล็ตเป็นการเสี่ยงโชค

เมื่อมองในภาพรวมของทั้งประเทศ เราจะเห็นว่าประชาชนคนไทยส่วนใหญ่ มองว่า เกมสกีการละเล่นต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการเสี่ยงโชค ซึ่งเป็นหนทางหนึ่ง

ที่จะช่วยให้ชีวิตของคนมีโอกาสที่จะดีขึ้น แต่การที่จะมองว่าอะไรเป็นการเสี่ยงโชคและอะไรเป็นการพนันนั้น กฎหมายและรัฐมีอิทธิพลต่อแนวคิดและมุมมองของประชาชนเช่นกัน

ตารางที่ 4.7 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หวยใต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชค
เปรียบเทียบกับการเล่นประเภทต่าง ๆ จำแนกตามเพศและภาค

ภาค	เพศ	สลากกิน	หวยใต้	พนัน	พนันม้า	การเล่น	มวย
		แบ่ง รัฐบาล	ดิน*	บอล	แข่ง	ในบ่อน	
ภาคเหนือ	ชาย	99.3	81.1	85.3	60.1	95.3	77.6
	หญิง	98.7	76.4	66.5	48.3	88.3	61.9
	รวม	99.0	78.3	74.0	53.0	91.1	68.1
ภาคอีสาน	ชาย	99.8	69.6	73.3	59.6	94.2	79.0
	หญิง	99.0	70.0	66.8	47.1	88.5	63.0
	รวม	99.4	69.8	69.6	52.4	90.9	69.8
ภาคกลาง	ชาย	99.9	67.3	88.5	67.1	96.0	75.5
	หญิง	99.7	70.4	74.9	55.2	95.3	60.7
	รวม	99.9	68.9	81.5	61.0	95.6	67.8
ภาคใต้	ชาย	98.5	91.5	72.3	48.0	88.3	63.2
	หญิง	96.6	89.9	61.4	40.5	83.9	59.9
	รวม	97.5	90.7	66.7	44.2	83.7	61.5
กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	ชาย	99.9	70.0	92.9	71.5	97.2	74.8
	หญิง	99.8	75.4	82.2	55.5	95.3	56.7
	รวม	99.9	72.6	87.6	63.7	96.3	65.9
ทั่วทั้งประเทศ	ชาย	99.7	73.3	82.3	62.2	94.1	75.4
	หญิง	99.0	74.0	70.0	49.7	90.5	61.1
	รวม	99.3	73.7	75.5	55.4	92.1	67.6

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยอมสิน หวย รกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยบิงปอง

เพื่อให้ผู้อ่านมีความเข้าใจในเรื่องนี้มากยิ่งขึ้น ในรายงานฉบับนี้จึงได้วิเคราะห์อิทธิพลของกฎหมายที่มีต่อความคิดและมุมมองของประชาชนในเรื่องการเสี่ยงโชค ผลจากการวิเคราะห์นี้ทำให้เราอนุมานได้ว่า กฎหมายมีอิทธิพลที่จะกำหนดความคิดเห็นของประชาชนได้เพียงไม่เกินร้อยละ 40 เท่านั้น หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งได้ว่า ไม่ว่ารัฐจะกำหนดว่าอะไรเป็นการพนันก็ตาม จะมีประชาชนประมาณร้อยละ 60 ที่มองหรือคิดแตกต่างจากรัฐ โดยประชาชนจะมองว่าเป็นการเสี่ยงโชค (ไม่ว่ารัฐจะกำหนดให้เป็น

การพนันหรือไม่ก็ตาม) นอกจากนั้นเรายังพบว่า การที่ประชาชนนิยมเล่นการพนัน เพราะประชาชนมองว่าการพนันเป็นหนทางเดียวหรือวิธีการเดียวที่จะเปิดโอกาสให้ตนเองมีฐานะ ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดังนั้นตนเองจึงต้องเสี่ยงเลือกทางเดินนั้น หากไม่เสี่ยงก็จะอยู่กับที่ และไม่มีโอกาสที่จะมีชีวิตที่ดีขึ้น วิธีการหนึ่งที่รัฐจะแก้ไขปัญหาการเล่นพนันประเภทต่าง ๆ ในประเทศไทยคือ รัฐจะต้องมีนโยบายและการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อลดความเหลื่อมล้ำระหว่างคนมีกับคนจนที่ต่างกันถึง 11 เท่าตัวให้น้อยลงได้อย่างชัดเจน ด้วยสถานการณ์ของความเหลื่อมล้ำในสังคมที่มีอยู่เราจึงไม่แปลกใจเลยที่พบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่ำจะเล่นการพนันมากกว่าผู้ที่มีรายได้สูง ดังจะได้กล่าวต่อไปในรายงานฉบับนี้

ตารางที่ 4.8 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามเพศ และเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	เพศ	สลากกิน	หวยใต้ดิน*	พนันบอล	พนันม้าแข่ง	การเล่นในบ่อน	มวย
		แบ่งรัฐบาล					
กรุงเทพมหานคร	ชาย	99.9	69.9	94.7	72.1	95.2	74.0
	หญิง	99.9	74.4	78.9	53.3	90.6	51.1
	รวม	99.9	72.0	87.4	63.4	93.1	63.4
เทศบาลนคร	ชาย	99.8	75.4	87.3	68.2	93.5	78.4
	หญิง	99.6	80.9	79.2	56.8	91.5	64.5
	รวม	99.7	78.4	82.9	61.9	92.4	70.8
เทศบาลเมือง	ชาย	99.3	73.6	84.8	63.0	94.8	75.0
	หญิง	99.3	74.0	70.3	45.6	90.7	57.3
	รวม	99.3	73.9	76.8	53.4	92.6	65.3
เทศบาลตำบล	ชาย	99.5	76.9	85.5	64.3	94.0	79.0
	หญิง	99.3	78.0	72.6	52.7	92.1	65.7
	รวม	99.4	77.5	78.1	57.7	93.0	71.4
องค์การบริหารส่วนตำบล	ชาย	99.7	72.5	78.7	59.4	93.9	74.2
	หญิง	98.7	71.6	66.8	48.3	89.9	61.0
	รวม	99.1	72.0	72.2	53.3	91.7	67.0
ทั่วทั้งประเทศ	ชาย	99.7	73.3	82.3	62.2	94.1	75.4
	หญิง	99.0	74.0	70.0	49.7	90.5	61.1
	รวม	99.3	73.7	75.5	55.4	92.1	67.6

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

เมื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์มุมมองของประชาชนที่เกี่ยวกับการเสี่ยงโชคและการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามเพศจะพบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตัวเลขในตารางที่ 4.7 ถึงตารางที่ 4.9 ชี้ให้เห็นว่าทั้งหญิงและชายมีมุมมองในเรื่องนี้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนั้นยังพบว่า หญิงและชายในทุกภาคไม่ว่าจะเป็นภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร ต่างก็มีมุมมองที่คล้ายคลึงกัน นอกจากนี้เรายังไม่พบความแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบมุมมองของหญิงและชาย โดยเขตการปกครอง หรือโดยเขตพื้นที่อยู่อาศัย ไม่ว่าจะเป็นเมืองหรือชนบท

ตารางที่ 4.9 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามเพศและเขตพื้นที่อยู่อาศัย

เขตพื้นที่อยู่อาศัย	เพศ	สลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน					
		แบ่งรัฐบาล	หวยใต้ดิน*	พนันบอล	พนันม้าแข่ง	การเล่นในบ่อน	มวย
เมือง	ชาย	99.6	74.5	87.1	66.0	94.3	76.9
	หญิง	99.4	77.2	74.4	51.7	91.4	61.3
	รวม	99.5	76.0	80.2	58.2	92.7	68.4
ชนบท	ชาย	99.7	72.5	78.7	59.4	93.9	74.2
	หญิง	98.7	71.6	66.8	48.3	89.9	61.0
	รวม	99.1	72.0	72.2	53.3	91.7	67.0
ทั่วทั้งประเทศ	ชาย	99.7	73.3	82.3	62.2	94.1	75.4
	หญิง	99.0	74.0	70.0	49.7	90.5	61.1
	รวม	99.3	73.7	75.5	55.4	92.1	67.6

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

ในการวิเคราะห์เพื่อที่จะชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างภาค จะกระทำได้โดยการดูตัวเลขในตารางที่ 4.7 ตัวเลขในตารางนี้ชี้ให้เราเห็นว่า ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องมุมมองของประชาชนในเรื่องสลากกินแบ่งรัฐบาล แต่เมื่อมาดูที่การเล่นหวยใต้ดินเราจะเห็นว่า ประชาชนที่ตกเป็นตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในภาคใต้ (90.7%) จะมองหวยใต้ดิน (ซึ่งในที่นี้รวมถึงหวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน) เป็นการเสี่ยงโชค

มากกว่าภาคอื่น ๆ ส่วนภาคกลาง (68.9%) มีมุมมองในเรื่องนี้คล้ายคลึงกับภาคอีสาน (69.8%) ความแตกต่างระหว่างภาคอื่น ๆ นั้นมีน้อยและไม่มีความสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด ตัวเลขในตารางที่ 4.7 ยังชี้ให้เห็นว่า ภาคใต้มองการแข่งม้าแข่งเป็นการพนัน (55.8%) มากกว่าการเสี่ยงโชค (44.2%) ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลประชาชนจะมองการเล่นการพนันในบ่อนเป็นการเสี่ยงโชคมากกว่าภาคอื่น ๆ แม้ความแตกต่างระหว่างกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (96.3%) กับภาคกลาง (95.6%) จะมีไม่มากก็ตาม ส่วนมุมมองของประชาชนในเรื่องการพนันมวายนั้นก็ไม่มี ความแตกต่างกันตามภาคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน

ต่อไปจะทำการวิเคราะห์โดยจำแนกเป็นเขตพื้นที่การปกครอง ซึ่งต่อจากนี้ไปจะไม่กล่าวถึงมุมมองของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับสลากกินแบ่งรัฐบาล เนื่องจากเป็นที่ประจักษ์ชัดเจนแล้วว่าประชาชนเกือบทั้งประเทศทราบว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลไม่ได้ถูกกำหนดไว้ให้เป็นการพนัน และอีกประการหนึ่งตัวเลขต่าง ๆ ข้างต้นไม่พบความแตกต่างในเรื่องมุมมองเกี่ยวกับสลากกินแบ่งรัฐบาลระหว่างภาคทางภูมิศาสตร์ เขตการปกครอง และเขตพื้นที่อยู่อาศัย เราจึงไม่มีความจำเป็นที่จะกล่าวถึงสลากกินแบ่งรัฐบาลอีกในต่อไปนี้

เมื่อวิเคราะห์ตัวเลขในตารางที่ 4.8 เราจะพบว่า ประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาลทั้งสามเทศบาลคือ เทศบาลนคร (78.4%) เทศบาลเมือง (73.9%) และเทศบาลตำบล (77.5%) จะมองการเล่นหวยใต้ดินเป็นการเสี่ยงโชคสูงกว่าประชาชนตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร (72.0%) และในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (72.0%) แต่อย่างไรก็ตามความแตกต่างนี้มีไม่มากนักและไม่มีความสำคัญทางสถิติ ความแตกต่างกันในเรื่องการพนันบอล พนันม้าแข่ง และมวายนั้นก็มีความแตกต่างกันไม่มากนักและไม่มีความสำคัญทางสถิติเช่นเดียวกัน ข้อค้นพบนี้จะเป็นจริงแม้ว่าจะจำแนกเปรียบเทียบกันตามเขตเมืองและชนบท (ดูตารางที่ 4.9)

เมื่อมองถึงความแตกต่างทางด้านอายุ เราจะเห็นได้ว่าตัวเลขในตารางที่ 4.10 ถึงตารางที่ 4.12 ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างมุมมองของการเสี่ยงโชคกับอายุที่มีลักษณะเป็นรูปประต้งคว่ำ โดยเฉพาอย่างยิ่งในมุมมองที่เกี่ยวกับการเล่นหวยใต้ดิน แสดงให้เห็นว่าบุคคลที่อยู่ในวัยสร้างฐานะตัวเองทางเศรษฐกิจคือ ระหว่างอายุ 31 ปี ถึง 60 ปี จะมีแนวโน้มที่จะมองเรื่องของการเสี่ยงโชคมากกว่าผู้สูงอายุ เมื่อมองในภาพรวมในระดับประเทศเราจะเห็นแนวโน้มของความสัมพันธ์ในรูปประต้งคว่ำที่ชัดเจนระหว่างอายุกับการมองถึงการเสี่ยงในการพนัน 3 ประเภท อันได้แก่ หวยใต้ดิน

ตารางที่ 4.10 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หวยใต้ดิน เป็นการ
เสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอายุและภาค

ภาค	อายุ	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่นโบ ป้อน	มวย
ภาคเหนือ	18-30	97.9	65.3	87.7	51.5	92.8	67.4
	31-30	99.9	78.6	84.6	57.3	91.8	66.2
	41-50	99.9	83.6	74.2	55.6	91.1	71.9
	51-60	98.2	82.2	69.0	55.4	94.2	73.1
	61 ปีขึ้นไป	97.8	76.1	53.5	41.6	83.6	57.3
	รวม	99.0	78.3	74.0	53.0	91.1	68.1
ภาคอีสาน	18-30	99.9	65.8	86.2	48.7	97.0	73.8
	31-30	99.9	76.5	80.6	58.4	91.3	70.0
	41-50	99.9	70.5	72.2	51.9	90.2	71.9
	51-60	99.7	67.7	63.7	51.5	89.4	67.4
	61 ปีขึ้นไป	96.8	69.3	50.8	48.1	89.8	66.3
	รวม	99.4	69.8	69.6	52.4	90.9	69.8
ภาคกลาง	18-30	99.8	57.9	90.9	59.2	95.8	60.4
	31-30	99.9	67.9	87.0	65.8	96.1	69.8
	41-50	99.9	75.4	84.2	63.7	96.9	70.0
	51-60	99.9	76.2	73.6	63.6	94.0	73.6
	61 ปีขึ้นไป	98.8	61.4	45.9	35.5	92.4	61.6
	รวม	99.9	68.9	81.5	61.0	95.6	67.8
ภาคใต้	18-30	97.2	87.0	70.6	39.0	81.4	55.2
	31-30	99.5	95.2	72.6	45.7	86.1	71.5
	41-50	99.5	92.7	71.2	47.1	87.4	67.9
	51-60	96.6	86.6	56.3	45.4	75.6	72.1
	61 ปีขึ้นไป	92.6	89.3	53.7	43.8	85.1	62.5
	รวม	97.5	90.7	66.7	44.2	83.7	61.5
กรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล	18-30	99.9	60.6	91.3	55.8	94.4	55.2
	31-30	99.9	78.7	92.3	68.8	97.3	71.5
	41-50	99.6	77.1	88.2	65.6	97.3	67.9
	51-60	99.9	80.0	85.3	70.6	97.8	72.1
	61 ปีขึ้นไป	99.9	60.7	57.1	50.0	91.1	62.5
	รวม	99.9	72.6	87.6	63.7	96.3	65.9
ทั่วทั้งประเทศ	18-30	99.2	64.9	86.8	52.6	93.4	62.6
	31-30	99.9	76.7	84.0	60.5	93.1	69.0
	41-50	99.9	76.9	77.9	57.2	92.9	70.1
	51-60	99.2	75.2	68.4	56.2	91.2	70.0
	61 ปีขึ้นไป	97.0	71.5	51.3	45.3	88.3	62.8
	รวม	99.3	73.7	75.5	55.4	92.1	67.6

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยบิงปอง

ตารางที่ 4.11 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หายใต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชค
เปรียบเทียบกับการเล่นพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอายุและเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	อายุ	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หายใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่นใน บ่อน	มวย
กรุงเทพมหานคร	18-30	99.9	58.7	89.0	51.0	92.3	50.3
	31-30	99.9	82.6	90.1	72.5	95.6	72.5
	41-50	99.9	83.0	87.0	75.0	95.0	73.0
	51-60	99.9	80.0	83.3	66.7	96.7	76.7
	61 ปีขึ้นไป	99.9	58.3	63.6	50.0	66.7	50.0
	รวม	99.9	72.0	87.4	63.4	93.1	63.4
เทศบาลนคร	18-30	99.3	67.2	89.6	60.4	94.0	66.4
	31-30	99.9	79.8	89.0	65.9	92.3	68.9
	41-50	99.9	80.9	88.0	66.4	94.0	75.3
	51-60	99.9	85.4	79.5	63.7	94.2	73.8
	61 ปีขึ้นไป	98.4	73.2	59.3	45.5	84.7	64.2
	รวม	99.7	78.4	82.9	61.9	92.4	70.8
เทศบาลเมือง	18-30	99.5	66.0	86.4	51.3	93.7	60.9
	31-30	99.9	78.5	83.0	54.3	92.4	63.7
	41-50	99.6	77.7	80.9	55.3	92.3	65.4
	51-60	99.0	76.4	68.0	53.3	94.0	71.9
	61 ปีขึ้นไป	97.8	62.8	50.5	51.1	87.2	62.4
	รวม	99.3	73.9	76.8	53.4	92.6	65.3
เทศบาลตำบล	18-30	98.8	69.2	86.4	56.8	90.0	65.1
	31-30	99.5	79.1	86.3	60.9	94.5	73.2
	41-50	99.6	81.5	81.9	59.6	93.1	72.7
	51-60	99.9	82.0	74.7	56.2	92.8	73.7
	61 ปีขึ้นไป	98.5	71.3	52.2	51.5	94.1	70.6
	รวม	99.4	77.5	78.1	57.7	93.0	71.4
องค์การบริหารส่วน ตำบล	18-30	99.2	64.6	86.0	50.9	94.2	64.2
	31-30	99.9	74.4	81.8	59.5	93.0	68.8
	41-50	99.9	74.5	73.8	54.0	92.6	69.4
	51-60	99.1	71.7	64.9	55.1	89.5	68.0
	61 ปีขึ้นไป	96.2	72.9	49.2	42.6	88.3	61.1
	รวม	99.1	72.0	72.2	53.3	91.7	67.0
ทั่วทั้งประเทศ	18-30	99.2	64.9	86.8	52.6	93.4	62.6
	31-30	99.9	76.7	84.0	60.5	93.1	69.0
	41-50	99.9	76.9	77.9	57.2	92.9	70.1
	51-60	99.2	75.2	68.4	56.2	91.2	70.0
	61 ปีขึ้นไป	97.0	71.5	51.3	45.3	88.3	62.8
	รวม	99.3	73.7	75.5	55.4	92.1	67.6

หมายเหตุ * หายใต้ดินในที่นี้รวมถึง หายออมสิน หาย ธกส. หายหุ้น หายมาเลย์ และหายบิงปอง

การพั่นไม้แข่ง และมวย ส่วนการพั่นบอลและการเล่นการพั่นในบ่อน จะพบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างอายุกับการมองการเล่นการพั่นในบ่อนเป็นเรื่องของการเสี่ยงโชค ผลที่ได้จากการสำรวจในส่วนนี้สะท้อนให้เห็นว่า เมื่อคนเรามีอายุมากขึ้นคนเราจะต้องการความมั่นคงและไม่ต้องการทำการเสี่ยงในเรื่องการพั่นบอลและการเล่นการพั่นในบ่อน ซึ่งต่างกับเมื่อตอนยังมีอายุน้อย

ตารางที่ 4.12 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นการพั่นประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอายุ และเขตพื้นที่อยู่อาศัย

เขตพื้นที่ อยู่อาศัย	อายุ	สลากกิน แบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พั่น บอล	พั่นไม้ แข่ง	การเล่น ในบ่อน	มวย
เมือง	18-30	99.4	65.3	87.7	54.5	92.4	60.7
	31-30	99.9	79.5	86.5	61.6	93.3	69.2
	41-50	99.7	80.4	83.9	61.9	93.4	71.2
	51-60	99.5	81.0	74.1	57.8	93.9	73.3
	61 ปีขึ้นไป	98.4	69.3	54.5	49.6	88.2	65.8
	รวม	99.5	76.0	80.2	58.2	92.7	68.4
ชนบท	18-30	99.2	64.6	86.0	50.9	94.2	64.2
	31-30	99.9	74.4	81.8	59.5	93.0	68.8
	41-50	99.9	74.5	73.8	54.0	92.6	69.4
	51-60	99.1	71.7	64.9	55.1	89.5	68.0
	61 ปีขึ้นไป	96.2	72.9	49.2	42.6	88.3	61.1
	รวม	99.1	72.0	72.2	53.3	91.7	67.0
รวมทั้ง ประเทศ	18-30	99.2	64.9	86.8	52.6	93.4	62.6
	31-30	99.9	76.7	84.0	60.5	93.1	69.0
	41-50	99.9	76.9	77.9	57.2	92.9	70.1
	51-60	99.2	75.2	68.4	56.2	91.2	70.0
	61 ปีขึ้นไป	97.0	71.5	51.3	45.3	88.3	62.8
	รวม	99.3	73.7	75.5	55.4	92.1	67.6

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

ตารางที่ 4.13 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หวยใต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชค
เปรียบเทียบกับการเล่นพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามขนาดครอบครัวและภาค

ภาค	ขนาด ครอบครัว	สลากกินแบ่ง		หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่นใน บ่อน	มวย
		รัฐบาล						
ภาคเหนือ	1-3	99.5		83.8	76.4	54.5	91.1	73.8
	4-5	98.8		78.9	72.9	48.8	91.0	65.3
	มากกว่า 6	98.8		75.8	74.3	57.3	91.1	69.2
	รวม	99.0		78.3	74.0	53.0	91.1	68.1
ภาคอีสาน	1-3	99.9		69.2	69.9	58.1	91.3	72.1
	4-5	99.3		70.7	71.1	48.7	92.5	68.9
	มากกว่า 6	99.1		69.0	67.2	54.6	88.3	69.8
	รวม	99.4		69.8	69.6	52.4	90.9	69.8
ภาคกลาง	1-3	99.1		73.9	74.2	58.3	93.1	69.1
	4-5	99.9		71.0	82.1	61.5	95.8	69.0
	มากกว่า 6	99.9		64.7	82.5	61.0	96.1	66.0
	รวม	99.9		68.9	81.5	61.0	95.6	67.8
ภาคใต้	1-3	98.3		90.8	59.2	42.9	82.4	62.5
	4-5	97.6		90.5	71.2	45.4	86.4	66.0
	มากกว่า 6	97.3		90.6	64.6	43.2	81.2	55.8
	รวม	97.5		90.7	66.7	44.2	83.7	61.5
กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	1-3	99.9		72.5	79.4	62.7	96.1	67.0
	4-5	99.9		72.3	88.4	64.9	96.2	65.6
	มากกว่า 6	99.7		73.1	89.0	62.6	96.1	66.0
	รวม	99.9		72.6	87.6	63.7	96.3	65.9
ทั่วทั้งประเทศ	1-3	99.5		75.5	71.6	56.2	91.1	70.3
	4-5	99.3		74.4	76.7	54.0	93.0	67.6
	มากกว่า 6	99.2		72.1	75.5	56.7	91.3	66.6
	รวม	99.3		73.7	75.5	55.4	92.1	67.6

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ชกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยบิงปอง

ตัวเลขในตารางที่ 4.13 ถึงตารางที่ 4.15 มีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์อิทธิพลของขนาดครอบครัวที่มีต่อมุมมองในเรื่องการเสี่ยงโชคและการพนัน (ซึ่งเป็นของคู่กัน) ตัวเลขในทั้งสามตารางชี้ให้เห็นว่า ขนาดของครอบครัวไม่มีผลต่อการกำหนดมุมมองการเสี่ยงโชคหรือการพนันในประเภทต่าง ๆ แม้ว่าในหลาย ๆ กรณี เราจะเห็นตัวเลขความแตกต่างกันในเรื่องมุมมองที่มีต่อการพนันและการเสี่ยงโชคเมื่อจำแนกตามขนาดของ

ครอบครัวยังตาม แต่ตัวเลขในตารางเหล่านี้จะไม่มี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังจะเห็นได้ว่าตัวเลขต่าง ๆ ในตารางไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากค่าเฉลี่ยของ ภาคทางภูมิศาสตร์ เขตการปกครอง และเขตพื้นที่อยู่อาศัย

ตารางที่ 4.14 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หวยใต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชค เปรียบเทียบกับการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามขนาดครอบครัวและ เขตการปกครอง

เขตการปกครอง	ขนาด ครอบครัว	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่น ในบ่อน	มวย
กรุงเทพมหานคร	1-3	99.9	59.4	80.6	51.6	90.3	51.6
	4-5	99.9	70.5	85.9	59.4	92.3	60.6
	มากกว่า 6	99.5	75.2	89.1	68.3	94.1	67.3
	รวม	99.9	72.0	87.4	63.4	93.1	63.4
เทศบาลนคร	1-3	99.9	80.0	83.5	64.7	89.6	73.3
	4-5	99.5	77.5	82.5	61.6	93.3	70.3
	มากกว่า 6	99.5	78.8	83.1	61.4	92.4	70.4
	รวม	99.7	78.4	82.9	61.9	92.4	70.8
เทศบาลเมือง	1-3	99.2	76.6	73.4	60.0	92.7	72.6
	4-5	99.2	71.9	77.2	52.1	92.8	63.7
	มากกว่า 6	99.5	75.3	77.7	52.8	92.1	64.6
	รวม	99.3	73.9	76.8	53.4	92.6	65.3
เทศบาลตำบล	1-3	99.9	76.9	72.5	56.9	93.8	73.3
	4-5	99.3	78.1	80.5	59.2	93.7	72.7
	มากกว่า 6	99.2	77.1	77.7	55.6	91.9	69.0
	รวม	99.4	77.5	78.1	57.7	93.0	71.4
องค์การบริหาร ส่วนตำบล	1-3	99.4	74.9	68.5	53.9	90.5	69.4
	4-5	99.2	73.8	74.0	51.6	92.9	67.4
	มากกว่า 6	99.0	68.4	71.2	55.4	90.4	65.5
	รวม	99.1	72.0	72.2	53.3	91.7	67.0
ทั่วทั้งประเทศ	1-3	99.5	75.5	71.6	56.2	91.1	70.3
	4-5	99.3	74.4	76.7	54.0	93.0	67.6
	มากกว่า 6	99.2	72.1	75.5	56.7	91.3	66.6
	รวม	99.3	73.7	75.5	55.4	92.1	67.6

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยปิงปอง

ตารางที่ 4.15 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือห่วยได้ดิน เป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามขนาดครอบครัวและเขตพื้นที่อยู่อาศัย

เขตพื้นที่อยู่อาศัย	ขนาดครอบครัว	สลากกินแบ่งรัฐบาล	ห่วยได้ดิน*	พนันบอล	พนันม้าแข่ง	การเล่นในบ่อน	มวย
เมือง	1-3	99.8	76.3	76.3	59.6	91.9	71.7
	4-5	99.4	75.2	80.5	57.7	93.2	68.0
	มากกว่า 6	99.5	76.8	80.9	58.4	92.4	67.8
	รวม	99.5	76.0	80.2	58.2	92.7	68.4
ชนบท	1-3	99.4	74.9	68.5	53.9	90.5	69.4
	4-5	99.2	73.8	74.0	51.6	92.9	67.4
	มากกว่า 6	99.0	68.4	71.2	55.4	90.4	65.5
	รวม	99.1	72.0	72.2	53.3	91.7	67.0
ทั่วทั้งประเทศ	1-3	99.5	75.5	71.6	56.2	91.1	70.3
	4-5	99.3	74.4	76.7	54.0	93.0	67.6
	มากกว่า 6	99.2	72.1	75.5	56.7	91.3	66.6
	รวม	99.3	73.7	75.5	55.4	92.1	67.6

หมายเหตุ * ห่วยได้ดินในที่นี้รวมถึง ห่วยอมสิน ห่วย ธกส. ห่วยหุ้น ห่วยมาเลย์ และห่วยบิงปอง

ในการวิเคราะห์ต่อไปมีวัตถุประสงค์ที่จะชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของตัวแปรทางด้านสังคมที่มีต่อมุมมองทางการเสี่ยงโชคและการพนัน (ดังได้กล่าวไปแล้วว่า ในสายตาของประชาชนส่วนใหญ่มองสองเรื่องนี้เป็นของคู่กัน) ผลการวิเคราะห์ในเรื่องนี้จะดูได้จากตัวเลขในตารางที่ 4.16 ถึงตารางที่ 4.18 ตัวแปรทางสังคมตัวแปรแรกที่จะกล่าวถึงคือ สถานภาพสมรส บุคคลที่ทำการสมรสแล้วซึ่งรวมถึงผู้ที่เป็นหม้ายและหย่าร้างด้วย จะมองว่าการเล่นห่วยได้ดินเป็นการเสี่ยงโชคมากกว่าผู้ที่เป็นโสด คนโสดจะมองการเล่นบอลเป็นเรื่องของการเสี่ยงโชคมากกว่าผู้ที่ทำการสมรสแล้ว ส่วนในเรื่องการเล่นม้าแข่งนั้นผู้ที่เป็นหม้ายหรือหย่าร้างมีแนวโน้มที่จะมองการเล่นม้าเป็นการพนันมากกว่าการเสี่ยงโชค เมื่อพิจารณาการเล่นการพนันในบ่อนและการเล่นพนันมวยโดยสถานภาพสมรสจะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกันไม่มากนัก แม้ตัวเลขในตารางที่ 4.16 ถึงตารางที่ 4.18 จะชี้ให้เห็นว่าผู้ที่ทำการสมรสแล้วมองการเล่นมวยเป็นการเสี่ยงโชคมากกว่าคนโสดก็ตาม เราถือว่าตัวเลขเหล่านี้ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.16 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หวยใต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชค
เปรียบเทียบกับการเล่นพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามสถานภาพสมรส
และภาค

ภาค	สถานภาพ สมรส	สลากกิน แบ่ง รัฐบาล	หวย ใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนัน ม้า แข่ง	การเล่น ในบ่อน	มวย
ภาคเหนือ	โสด	98.7	70.8	87.0	57.8	92.0	66.8
	สมรส	99.5	79.9	72.1	52.5	91.9	69.0
	หย่า/หม้าย	95.4	81.5	60.0	47.3	83.4	65.3
	รวม	99.0	78.3	74.0	53.0	91.1	68.1
ภาคอีสาน	โสด	99.9	62.9	82.2	53.7	93.9	70.9
	สมรส	99.8	69.6	69.1	52.6	90.5	69.1
	หย่า/หม้าย	95.8	79.7	58.2	49.0	90.0	73.6
	รวม	99.4	69.8	69.6	52.4	90.9	69.8
ภาคกลาง	โสด	99.4	51.5	89.9	59.3	94.6	62.7
	สมรส	99.9	76.1	80.5	63.3	96.2	70.9
	หย่า/หม้าย	99.9	60.8	59.7	43.4	94.4	56.6
	รวม	99.9	68.9	81.5	61.0	95.6	67.8
ภาคใต้	โสด	97.8	89.2	68.6	39.2	80.6	51.6
	สมรส	97.6	91.4	66.6	46.0	84.9	64.3
	หย่า/หม้าย	96.6	88.1	62.1	42.4	81.4	63.8
	รวม	97.5	90.7	66.7	44.2	83.7	61.5
กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	โสด	99.9	62.6	91.6	57.0	95.8	57.6
	สมรส	99.8	77.3	87.2	66.7	96.3	69.2
	หย่า/หม้าย	99.9	70.0	70.0	62.0	98.0	70.0
	รวม	99.9	72.6	87.6	63.7	96.3	65.9
ทั่วทั้งประเทศ	โสด	99.3	63.5	85.6	55.2	92.6	62.9
	สมรส	99.6	76.4	74.4	56.3	92.3	69.0
	หย่า/หม้าย	97.1	76.0	60.2	48.0	89.3	66.9
	รวม	99.3	73.7	75.5	55.4	92.1	67.6

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย จกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยบิงปอง

ตารางที่ 4.17 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หวยใต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชค
เปรียบเทียบกับการเล่นพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามสถานภาพสมรสและ
เขตการปกครอง

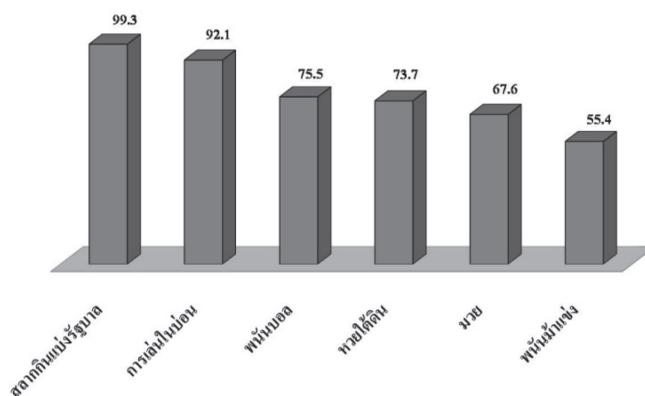
เขตการ ปกครอง	สถานภาพ สมรส	สลากกิน แบ่ง รัฐบาล	หวย ใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนัน ม้า แข่ง	การเล่น ในบ่อน	มวย
กรุงเทพมหานคร	โสด	99.9	58.7	89.7	52.3	93.5	51.3
	สมรส	99.5	80.8	85.9	70.3	92.7	70.8
	หย่า/หม้าย	99.9	85.7	85.7	78.6	92.9	78.6
	รวม	99.9	72.0	87.4	63.4	93.1	63.4
เทศบาลนคร	โสด	99.5	71.4	91.1	60.9	92.2	67.4
	สมรส	99.8	81.5	82.1	63.7	93.0	72.5
	หย่า/หม้าย	98.9	73.6	70.3	51.6	89.0	65.9
	รวม	99.7	78.4	82.9	61.9	92.4	70.8
เทศบาลเมือง	โสด	99.1	68.8	87.6	50.0	94.0	58.7
	สมรส	99.4	75.7	76.1	55.3	92.9	68.4
	หย่า/หม้าย	98.5	71.2	48.5	43.9	83.3	53.0
	รวม	99.3	73.9	76.8	53.4	92.6	65.3
เทศบาลตำบล	โสด	99.5	69.3	86.6	56.2	91.0	67.2
	สมรส	99.6	81.0	78.0	59.2	93.6	72.4
	หย่า/หม้าย	97.7	68.2	59.8	48.3	93.1	73.9
	รวม	99.4	77.5	78.1	57.7	93.0	71.4
องค์การบริหาร ส่วนตำบล	โสด	99.2	59.8	83.0	55.5	92.4	64.1
	สมรส	99.5	74.3	71.1	53.6	91.8	67.7
	หย่า/หม้าย	96.0	78.8	59.0	46.7	89.4	67.4
	รวม	99.1	72.0	72.2	53.3	91.7	67.0
ทั่วทั้งประเทศ	โสด	99.3	63.5	85.6	55.2	92.6	62.9
	สมรส	99.6	76.4	74.4	56.3	92.3	69.0
	หย่า/หม้าย	97.1	76.0	60.2	48.0	89.3	66.9
	รวม	99.3	73.7	75.5	55.4	92.1	67.6

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ชกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยปิงปอง

ตารางที่ 4.18 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หวยใต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชค
เปรียบเทียบกับการเล่นประเภทต่าง ๆ จำแนกตามสถานภาพสมรส
และเขตที่อยู่อาศัย

เขตพื้นที่อยู่อาศัย	สถานภาพ	สลากกินแบ่ง	หวยใต้	พนัน	พนันม้า	การเล่นใน	มวย
	สมรส	รัฐบาล	ดิน*	บอล	แข่ง	บ่อน	
เมือง	โสด	99.3	67.6	88.5	54.9	92.7	61.7
	สมรส	99.6	79.4	79.4	60.3	93.1	71.0
	หย่า/หม้าย	98.8	71.7	62.0	50.0	89.1	66.3
	รวม	99.5	76.0	80.2	58.2	92.7	68.4
ชนบท	โสด	99.2	59.8	83.0	55.5	92.4	64.1
	สมรส	99.5	74.3	71.0	53.6	91.8	67.7
	หย่า/หม้าย	96.0	78.8	59.0	46.7	89.4	67.4
	รวม	99.1	72.0	72.2	53.3	91.7	67.0
ทั่วประเทศ	โสด	99.3	63.5	85.6	55.2	92.6	62.9
	สมรส	99.6	76.4	74.4	56.3	92.3	69.0
	หย่า/หม้าย	97.1	76.0	60.2	48.0	89.3	66.9
	รวม	99.3	73.7	75.5	55.4	92.1	67.6

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

ภาพที่ 4.1 ร้อยละของประชาชนทั่วประเทศที่มองหรือคิดว่า การพนันแต่ละชนิดเป็นการเสี่ยงโชค

ตัวแปรสถานภาพทางด้านสังคมตัวที่ 2 ที่จะนำมาวิเคราะห์คือ ระดับการศึกษา ผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 4.19 ถึงตารางที่ 4.21 ชี้ให้เห็นว่า ระดับการศึกษาไม่สามารถส่งผลให้เกิดความแตกต่างทางด้านความคิดและมุมมองเกี่ยวกับหวยใต้ดิน กล่าวคือ

ทั้งผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าหรือต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาก็ตาม ส่วนใหญ่หรือตั้งแต่ร้อยละ 73 ขึ้นไป ต่างก็มองว่าห้วยใต้ดินเป็นวิธีการเสี่ยงโชควิธีการหนึ่ง ส่วนการพนันบอลนั้นจะเห็นได้ว่า ในหมู่ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไปมีอยู่ประมาณร้อยละ 88 ที่มองว่าการพนันบอลเป็นการเสี่ยงโชค ไม่ได้มองการแทงบอลเป็นการเล่นการพนัน แต่อย่างไรก็ตาม เราต้องกล่าวว่าความแตกต่างกันในเรื่องนี้ เมื่อเปรียบเทียบกันตามระดับการศึกษาแล้วมีไม่มากและไม่มีความสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด นอกจากนี้การวิเคราะห์ในส่วนนี้ ยังชี้ให้เห็นว่า ระดับการศึกษาไม่สามารถกำหนดหรือจำแนกให้คนมีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่องมุมมองเกี่ยวกับการพนันม้าแข่ง หรือการเล่นการพนันในบ่อน และการพนันมวย

ตารางที่ 4.19 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล ห้วยใต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชค เปรียบเทียบกับการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษาและภาค

ภาค	ระดับการศึกษา	สลากกิน แบ่ง รัฐบาล	ห้วยใต้ ดิน ³	พนัน บอล	พนัน ม้า แข่ง	การ เล่นใน บ่อน	มวย
ภาคเหนือ	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	98.6	78.3	68.9	52.0	89.5	67.4
	สูงกว่ามัธยม ²	99.7	78.1	88.4	56.1	95.7	70.1
	รวม	99.0	78.3	74.0	53.0	91.1	68.1
ภาคอีสาน	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	99.3	68.6	65.5	49.3	90.0	68.3
	สูงกว่ามัธยม ²	99.9	77.2	93.4	70.6	96.2	78.6
	รวม	99.4	69.8	69.6	52.4	90.9	69.8
ภาคกลาง	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	99.9	67.7	78.0	59.5	95.8	68.7
	สูงกว่ามัธยม ²	99.9	70.7	87.3	63.6	95.4	66.4
	รวม	99.9	68.9	81.5	61.0	95.6	67.8
ภาคใต้	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	97.3	90.3	64.4	43.2	83.0	61.2
	สูงกว่ามัธยม ²	98.4	91.4	74.3	47.6	86.0	62.0
	รวม	97.5	90.7	66.7	44.2	83.7	61.5
กรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	99.8	71.6	85.1	63.8	96.7	68.3
	สูงกว่ามัธยม ²	99.9	74.0	91.0	63.5	95.6	62.8
	รวม	99.9	72.6	87.6	63.7	96.3	65.9
ทั่วประเทศ	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	99.1	73.0	70.8	52.9	91.1	67.4
	สูงกว่ามัธยม ²	99.8	75.6	88.1	62.0	94.7	68.0
	รวม	99.3	73.7	75.5	55.4	92.1	67.6

หมายเหตุ ¹ ในที่นี้หมายถึง ประถมศึกษาหรือต่ำกว่าประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้นหรือมัธยมศึกษาตอนปลาย

² สูงกว่ามัธยมในที่นี้รวมถึง อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา

³ ห้วยใต้ดินในที่นี้รวมถึง ห้วยออมสิน ห้วย ธกส. ห้วยหุ้น ห้วยมาเลย์ และห้วยบึงปอง

ตารางที่ 4.20 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หวยได้ดิน เป็นการเสี่ยงโชค เปรียบเทียบกับการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษา และเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	ระดับการศึกษา	สลากกินแบ่งรัฐบาล	หวยได้ดิน ³	พนันบอล	พนันม้าแข่ง	การเล่นในบ่อน	มวย
กรุงเทพมหานคร	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	99.9	71.8	85.6	65.5	93.7	67.8
	สูงกว่ามัธยม ²	99.9	72.1	88.8	61.7	92.6	60.0
	รวม	99.9	72.0	87.4	63.4	93.1	63.4
เทศบาลนคร	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	99.5	77.0	78.6	59.5	92.1	70.5
	สูงกว่ามัธยม ²	99.7	81.0	90.2	66.2	93.0	71.0
	รวม	99.7	78.4	82.9	61.9	92.4	70.8
เทศบาลเมือง	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	99.1	71.3	71.6	51.2	91.4	65.2
	สูงกว่ามัธยม ²	99.7	79.8	89.1	58.4	94.9	65.4
	รวม	99.3	73.9	76.8	53.4	92.6	65.3
เทศบาลตำบล	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	99.3	76.1	74.0	54.8	92.6	70.9
	สูงกว่ามัธยม ²	99.6	80.9	89.0	64.7	94.1	72.8
	รวม	99.4	77.5	78.1	57.7	93	71.4
องค์การบริหารส่วนตำบล	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	99	72.1	68.1	51.1	90.5	66.6
	สูงกว่ามัธยม ²	99.8	71.7	86.8	61	95.9	68.3
	รวม	99.1	72	72.2	53.3	91.7	67
ทั่วทั้งประเทศ	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	99.1	73	70.8	52.9	91.1	67.4
	สูงกว่ามัธยม ²	99.8	75.6	88.1	62.0	94.7	68.0
	รวม	99.3	73.7	75.5	55.4	92.1	67.6

หมายเหตุ ¹ ในที่นี้หมายถึง ประถมศึกษาหรือต่ำกว่าประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้นหรือมัธยมศึกษาตอนปลาย

² สูงกว่ามัธยมในที่นี้รวมถึง อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา

³ หวยได้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

ตารางที่ 4.21 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือห่วยไต่ดิน เป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษาและเขตพื้นที่อยู่อาศัย

เขตการปกครอง	ระดับการศึกษา	สลากกิน	ห่วยไต่	พนัน	พนัน	การเล่น	มวย
		แบ่งรัฐบาล	ดิน ³	บอล	ม้าแข่ง	ในบ่อน	
เมือง	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	99.3	74.4	75.4	55.8	92.2	68.7
	สูงกว่ามัธยม ²	99.7	79	89.3	62.9	93.8	67.8
	รวม	99.5	76	80.2	58.2	92.7	68.4
ชนบท	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	99.0	72.1	68.1	51.1	90.5	66.6
	สูงกว่ามัธยม ²	99.8	71.7	86.8	61.0	95.9	68.3
	รวม	99.1	72.0	72.2	53.3	91.7	67.0
ทั่วประเทศ	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	99.1	73.0	70.8	52.9	91.1	67.4
	สูงกว่ามัธยม ²	99.8	75.6	88.1	62.0	94.7	68.0
	รวม	99.3	73.7	75.5	55.4	92.1	67.6

หมายเหตุ ¹ ในที่นี้หมายถึง ประถมศึกษาหรือต่ำกว่าประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้นหรือมัธยมศึกษาตอนปลาย

² สูงกว่ามัธยมในที่นี้รวมถึง อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา

³ ห่วยไต่ดินในที่นี้รวมถึง ห่วยอมลิน ห่วย ธกส. ห่วยหุ้น ห่วยมาเลย์ และห่วยปิงปอง

ตัวแปรทางด้านสังคมตัวที่ 3 ที่จะนำมาวิเคราะห์คือ ศาสนา ซึ่งตัวเลขผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้แสดงไว้ในตารางที่ 4.22 ถึงตารางที่ 4.24 ในภาพรวมจะเห็นได้ว่า ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในตัวอย่างและของประเทศจะมองการพนันบอล (75.9%) การพนันม้าแข่ง (55.8%) การเล่นไพ่ในบ่อน (92.5%) และการพนันมวย (68.2%) เป็นการเสี่ยงโชคมากกว่าผู้ที่นับถือศาสนาอื่น แต่เป็นที่สังเกตได้ว่าผู้ที่นับถือศาสนาพุทธจะมีสัดส่วนของผู้ที่มองว่าการเล่นห่วยไต่ดินเป็นการเสี่ยงโชค (73.3%) น้อยกว่าผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ๆ (85.1%) ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าแปลกใจและยังหาคำอธิบายไม่ได้ ในความพยายามที่จะหาคำตอบในเรื่องนี้ ในขั้นแรกผู้วิจัยคิดว่าน่าจะเป็นเพราะผู้ที่นับถือศาสนาอื่นนั้น ส่วนมากเป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งจะอาศัยอยู่ทางภาคใต้มากกว่าภาคอื่น และภาคใต้เป็นภาคที่มีการมองการแทงห่วยไต่ดินเป็นการเสี่ยงโชคสูงกว่าภาคอื่น ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่เมื่อดูการ

กระจายตัวเลขภายในภาคใต้แล้วไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างศาสนาพุทธและศาสนาอื่น ๆ ข้อสันนิษฐานนี้จึงตกไป ทำให้เรายังคงมีข้อสงสัยที่จะต้องหาคำอธิบายต่อไปในอนาคตว่า ทำไมคนในภาคใต้จึงมองหอยใต้ดินเป็นการเสี่ยงโชคมากกว่าคนในภาคอื่น

ตารางที่ 4.22 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หอยใต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นประเภทต่าง ๆ จำแนกตามศาสนาและภาค

ภาค	ศาสนา	สลากกินแบ่งรัฐบาล	หอยใต้ดิน*	พนันบอล	พนันม้าแข่ง	การเล่นในบ่อน	มวย
ภาคภาคเหนือ	พุทธ	98.9	78.3	73.8	53.0	91.0	68.2
	อื่นๆ	99.9	66.7	77.8	55.6	94.4	61.1
	รวม	99.0	78.3	74.0	53.0	91.1	68.1
ภาคภาคอีสาน	พุทธ	99.4	69.8	69.5	52.4	90.9	70.0
	อื่นๆ	95.0	80.0	80.0	50.0	90.0	50.0
	รวม	99.4	69.8	69.6	52.4	90.9	69.8
ภาคภาคกลาง	พุทธ	99.9	68.8	81.4	60.9	95.6	67.8
	อื่นๆ	99.9	73.7	94.1	72.2	94.7	73.7
	รวม	99.9	68.9	81.5	61.0	95.6	67.8
ภาคใต้	พุทธ	97.7	90.8	69.7	46.6	86.1	66.3
	อื่นๆ	96.9	90.2	55.2	34.4	74.2	41.7
	รวม	97.5	90.7	66.7	44.2	83.7	61.5
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	พุทธ	98.9	78.3	73.8	53.0	91.0	68.2
	อื่นๆ	99.9	66.7	77.8	55.6	94.4	61.1
	รวม	99.9	72.6	87.6	63.7	96.3	65.9
ทั่วทั้งประเทศ	พุทธ	99.3	73.3	75.9	55.8	92.5	68.2
	อื่นๆ	97.5	85.1	65.1	41.7	80.5	47.3
	รวม	99.3	73.7	75.5	55.4	92.1	67.6

หมายเหตุ * หอยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หอยออมสิน หอย ธกส. หอยหุ้น หอยมาเลย์ และหอยปิงปอง

ตารางที่ 4.23 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หวยใต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามศาสนาและเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	ศาสนา	สลาก					การเล่นในบ่อน	มวย
		กินแบ่งรัฐบาล	หวยใต้ดิน*	พนันบอล	พนันม้าแข่ง			
กรุงเทพมหานคร	พุทธ	99.9	71.4	87.3	63.2	93.1	63.5	
	อื่นๆ	99.9	99.9	90.9	72.7	90.9	63.6	
	รวม	99.9	72.0	87.4	63.4	93.1	63.4	
เทศบาลนคร	พุทธ	99.6	78.3	82.5	61.5	92.5	70.5	
	อื่นๆ	99.9	80.6	91.4	72.2	91.4	74.3	
	รวม	99.7	78.4	82.9	61.9	92.4	70.8	
เทศบาลเมือง	พุทธ	99.4	74.1	76.9	54.0	92.5	65.9	
	อื่นๆ	96.4	67.9	75.0	32.1	89.3	42.9	
	รวม	99.3	73.9	76.8	53.4	92.6	65.3	
เทศบาลตำบล	พุทธ	99.4	77.4	78.0	57.7	93.0	71.6	
	อื่นๆ	99.9	90.0	90.0	50.0	90.0	50.0	
	รวม	99.4	77.5	78.1	57.7	93.0	71.4	
องค์การบริหารส่วนตำบล	พุทธ	99.4	77.4	78.0	57.7	93.0	71.6	
	อื่นๆ	99.9	90.0	90.0	50.0	90.0	50.0	
	รวม	99.4	77.5	78.1	57.7	93.0	71.4	
ทั่วทั้งประเทศ	พุทธ	99.3	73.3	75.9	55.8	92.5	68.2	
	อื่นๆ	97.5	85.1	65.1	41.7	80.5	47.3	
	รวม	99.3	73.7	75.5	55.4	92.1	67.6	

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยบิงปอง

ตารางที่ 4.24 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หว่ยใต้ดิน เป็นการเสี่ยง
 โขดเปรียบเทียบกับการเล่นประเภทต่าง ๆ จำแนกตามศาสนาและเขต
 พื้นที่อยู่อาศัย

เขตการปกครอง	ศาสนา	สลากกินแบ่งรัฐบาล	หว่ยใต้ดิน*	พนันบอล	พนันม้าแข่ง	การเล่นในบ่อน	มวย
เมือง	พุทธ	99.5	75.9	80.0	58.3	92.7	68.6
	อื่นๆ	98.8	79.8	85.7	56.0	91.6	60.7
	รวม	99.5	76.0	80.2	58.2	92.7	68.4
ชนบท	พุทธ	99.2	71.4	72.8	54.0	92.3	68.0
	อื่นๆ	96.8	88.5	54.8	33.8	75.2	40.8
	รวม	99.1	72.0	72.2	53.3	91.7	67.0
ทั่วทั้งประเทศ	พุทธ	99.3	73.3	75.9	55.8	92.5	68.2
	อื่นๆ	97.5	85.1	65.1	41.7	80.5	47.3
	รวม	99.3	73.7	75.5	55.4	92.1	67.6

หมายเหตุ * หว่ยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หว่ยออมสิน หว่ย ธกส. หว่ยหุ้น หว่ยมาเลย์ และหว่ยป้องกัน

การวิเคราะห์ในลำดับต่อไปจะดูถึงอิทธิพลหรืออำนาจของตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจ ในการจำแนกความคิดเห็นของประชาชนในเรื่องมุมมองหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสี่ยงโขดของการละเล่นหรือการพนันประเภทต่าง ๆ ตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจที่จะกล่าวถึงนี้มีเพียง 2 ตัว คือ อาชีพและรายได้ ตารางที่ 4.25 ถึงตารางที่ 4.27 จะวิเคราะห์ความแตกต่างทางด้านอาชีพในภาพรวมในระดับประเทศ เราพบว่า กลุ่มข้าราชการเป็นกลุ่มที่มองว่าการเล่นหว่ยใต้ดินเป็นการเสี่ยงโขด (67.1%) ต่ำกว่าอาชีพอื่น หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งคือกลุ่มข้าราชการมีส่วนส่วนใหญ่ของผู้ที่มองการเล่นหว่ยใต้ดินเป็นการพนัน (32.9%) สูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ส่วนกลุ่มเกษตรกร (63.5%) จะมองการพนันบอลเป็นเรื่องของการเสี่ยงโขดน้อยกว่าอาชีพอื่น ซึ่งหมายถึงว่า ร้อยละ 36.5 ของเกษตรกรมองการพนันบอลเป็นการเล่นการพนันมิใช่เป็นการเสี่ยงโขด

เมื่อมาพิจารณาถึงเรื่องการพนันแข่งม้า หรือเล่นม้า หรือแทงม้า (ที่คนทั่วไปเรียกกัน) ก็จะพบเช่นกันว่า ข้าราชการเป็นกลุ่มที่มองว่าการแทงม้า หรือการเล่นม้าเป็นการพนัน (50.7%) ข้าราชการที่มองว่าการเล่นม้าเป็นการเสี่ยงโขดมีเพียงร้อยละ 49.3 เท่านั้น

ตารางที่ 4.25 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หวยใต้ดิน เป็นการ
เสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพและภาค

ภาค	อาชีพ	สลากกิน แบ่งรัฐบาล	หวยใต้ ดิน ⁵	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่น ในบ่อน	มวย
ภาคภาคเหนือ	ข้าราชการ ¹	98.5	68.9	68.1	46.0	88.5	62.0
	เกษตรกร	99.4	82.0	68.6	53.5	94.8	71.1
	ลูกจ้างเอกชน ²	98.3	84.4	78.1	55.6	92.6	73.2
	ค้าขาย	99.9	79.8	83.3	55.5	91.6	68.0
	ประกอบอาชีพ ส่วนตัว ³	98.8	79.8	74.1	56.6	90.1	69.4
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	99.9	87.0	66.7	58.3	95.7	65.2
	รวม	99.0	78.3	74.0	53.0	91.1	68.1
ภาคภาคอีสาน	ข้าราชการ ¹	98.1	69.6	69.9	50.3	94.6	66.8
	เกษตรกร	99.7	62.7	62.7	56.5	88.2	71.9
	ลูกจ้างเอกชน ²	99.8	70.3	71.8	48.0	91.7	71.5
	ค้าขาย	99.9	78.9	77.8	59.3	96.3	80.9
	ประกอบอาชีพ ส่วนตัว ³	99.8	74.1	71.0	50.2	86.4	62.9
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	99.9	88.9	84.4	75.6	95.6	88.9
	รวม	99.4	69.8	69.6	52.4	90.9	69.8
ภาคภาคกลาง	ข้าราชการ ¹	99.4	58.8	77.1	53.1	94.0	60.6
	เกษตรกร	99.9	73.0	61.9	50.0	94.4	66.7
	ลูกจ้างเอกชน ²	99.9	67.7	89.5	68.0	96.4	72.1
	ค้าขาย	99.9	77.9	89.3	67.3	97.1	72.9
	ประกอบอาชีพ ส่วนตัว ³	99.9	72.4	78.3	60.5	95.7	68.1
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	99.9	88.9	68.4	50.0	99.9	55.6
	รวม	99.9	68.9	81.5	61.0	95.6	67.8
ภาคใต้	ข้าราชการ ¹	93.3	86.5	69.5	44.8	86.0	61.3
	เกษตรกร	97.1	87.1	57.1	48.6	85.0	72.9
	ลูกจ้างเอกชน ²	99.5	96.4	66.0	38.6	80.2	49.2
	ค้าขาย	99.3	89.9	70.3	38.5	79.7	58.8
	ประกอบอาชีพ ส่วนตัว ³	98.7	91.5	68.6	49.3	86.8	67.8
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	99.9	93.8	80.0	73.3	99.9	80.0
	รวม	97.5	90.7	66.7	44.2	83.7	61.5

ตารางที่ 4.25 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หวยใต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพและภาค (ต่อ)

ภาค	อาชีพ	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน ⁵	พนัน บอล	พนัน ม้า แข่ง	การเล่นใน บ่อน	มวย
กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	ข้าราชการ ¹	99.9	61.3	81.1	47.5	92.1	51.2
	เกษตรกร	99.9	72.7	84.4	78.1	99.9	71.9
	ลูกจ้างเอกชน ²	99.6	73.2	90.1	71.3	97.1	74.5
	ค้าขาย	99.9	75.7	91.9	68.5	98.2	68.5
	ประกอบอาชีพ ส่วนตัว ³	99.9	80.1	88.3	65.2	97.7	66.4
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	99.9	72.2	94.4	66.7	99.9	77.8
	รวม	99.9	72.6	87.6	63.7	96.3	65.9
ทั่วทั้งประเทศ	ข้าราชการ ¹	98.3	67.1	72.7	49.3	92.1	61.9
	เกษตรกร	99.3	70.5	63.5	54.8	89.8	71.2
	ลูกจ้างเอกชน ²	99.6	74.9	80.4	57.8	92.9	70.0
	ค้าขาย	99.9	80.2	83.2	58.6	92.9	70.5
	ประกอบอาชีพ ส่วนตัว ³	99.6	76.8	76.3	57.0	91.8	66.8
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	99.9	86.8	79.3	66.7	96.7	76.0
	รวม	99.3	73.7	75.5	55.4	92.1	67.6

หมายเหตุ ¹ ข้าราชการในที่นี้รวมถึง พนักงานรัฐวิสาหกิจ และลูกจ้างของรัฐ

² ลูกจ้างเอกชนในที่นี้รวมถึง รับจ้างทั่วไป และพนักงานเอกชน

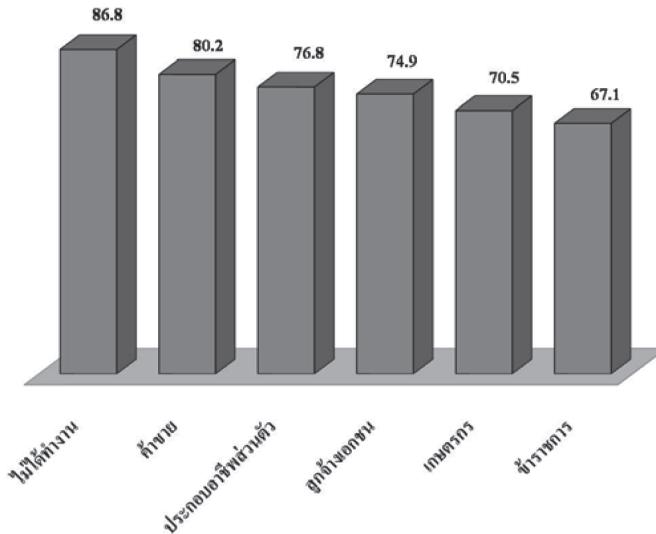
³ ประกอบอาชีพส่วนตัวในที่นี้รวมถึง ประกอบอาชีพอิสระและเจ้าของธุรกิจ

⁴ ไม่ได้ทำงานในที่นี้รวมถึง นักเรียน นักศึกษา และแม่บ้าน

⁵ หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยปิงปอง

แต่ที่น่าสนใจคือ กลุ่มที่ไม่ได้ทำงาน (66.7%) จะมองการพนันม้าแข่งเป็นการเสี่ยงโชคสูงกว่าอาชีพอื่น ส่วนการเล่นการพนันในบ่อนนั้นไม่พบความแตกต่างมากนักเมื่อจำแนกตามการอาชีพ เราพบว่า ประมาณร้อยละ 90 ของเกือบทุกอาชีพมองว่า การเล่นการพนันในบ่อนเป็นการเสี่ยงโชค สำหรับการพนันมวายนั้นก็มีผู้มองว่าเป็นการเสี่ยงโชคไม่สูงนัก (67.6%) แต่ก็เป็นที่เห็นได้เช่นกันว่า กลุ่มข้าราชการมองการพนันมวายเป็นการเสี่ยงโชค (67.9%) ไม่สูงนัก การวิเคราะห์ในรายละเอียดเกี่ยวกับความแตกต่างของแต่ละ

กลุ่มอาชีพเมื่อจำแนกเป็นภาคทางภูมิศาสตร์ เขตการปกครอง และเขตถิ่นที่อยู่อาศัย ซึ่งมีความแตกต่างกันไม่มากนัก จะสามารถดูตัวเลขได้ในตารางที่ 4.25 จนถึงตารางที่ 4.27

ภาพที่ 4.2 ร้อยละของประชาชนทั้งประเทศที่มองหรือคิดว่า การเล่นหอยได้ดินเป็นการเสี่ยงโชค โดยจำแนกตามอาชีพของประชาชน

ตารางที่ 4.26 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หอยได้ดิน เป็นการเสี่ยงโชค เปรียบเทียบกับการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพและเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	อาชีพ	สลากกินแบ่งรัฐบาล	หอยได้ดิน ⁵	พนันบอล	พนันม้าแข่ง	การเล่นในบ่อน	มวย
กรุงเทพมหานคร	ข้าราชการ ¹	99.9	57.6	83.5	44.6	88.5	45.3
	เกษตรกร	***	***	***	***	***	***
	ลูกจ้างเอกชน ²	99.2	78.9	89.5	77.2	94.7	75.4
	ค้าขาย	99.9	81.6	92.1	65.8	97.4	64.1
	ประกอบอาชีพส่วนตัว ³	99.9	83.7	88.4	72.1	95.3	72.1
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	99.9	70.0	99.9	81.8	99.9	99.9
	รวม	99.9	72.0	87.4	63.4	93.1	63.4

ตารางที่ 4.26 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หวยใต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชค เปรียบเทียบกับการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพและเขตการปกครอง (ต่อ)

เขตการปกครอง	อาชีพ	สลากกินแบ่งรัฐบาล	หวยใต้ดิน ⁵	พนันบอล	พนันม้าแข่ง	การเล่นในบ่อน	มวย
เทศบาลนคร	ข้าราชการ ¹	99.5	75.0	77.9	51.4	91.3	62.5
	เกษตรกร	99.9	80.0	66.7	70.0	80.0	90.0
	ลูกจ้างเอกชน ²	99.1	77.5	87.3	70.0	93.0	75.6
	ค้าขาย	99.9	78.1	90.5	62.8	93.4	73.0
	ประกอบอาชีพส่วนตัว ³	99.7	81.2	80.5	62.5	92.8	71.3
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	99.9	81.5	77.8	66.7	92.6	70.4
	รวม	99.7	78.4	82.9	61.9	92.4	70.8
เทศบาลเมือง	ข้าราชการ ¹	99.2	69.2	70.5	48.5	90.3	61.8
	เกษตรกร	95.9	69.4	60.4	51.0	87.5	65.3
	ลูกจ้างเอกชน ²	98.8	70.5	83.2	58.6	94.0	69.2
	ค้าขาย	99.9	79.9	84.0	54.2	92.4	68.8
	ประกอบอาชีพส่วนตัว ³	99.9	78.1	75.6	51.6	93.2	62.0
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	99.9	80.0	80.0	70.0	99.9	80.0
	รวม	99.3	73.9	76.8	53.4	92.6	65.3
เทศบาลตำบล	ข้าราชการ ¹	99.5	70.6	70.6	50.9	90.2	65.4
	เกษตรกร	98.0	75.5	66.3	64.3	94.9	75.5
	ลูกจ้างเอกชน ²	99.9	76.9	86.0	59.2	95.5	75.4
	ค้าขาย	99.2	81.1	85.2	59.0	93.5	71.3
	ประกอบอาชีพส่วนตัว ³	99.2	81.9	77.7	57.3	91.5	70.4
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	99.9	85.7	76.2	70.0	95.2	81.0
	รวม	99.4	77.5	78.1	57.7	93.0	71.4

ตารางที่ 4.26 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หายใต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชค เปรียบเทียบกับการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพและเขต การปกครอง (ต่อ)

เขตการปกครอง	อาชีพ	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หายใต้ ดิน ⁵	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่น ในบ่อน	มวย
องค์การบริหาร ส่วนตำบล	ข้าราชการ ¹	97.5	65.5	71.3	49.4	93.5	63.2
	เกษตรกร	99.7	69.9	63.3	54.0	89.5	70.8
	ลูกจ้างเอกชน ²	99.7	74.6	75.8	52.6	91.7	67.1
	ค้าขาย	99.9	80.7	79.8	58.0	92.4	70.6
	ประกอบอาชีพ ส่วนตัว ³	99.4	72.8	73.7	55.2	90.7	65.4
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	99.9	97.6	78.6	57.1	99.9	71.4
	รวม	99.1	72.0	72.2	53.3	91.7	67.0
ทั่วทั้งประเทศ	ข้าราชการ ¹	98.3	67.1	72.7	49.3	92.1	61.9
	เกษตรกร	99.3	70.5	63.5	54.8	89.8	71.2
	ลูกจ้างเอกชน ²	99.6	74.9	80.4	57.8	92.9	70.0
	ค้าขาย	99.9	80.2	83.2	58.6	92.9	70.5
	ประกอบอาชีพ ส่วนตัว ³	99.6	76.8	76.3	57.0	91.8	66.8
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	99.9	86.8	79.3	66.7	96.7	76.0
	รวม	99.3	73.7	75.5	55.4	92.1	67.6

หมายเหตุ ¹ ข้าราชการในที่นี้รวมถึง พนักงานรัฐวิสาหกิจ และลูกจ้างของรัฐ

² ลูกจ้างเอกชนในที่นี้รวมถึง รับจ้างทั่วไป และพนักงานเอกชน

³ ประกอบอาชีพส่วนตัวในที่นี้รวมถึง ประกอบอาชีพอิสระและเจ้าของธุรกิจ

⁴ ไม่ได้ทำงานในที่นี้รวมถึง นักเรียน นักศึกษา และแม่บ้าน

⁵ หายใต้ดินในที่นี้รวมถึง หายออมสิน หาย ธกส. หายหุ้น หายมาเลย์ และหายป้องกัน

*** ไม่มีเกษตรกรเป็นตัวอย่างในกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 4.27 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล หวยใต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชค
เปรียบเทียบกับการเล่นประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพและเขตพื้นที่
อยู่อาศัย

เขตพื้นที่อยู่อาศัย	อาชีพ	สลากกินแบ่งรัฐบาล	หวยใต้ดิน ⁵	พนันบอล	พนันม้าแข่ง	การเล่นในบ่อน	มวย
เมือง	ข้าราชการ ¹	99.5	69.0	74.6	49.2	90.4	60.1
	เกษตรกร	97.4	74.2	64.5	60.3	91.0	73.7
	ลูกจ้างเอกชน ²	99.4	75.4	86.1	64.1	94.4	73.5
	ค้าขาย	99.8	79.6	86.9	59.3	93.4	70.4
	ประกอบอาชีพส่วนตัว ³	99.8	80.7	78.9	58.7	92.9	68.2
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	99.9	80.8	79.7	70.9	94.9	78.5
	รวม	99.5	76.0	80.2	58.2	92.7	68.4
ชนบท	ข้าราชการ ¹	97.5	65.5	71.3	49.4	93.5	63.2
	เกษตรกร	99.7	69.9	63.3	54.0	89.5	70.8
	ลูกจ้างเอกชน ²	99.7	74.6	75.8	52.6	91.7	67.1
	ค้าขาย	99.9	80.7	79.8	58.0	92.4	70.6
	ประกอบอาชีพส่วนตัว ³	99.4	72.8	73.7	55.2	90.7	65.4
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	99.9	97.6	78.6	57.1	99.9	71.4
	รวม	99.1	72.0	72.2	53.3	91.7	67.0
ทั่วทั้งประเทศ	ข้าราชการ ¹	98.3	67.1	72.7	49.3	92.1	61.9
	เกษตรกร	99.3	70.5	63.5	54.8	89.8	71.2
	ลูกจ้างเอกชน ²	99.6	74.9	80.4	57.8	92.9	70.0
	ค้าขาย	99.9	80.2	83.2	58.6	92.9	70.5
	ประกอบอาชีพส่วนตัว ³	99.6	76.8	76.3	57.0	91.8	66.8
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	99.9	86.8	79.3	66.7	96.7	76.0
	รวม	99.3	73.7	75.5	55.4	92.1	67.6

หมายเหตุ ¹ ข้าราชการในที่นี้รวมถึง พนักงานรัฐวิสาหกิจ และลูกจ้างของรัฐ

² ลูกจ้างเอกชนในที่นี้รวมถึง รับจ้างทั่วไป และพนักงานเอกชน

³ ประกอบอาชีพส่วนตัวในที่นี้รวมถึง ประกอบอาชีพอิสระและเจ้าของธุรกิจ

⁴ ไม่ได้ทำงานในที่นี้รวมถึง นักเรียน นักศึกษา และแม่บ้าน

⁵ หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยอมลิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

ตารางที่ 4.28 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามรายได้และภาค

ภาค	รายได้	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่นใน บ่อน	มวย
ภาคเหนือ	10,000 หรือต่ำกว่า	98.4	80.0	69.9	51.2	90.3	71.5
	10,001-20,000	99.9	85.3	86.4	64.2	96.4	65.6
	20,001 ขึ้นไป	99.9	86.9	82.5	53.3	93.4	69.3
	รวม	99.0	78.3	74.0	53.0	91.1	68.1
ภาคอีสาน	10,000 หรือต่ำกว่า	99.1	67.5	64.6	48.8	89.6	67.8
	10,001-20,000	99.9	76.8	84.4	63.7	93.8	80.5
	20,001 ขึ้นไป	99.9	78.2	81.8	66.5	91.5	74.4
	รวม	99.4	69.8	69.6	52.4	90.9	69.8
ภาคกลาง	10,000 หรือต่ำกว่า	99.8	65.4	74.2	53.9	95.6	64.8
	10,001-20,000	99.9	71.9	85.9	68.0	96.4	72.2
	20,001 ขึ้นไป	99.9	84.3	91.2	70.8	97.9	76.2
	รวม	99.9	68.9	81.5	61.0	95.6	67.8
ภาคใต้	10,000 หรือต่ำกว่า	98.9	90.8	65.3	42.0	79.6	59.9
	10,001-20,000	98.8	94.7	70.5	47.3	86.4	62.6
	20,001 ขึ้นไป	99.9	89.2	75.6	59.8	91.5	73.2
	รวม	97.5	90.7	66.7	44.2	83.7	61.5
กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	10,000 หรือต่ำกว่า	99.7	70.8	82.8	60.7	97.0	66.3
	10,001-20,000	99.9	77.7	90.4	70.6	97.1	70.4
	20,001 ขึ้นไป	99.9	86.4	93.7	73.6	97.3	72.1
	รวม	99.9	72.6	87.6	63.7	96.3	65.9
ทั่วทั้งประเทศ	10,000 หรือต่ำกว่า	99.1	71.9	69.2	50.8	90.7	67.1
	10,001-20,000	99.8	78.3	84.6	64.7	94.9	71.3
	20,001 ขึ้นไป	99.9	84.4	86.7	66.2	95.2	74.0
	รวม	99.3	73.7	75.5	55.4	92.1	67.6

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

ตัวแปรทางเศรษฐกิจอีกตัวหนึ่งที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์ได้แก่ รายได้ของประชาชน ผลการวิเคราะห์ได้ถูกนำเสนอไว้ในตารางที่ 4.28 ถึงตารางที่ 4.30 ในขั้นแรกของการวิเคราะห์ตัวเลขในส่วนนี้ เราจะเริ่มต้นด้วยการมองภาพรวมของทั้งประเทศ การวิเคราะห์ในส่วนนี้ทำให้เราพบตัวเลขที่ไม่สอดคล้องกับที่คาดคะเนไว้ กล่าวคือ เราพบว่าผู้มีรายได้น้อยคือ 10,000 บาทหรือต่ำกว่าเดือนจะมองการเล่นหรือการพนันทุกประเภทที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการเสี่ยงชคน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้สูงกว่า 10,000 บาทต่อเดือน โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งในเรื่องหวยไต้ดินนั้นเราพบว่า ผู้ที่มีรายได้สูงสุดคือ มากกว่า 20,000 บาทต่อเดือน จะมองการเล่นหวยไต้ดินเป็นเรื่องของการเสี่ยงโชคสูงกว่ากลุ่มรายได้อื่น ๆ อีก 2 กลุ่ม

ตารางที่ 4.29 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยไต้ดิน เป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามรายได้ และเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	รายได้	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หวยไต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่นใน บ่อน	มวย
กรุงเทพมหานคร	10,000 หรือต่ำกว่า	99.9	67.7	83.1	63.1	92.3	63.1
	10,001-20,000	99.9	80.4	87.2	70.5	94.0	69.8
	20,001 ขึ้นไป	99.9	92.1	94.8	78.9	97.4	76.6
	รวม	99.9	72.0	87.4	63.4	93.1	63.4
เทศบาลนคร	10,000 หรือต่ำกว่า	99.5	77.1	78.1	58.4	90.9	69.9
	10,001-20,000	99.7	78.7	88.9	67.6	94.8	71.8
	20,001 ขึ้นไป	99.9	86.7	86.1	70.8	93.0	79.2
	รวม	99.7	78.4	82.9	61.9	92.4	70.8
เทศบาลเมือง	10,000 หรือต่ำกว่า	99.0	70.8	71.6	48.2	92.1	65.6
	10,001-20,000	99.9	79.6	84.9	61.1	94.0	67.3
	20,001 ขึ้นไป	99.9	85.5	83.8	64.9	92.7	70.9
	รวม	99.3	73.9	76.8	53.4	92.6	65.3
เทศบาลตำบล	10,000 หรือต่ำกว่า	99.2	76.1	74.7	55.0	93.1	71.8
	10,001-20,000	99.6	81.1	86.0	65.7	95.0	74.3
	20,001 ขึ้นไป	99.9	88.9	83.3	64.4	91.1	75.6
	รวม	99.4	77.5	78.1	57.7	93.0	71.4
องค์การบริหาร ส่วนตำบล	10,000 หรือต่ำกว่า	99.1	70.7	66.0	48.9	89.9	66.1
	10,001-20,000	99.8	76.8	82.7	63.6	95.2	71.7
	20,001 ขึ้นไป	99.9	81.0	86.9	63.1	97.0	71.9
	รวม	99.1	72.0	72.2	53.3	91.7	67.0
ทั่วทั้งประเทศ	10,000 หรือต่ำกว่า	99.1	71.9	69.2	50.8	90.7	67.1
	10,001-20,000	99.8	78.3	84.6	64.7	94.9	71.3
	20,001 ขึ้นไป	99.9	84.4	86.7	66.2	95.2	74.0
	รวม	99.3	73.7	75.5	55.4	92.1	67.6

หมายเหตุ * หวยไต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยปึงปอง

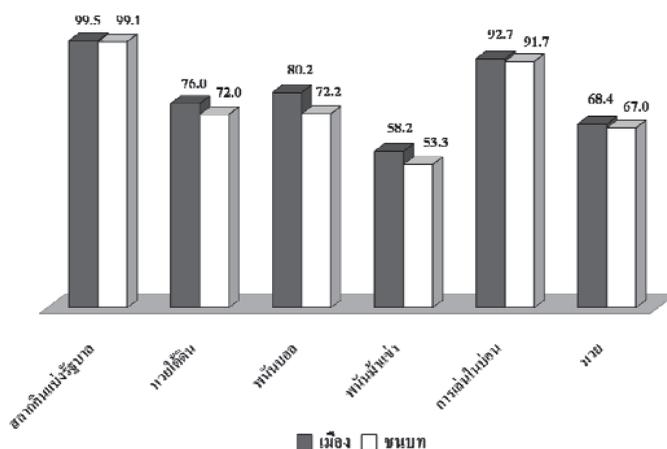
ตารางที่ 4.30 ร้อยละของประชาชนที่มองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือห่วยได้ดิน เป็นการเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามรายได้ และเขตพื้นที่อาศัย

เขตพื้นที่ อยู่อาศัย	รายได้	สลากกิน แบ่งรัฐบาล	ห่วยได้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่น ในบ่อน	มวย
เมือง	10,000 หรือต่ำกว่า	99.2	74.2	74.9	53.9	92.2	68.8
	10,001-20,000	99.8	79.9	86.6	65.7	94.6	70.9
	20,001 ขึ้นไป	99.9	87.6	86.6	69.3	93.3	76.0
	รวม	99.5	76.0	80.2	58.2	92.7	68.4
ชนบท	10,000 หรือต่ำกว่า	98.8	70.7	66.6	48.9	89.1	66.1
	10,001-20,000	99.8	76.8	82.7	63.6	95.2	71.7
	20,001 ขึ้นไป	99.9	81.0	86.9	63.1	97.0	71.9
	รวม	99.1	72.0	72.2	53.3	91.7	67.0
ทั่วทั้ง ประเทศ	10,000 หรือต่ำกว่า	99.1	71.9	69.2	50.8	90.7	67.1
	10,001-20,000	99.8	78.3	84.6	64.7	94.9	71.3
	20,001 ขึ้นไป	99.9	84.4	86.7	66.2	95.2	74.0
	รวม	99.3	73.7	75.5	55.4	92.1	67.6

หมายเหตุ * ห่วยได้ดินในที่นี้รวมถึง ห่วยอมสิน ห่วย ธกส. ห่วยหุ้น ห่วยมาเลย์ และห่วยป้องกัน

การวิเคราะห์ในเรื่องมุมมองนั้นเกี่ยวข้องกับทัศนคติของประชาชนแต่อาจจะมีได้สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมที่แท้จริง ดังนั้นในหัวข้อต่อไปในรายงานฉบับนี้จะได้วิเคราะห์ในเชิงพฤติกรรม แต่ก่อนที่จะวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมของการเล่นหรือการพนันเสี่ยงโชคต่าง ๆ เราจะมาดูถึงอิทธิพลหรือปฏิสัมพันธ์ทางสถิติ (Statistical Interaction) ของภาคทางภูมิศาสตร์ เขตการปกครอง และถิ่นที่อยู่อาศัยว่า จะมีผลกับมุมมองของประชาชนในแต่ละประเภทของการเล่นหรือการพนันหรือไม่ เมื่อมองตัวเลขในตารางอย่างผิวเผินด้วยสายตาจะดูเหมือนว่ารายได้มีปฏิสัมพันธ์กับภาคทางภูมิศาสตร์ ทั้งนี้เพราะเราเห็นว่าในบางประเภทของการพนัน เช่น การพนันบอลผู้ที่มีรายได้ปานกลาง คือ รายได้ 10,000 บาทขึ้นไป แต่ไม่เกิน 20,000 บาท จะมองว่าการพนันบอลเป็นการเสี่ยงโชคสูงที่สุดในหลาย ๆ ภาค แต่เมื่อวิเคราะห์ทางสถิติอย่างลึกซึ้งต่อไปจะพบว่า ความแตกต่าง

เหล่านี้จากตัวเลขที่เราเห็นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เพราะตั้งแต่แรกเริ่มแล้วภาคทาง ภูมิศาสตร์มีอิทธิพลไม่มากนักต่อมุมมองของประชาชน ยกเว้นในบางเรื่องอย่างเช่น หว่ยใต้ดินที่คนในภาคใต้จะมองว่าเป็นการเสี่ยงโชคสูงสุด ดังได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ในทำนองเดียวกันเมื่อวิเคราะห์ถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างเขตการปกครองกับรายได้จะพบว่า ในเขตเทศบาลทั้งสามรูปแบบอันได้แก่ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล เราพบว่า ผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่ 10,000 ขึ้นไปแต่ไม่เกิน 20,000 บาท จะมองว่าการพนัน บอลเป็นการเสี่ยงโชคสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ แต่เมื่อวิเคราะห์ทางสถิติอย่างลึกซึ้งต่อไป ตัวเลข เหล่านี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน และเมื่อเรามองไปที่ความแตกต่างระหว่างเขตเมือง กับเขตชนบทเราไม่พบตัวเลขใด ๆ ที่ผิดแปลกไปจากความคาดหมายทางสถิติแต่อย่างใด ทำให้เรากล่าวได้ว่า เขตที่อยู่อาศัยไม่มีปฏิสัมพันธ์ทางสถิติกับระดับรายได้

ภาพที่ 4.3 ร้อยละของประชาชนทั้งประเทศที่มองหรือคิดว่า การซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล และการพนันชนิดต่าง ๆ เป็นการเสี่ยงโชคจำแนกตามเขตพื้นที่อยู่อาศัย

ก่อนที่จะวิเคราะห์เชิงพฤติกรรมถึงเรื่องการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ ต่อไป หัวข้อปัจจุบันนี้จะจบลงด้วยการสรุปข้อค้นพบที่สำคัญเกี่ยวกับมุมมองและทัศนคติของ ประชาชนในเชิงเปรียบเทียบมุมมองของประชาชนที่มีต่อการเสี่ยงโชค โดยผ่านสลาก กินแบ่งรัฐบาล และหว่ยใต้ดิน การแทงบอล การแทงม้า การเล่นไฟในบ่อน และการแทงมวย ข้อสรุปที่เราได้ในส่วนนี้คือ ประชาชนไทยเกือบทุกคนมองว่าการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล

เป็นการเสี่ยงโชค และมองว่าการเสี่ยงโชคโดยผ่านสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นการเพิ่มโอกาสในชีวิตที่จะทำให้ตนเองเป็นผู้โชคดี สามารถกลายเป็นผู้มีฐานะมั่งคั่งจากการถูกลากกินแบ่งรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากถูกรางวัลที่ 1 และรางวัลแจ็กพ็อต ส่วนการซื้อหวยใต้ดินนั้นประชาชนเกือบสามในสี่ของประเทศมองว่าเป็นการเสี่ยงโชคเช่นกัน แต่ความแตกต่างระหว่างสลากกินแบ่งรัฐบาลและหวยใต้ดินนั้นอยู่ที่ประชาชนมิได้หวังที่จะยกฐานะของตนเองจากผู้มีรายได้น้อยให้กลับกลายเป็นเศรษฐี ซึ่งต่างจากกลุ่มผู้ที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล ประชาชนผู้ซื้อหวยใต้ดิน เพียงแต่หวังว่าตนเองจะมีโอกาสที่จะมีรายได้จากการถูกรางวัลเลขท้ายสองตัวหรือสามตัวที่ซื้อจากหวยใต้ดิน การซื้อหวยใต้ดินนั้นประชาชนซื้อเพราะมองว่า หวยใต้ดินนั้นจะให้รางวัลหรือค่าตอบแทนสูงกว่ารางวัลเลขท้าย 2 ตัวหรือ 3 ตัว ที่ได้จากสลากกินแบ่งรัฐบาล ในทำนองเดียวกันประชาชนกว่าร้อยละ 90 มองว่าการเข้าไปเล่นไพ่ในบ่อนเป็นการเสี่ยงโชคและเป็นการเสี่ยงโชคที่เห็นผลรวดเร็ว ทันทอกทันใจ ไม่ต้องรอคอยนานเหมือนสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน ในจำนวนการเสี่ยงโชคทั้งหมด การแทงม้าถูกมองว่าเป็นการเสี่ยงโชคน้อยที่สุด ประชาชนส่วนหนึ่งมองการแทงม้าเป็นความบันเทิงมากกว่าเป็นการเสี่ยงโชค การพนันหรือแทงม้าแข่งในสนามม้าจะมีสถานภาพทางสังคมมาเกี่ยวข้อง กล่าวคือ ผู้หาเข้ากินค่าจะไม่มีเวลา และไม่นิยมที่จะเข้าไปเล่นม้าในสนามม้าแต่อย่างใด คนที่เข้าไปในสนามม้าจึงมิใช่กลุ่มผู้ใช้แรงงานหรือผู้รับจ้างรายวัน ในทำนองเดียวกันกับม้าแข่งประชาชนส่วนหนึ่งจะมองมวยเป็นกีฬาและเป็นการแข่งขัน มิใช่เป็นการพนันหรือการเสี่ยงโชค ส่วนการพนันบอลซึ่งได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นนั้นได้ถูกมองว่าเป็นการเสี่ยงโชคมากขึ้นในปัจจุบัน ทั้งนี้เป็นเพราะในประเทศไทยมีการแข่งขันหรือสามารถดูการแข่งบอลทางโทรทัศน์ได้หลายคู่ในแทบทุกวัน จึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นหรือเร้าให้มีการมองว่าการแทงบอลว่าเป็นการเสี่ยงโชคในคนบางกลุ่มของประเทศ

พฤติกรรมในการเสี่ยงโชค

ในหัวข้อก่อนได้กล่าวถึงทัศนคติและมุมมองของประชาชนที่มีต่อการเสี่ยงโชคหรือการพนันไปแล้ว เนื่องจากตามทฤษฎีจิตวิทยาสังคม มุมมองและทัศนคติเป็นตัวกำหนดหรือทำนายพฤติกรรมของมนุษย์ ในหัวข้อนี้จึงจำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมในการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลกับหวยใต้ดิน การพนันบอล การพนันม้าแข่ง การเล่นเกมพนันในบ่อน และการพนันมวย เพื่อดูความสอดคล้องระหว่างมุมมองทัศนคติและพฤติกรรมในการวิเคราะห์เชิงพฤติกรรมที่จะดำเนินการต่อไปนี้จะจำแนกและเปรียบเทียบเป็นภาคทาง

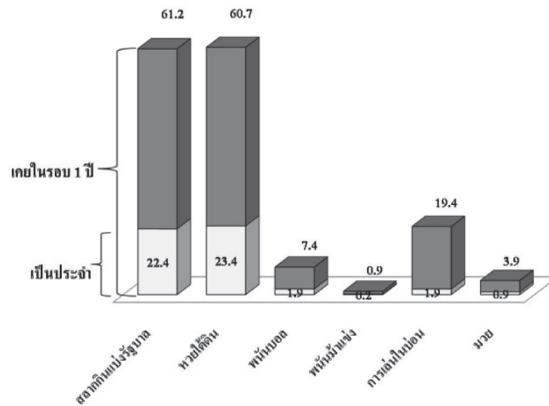
ภูมิศาสตร์ เขตการปกครอง และเขตที่อยู่อาศัย พร้อม ๆ ไปด้วยการจำแนกตามตัวแปรทางด้านประชากร สังคม และเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดความกระจ่างแก่ผู้อ่าน ในหัวข้อนี้จะเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้ 1) ดูในภาพรวมของประเทศ 2) ดูความแตกต่างตามรายภาค 3) ดูความแตกต่างตามเขตที่อยู่อาศัย และหลังจากวิเคราะห์ใน 3 ด้านนี้แล้ว 4) จึงวิเคราะห์ตามตัวแปรประชากร สังคม และเศรษฐกิจตามลำดับ ตัวเลขสถิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้จะถูกนำเสนอไว้ในตารางที่ 4.31 จนถึงตารางที่ 4.78

ในการนำเสนอให้เห็นถึงพฤติกรรมในการเสี่ยงโชคต่อไปนี้จะนำเสนอพฤติกรรมใน 2 ลักษณะหรือรูปแบบ คือ 1) เคยซื้อหรือเคยเล่นในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา และ 2) ซื้อหรือเล่นเป็นประจำสม่ำเสมอทุกครั้งที่มีโอกาส

1. พฤติกรรมการเสี่ยงโชคของคนทั้งประเทศ

เมื่อวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมในการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หวยใต้ดิน การพนันบอล การพนันม้าแข่ง การเล่นเกมพนันในบ่อน และการพนันมวย ต่อไปนี้ทั้งหมดนี้เราจะเรียกว่า การเสี่ยงโชค ตามความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ในตัวอย่างของเรา เราจะเห็นพฤติกรรมในการเสี่ยงโชคในระดับประเทศจากตารางที่ 4.31 และ 4.32 และในรูปภาพที่ 4.4 ตัวเลขในตารางทั้ง 2 และในรูปภาพที่ 4.4 ซึ่ให้เราเห็นว่า มีการเสี่ยงโชค 2 ชนิดที่คนไทยมากกว่าร้อยละ 60 ได้เคยมีส่วนร่วมในฐานะลูกค้า ผู้อุปถัมภ์ กิจการการเสี่ยงโชค 2 ชนิดนี้ได้แก่ สลากกินแบ่งรัฐบาล (61.2%) และหวยใต้ดิน (60.7%) ส่วนการเสี่ยงโชคประเภทอื่น ๆ ไม่ค่อยได้รับความนิยมจากคนไทยเท่าการเสี่ยงโชค 2 ชนิดที่กล่าวมาข้างต้น การเล่นเกมพนันในบ่อนเป็นการเสี่ยงโชคที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับสาม (19.4%) แต่ห่างจาก 2 ชนิดแรกอย่างมาก การเสี่ยงโชคอีก 3 ชนิด คือ การพนันบอล (7.4%) การพนันหรือแทงม้าแข่ง (0.9%) และการพนันมวย (3.9%) ไม่ได้รับความนิยมมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับความเสี่ยงโชคใน 2 วิธีแรก

เมื่อนำเอาผู้ที่เคยเสี่ยงโชคทั้งหมดมาวิเคราะห์ดูว่าในจำนวนนี้มีผู้ที่เสี่ยงโชคเป็นประจำอยู่มากน้อยเพียงใดก็จะพบว่า มากกว่า 1 ใน 3 ของผู้ที่เคยเสี่ยงโชคด้วยสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดินจะเป็นผู้ที่ทำการเสี่ยงเป็นประจำ ทำให้ได้ผลสรุปออกมาว่า ในจำนวนชาวไทยที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป มีอยู่ร้อยละ 22.4 ที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลทุกงวด และร้อยละ 23.4 ที่ซื้อหวยใต้ดินเป็นประจำทุกงวด มิได้ถึงร้อยละ 2 ที่เล่นเกมพนันในบ่อนเป็นประจำ ส่วนผู้ที่เล่นพนันม้าแข่งหรือพนันมวยเป็นประจำนั้นมีไม่ถึงร้อยละ 1

ภาพที่ 4.4 พฤติกรรมการเสี่ยงโชคของประชาชนทั่วประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ เปรียบเทียบ ร้อยละของประชาชนที่เคยเสี่ยงในรอบ 1 ปี กับร้อยละของประชาชนที่เสี่ยงเป็นประจำทุกงวดหรือทุกครั้งที่มีโอกาส

ตารางที่ 4.31 ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเคยเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามเพศและภาค

ภาค	เพศ	สลากกิน แบ่งรัฐบาล	หวยใต้ดิน*	พินันบอล	พินันมาล์ แข่ง	การเล่นใน บ่อน	มวย
ภาคเหนือ	ชาย	66.2	52.0	8.4	1.7	22.1	5.3
	หญิง	68.8	55.2	0.9	**	6.4	0.2
	รวม	67.8	59.9	3.8	0.7	12.6	2.2
ภาคอีสาน	ชาย	61.6	73.2	10	3.1	30.1	13.2
	หญิง	58.2	73.3	1.5	0.3	16.5	1.1
	รวม	62.8	73.3	5.1	1.5	22.3	6.3
ภาคกลาง	ชาย	59.7	47.0	21.3	1.4	24.8	7.9
	หญิง	62.9	62.8	1.4	**	18.7	0.2
	รวม	61.3	55.2	11.0	0.7	21.6	4.0
ภาคใต้	ชาย	46.3	46.8	7.5	**	13.0	3.8
	หญิง	49.0	53.0	1.2	**	11.1	0.2
	รวม	47.7	50.0	4.3	**	12.0	1.9
กรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล	ชาย	57.9	51	24.2	1.7	27	3.6
	หญิง	58.2	53.3	1.8	0.5	20.4	0.2
	รวม	58.1	52.1	13.2	1.1	23.7	2
ทั่วประเทศ	ชาย	61.5	55.9	14.7	1.8	24.7	7.9
	หญิง	60.9	64.7	1.3	0.2	14.9	0.5
	รวม	61.2	60.7	7.4	0.9	19.4	3.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และ หวยบิงปอง

** น้อยกว่าร้อยละ 0.1

ตารางที่ 4.32 ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดินเป็นประจำ สม่ำเสมอ นับจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ เป็นประจำ จำแนกตามเพศและภาค

ภาค	เพศ	สลากกิน		พนันบอล	พนันม้า	การเล่น	มวย
		แบ่ง	หวยใต้				
		รัฐบาล	ดิน*		แข่ง	ในบ่อน	
ภาคเหนือ	ชาย	28.1	19.8	0.7	0.5	0.2	0.9
	หญิง	26.4	26.1	0.1	**	0.6	**
	รวม	27.1	23.6	0.3	0.2	0.4	0.3
ภาคอีสาน	ชาย	19.4	22.8	1.5	0.5	3.2	2.6
	หญิง	17.1	27.1	0.1	0.2	2.2	0.1
	รวม	18.1	25.3	0.7	0.3	2.6	1.2
ภาคกลาง	ชาย	23.3	18.8	7.5	0.2	1.3	2.6
	หญิง	31.3	33.7	0.3	**	2.9	0.2
	รวม	27.4	26.5	3.8	0.1	2.1	1.4
ภาคใต้	ชาย	9.0	8.5	1.0	**	1.5	0.5
	หญิง	9.1	9.8	**	**	0.5	**
	รวม	9.1	9.2	0.5	**	1.0	0.2
กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	ชาย	26.6	22.5	8.2	**	2.6	0.6
	หญิง	26.4	25.1	0.7	**	2.3	**
	รวม	26.5	23.7	4.5	**	2.4	0.3
ทั่วทั้งประเทศ	ชาย	21.7	19.4	4.0	0.3	1.8	1.8
	หญิง	23.0	26.7	0.2	0.1	1.9	0.1
	รวม	22.4	23.4	1.9	0.2	1.9	0.9

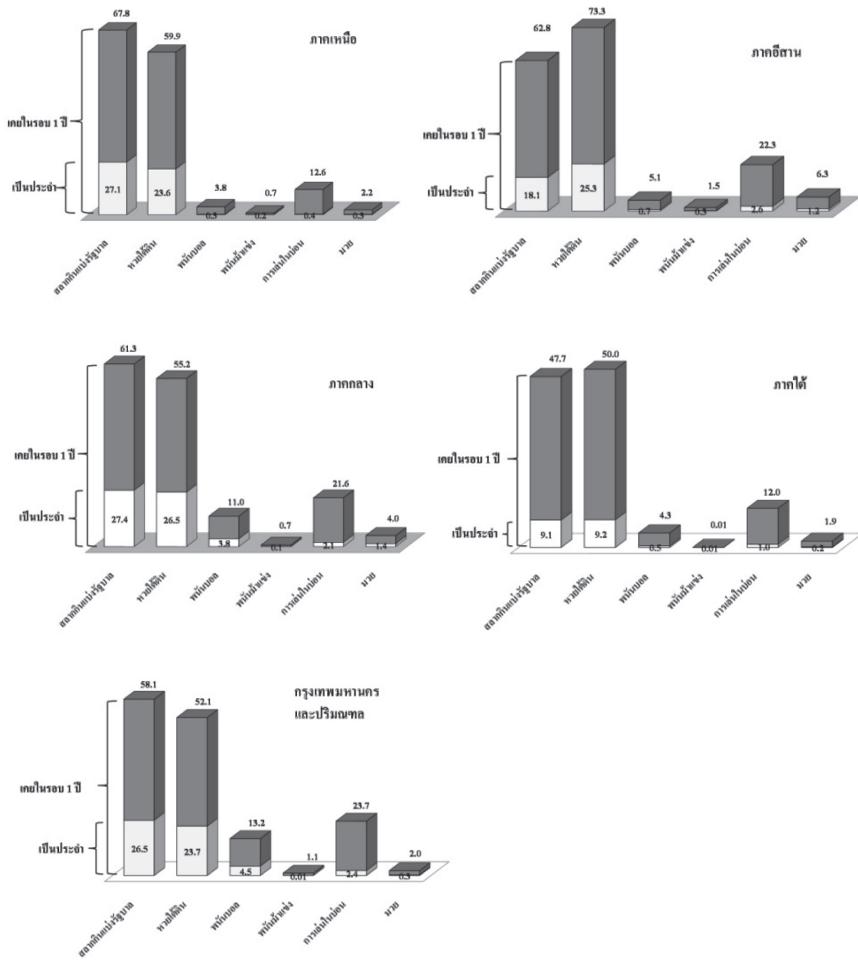
หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยปิงปอง

** น้อยกว่าร้อยละ 0.1

2. เปรียบเทียบพฤติกรรมการเล่นเสี่ยงโชคเป็นรายภาค

เราจะเห็นความแตกต่างของพฤติกรรมในการเล่นเสี่ยงโชคในแต่ละชนิดเป็นรายภาคได้จากตัวเลขในตารางที่ 4.31 และ ตารางที่ 4.32 ควบคู่กับรูปภาพที่ 4.5 เมื่อเราวิเคราะห์ตัวเลขในตารางทั้งสองจะเห็นว่า ภาคใต้เป็นภาคที่มีการเสี่ยงโชคน้อยที่สุด และแตกต่างจากภาคอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เราพบว่า มีเพียงร้อยละ 47.7 ของประชาชนในตัวอย่างเท่านั้นที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล และเพียงร้อยละ 9.1 เท่านั้นที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นประจำทุกงวด ในทำนองเดียวกันมีเพียงร้อยละ 50 เท่านั้นที่เคยซื้อหวยใต้ดิน และเพียงร้อยละ 9.2 เท่านั้นที่ซื้อหวยใต้ดินเป็นประจำ การเล่นเสี่ยงโชคด้วยวิธีการอีก 3 ประเภทนั้นมีน้อยมากเช่นกัน มีเพียงไม่ถึงร้อยละ 5 ที่เคยเสี่ยงโชคด้วยการเล่นการพนันบอลลูกหรือพนันมวย

(1.9%) และมีเพียงไม่เกินร้อยละ 12 เท่านั้นที่เคยเสี่ยงโชคด้วยวิธีการเล่นการพนันในบ่อน เมื่อดูเฉพาะตัวเลขของผู้ที่เสี่ยงโชคเป็นประจำด้วยวิธีอื่นนอกจากการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล และหยยใต้ดินในภาคใต้พบว่าต่ำมาก

ภาพที่ 4.5 พฤติกรรมการเสี่ยงโชคของประชาชนทั้งประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ เปรียบเทียบร้อยละของประชาชนที่เคยเสี่ยงในรอบ 1 ปี กับร้อยละของประชาชนที่เสี่ยงเป็นประจำ ทุกงวดหรือทุกครั้งที่มีโอกาส โดยจำแนกตามภูมิภาคของประเทศไทย

ในเชิงเปรียบเทียบกันกับภาคใต้ เราพบว่าภาคเหนือ (67.8%) และภาคอีสาน (62.8%) เป็นภาคที่มีสัดส่วนของผู้ที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลสูงกว่าภาคอื่น ๆ แต่เมื่อ

มาคู่ที่การเสี่ยงเป็นประจำพบว่า ภาคกลาง (27.4%) และภาคเหนือ (27.1%) เป็นภาคที่มีสัดส่วนของประชากรที่มีการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลสูงกว่าภาคอื่น ๆ เมื่อเรามาวិเคราะห์หัดดูถึงเรื่องของการเสี่ยงโชคด้วยหวยใต้ดิน เราพบว่า ภาคอีสาน (73.3%) เป็นภาคที่มีสัดส่วนของผู้ที่เคยซื้อหวยใต้ดินสูงสุดในประเทศไทย รองลงมาได้แก่ ภาคเหนือ (59.9%) ภาคกลาง (55.2%) และกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (52.1%) ตามลำดับ ส่วนภาคใต้นั้นดังได้กล่าวมาแล้วจะต่ำสุด แต่เมื่อมาดูถึงการเสี่ยงโชคด้วยการซื้อหวยใต้ดินเป็นประจำ เราพบว่า ความแตกต่างระหว่างภาคเหนือ (23.6%) ภาคอีสาน (25.3%) ภาคกลาง (26.5%) และเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (23.7%) มีไม่มากนัก และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อวิเคราะห์การเคยเสี่ยงโชคด้วยวิธีการเสี่ยงอื่น ๆ เป็นรายภาค เราไม่พบความแตกต่างกันมากนัก และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากการเสี่ยงโชคด้วยวิธีการอื่น ๆ นั้น มีผู้นิยมน้อยมากในแต่ละภาค จึงส่งผลให้ไม่เกิดความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตามเราสังเกตเห็นได้ว่า การเคยเล่นการพนันในบ่อนพบในภาคกลาง (22.3%) และในเขตบริเวณกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (23.7%) มากกว่าเขตพื้นที่ภาคอื่น ๆ ถึงกระนั้นก็ตามเมื่อเราเปรียบเทียบตัวเลขการเสี่ยงโชคเป็นประจำ จะเห็นว่า มีความแตกต่างระหว่างภาคน้อยมากและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด

3. เปรียบเทียบพฤติกรรมความเสี่ยงโชคตามเขตการปกครอง

เมื่อเราวิเคราะห์ตัวเลขในตารางที่ 4.33 และตารางที่ 4.34 และภาพที่ 4.6 ทำให้เราได้เห็นได้ว่า พื้นที่เขตเทศบาลนครมีสัดส่วนของประชาชนผู้ที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล (68.4%) สูงสุด ส่วนพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครมีสัดส่วนของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล (53.1%) ต่ำที่สุด โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบล (59.6%) เทศบาลเมือง (61.7%) และเทศบาลตำบล (64.0%) มีค่าตัวเลขอยู่ระหว่างตัวเลขของเขตการปกครองทั้งสองประเภท

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมความเสี่ยงโชคด้วยหวยใต้ดินในแต่ละเขตพื้นที่การปกครองเราพบว่า พื้นที่ของเทศบาลตำบลมีสัดส่วนของประชาชน (63.7%) ที่เคยซื้อหวยใต้ดินสูงสุด ส่วนกรุงเทพมหานคร (49.8%) เป็นพื้นที่ที่มีสัดส่วนของประชาชนที่เคยซื้อหวยใต้ดินต่ำที่สุด เขตการปกครองอื่น ๆ มีความใกล้เคียงกันในเรื่องของสัดส่วนผู้ที่เคยซื้อหวยใต้ดิน กล่าวคือ ร้อยละ 60.3 ในเขตเทศบาลนคร ร้อยละ 61.0 ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล และร้อยละ 61.5 ในเขตพื้นที่ของเทศบาลเมือง เมื่อเรา

ให้ความสนใจกับการเสี่ยงโชคโดยการซื้อหวยใต้ดินเป็นประจำ เราจะพบว่า เขตพื้นที่ของ กรุงเทพมหานคร (25.3%) เป็นเขตพื้นที่ที่มีผู้ซื้อหวยใต้ดินเป็นประจำสูงที่สุด ส่วนต่ำสุด ได้แก่ พื้นที่ของเทศบาลนคร (20.7%) ความแตกต่างระหว่างเทศบาลเมือง (23.0%) เทศบาลตำบล (23.3%) และองค์การบริหารส่วนตำบล (23.9%) มีไม่มากนัก และต่างก็ไม่แตกต่างจากค่าเฉลี่ยของประเทศที่ (23.4%) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

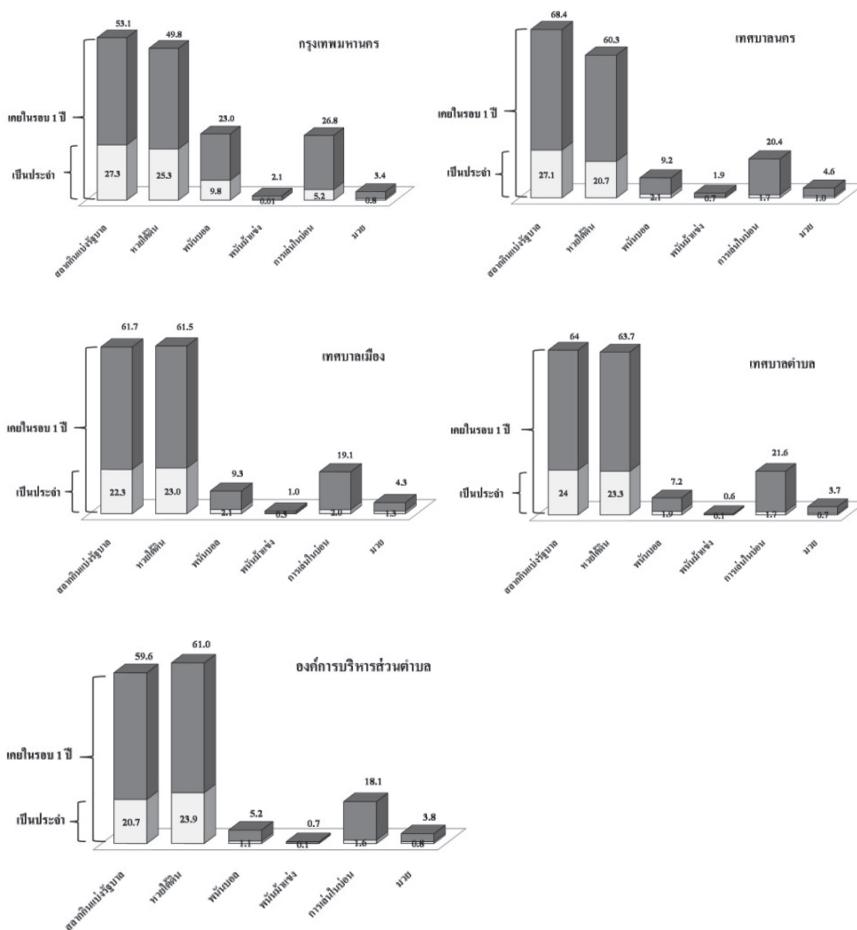
ตารางที่ 4.33 ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน
เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามเพศและ
เขตการปกครอง

เขตการ ปกครอง	เพศ	สลาก กินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่น ในบ่อน	มวย
กรุงเทพมหานคร	ชาย	53.8	48.5	40.4	2.9	29.3	5.7
	หญิง	52.2	51.1	2.8	1.1	23.9	0.6
	รวม	53.1	49.8	23.0	2.1	26.8	3.4
เทศบาลนคร	ชาย	66.7	59.7	17.4	3.2	25.5	9.5
	หญิง	69.9	60.9	2.5	0.8	16.0	0.6
	รวม	68.4	60.3	9.2	1.9	20.4	4.6
เทศบาลเมือง	ชาย	60.2	58.3	18.8	2.3	23.6	9.4
	หญิง	63.0	64.1	1.7	**	15.5	0.2
	รวม	61.7	61.5	9.3	1.0	19.1	4.3
เทศบาลตำบล	ชาย	64.1	58.1	15.7	1.2	26.6	7.6
	หญิง	63.9	68.0	0.9	0.2	17.8	0.7
	รวม	64.0	63.7	7.2	0.6	21.6	3.7
องค์การบริหาร ส่วนตำบล	ชาย	61.0	54.9	10.5	1.4	24.0	7.7
	หญิง	58.4	65.9	1.0	**	13.2	0.5
	รวม	59.6	61.0	5.2	0.7	18.1	3.8
ทั่วทั้งประเทศ	ชาย	61.5	55.9	14.7	1.8	24.7	7.9
	หญิง	60.9	64.7	1.3	0.2	14.9	0.5
	รวม	61.2	60.7	7.4	0.9	19.4	3.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยบิงปอง

** น้อยกว่าร้อยละ 0.1

การเสี่ยงโชคในอีก 4 ประเภทจะพบว่า มีการเล่นมากเฉพาะในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในพื้นที่อื่น ๆ นั้นไม่มากนัก ดังเราจะเห็นได้ว่า ในกรุงเทพมหานครนั้นมีผู้ที่เคยเล่นการพนันบอลสูงที่สุดถึงร้อยละ 23 ของตัวอย่างประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ในพื้นที่อื่น ๆ มีผู้เคยเล่นการพนันบอลไม่ถึงร้อยละ 10 ในหมู่ผู้เคยเล่นการพนันหรือแทงบอลในกรุงเทพมหานครนั้นมีไม่ถึงครั้งที่เล่นเป็นประจำสม่ำเสมอทุกนัดส่งผลให้ในท้ายที่สุดมีเพียงร้อยละ 9.8 เท่านั้นที่เล่นเป็นประจำ

ภาพที่ 4.6 พฤติกรรมการเสี่ยงโชคของประชาชนทั้งประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ เปรียบเทียบร้อยละของประชาชนที่เคยเสี่ยงในรอบ 1 ปี กับร้อยละของประชาชนที่เสี่ยงเป็นประจำทุกงวดหรือทุกครั้งที่มีโอกาส โดยจำแนกตามเขตการปกครอง

การเสี่ยงโชคที่เป็นลักษณะเฉพาะของประชาชนในกรุงเทพมหานครอีกอย่างคือ การเล่นเกมพนันในบ่อน ทั้งนี้เพราะเราพบว่า มีประชาชนในตัวอย่างถึงร้อยละ 26.8 ที่เคยเล่นเกมพนันในบ่อน และร้อยละ 5.2 ที่เข้าบ่อนเล่นเกมพนันเป็นประจำ การพนันม้าแข่ง (2.1% เคยเล่น) และมวย (3.4% เคยเล่น) ได้รับความนิยมไม่มากนักเมื่อเทียบกับการเสี่ยงโชคแบบอื่น ๆ ตัวเลขที่เราสำรวจยังได้ชี้ให้เห็นว่า ในการเสี่ยงโชค 2 ประเภทหลังที่กล่าวนี้ มีผู้เล่นเป็นประจำน้อยมาก ไม่ถึงร้อยละ 1

ตารางที่ 4.34 ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดินเป็นประจำ สม่ำเสมอ นับจนถึงวัน สํารวจ สํารวจ เปรียบเทียบกับการเล่นเกมพนัน ประเภทต่าง ๆ เป็นประจำจำแนกตามเพศและเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	เพศ	สลาก กินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่น ในบ่อน	มวย
กรุงเทพมหานคร	ชาย	27.4	24.0	17.3	**	5.3	1.4
	หญิง	27.2	26.7	1.1	**	5.0	**
	รวม	27.3	25.3	9.8	**	5.2	0.8
เทศบาลนคร	ชาย	27.9	19.9	4.2	0.7	2.2	2.0
	หญิง	26.5	21.4	0.4	0.6	1.2	0.2
	รวม	27.1	20.7	2.1	0.7	1.7	1.0
เทศบาลเมือง	ชาย	22.0	20.3	4.5	0.7	1.6	3.0
	หญิง	22.6	25.3	0.2	**	2.4	**
	รวม	22.3	23.0	2.1	0.3	2.0	1.3
เทศบาลตำบล	ชาย	23.6	19.3	4.3	0.2	2.1	1.4
	หญิง	24.3	26.3	0.2	**	1.4	0.2
	รวม	24.0	23.3	1.9	0.1	1.7	0.7
องค์การบริหาร ส่วนตำบล	ชาย	19.4	18.7	2.4	0.1	1.4	1.6
	หญิง	21.7	28.1	0.1	**	1.8	0.1
	รวม	20.7	23.9	1.1	0.1	1.6	0.8
ทั่วทั้งประเทศ	ชาย	21.7	19.4	4.0	0.3	1.8	1.8
	หญิง	23.0	26.7	0.2	0.1	1.9	0.1
	รวม	22.4	23.4	1.9	0.2	1.9	0.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยบิงปอง

** น้อยกว่าร้อยละ 0.1

4. พฤติกรรมการเสี่ยงโชคตามเขตพื้นที่อยู่อาศัย

ผลงานวิจัยในสังคมศาสตร์ในหลาย ๆ เรื่องชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของโลกทัศน์ กระบวนทัศน์ มุมมอง ทศนคติ และพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมเมื่อจำแนกตามนิเวศน์หรือถิ่นที่อยู่อาศัย ในการศึกษาและรายงานฉบับนี้ก็ได้มองถึงความแตกต่างของพฤติกรรมในการเสี่ยงโชคของคนที่อยู่ในถิ่นอาศัยที่แตกต่างกัน ดังเช่น เมือง และชนบท ตัวเลขที่ได้จากการสำรวจได้นำเสนอไว้ในตารางที่ 4.35 และตารางที่ 4.36

ตารางที่ 4.35 ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเคยเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามเพศและเขตพื้นที่อาศัย

เขตพื้นที่อยู่ อาศัย	เพศ	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่นใน บ่อน	มวย
เมือง	ชาย	62.1	57.3	20.6	2.3	25.8	8.4
	หญิง	64.0	63.1	1.9	0.4	17.2	0.5
	รวม	63.2	60.4	10.4	1.3	21.1	4.1
ชนบท	ชาย	61.0	54.9	10.5	1.4	24.0	7.7
	หญิง	58.4	62.2	1.0	**	13.2	0.5
	รวม	59.6	61.0	5.2	0.7	18.1	3.8
ทั่วทั้ง ประเทศ	ชาย	61.5	55.9	14.7	1.8	24.7	7.9
	หญิง	60.9	64.7	1.3	0.2	14.9	0.5
	รวม	61.2	60.7	7.4	0.9	19.4	3.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

** น้อยกว่าร้อยละ 0.1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ทำให้เราได้ข้อค้นพบที่ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง กล่าวคือ ในภาพกว้างเราไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทางด้านพฤติกรรมการเสี่ยงโชคของผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง และผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตชนบท ข้อค้นพบนี้เป็นจริงและสามารถเห็นได้ทั้งในกรณีที่เราวิเคราะห์การเคยเสี่ยงโชคเปรียบเทียบกับความเสี่ยงโชคเป็นประจำ คำอธิบายในเรื่องนี้อาจจะเกิดจากเหตุผลใดเหตุผลหนึ่งหรือทั้งสองเหตุผลดังต่อไปนี้ คือ 1) ในกรณีแรกการตลาดที่ดีของการให้บริการเสี่ยงโชคทำให้บริการเสี่ยงโชคต่าง ๆ สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกกลุ่มเป้าหมาย ไม่ว่าจะประชาชนกลุ่มเป้าหมายนั้น

จะอยู่ในเขตเมืองหรือเขตชนบท กล่าวคือ การตลาดที่ดีจะนำบริการเข้าถึงประชาชน (availability of service) ได้อย่างกว้างขวาง ทำให้ประชาชนทุกพื้นที่หรือทุกลักษณะสามารถเข้าถึง (accessibility) ได้อย่างทั่วหน้ากัน 2) คำอธิบายหรือเหตุผลอีกเหตุผลหนึ่งคือ ความด้อยหรือความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่อยู่ในเขตชนบท ทำให้ประชาชนในเขตชนบทมีความต้องการที่จะเสี่ยงเพื่อหาโอกาสในการเคลื่อนย้ายหรือปรับเปลี่ยนสถานภาพสังคมของตนเองมากกว่าคนในเมือง ดังนั้นคนในชนบทจะมุ่งเข้าหาบริการมากกว่าคนในเมือง ผลลัพธ์สุทธิที่เกิดขึ้นจึงทำให้พฤติกรรมในการเสี่ยงโชคของคนในเมืองและชนบทไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด

ตารางที่ 4.36 ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดินเป็นประจำ สม่ำเสมอ นับจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ เป็นประจำจำแนกตามเพศและเขตพื้นที่อยู่อาศัย

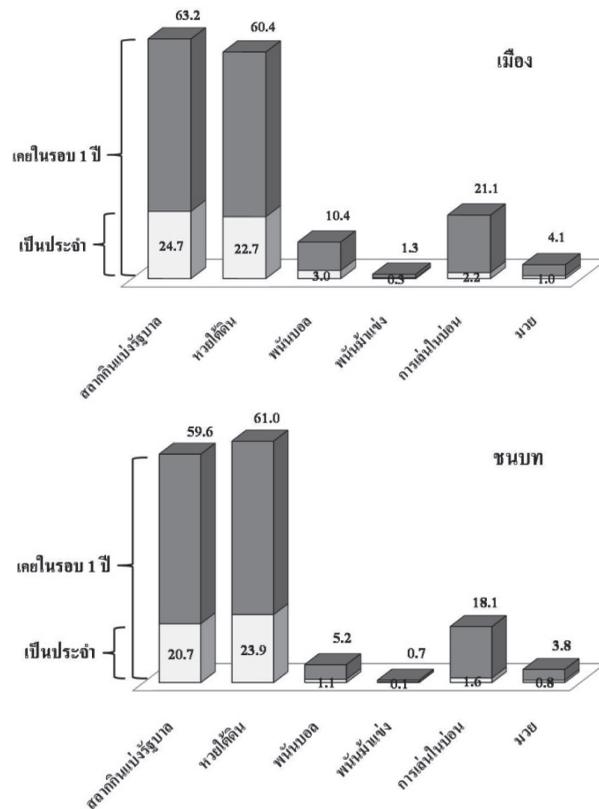
เขตพื้นที่อยู่อาศัย	เพศ	สลากกินแบ่งรัฐบาล	หวยใต้ดิน*	พนันบอล	พนันม้าแข่ง	การเล่นในบ่อน	
						บ่อน	มวย
เมือง	ชาย	24.8	20.4	6.2	0.5	2.4	2.1
	หญิง	24.6	24.7	0.4	0.2	2.0	0.1
	รวม	24.7	22.7	3.0	0.3	2.2	1.0
ชนบท	ชาย	19.4	18.7	2.4	0.1	1.4	1.6
	หญิง	21.7	28.1	0.1	**	1.8	0.1
	รวม	20.7	23.9	1.1	0.1	1.6	0.8
ทั่วทั้งประเทศ	ชาย	21.7	19.4	4.0	0.3	1.8	1.8
	หญิง	23.0	26.7	0.2	0.1	1.9	0.1
	รวม	22.4	23.4	1.9	0.2	1.9	0.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และ หวยปิงปอง

** น้อยกว่าร้อยละ 0.1

ตัวเลขในตารางที่ 4.35 ชี้ให้เราเห็นว่า ร้อยละ 63.2 ของตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองเคยเสี่ยงโชคด้วยการซื้อสลากกินแบ่งของรัฐบาล และร้อยละ 60.4 เคยเสี่ยงโชคด้วยการซื้อหวยใต้ดิน ส่วนผู้ที่อยู่อาศัยในชนบทนั้นมีอยู่ร้อยละ 59.6 ที่เคยเสี่ยงโชคด้วยการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล และร้อยละ 61 ที่เคยเสี่ยงโชคด้วยการซื้อหวยใต้ดิน ตัวเลขของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างจากค่าเฉลี่ยของทั้งประเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในทำนองเดียวกันแม้เราจะเห็นว่าตัวเลขสัดส่วนของผู้ที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นประจำ

ในเขตเมือง (24.7%) จะสูงกว่าตัวเลขสัดส่วนของประชาชนผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตชนบท (20.7%) แต่ตัวเลขสัดส่วนของทั้งสองกลุ่มต่างก็ไม่แตกต่างจากค่าเฉลี่ยของประเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด ส่วนการเสี่ยงโชคด้วยวิธีอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการพนันบอล การพนันม้าแข่ง การเล่นการพนันในบ่อน หรือพนันมวยก็ตาม จะไม่พบความแตกต่างกันตามเขตการปกครอง สาเหตุหลักมาจากวิธีการเสี่ยงโชคทั้งสี่วิธีที่กล่าวมานี้ไม่เป็นที่นิยมของประชาชนทั้งในเขตเมืองและชนบทมากนัก ส่งผลให้ไม่มีความแตกต่างกันในทางพฤติกรรมความเสี่ยงโชคด้วยวิธีอื่น ๆ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเมืองและชนบท

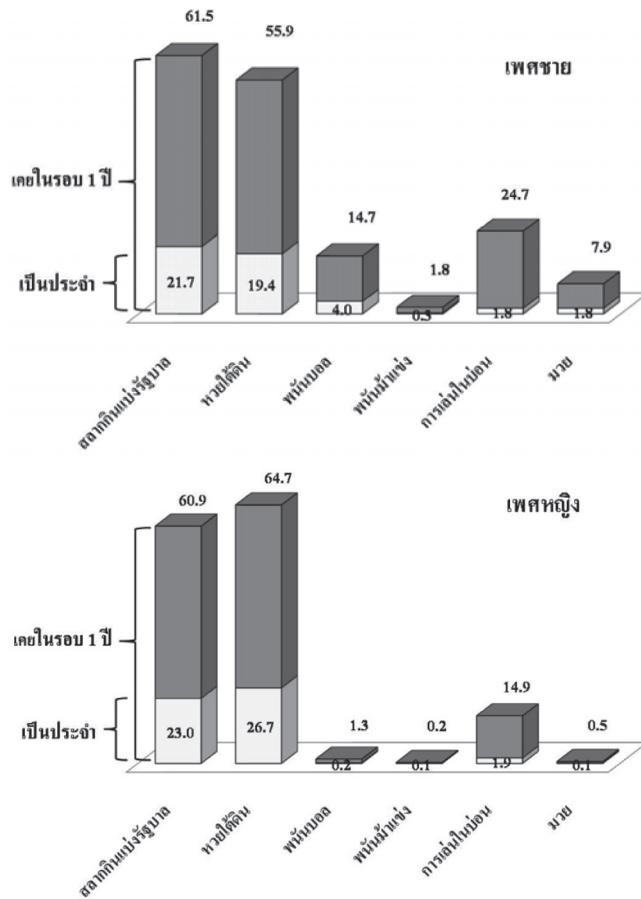

ภาพที่ 4.7 พฤติกรรมความเสี่ยงโชคของประชาชนทั้งประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ เปรียบเทียบร้อยละของประชาชนที่เคยเสี่ยงในรอบ 1 ปี กับร้อยละของประชาชนที่เสี่ยงเป็นประจำทุกงวดหรือทุกครั้งที่มีโอกาส โดยจำแนกตามเขตพื้นที่อยู่อาศัย

5. เปรียบเทียบพฤติกรรมความเสี่ยงโชคตามตัวแปรประชากร

ตัวแปรทางประชากรที่กล่าวถึงคือ เพศ อายุ และขนาดของครอบครัว ตัวเลขที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของพฤติกรรมในการเสี่ยงโชคของชายและหญิง จะสามารถดูได้จากตารางที่ 4.31 และ ตารางที่ 4.32 และในภาพที่ 4.8 เมื่อวิเคราะห์ตัวเลขและดูจากภาพที่ 4.8 แล้ว จะเห็นได้ว่า หญิงและชายมีสัดส่วนของผู้ที่เสี่ยงโชคด้วยวิธีการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลแทบไม่แตกต่างกันเลย ในหมู่เพศชาย จะมีอยู่ร้อยละ 61.5 ที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล และร้อยละ 21.7 ที่ซื้อเป็นประจำ ส่วนในหมู่เพศหญิงจะมีอยู่ร้อยละ 60.9 เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา และร้อยละ 23 ที่ซื้อเป็นประจำทุกงวดหรือสม่ำเสมอ เมื่อมาดูถึงการเสี่ยงโชคด้วยการซื้อหวยใต้ดินจะเห็นได้ว่า ร้อยละ 55.9 ในหมู่เพศชายจะเคยเสี่ยงโชคด้วยการซื้อหวยใต้ดิน ส่วนในหมู่เพศหญิงจะมีอยู่ ร้อยละ 64.7 เมื่อดูตัวเลขของเฉพาะผู้ที่ซื้อหวยใต้ดินเป็นประจำจะเห็นว่า เพศหญิง (26.7%) เสี่ยงโชคด้วยการซื้อหวยใต้ดินเป็นประจำมากกว่าเพศชาย (19.4%) การเสี่ยงโชคด้วยวิธีอื่น ๆ จะพบในหมู่เพศชายมากกว่าเพศหญิง และเป็นความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังสังเกตเห็นได้ชัดเจนว่า การเสี่ยงโชคด้วยวิธีอื่น ๆ ไม่เป็นที่นิยมเท่ากับการเสี่ยงโชคด้วยการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลและ หวยใต้ดิน

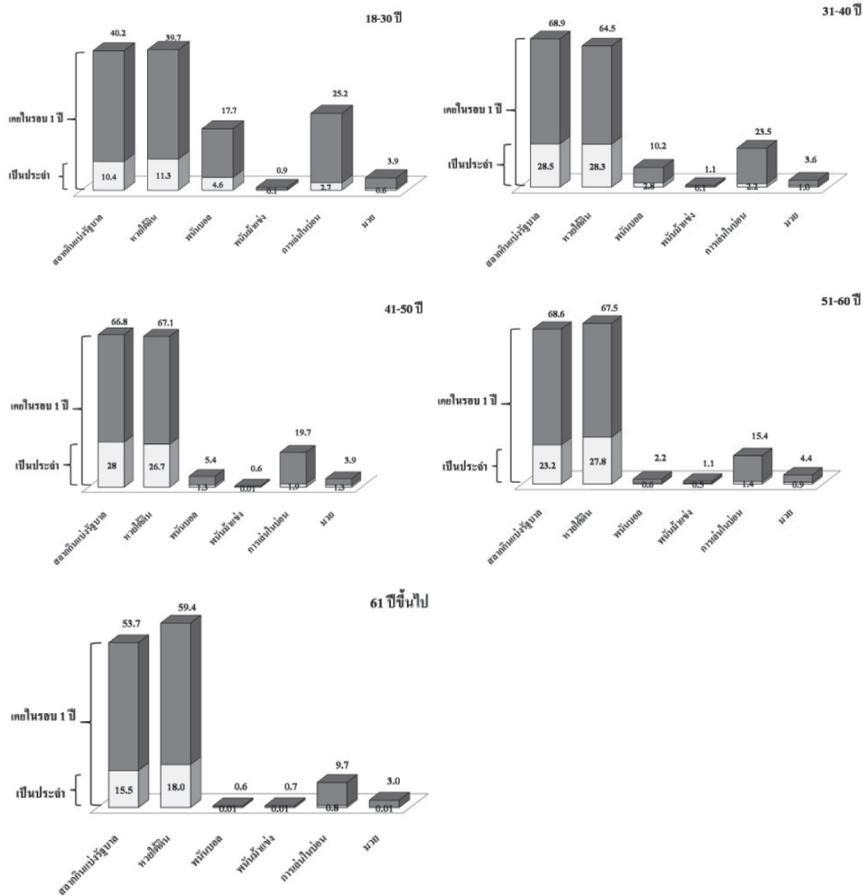
เมื่อเราต้องการดูรายละเอียดของความแตกต่างทางด้านพฤติกรรมความเสี่ยงโชคตามอายุ เราสามารถดูได้จากตารางที่ 4.37 ถึงตารางที่ 4.42 และรูปภาพที่ 4.9 จากภาพนี้ เราจะเห็นได้ว่า ในภาพรวมของประเทศ การเสี่ยงโชคของคนจะมีมากในช่วงระหว่างอายุ 31- 60 ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เป็นความเสี่ยงโชคด้วยวิธีการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลและซื้อ หวยใต้ดิน กล่าวคือ มากกว่าร้อยละ 60 ของคนในวัยนี้เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล และ หวยใต้ดิน ส่วนในช่วงอายุ 18- 30 ปี จะมีเพียงประมาณร้อยละ 40 เท่านั้น และในวัย 61 ปีขึ้นไป จะมีสัดส่วนไม่ถึงร้อยละ 60 ในทำนองเดียวกันสัดส่วนของผู้ที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นประจำ ที่มีอายุระหว่าง 18-30 ปี มีเพียงร้อยละ 10.4 และผู้มีอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไปจะมีเพียงร้อยละ 15.5 ซึ่งต่ำกว่าทั้งสามช่วงอายุระหว่าง 31 ปี ถึง 60 ปี ส่วนผู้ที่ซื้อหวยใต้ดินเป็นประจำที่มีอายุอยู่ในช่วงอายุ 18-30 ปี มีเพียงร้อยละ 11.3 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ต่ำที่สุด รองลงมาคือ ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป ที่มีเพียงร้อยละ 18.0 ส่วนในอีกสามช่วงอายุระหว่าง 31 ปี ถึง 60 ปี มีค่าระหว่างประมาณ ร้อยละ 26.7 ถึงร้อยละ 28.3

ภาพที่ 4.8 พฤติกรรมการเสี่ยงโชคของประชาชนที่เป็นเพศชายและเพศหญิงทั้งประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ เปรียบเทียบร้อยละของประชาชนที่เป็นเพศชายและเพศหญิงที่เคยเสี่ยงโชคในรอบ 1 ปี กับร้อยละของประชาชนที่เสี่ยงโชคเป็นประจำทุกงวดหรือทุกครั้งที่มีโอกาส

การเสี่ยงโชคที่เกี่ยวกับการทายผลการแข่งขันกีฬาชนิดที่ต้องใช้พลังร่างกายสูงอย่างเช่น การแข่งขันฟุตบอล ดูเสมือนจะเป็นสิ่งที่ทำหายสำหรับบุคคลที่อยู่ในช่วงวัยที่แข็งแรงมากที่สุดของชีวิตคือ ระหว่าง 18-30 ปี ดังนั้นเราจึงเห็นว่า บุคคลที่อยู่ในช่วงอายุดังกล่าวมีการเสี่ยงโชคด้วยวิธีการพนันบอลทั้งในลักษณะการเคยเล่นในรอบปีที่ผ่านมาหรือเล่นเป็นประจำสูงกว่าบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป ส่วนการเสี่ยงโชคด้วยวิธีการเข้าเล่นการ

พนักในบ่อนั้น ดูเหมือนจะนิยมกันมากในหมู่ผู้ที่มีอายุไม่เกิน 40 ปี ในหมู่ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป ไม่นิยมที่จะเสี่ยงโชคด้วยวิธีการพนันหรือหรือแทงบอล เมื่อจำแนกตามอายุจะไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในเรื่องสัดส่วนของผู้เสี่ยงโชคด้วยวิธีการพนันม้าแข่ง การเล่นการพนันในบ่อน การพนันบอล และมวย ทั้งนี้มีสาเหตุหลักมาจากการเสี่ยงโชคด้วยวิธีทั้ง 4 ที่กล่าวมานี้ มีผู้นิยมเสี่ยงโชคในภาพรวมของทั้งประเทศไม่มากนักจึงส่งผลให้ไม่เห็นความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อจำแนกตามตัวแปรอายุ

ภาพที่ 4.9 พฤติกรรมการเสี่ยงโชคของประชาชนทั้งประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ เปรียบเทียบร้อยละของประชาชนที่เคยเสี่ยงโชคในรอบ 1 ปี กับร้อยละของประชาชนที่เสี่ยงโชคเป็นประจำทุกงวดหรือทุกครั้งที่มีโอกาส โดยจำแนกตามอายุ

ตารางที่ 4.37 ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเคยเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอายุและภาค

ภาค	อายุ	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่นใน บ่อน	มวย
ภาคเหนือ	18-30	41.7	44.2	12.7	0.4	19.1	3.0
	31-30	76.1	64.6	6.8	1.4	17.8	1.8
	41-50	68.5	67.5	1.1	**	10.0	1.9
	51-60	80.8	63.3	1.2	1.5	10.2	2.9
	61 ปีขึ้นไป	63.8	53.3	0.4	0.4	7.9	0.9
	รวม	67.8	59.9	3.8	0.7	12.6	2.2
ภาคอีสาน	18-30	52.7	50.0	14.8	1.3	29.2	8.1
	31-30	70.9	75.3	7.6	2.8	29.1	7.5
	41-50	63.7	73.6	5.1	0.9	25.0	5.6
	51-60	67.7	81.6	2.3	1.6	19.2	6.9
	61 ปีขึ้นไป	53.1	74.6	0.3	1.6	10.7	3.7
	รวม	62.8	73.3	5.1	1.5	22.3	6.3
ภาคกลาง	18-30	37.9	36.7	22.3	1.5	28.3	4.2
	31-30	70.1	65.2	14.1	0.2	25.2	2.8
	41-50	71.7	63.7	7.7	0.6	22.2	5.0
	51-60	65.3	55.3	3.1	0.3	14.6	2.6
	61 ปีขึ้นไป	48.6	40.1	0.6	**	5.3	4.7
	รวม	61.3	55.2	11.0	0.7	21.6	4.0
ภาคใต้	18-30	32.6	36.1	9.1	**	13.0	1.7
	31-30	56.0	52.0	3.9	**	12.0	1.9
	41-50	53.4	56.9	2.6	**	10.0	2.6
	51-60	48.7	50.5	0.8	**	10.9	2.5
	61 ปีขึ้นไป	45.5	55.8	2.5	**	14.8	1.6
	รวม	47.7	50.0	4.3	**	12.0	1.9
กรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล	18-30	32.9	30.3	24.3	0.9	29.9	0.4
	31-30	65.7	57.0	14.9	1.4	28.5	3.2
	41-50	71.0	64.9	9.5	1.1	19.9	2.3
	51-60	66.7	58.1	3.7	1.5	17.0	2.2
	61 ปีขึ้นไป	50.9	48.3	**	**	10.7	1.8
	รวม	58.1	52.1	13.2	1.1	23.7	2.0
ทั่วทั้งประเทศ	18-30	40.2	39.7	17.7	0.9	25.2	3.9
	31-30	68.9	64.5	10.2	1.1	23.5	3.6
	41-50	66.8	67.1	5.4	0.6	19.7	3.9
	51-60	68.6	67.5	2.2	1.1	15.4	4.4
	61 ปีขึ้นไป	53.7	59.4	0.6	0.7	9.7	3.0
	รวม	61.2	60.7	7.4	0.9	19.4	3.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยบิงปอง

** น้อยกว่าร้อยละ 0.1

ตารางที่ 4.38 ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดินเป็นประจำ
สม่ำเสมอ นับจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ
จำแนกตามอายุและภาค

ภาค	อายุ	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่นใน บ่อน	มวย
ภาคเหนือ	18-30	11.5	10.6	1.7	**	**	**
	31-30	32.7	24.6	0.7	**	1.4	**
	41-50	30.1	25.3	**	**	0.3	0.8
	51-60	32.4	31.5	**	0.9	0.3	0.6
	61 ปีขึ้นไป	23.5	20.9	**	**	0.4	**
	รวม		27.1	23.6	0.3	0.2	0.4
ภาคอีสาน	18-30	13.8	14.8	2	0.3	4.4	0.7
	31-30	21.3	24.9	2	0.6	3.9	2.2
	41-50	21.9	25.5	0.3	**	2	1.1
	51-60	17.1	31.8	0.3	0.8	2.5	1.6
	61 ปีขึ้นไป	12.9	22.2	**	**	1.3	**
	รวม		18.1	25.3	0.7	0.3	2.6
ภาคกลาง	18-30	8.9	11.3	7.7	0.2	3.1	1.3
	31-30	37.2	40.0	4.5	**	1.7	1.3
	41-50	35.5	30.5	2.5	**	3.0	2.2
	51-60	26.6	24.6	1.7	**	1.1	0.3
	61 ปีขึ้นไป	17.0	13.4	**	**	**	**
	รวม		27.4	26.5	3.8	0.1	2.1
ภาคใต้	18-30	7.3	7.3	0.6	**	0.6	**
	31-30	10.1	11.1	0.5	**	0.5	**
	41-50	12.0	11.6	0.5	**	2.1	1.0
	51-60	8.4	7.6	**	**	0.8	**
	61 ปีขึ้นไป	5.0	6.6	**	**	0.8	**
	รวม		9.1	9.2	0.5	**	1.0
กรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล	18-30	10.4	10.0	7.8	**	3.9	**
	31-30	31.5	25.8	4.5	**	3.2	0.5
	41-50	35.1	34.0	3.8	**	1.5	0.4
	51-60	32.6	25.7	1.5	**	**	**
	61 ปีขึ้นไป	19.3	17.9	**	**	**	**
	รวม		26.5	23.7	4.5	**	2.4
ทั่วทั้งประเทศ	18-30	10.4	11.3	4.6	0.1	2.7	0.6
	31-30	28.5	28.3	2.8	0.1	2.2	1.0
	41-50	28.0	26.7	1.3	**	1.9	1.3
	51-60	23.2	27.8	0.6	0.5	1.4	0.9
	61 ปีขึ้นไป	15.5	18.0	**	**	0.8	**
	รวม		22.4	23.4	1.9	0.2	1.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และ หวยบิงปอง

** น้อยกว่าร้อยละ 0.1

ตารางที่ 4.39 ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน
เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอายุและ
เขตการปกครอง

เขตการปกครอง	อายุ	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่นใน บ่อน	มวย
กรุงเทพมหานคร	18-30	28.4	27.1	28.4	0.6	30.3	0.6
	31-30	67.4	64.9	25.0	2.2	31.9	6.6
	41-50	73.0	66.3	20.0	2.0	23.0	5.0
	51-60	73.3	65.5	10.0	6.7	16.7	3.3
	61 ปีขึ้นไป	45.5	50.0	**	**	**	**
	รวม		53.1	49.8	23.0	2.1	26.8
เทศบาลนคร	18-30	44.8	39.6	20.9	1.5	26.1	4.5
	31-30	71.6	65.5	12.0	2.0	23.0	3.4
	41-50	77.6	67.9	7.6	0.4	21.6	4.8
	51-60	71.8	64.1	5.3	4.1	16.4	7.1
	61 ปีขึ้นไป	66.7	53.7	**	1.6	10.6	1.6
	รวม		68.4	60.3	9.2	1.9	20.4
เทศบาลเมือง	18-30	43.8	42.9	20.4	1.5	24.6	6.3
	31-30	64.6	62.6	12.1	0.4	21.5	5.8
	41-50	67.0	66.8	7.0	0.4	18.6	2.2
	51-60	70.0	70.3	3.0	1.5	18.0	5.0
	61 ปีขึ้นไป	58.1	62.4	1.1	**	6.5	1.1
	รวม		61.7	61.5	9.3	1.0	19.1
เทศบาลตำบล	18-30	46.7	49.7	18.9	0.6	29.6	4.7
	31-30	69.6	63.5	10.5	0.9	25.5	2.8
	41-50	70.0	68.9	3.5	0.4	21.9	3.9
	51-60	68.7	68.0	2.6	1.0	17.0	4.1
	61 ปีขึ้นไป	58.8	65.5	0.7	**	12.4	3.7
	รวม		64.0	63.7	7.2	0.6	21.6
องค์การบริหารส่วน ตำบล	18-30	39.6	39.2	13.9	0.7	23.1	3.8
	31-30	69.4	64.9	7.5	1.1	22.7	2.8
	41-50	63.5	66.7	4.0	0.5	19.0	4.4
	51-60	67.6	67.5	1.2	0.3	14.3	3.8
	61 ปีขึ้นไป	49.0	58.9	0.5	0.9	9.6	3.3
	รวม		59.6	61.0	5.2	0.7	18.1
ทั่วทั้งประเทศ	18-30	40.2	39.7	17.7	0.9	25.2	3.9
	31-30	68.9	64.5	10.2	1.1	23.5	3.6
	41-50	66.8	67.1	5.4	0.6	19.7	3.9
	51-60	68.6	67.5	2.2	1.1	15.4	4.4
	61 ปีขึ้นไป	53.7	59.4	0.6	0.7	9.7	3.0
	รวม		61.2	60.7	7.4	0.9	19.4

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย รทส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และ หวยปิงปอง

** น้อยกว่าร้อยละ 0.1

ตารางที่ 4.40 ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดินเป็นประจำ
สม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ
จำแนกตามอายุและเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	อายุ	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่นใน บ่อน	มวย
กรุงเทพมหานคร	18-30	10.3	9.7	11.0	**	5.8	**
	31-30	37.0	35.2	10.9	**	6.6	1.1
	41-50	43.0	38.6	10.0	**	4.0	1.0
	51-60	40.0	31.0	3.3	**	**	**
	61 ปีขึ้นไป	18.2	25.0	**	**	**	**
	รวม		27.3	25.3	9.8	**	5.2
เทศบาลนคร	18-30	15.7	11.2	5.2	**	2.2	**
	31-30	30.3	19.1	2.4	1.0	1.4	0.5
	41-50	34.4	26.5	1.6	**	1.2	1.6
	51-60	29.4	24.7	1.2	2.3	1.8	1.8
	61 ปีขึ้นไป	17.1	16.3	**	**	0.8	**
	รวม		27.1	20.7	2.1	0.7	1.7
เทศบาลเมือง	18-30	12.0	15.7	4.7	0.5	3.7	2.1
	31-30	25.6	22.1	3.1	**	3.1	2.2
	41-50	26.7	27.3	1.5	**	1.8	0.7
	51-60	26.5	27.6	0.5	0.5	1.0	1.5
	61 ปีขึ้นไป	14.0	18.3	**	**	**	**
	รวม		22.3	23.0	2.1	0.3	2.0
เทศบาลตำบล	18-30	13.6	14.2	5.3	0.6	2.4	1.8
	31-30	26.4	25.6	2.3	**	1.4	0.5
	41-50	31.2	30.8	1.2	**	1.9	0.4
	51-60	24.1	20.1	0.5	**	2.1	1.5
	61 ปีขึ้นไป	19.1	20.6	**	**	0.7	**
	รวม		24.0	23.3	1.9	0.1	1.7
องค์การบริหารส่วน ตำบล	18-30	8.6	9.8	2.8	**	1.9	0.3
	31-30	28.6	32.0	2.0	**	1.9	0.8
	41-50	25.3	24.9	0.5	**	2.0	1.6
	51-60	20.8	29.7	0.5	0.3	1.2	0.5
	61 ปีขึ้นไป	14.4	17.6	**	**	0.9	**
	รวม		20.7	23.9	1.1	0.1	1.6
ทั่วประเทศ	18-30	10.4	11.3	4.6	0.1	2.7	0.6
	31-30	28.5	28.3	2.8	0.1	2.2	1.0
	41-50	28.0	26.7	1.3	**	1.9	1.3
	51-60	23.2	27.8	0.6	0.5	1.4	0.9
	61 ปีขึ้นไป	15.5	18.0	**	**	0.8	**
	รวม		22.4	23.4	1.9	0.2	1.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

** น้อยกว่าร้อยละ 0.1

ตารางที่ 4.41 ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเคยเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอายุและ เขตพื้นที่อยู่อาศัย

เขตพื้นที่อยู่ อาศัย	อายุ	สลากกิน แบ่งรัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่นใน บ่อน	มวย
เมือง	18-30	40.9	40.2	22.1	1.4	27.5	4.2
	31-30	68.3	64.0	13.2	1.2	24.4	4.4
	41-50	71.5	67.7	7.7	0.6	20.8	3.8
	51-60	70.2	67.5	3.8	2.5	17.1	5.2
	61 ปีขึ้นไป	61.1	60.0	0.5	0.5	10.1	2.5
	รวม		63.2	60.4	10.4	1.3	21.1
ชนบท	18-30	39.6	39.2	13.9	0.7	23.1	3.8
	31-30	69.4	64.9	7.5	1.1	22.7	2.8
	41-50	63.5	66.7	4.0	0.5	19.0	4.4
	51-60	67.6	67.5	1.2	0.3	14.3	3.8
	61 ปีขึ้นไป	49.0	58.9	0.5	0.9	9.6	3.3
	รวม		59.6	61.0	5.2	0.7	18.1
รวมทั้ง ประเทศ	18-30	40.2	39.7	17.7	0.9	25.2	3.9
	31-30	68.9	64.5	10.2	1.1	23.5	3.6
	41-50	66.8	67.1	5.4	0.6	19.7	3.9
	51-60	68.6	67.5	2.2	1.1	15.4	4.4
	61 ปีขึ้นไป	53.7	59.4	0.6	0.7	9.7	3.0
รวม		61.2	60.7	7.4	0.9	19.4	3.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

** น้อยกว่าร้อยละ 0.1

ตัวแปรประชากรตัวที่สามที่กล่าวถึงได้แก่ ขนาดครอบครัว ในภาพรวมของทั้ง ประเทศเมื่อจำแนกตามขนาดของครอบครัวจะมองไม่เห็นความแตกต่างกันมากนักใน พฤติกรรมการเสี่ยงโชค แต่เมื่อมองเป็นรายภาคจะเห็นได้ชัดว่า ในภาคเหนือนั้นครอบครัวที่มีขนาดเล็กไม่เกิน 3 คน จะมีการเสี่ยงโชคด้วยการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน สูงกว่าครอบครัวที่มีสมาชิกตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป ตัวเลขนี้เป็นจริงทั้งในกรณีของสัดส่วนผู้ที่ เคยเสี่ยงโชคในรอบ 1 ปี และในหมู่ผู้ที่เสี่ยงโชคเป็นประจำ ในทางกลับกันในภาคใต้จะเห็น ได้ชัดเจนว่า สมาชิกในครอบครัวขนาดเล็กที่มีสมาชิกไม่เกิน 3 คน จะมีการเสี่ยงโชคด้วยวิธีการ

ซื้อสลากกินแบ่งของรัฐบาลหรือหวยใต้ดินน้อยกว่าบุคคลที่อาศัยอยู่ในครอบครัวที่มีขนาดใหญ่ตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป

ตารางที่ 4.42 ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดินเป็นประจำ สม่ำเสมอ นับจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอายุและเขตพื้นที่อยู่อาศัย

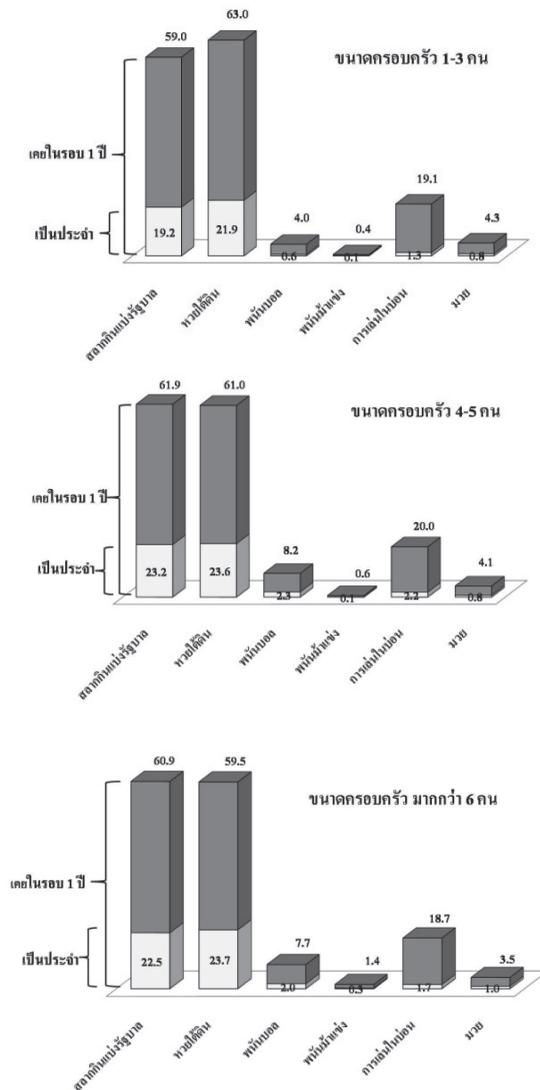
เขตพื้นที่อยู่อาศัย	อายุ	สลากกินแบ่งรัฐบาล	หวยใต้ดิน*	พนันบอล	พนันม้าแข่ง	การเล่นในบ่อน	มวย
เมือง	18-30	12.5	12.9	6.6	0.3	3.5	1.1
	31-30	28.4	24.0	3.6	0.3	2.6	1.2
	41-50	32.0	29.4	2.5	**	1.9	0.9
	51-60	27.2	24.5	0.8	0.8	1.5	1.5
	61 ปีขึ้นไป	17.3	16.6	**	**	8.0	**
	รวม	24.7	22.7	3.0	0.3	2.2	1.0
ชนบท	18-30	8.6	9.8	2.8	**	1.9	0.3
	31-30	28.6	32.0	2.0	**	1.9	0.8
	41-50	25.3	24.9	0.5	**	2.0	1.6
	51-60	20.8	29.7	0.5	0.3	1.2	0.5
	61 ปีขึ้นไป	14.4	17.6	**	**	0.9	**
	รวม	20.7	23.9	1.1	0.1	1.6	0.8
รวมทั้งประเทศ	18-30	10.4	28.5	28.0	23.2	15.5	22.4
	31-30	11.3	28.3	26.7	27.8	18.0	23.4
	41-50	4.6	2.8	1.3	0.6	**	1.9
	51-60	0.1	0.1	**	0.5	**	0.2
	61 ปีขึ้นไป	2.7	2.2	1.9	1.4	0.8	1.9
รวม	0.6	1.0	1.3	0.9	**	0.9	

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ชกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยบิงปอง

** น้อยกว่าร้อยละ 0.1

ในภาคกลางและเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลก็จะเห็นแนวโน้มในเรื่องการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลคล้าย ๆ กับในภาคใต้เช่นกัน ในเรื่องการซื้อหวยใต้ดินนั้นพบว่า ในภาคกลางครอบครัวที่มีขนาด 4-5 คน จะมีการเสี่ยงโชคด้วยวิธีการซื้อหวยใต้ดินสูงกว่าครอบครัวอื่น ๆ ส่วนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีรูปแบบที่ไม่ชัดเจน กล่าวคือครอบครัวที่มีขนาดเล็กจะเคยซื้อหวยใต้ดินสูงกว่าครอบครัวขนาดอื่น แต่เมื่อมาดูถึงการซื้อ

เป็นประจำจะพบว่า ครอบครัวขนาดเล็กมีการเสี่ยงโชคด้วยการซื้อหวยได้ดินน้อยกว่าครอบครัวขนาดตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป แต่อย่างไรก็ตามความแตกต่างกันของขนาดครอบครัวที่กล่าวมานี้จะไม่สูงมากนักและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด

ภาพที่ 4.10 พฤติกรรมการเสี่ยงโชคของประชาชนทั้งประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ เปรียบเทียบร้อยละของประชาชนที่เคยเสี่ยงโชคในรอบ 1 ปี กับร้อยละของประชาชนที่เสี่ยงโชคเป็นประจำทุกงวดหรือทุกครั้งที่มีโอกาส โดยจำแนกตามขนาดครอบครัว

ตารางที่ 4.43 ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน
เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามขนาด
ครอบครัวและภาค

ภาค	ประเภท	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่น ในบ่อน	มวย
ภาคเหนือ	1-3	75.9	68.5	2.6	0.5	11.5	1.1
	4-5	68.4	61.1	3.5	**	13.8	1.7
	มากกว่า 6	64.5	56.0	4.7	1.5	11.6	3.1
	รวม	67.8	59.9	3.8	0.7	12.6	2.2
ภาคอีสาน	1-3	60.8	71.3	3.4	0.7	21.4	8.3
	4-5	60.7	71.6	5.7	1.2	22.5	5.5
	มากกว่า 6	66.8	76.7	5.3	2.4	22.5	6.2
	รวม	62.8	73.3	5.1	1.5	22.3	6.3
ภาคกลาง	1-3	55.8	55.3	5.0	**	21.2	2.3
	4-5	63.2	56.9	13.4	0.6	22.4	5.6
	มากกว่า 6	60.3	52.9	9.5	0.7	20.8	2.4
	รวม	61.3	55.2	11.0	0.7	21.6	4.0
ภาคใต้	1-3	35.8	45.0	3.3	**	15.9	0.8
	4-5	50.5	50.1	5.1	**	11.5	2.7
	มากกว่า 6	48.6	51.6	3.6	**	10.7	1.5
	รวม	47.7	50.0	4.3	**	12.0	1.9
กรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล	1-3	54.9	55.4	7.7	**	22.3	1.9
	4-5	61.0	52.5	11.8	0.7	23.5	1.9
	มากกว่า 6	55.6	50.9	16.4	1.8	24.4	2.4
	รวม	58.1	52.1	13.2	1.1	23.7	2.0
ทั่วทั้งประเทศ	1-3	59.0	63.0	4.0	0.4	19.1	4.3
	4-5	61.9	61.0	8.2	0.6	20.0	4.1
	มากกว่า 6	60.9	59.5	7.7	1.4	18.7	3.5
	รวม	61.2	60.7	7.4	0.9	19.4	3.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยบิงโปง

** คำน้อยกว่าร้อยละ 0.1

สำหรับการเสี่ยงโชคด้วยวิธีการพนันบอล และการเล่นการพนันในบ่อน ซึ่งเป็น การเสี่ยงโชคที่มีผู้เล่นมากเป็นสัดส่วนสูงสุดเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครหรือเขตเมือง ใหญ่ ๆ เราจะไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับประเทศและในเขต กรุงเทพมหานครนั้นจะเห็นได้ว่า สมาชิกครอบครัวที่มีขนาดเล็กจะมีการเสี่ยงโชคด้วย

ตารางที่ 4.44 ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดินเป็นประจำ สม่ำเสมอ นับจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภท ต่าง ๆ จำแนกตามขนาดครอบครัวและภาค

ภาค	ประเภท	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่นใน บ่อน	มวย
ภาคเหนือ	1-3	31.9	27.4	0.5	**	**	**
	4-5	28.6	26.1	0.2	**	0.6	**
	มากกว่า 6	23.7	19.5	0.5	0.5	0.3	0.8
	รวม	27.1	23.6	0.3	0.2	0.4	0.3
ภาคอีสาน	1-3	15.4	23.0	0.2	0.2	0.9	1.6
	4-5	18.0	24.5	1.0	0.3	3.5	0.7
	มากกว่า 6	19.5	27.7	0.6	0.4	2.3	1.6
	รวม	18.1	25.3	0.7	0.3	2.6	1.2
ภาคกลาง	1-3	21.7	20.7	0.9	**	3.2	0.5
	4-5	27.7	26.4	4.9	**	2.0	1.8
	มากกว่า 6	28.4	28.1	3.2	0.2	2.0	1.1
	รวม	27.4	26.5	3.8	0.1	2.1	1.4
ภาคใต้	1-3	7.5	11.7	**	**	0.8	**
	4-5	10.6	7.9	0.5	**	1.4	0.3
	มากกว่า 6	7.6	9.7	0.6	**	0.3	0.3
	รวม	9.1	9.2	0.5	**	1.0	0.2
กรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล	1-3	19.6	21.4	1.9	**	1.9	**
	4-5	28.0	23.5	4.0	**	2.1	0.5
	มากกว่า 6	26.9	24.5	5.7	**	2.9	0.3
	รวม	26.5	23.7	4.5	**	2.4	0.3
ทั่วทั้งประเทศ	1-3	19.2	21.9	0.6	0.1	1.3	0.8
	4-5	23.2	23.6	2.3	0.1	2.2	0.8
	มากกว่า 6	22.5	23.7	2.0	0.3	1.7	1.0
	รวม	22.4	23.4	1.9	0.2	1.9	0.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และ หวยบิงปอง

** ค่าน้อยกว่าร้อยละ 0.1

วิธีทั้งสองน้อยกว่าสมาชิกครอบครัวที่มีขนาดตั้งแต่ 4 คนขึ้นไป ส่วนการเสี่ยงโชคด้วยการเล่นม้าแข่งนั้น เป็นการเสี่ยงโชคที่ไม่เป็นที่นิยมมากนักในประเทศไทย ดังนั้นเราจึงไม่เห็นความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติตามขนาดครอบครัว

ตารางที่ 4.45 ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน
เปรียบเทียบกับการเคยเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามขนาด
ครอบครัวและเขตการปกครอง

เขตการ ปกครอง	ประเภท	สลากกิน แบ่งรัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนัน ม้าแข่ง	การเล่น ในบ่อน	มวย
กรุงเทพมหานคร	1-3	51.6	43.8	10.0	**	19.3	**
	4-5	58.3	53.8	21.9	1.3	27.6	3.9
	มากกว่า 6	49.0	47.8	25.6	3.0	27.9	3.5
	รวม	53.1	49.8	23.0	2.1	26.8	3.4
เทศบาลนคร	1-3	64.3	61.7	11.3	2.6	20.0	8.7
	4-5	69.0	58.5	9.6	1.7	21.5	3.5
	มากกว่า 6	69.3	62.0	8.1	1.9	18.8	4.7
	รวม	68.4	60.3	9.2	1.9	20.4	4.6
เทศบาลเมือง	1-3	61.3	66.4	10.4	0.8	22.6	5.6
	4-5	61.3	61.6	9.5	0.8	18.3	4.5
	มากกว่า 6	62.4	59.8	9.2	1.3	19.0	3.9
	รวม	61.7	61.5	9.3	1.0	19.1	4.3
เทศบาลตำบล	1-3	61.3	69.4	6.3	**	23.8	5.0
	4-5	64.0	62.3	6.7	0.2	22.8	3.1
	มากกว่า 6	65.2	62.7	8.4	1.1	19.0	3.9
	รวม	64.0	63.7	7.2	0.6	21.6	3.7
องค์การบริหาร ส่วนตำบล	1-3	57.6	61.8	0.3	**	16.9	3.2
	4-5	60.4	61.6	7.0	0.5	18.9	4.5
	มากกว่า 6	59.4	59.7	4.8	1.2	17.4	3.0
	รวม	59.6	61.0	5.2	0.7	18.1	3.8
ทั่วทั้งประเทศ	1-3	59.0	63.0	4.0	0.4	19.1	4.3
	4-5	61.9	61.0	8.2	0.6	20.0	4.1
	มากกว่า 6	60.9	59.5	7.7	1.4	18.7	3.5
	รวม	61.2	60.7	7.4	0.9	19.4	3.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย รทส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

** คำน้อยกว่าร้อยละ 0.1

ตารางที่ 4.46 ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดินเป็นประจำ สม่ำเสมอ นับ จนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภท ต่าง ๆ จำแนกตามขนาดครอบครัวและเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	ประเภท	สลากกิน		พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่น ในบ่อน	มวย
		แบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*				
กรุงเทพมหานคร	1-3	22.6	18.8	**	**	3.2	**
	4-5	29.5	25.6	10.3	**	5.8	1.3
	มากกว่า 6	26.2	26.1	10.8	**	5.0	0.5
	รวม	27.3	25.3	9.8	**	5.2	0.8
เทศบาลนคร	1-3	25.2	25.2	1.7	0.9	1.7	0.9
	4-5	26.7	19.0	2.7	0.7	1.7	0.5
	มากกว่า 6	28.3	21.2	1.6	0.5	1.4	1.4
	รวม	27.1	20.7	2.1	0.7	1.7	1.0
เทศบาลเมือง	1-3	22.6	22.4	8.0	**	8.0	**
	4-5	22.8	23.2	2.5	0.2	2.1	1.3
	มากกว่า 6	21.5	23.2	2.1	0.5	2.4	1.8
	รวม	22.3	23.0	2.1	0.3	2.0	1.3
เทศบาลตำบล	1-3	18.8	26.3	1.3	**	2.5	0.6
	4-5	25.8	22.9	2.4	**	1.3	0.7
	มากกว่า 6	24.0	22.4	1.7	0.1	1.7	0.8
	รวม	24.0	23.3	1.9	0.1	1.7	0.7
องค์การบริหาร ส่วนตำบล	1-3	17.4	20.2	**	**	8.0	0.8
	4-5	21.6	24.5	1.5	**	2.2	0.8
	มากกว่า 6	20.8	24.4	1.0	0.2	1.2	0.8
	รวม	20.7	23.9	1.1	0.1	1.6	0.8
ทั่วทั้งประเทศ	1-3	19.2	21.9	6.0	0.1	1.3	0.8
	4-5	23.2	23.6	2.3	0.1	2.2	0.8
	มากกว่า 6	22.5	23.7	2.0	0.3	1.7	1.0
	รวม	22.4	23.4	1.9	0.2	1.9	0.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยบิงโปง

** คำน้อยกว่าร้อยละ 0.1

ตารางที่ 4.47 ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน
เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามขนาด
ครอบครัวและเขตพื้นที่การศึกษา

เขตพื้นที่อยู่อาศัย	ประเภท	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ดิน*	พนันบอล	พนันม้าแข่ง	การเล่นใน บ่อน	มวย
เมือง	1-3	61.4	64.8	9.1	0.9	22.3	5.8
	4-5	64.0	60.2	10.0	1.0	21.4	3.7
	มากกว่า 6	63.1	59.2	11.1	1.8	20.3	4.0
	รวม	63.2	60.4	10.4	1.3	21.1	4.1
ชนบท	1-3	57.6	61.8	0.3	**	16.9	3.2
	4-5	60.4	61.6	7.0	0.5	18.9	4.5
	มากกว่า 6	59.4	59.7	4.8	1.2	17.4	3.0
	รวม	59.6	61.0	5.2	0.7	18.1	3.8
ทั่วประเทศ	1-3	59.0	63.0	4.0	0.4	19.1	4.3
	4-5	61.9	61.0	8.2	0.6	20.0	4.1
	มากกว่า 6	60.9	59.5	7.7	1.4	18.7	3.5
	รวม	61.2	60.7	7.4	0.9	19.4	3.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยบิงปอง

** คำน้อยกว่าร้อยละ 0.1

ตารางที่ 4.48 ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดินเป็นประจำ
สม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภท
ต่าง ๆ ที่เล่นเป็นประจำตามขนาดครอบครัวและเขตพื้นที่อยู่อาศัย

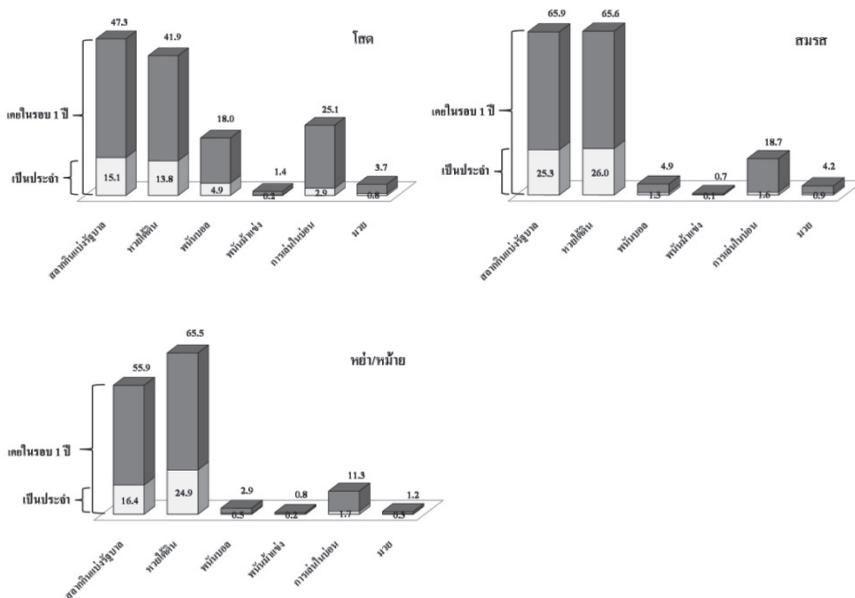
เขตพื้นที่อยู่อาศัย	ประเภท	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ดิน*	พนันบอล	พนันม้าแข่ง	การเล่นในบ่อน	มวย
เมือง	1-3	22.0	24.4	1.2	0.2	2.1	0.7
	4-5	25.5	22.2	3.4	0.3	2.1	0.9
	มากกว่า 6	24.8	22.8	3.2	0.4	2.3	1.2
	รวม	24.7	22.7	3.0	0.3	2.2	1.0
ชนบท	1-3	17.4	20.2	**	**	0.8	0.8
	4-5	21.6	24.5	1.5	**	2.2	0.8
	มากกว่า 6	20.8	24.4	1.0	0.2	1.2	0.8
	รวม	20.7	23.9	1.1	0.1	1.6	0.8
ทั่วประเทศ	1-3	19.2	21.9	0.6	0.1	1.3	0.8
	4-5	23.2	23.6	2.3	0.1	2.2	0.8
	มากกว่า 6	22.5	23.7	2.0	0.3	1.7	1.0
	รวม	22.4	23.4	1.9	0.2	1.9	0.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยบิงปอง

** คำน้อยกว่าร้อยละ 0.1

6. เปรียบเทียบพฤติกรรมการเสี่ยงโชคตามตัวแปรสังคม

ตัวแปรทางสังคมที่จะนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการเสี่ยงโชค ประกอบด้วยตัวแปร 3 ตัว อันได้แก่ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และศาสนา การวิเคราะห์พฤติกรรมการเสี่ยงโชคทั้งที่เคยทำและทำเป็นประจำจะเริ่มต้นด้วยสถานภาพสมรสของตัวอย่าง ในการสำรวจครั้งนี้จำแนกสถานภาพสมรสออกเป็น 3 กลุ่ม อันได้แก่ โสด สมรสแล้วและยังอยู่กับคู่สมรส และกลุ่มที่เป็นหม้ายและหย่าร้าง

ภาพที่ 4.11 พฤติกรรมการเสี่ยงโชคของประชาชนทั้งประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ เปรียบเทียบร้อยละของประชาชนที่เคยเสี่ยงโชคในรอบ 1 ปี กับร้อยละของประชาชนที่เสี่ยงโชคเป็นประจำทุกงวดหรือทุกครั้งที่มีโอกาส โดยจำแนกตามสถานภาพสมรส

ในภาพรวมของทั้งประเทศ ในหมู่ผู้ที่เป็นโสดจะมีการเสี่ยงโชคด้วยวิธีการต่าง ๆ น้อยกว่าผู้ที่ทำการสมรสแล้ว (ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ยังอยู่กับคู่สมรสหรือเป็นหม้ายหรือหย่าร้าง) แต่ในกรณีการเสี่ยงโชคด้วยการเคยเล่นการพนันบอลและการพนันในบ่อนจะมีสัดส่วนของผู้ที่เป็นโสดเข้าเล่นการพนันในบ่อนมากกว่าผู้ที่สมรสแล้ว ยกเว้นในกรณีภาคใต้ที่ตัวเลขต่างกันไม่มากนัก แต่เมื่อดูตัวเลขของการเสี่ยงโชคเป็นประจำจะพบว่า ในภาคใต้มีความแตกต่างกันอย่างไม่ชัดเจน ขณะเดียวกันการเสี่ยงโชคด้วยวิธีอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวมานี้จะมีความ

แตกต่างกันไม่มากนักเช่นกัน เมื่อจำแนกตามสถานภาพสมรส ข้อค้นพบนี้สามารถเห็นได้ชัดเจนเช่นกัน ไม่ว่าจะดูจากค่าร้อยละของผู้ที่เคยเสี่ยงโชคในรอบปี หรือตัวเลขของผู้ที่เสี่ยงโชคเป็นประจำสม่ำเสมอหรือทุกครั้งที่มีโอกาสก็ตาม (ดูในตารางที่ 4.49- 4.54 และภาพที่ 4.11) พฤติกรรมในการเสี่ยงโชคเมื่อจำแนกตามสถานภาพสมรสในภาพรวมทั้งประเทศ เมื่อนำมาวิเคราะห์เป็นรายภาค เขตการปกครอง และเขตพื้นที่ที่อยู่อาศัยพบว่า สอดคล้องหรือคล้ายคลึงกับข้อสรุปในระดับประเทศ

ตารางที่ 4.49 ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเคยเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามสถานภาพสมรสและเขตภาค

ภาค	ประเภท	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่นใน บ่อน	มวย
ภาคเหนือ	โสด	52.0	46.6	11.9	0.7	21.5	2.6
	สมรส	72.4	64.0	2.0	0.7	11.0	2.4
	อย่า/หม้าย	68.9	60.0	0.7	**	6.0	**
	รวม	67.8	59.9	3.8	0.7	12.6	2.2
ภาคอีสาน	โสด	53.4	56.0	15.2	2.3	25.5	8.1
	สมรส	65.3	75.7	3.5	1.4	22.8	6.5
	อย่า/หม้าย	56.8	77.0	3.8	1.2	15.3	1.9
	รวม	62.8	73.3	5.1	1.5	22.3	6.3
ภาคกลาง	โสด	49.1	30.2	23.6	1.7	29.4	3.5
	สมรส	67.4	61.4	7.3	0.4	20.1	4.3
	อย่า/หม้าย	45.2	52.8	2.1	**	8.3	1.4
	รวม	61.3	55.2	11.0	0.7	21.6	4.0
ภาคใต้	โสด	37.1	33.9	8.6	**	10.7	2.2
	สมรส	51.0	54.8	3.1	**	12.5	2.0
	อย่า/หม้าย	49.2	54.3	5.1	**	11.9	1.7
	รวม	47.7	50.0	4.3	**	12.0	1.9
กรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล	โสด	38.8	31.6	22.9	1.5	30.4	1.1
	สมรส	67.0	60.7	9.5	0.7	21.4	2.5
	อย่า/หม้าย	52.0	57.1	6.0	2.0	14.3	2.0
	รวม	58.1	52.1	13.2	1.1	23.7	2.0
ทั่วทั้งประเทศ	โสด	47.3	41.9	18.0	1.4	25.1	3.7
	สมรส	65.9	65.6	4.9	0.7	18.7	4.2
	อย่า/หม้าย	55.9	65.5	2.9	0.8	11.3	1.2
	รวม	61.2	60.7	7.4	0.9	19.4	3.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

** คำน้อยกว่าร้อยละ 0.1

ตารางที่ 4.50 ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดินเป็นประจำ สม่ำเสมอ นับจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามสถานภาพสมรสและภาค

ภาค	ประเภท	สลากกิน แบ่งรัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่น ในบ่อน	มวย
ภาคเหนือ	โสด	19.2	15.3	1.3	**	0.3	0.3
	สมรส	30.6	27.1	0.1	0.3	0.5	0.4
	อย่า/หม้าย	19.2	16.7	**	**	0.7	**
	รวม	27.1	23.6	0.3	0.2	0.4	0.3
ภาคอีสาน	โสด	16.5	15.9	3.9	1.0	6.5	2.6
	สมรส	18.7	25.9	0.2	0.2	1.9	1.0
	อย่า/หม้าย	15.6	32.2	0.4	0.4	2.7	0.8
	รวม	18.1	25.3	0.7	0.3	2.6	1.2
ภาคกลาง	โสด	15.7	15.1	7.4	0.2	3.0	0.7
	สมรส	32.5	30.7	2.8	0.1	2.0	1.7
	อย่า/หม้าย	18.8	26.4	0.7	**	0.7	**
	รวม	27.4	26.5	3.8	0.1	2.1	1.4
ภาคใต้	โสด	6.5	5.9	1.6	**	0.5	**
	สมรส	10.1	10.3	0.3	**	0.9	0.3
	อย่า/หม้าย	6.8	8.5	**	**	3.4	**
	รวม	9.1	9.2	0.5	**	1.0	0.2
กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	โสด	13.7	12.2	7.3	**	3.4	**
	สมรส	33.0	28.5	3.4	**	2.0	0.5
	อย่า/หม้าย	18.0	26.5	2.0	**	**	**
	รวม	26.5	23.7	4.5	**	2.4	0.3
ทั่วทั้งประเทศ	โสด	15.1	13.8	4.9	0.2	2.9	0.8
	สมรส	25.3	26.0	1.3	0.1	1.6	0.9
	อย่า/หม้าย	16.4	24.9	0.5	0.2	1.7	0.3
	รวม	22.4	23.4	1.9	0.2	1.9	0.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

** คำน้อยกว่าร้อยละ 0.1

ตารางที่ 4.51 ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเคยเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามสถานภาพสมรสและเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	ประเภท	สลากกิน	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนัน ม้าแข่ง	การเล่น ในบ่อน	มวย
		แบ่ง รัฐบาล					
กรุงเทพมหานคร	โสด	28.4	27.5	28.4	1.9	31.4	1.3
	สมรส	70.0	64.4	20.0	1.8	24.6	5.1
	อย่า/หม้าย	57.1	64.3	14.2	7.1	15.4	**
	รวม	53.1	49.8	23.0	2.1	26.8	3.4
เทศบาลนคร	โสด	52.9	44.8	21.4	3.6	27.8	5.7
	สมรส	73.0	64.9	5.8	1.2	18.4	4.2
	อย่า/หม้าย	71.1	63.8	6.6	3.3	16.5	4.4
	รวม	68.4	60.3	9.2	1.9	20.4	4.6
เทศบาลเมือง	โสด	49.3	41.0	17.9	1.4	23.8	6.4
	สมรส	65.6	66.8	7.3	0.9	18.2	3.6
	อย่า/หม้าย	62.1	72.7	3.0	**	12.1	4.5
	รวม	61.7	61.5	9.3	1.0	19.1	4.3
เทศบาลตำบล	โสด	54.7	52.2	17.3	1.0	28.9	4.5
	สมรส	68.2	66.6	5.2	0.6	21.2	3.7
	อย่า/หม้าย	51.7	65.9	2.2	**	6.8	1.1
	รวม	64.0	63.7	7.2	0.6	21.6	3.7
องค์การบริหาร ส่วนตำบล	โสด	47.2	41.8	15.4	0.8	22.8	2.9
	สมรส	63.7	65.5	3.1	0.7	17.9	4.4
	อย่า/หม้าย	52.4	64.7	1.7	**	10.3	**
	รวม	59.6	61.0	5.2	0.7	18.1	3.8
ทั่วทั้งประเทศ	โสด	47.3	41.9	18.0	1.4	25.1	3.7
	สมรส	65.9	65.6	4.9	0.7	18.7	4.2
	อย่า/หม้าย	55.9	65.5	2.9	0.8	11.3	1.2
	รวม	61.2	60.7	7.4	0.9	19.4	3.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยบิงโปง

** คำน้อยกว่าร้อยละ 0.1

ตารางที่ 4.52 ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดินเป็นประจำ สม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามสถานภาพสมรสและเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	ประเภท	สลากกิน แบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนัน ม้าแข่ง	การเล่น ในบ่อน	มวย
กรุงเทพมหานคร	โสด	11.6	11.5	12.3	**	5.8	**
	สมรส	38.6	33.8	8.6	**	5.0	1.4
	อย่า/หม้าย	21.4	42.9	7.1	**	**	**
	รวม	27.3	25.3	9.8	**	5.2	0.8
เทศบาลนคร	โสด	21.8	13.0	4.7	1.0	2.1	0.5
	สมรส	29.8	23.2	1.5	5.0	1.2	1.2
	อย่า/หม้าย	21.1	20.9	1.1	1.1	3.3	1.1
	รวม	27.1	20.7	2.1	0.7	1.7	1.0
เทศบาลเมือง	โสด	16.4	14.3	4.6	0.5	4.1	2.3
	สมรส	24.3	24.6	1.6	0.3	1.4	1.0
	อย่า/หม้าย	21.2	34.8	**	**	1.5	1.5
	รวม	22.3	23.0	2.1	0.3	2.0	1.3
เทศบาลตำบล	โสด	16.9	16.4	5.4	0.5	2.5	1.0
	สมรส	26.5	24.9	1.2	**	1.4	0.7
	อย่า/หม้าย	19.5	26.1	1.1	**	1.1	**
	รวม	24.0	23.3	1.9	0.1	1.7	0.7
องค์การบริหารส่วน ตำบล	โสด	13.5	13.7	3.5	**	2.4	0.6
	สมรส	23.4	26.6	0.7	0.3	1.5	0.9
	อย่า/หม้าย	13.6	23.2	**	**	1.2	**
	รวม	20.7	23.9	1.1	0.1	1.6	0.8
ทั่วทั้งประเทศ	โสด	15.1	13.8	4.9	0.2	2.9	0.8
	สมรส	25.3	26.0	1.3	0.1	1.6	0.9
	อย่า/หม้าย	16.4	24.9	0.5	0.2	1.7	0.3
	รวม	22.4	23.4	1.9	0.2	1.9	0.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยอมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

** คำน้อยกว่าร้อยละ 0.1

ตารางที่ 4.53 ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเคยเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามสถานภาพสมรสและเขตพื้นที่อยู่อาศัย

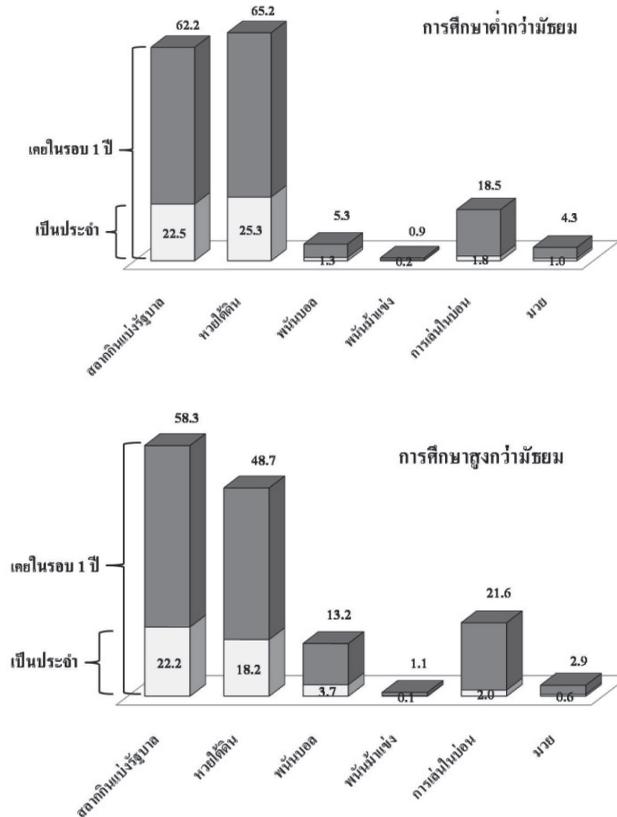
เขตพื้นที่อยู่อาศัย	ประเภท	สลากกินแบ่ง	หวยใต้	พนัน	พนันม้า	การเล่นใน	มวย
		รัฐบาล	ดิน*	บอล	แข่ง	บ่อน	
เมือง	โสด	47.4	42.2	20.8	1.9	27.7	4.5
	สมรส	68.9	66.0	7.4	0.9	19.9	4.0
	อย่า/หม้าย	61.6	66.6	4.7	1.9	12.7	3.1
	รวม	63.2	60.4	10.4	1.3	21.1	4.1
ชนบท	โสด	47.2	41.8	15.4	0.8	22.8	2.9
	สมรส	63.7	65.5	3.1	0.7	17.9	4.4
	อย่า/หม้าย	52.4	64.7	1.7	**	10.3	**
	รวม	59.6	61.0	5.2	0.7	18.1	3.8
ทั่วทั้งประเทศ	โสด	47.3	41.9	18.0	1.4	25.1	3.7
	สมรส	65.9	65.6	4.9	0.7	18.7	4.2
	อย่า/หม้าย	55.9	65.5	2.9	0.8	11.3	1.2
	รวม	61.2	60.7	7.4	0.9	19.4	3.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน
** คำน้อยกว่าร้อยละ 0.1

ตารางที่ 4.54 ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดินเป็นประจำ สม่ำเสมอ นับจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามสถานภาพสมรสและเขตพื้นที่อยู่อาศัย

เขตพื้นที่อยู่อาศัย	ประเภท	สลากกินแบ่ง	หวยใต้	พนัน	พนันม้า	การเล่นใน	มวย
		รัฐบาล	ดิน*	บอล	แข่ง	บ่อน	
เมือง	โสด	16.9	14.0	6.4	0.5	3.5	1.0
	สมรส	27.9	25.2	2.1	0.2	1.8	1.0
	อย่า/หม้าย	20.9	27.5	1.2	0.4	2.3	0.8
	รวม	24.7	22.7	3.0	0.3	2.2	1.0
ชนบท	โสด	13.5	13.7	3.5	**	2.4	0.6
	สมรส	23.4	26.6	0.7	0.1	1.5	0.9
	อย่า/หม้าย	13.6	23.2	**	**	1.2	**
	รวม	20.7	23.9	1.1	0.1	1.6	0.8
ทั่วทั้งประเทศ	โสด	15.1	13.8	4.9	0.2	2.9	0.8
	สมรส	25.3	26.0	1.3	0.1	1.6	0.9
	อย่า/หม้าย	16.4	24.9	0.5	0.2	1.7	0.3
	รวม	22.4	23.4	1.9	0.2	1.9	0.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน
** คำน้อยกว่าร้อยละ 0.1

ภาพที่ 4.12 พฤติกรรมการเสี่ยงโชคของประชาชนทั้งประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ เปรียบเทียบร้อยละของประชาชนที่เคยเสี่ยงโชคในรอบ 1 ปี กับร้อยละของประชาชนที่เสี่ยงโชคเป็นประจำทุกงวดหรือทุกครั้งที่มีโอกาส โดยจำแนกตามระดับการศึกษา

ตัวแปรทางสังคมตัวที่สองที่วิเคราะห์ได้แก่ ภูมิหลังทางการศึกษา การวิเคราะห์พฤติกรรมการเสี่ยงโชคของประชาชนในตัวอย่างครั้งนี้จะจำแนกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่มีภูมิหลังทางการศึกษาไม่สูงกว่าชั้นมัธยม และอีกกลุ่มหนึ่งคือ กลุ่มผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมในภาพรวมของทั้งประเทศจะเห็นได้ว่า ผู้ที่มีการศึกษาดำเนินโน้มที่จะมีพฤติกรรมในการเสี่ยงโชคสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากการเสี่ยงโชคนั้นเป็นการเสี่ยงด้วยวิธีการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลและการซื้อหวยใต้ดิน อย่างไรก็ตามเมื่อมาดูเฉพาะการเสี่ยงโชคโดยวิธีการเล่นพนันในบ่อนในภาพรวมของประเทศและในภาคต่าง ๆ ยกเว้นภาคใต้ ผู้ที่มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะเข้าไปเสี่ยงโชคในบ่อนมากกว่าผู้ที่มี

การศึกษาต่ำ เมื่อจำแนกเป็นเขตการปกครองก็พบผลในลักษณะเดียวกันกับในระดับประเทศ กล่าวคือ ในกรณีที่เป็นการเล่นโยกด้วยวิธีการโยกในบ่อนและการพนันบอลจะพบว่า คนมีระดับการศึกษาสูงจะมีแนวโน้มที่จะเสี่ยงโยกด้วยการเล่นพนันในบ่อนและการพนันบอลมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ แต่สำหรับการเสี่ยงโยกด้วยวิธีการพนันม้าแข่งและมวยนั้น จะไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เพราะในระดับรวมของทั้งประเทศ การเสี่ยงโยกด้วยทั้งสองวิธีมีผู้นิยมไม่สูงเท่ากับการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือการซื้อหวยใต้ดิน

ตารางที่ 4.55 ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเคยเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษาและภาค

ภาค	ระดับการศึกษา	สลากกิน แบ่ง รัฐบาล	หวย ใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนัน ม้า แข่ง	การ เล่นใน บ่อน	การ มวย
ภาคเหนือ	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	69.6	61.6	2.2	0.8	10.6	2.4
	สูงกว่ามัธยม ²	62.6	55.2	9.2	0.5	18.7	1.9
	รวม	67.8	59.9	3.8	0.7	12.6	2.2
ภาคอีสาน	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	61.9	75.1	4.3	1.3	22.0	6.2
	สูงกว่ามัธยม ²	68.0	62.4	10.3	2.6	23.9	6.7
	รวม	62.8	73.3	5.1	1.5	22.3	6.3
ภาคกลาง	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	62.2	60.5	8.2	0.3	20.8	4.5
	สูงกว่ามัธยม ²	59.9	46.3	15.9	1.1	23.0	3.0
	รวม	61.3	55.2	11.0	0.7	21.6	4.0
ภาคใต้	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	49.3	54.1	4.5	**	12.8	2.0
	สูงกว่ามัธยม ²	41.7	36.0	3.7	**	9.1	2.1
	รวม	47.7	50.0	4.3	**	12.0	1.9
กรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	61.6	59.7	8.7	1.2	22.4	2.9
	สูงกว่ามัธยม ²	55.2	41.9	19.0	0.8	25.3	1.1
	รวม	58.1	52.1	13.2	1.1	23.7	2.0
ทั่วทั้งประเทศ	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	62.2	65.2	5.3	0.9	18.5	4.3
	สูงกว่ามัธยม ²	58.3	48.7	13.2	1.1	21.6	2.9
	รวม	61.2	60.7	7.4	0.9	19.4	3.9

หมายเหตุ ¹ ในที่นี้หมายถึง ประถมศึกษาหรือต่ำกว่าประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้นหรือมัธยมศึกษาตอนปลาย

² สูงกว่ามัธยมในที่นี้รวมถึง อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา

* หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

** น้อยกว่าร้อยละ 0.1

เมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดโดยการจำแนกเป็นภาคมีข้อสังเกตว่า ในภาคอีสาน นั้นผู้ที่มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล (เคยซื้อ 68% และซื้อเป็นประจำ 20.2%) มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ (เคยซื้อ 61.9% และซื้อเป็นประจำ 17.7%) แต่เมื่อมาพิจารณาถึงการเสี่ยงโชคด้วยการซื้อหวยใต้ดินจะพบผลตรงกันข้ามคือ ร้อยละ 75.1 ของผู้มีการศึกษาต่ำจะเคยซื้อหวยใต้ดิน และร้อยละ 27 ซื้อเป็นประจำ ส่วนผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษาจะมีร้อยละ 62.4 ที่เคยซื้อหวยใต้ดิน และจะมีเพียงร้อยละ 15 เท่านั้นที่ซื้อหวยใต้ดินทุกงวด

ตารางที่ 4.56 ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดินเป็นประจำ สม่ำเสมอ นับจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษาและภาค

ภาค	ระดับการศึกษา	สลากกิน	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่น ในบ่อน	มวย
		แบ่ง รัฐบาล					
ภาคเหนือ	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	27.7	25.3	0.2	0.3	0.5	0.4
	สูงกว่ามัธยม ²	25.1	18.4	0.8	**	0.3	0.3
	รวม	27.1	23.6	0.3	0.2	0.4	0.3
ภาคอีสาน	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	17.7	27.0	0.6	0.2	2.8	1.2
	สูงกว่ามัธยม ²	20.2	15.0	1.4	0.9	1.4	1.2
	รวม	18.1	25.3	0.7	0.3	2.6	1.2
ภาคกลาง	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	28.4	28.4	2.9	0.1	1.9	1.6
	สูงกว่ามัธยม ²	25.6	23.4	5.3	**	2.5	0.9
	รวม	27.4	26.5	3.8	0.1	2.1	1.4
ภาคใต้	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	9.0	10.5	0.5	**	1.0	0.3
	สูงกว่ามัธยม ²	9.1	4.3	0.5	**	0.5	0.5
	รวม	9.1	9.2	0.5	**	1.0	0.2
กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	30.9	28.6	2.5	**	1.7	0.4
	สูงกว่ามัธยม ²	20.8	17.0	6.9	**	3.4	0.3
	รวม	26.5	23.7	4.5	**	2.4	0.3
ทั่วทั้งประเทศ	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	22.5	25.3	1.3	0.2	1.8	1.0
	สูงกว่ามัธยม ²	22.2	18.2	3.7	0.1	2.0	0.6
	รวม	22.4	23.4	1.9	0.2	1.9	0.9

หมายเหตุ ¹ ในที่นี้หมายถึง ประถมศึกษาหรือต่ำกว่าประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้นหรือมัธยมศึกษาตอนปลาย

² สูงกว่ามัธยมในที่นี้รวมถึง อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา

* หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออสมิน หวย รทส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

** น้อยกว่าร้อยละ 0.1

ตารางที่ 4.57 ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน
เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามระดับ
การศึกษาและเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	ระดับการศึกษา	สลาก กินแบ่ง รัฐบาล	หวย ใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนัน ม้าแข่ง	การเล่น ในบ่อน	มวย
กรุงเทพมหานคร	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	63.2	60.9	19.5	3.4	24.7	6.3
	สูงกว่ามัธยม ²	44.9	40.5	26.1	0.9	28.9	1.4
	รวม	53.1	49.8	23.0	2.1	26.8	3.4
เทศบาลนคร	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	70.6	64.5	7.7	1.6	19.6	4.8
	สูงกว่ามัธยม ²	64.9	53.7	11.8	2.4	21.0	4.3
	รวม	68.4	60.3	9.2	1.9	20.4	4.6
เทศบาลเมือง	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	63.6	66.8	7.8	0.7	18.6	4.7
	สูงกว่ามัธยม ²	57.1	48.9	13.0	1.0	20.5	3.4
	รวม	61.7	61.5	9.3	1.0	19.1	4.3
เทศบาลตำบล	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	64.7	68.5	5.4	0.7	21.2	3.8
	สูงกว่ามัธยม ²	61.7	51.3	12.1	0.4	22.5	3.3
	รวม	64.0	63.7	7.2	0.6	21.6	3.7
องค์การบริหารส่วน ตำบล	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	60.0	64.6	3.5	0.6	17.4	4.2
	สูงกว่ามัธยม ²	58.4	48.2	11.3	0.7	20.2	2.4
	รวม	59.6	61.0	5.2	0.7	18.1	3.8
ทั่วทั้งประเทศ	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	62.2	65.2	5.3	0.9	18.5	4.3
	สูงกว่ามัธยม ²	58.3	48.7	13.2	1.1	21.6	2.9
	รวม	61.2	60.7	7.4	0.9	19.4	3.9

หมายเหตุ ¹ ในที่นี้หมายถึง ประถมศึกษาหรือต่ำกว่าประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้นหรือมัธยมศึกษาตอนปลาย

² สูงกว่ามัธยมในที่นี้รวมถึง อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา

* หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยปิงปอง

** น้อยกว่าร้อยละ 0.1

ตารางที่ 4.58 ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดินเป็นประจำ สม่ำเสมอ นับจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษาและเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	ระดับการศึกษา	สลาก กินแบ่ง รัฐบาล	หวย ใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนัน ม้า แข่ง	การ เล่นใน บ่อน	มวย
กรุงเทพมหานคร	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	34.5	34.5	6.9	**	4.6	1.1
	สูงกว่ามัธยม ²	21.5	17.7	12.1	**	5.6	0.5
	รวม	27.3	25.3	9.8	**	5.2	0.8
เทศบาลนคร	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	27.6	23.4	1.6	0.7	1.4	1.1
	สูงกว่ามัธยม ²	26.5	16.2	3.0	0.6	1.8	0.9
	รวม	27.1	20.7	2.1	0.7	1.7	1.0
เทศบาลเมือง	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	23.0	24.7	1.7	0.1	2.2	1.6
	สูงกว่ามัธยม ²	20.5	19.0	3.1	0.3	1.7	0.7
	รวม	22.3	23.0	2.1	0.3	2.0	1.3
เทศบาลตำบล	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	25.3	25.9	2.0	0.1	1.4	0.7
	สูงกว่ามัธยม ²	20.2	16.6	1.8	**	2.2	0.7
	รวม	24.0	23.3	1.9	0.1	1.7	0.7
องค์การบริหารส่วน ตำบล	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	20.3	25.2	0.6	0.1	1.7	0.9
	สูงกว่ามัธยม ²	22.0	19.2	3.0	**	1.2	0.5
	รวม	20.7	23.9	1.1	0.1	1.6	0.8
ทั่วทั้งประเทศ	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	22.5	25.3	1.3	0.2	1.8	1.0
	สูงกว่ามัธยม ²	22.2	18.2	3.7	0.1	2.0	0.6
	รวม	22.4	23.4	1.9	0.2	1.9	0.9

หมายเหตุ ¹ ในที่นี้หมายถึง ประถมศึกษาหรือต่ำกว่าประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้นหรือมัธยมศึกษาตอนปลาย

² สูงกว่ามัธยมในที่นี้รวมถึง อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา

* หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

** น้อยกว่าร้อยละ 0.1

ตารางที่ 4.59 ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน
เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามระดับ
การศึกษาและเขตพื้นที่อยู่อาศัย

เขตพื้นที่อยู่อาศัย	ระดับการศึกษา	สลากกินแบ่งรัฐบาล	หวยใต้ดิน*	พนันบอล	พนันม้าแข่ง	การเล่นในบ่อน	มวย
เมือง	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	65.8	66.3	8.0	1.1	20.3	4.5
	สูงกว่ามัธยม ²	58.3	49.2	15.0	1.5	22.7	3.3
	รวม	63.2	60.4	10.4	1.3	21.1	4.1
ชนบท	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	60.0	64.6	3.5	0.6	17.4	4.2
	สูงกว่ามัธยม ²	58.4	48.2	11.3	0.7	20.2	2.4
	รวม	59.6	61.0	5.2	0.7	18.1	3.8
ทั่วทั้งประเทศ	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	62.2	65.2	5.3	0.9	18.5	4.3
	สูงกว่ามัธยม ²	58.3	48.7	13.2	1.1	21.6	2.9
	รวม	61.2	60.7	7.4	0.9	19.4	3.9

หมายเหตุ ¹ ในที่นี้หมายถึง ประถมศึกษาหรือต่ำกว่าประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้นหรือมัธยมศึกษาตอนปลาย

² สูงกว่ามัธยมในที่นี้รวมถึง อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา

* หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

ตารางที่ 4.60 ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดินเป็นประจำ
สม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภท
ต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษาและเขตพื้นที่อยู่อาศัย

เขตพื้นที่อยู่อาศัย	ระดับการศึกษา	สลากกินแบ่งรัฐบาล	หวยใต้ดิน*	พนันบอล	พนันม้าแข่ง	การเล่นในบ่อน	มวย
เมือง	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	25.9	25.6	2.3	0.3	2.0	1.1
	สูงกว่ามัธยม ²	22.4	17.3	4.5	0.3	2.6	0.8
	รวม	24.7	22.7	3.0	0.3	2.2	1.0
ชนบท	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	20.3	25.2	0.6	0.1	1.7	0.9
	สูงกว่ามัธยม ²	22.0	19.2	3.0	**	1.2	0.5
	รวม	20.7	23.9	1.1	0.1	1.6	0.8
ทั่วทั้งประเทศ	มัธยมหรือต่ำกว่า ¹	22.5	25.3	1.3	0.2	1.8	1.0
	สูงกว่ามัธยม ²	22.2	18.2	3.7	0.1	2.0	0.6
	รวม	22.4	23.4	1.9	0.2	1.9	0.9

หมายเหตุ ¹ ในที่นี้หมายถึง ประถมศึกษาหรือต่ำกว่าประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้นหรือมัธยมศึกษาตอนปลาย

² สูงกว่ามัธยมในที่นี้รวมถึง อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา

* หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

** น้อยกว่าร้อยละ 0.1

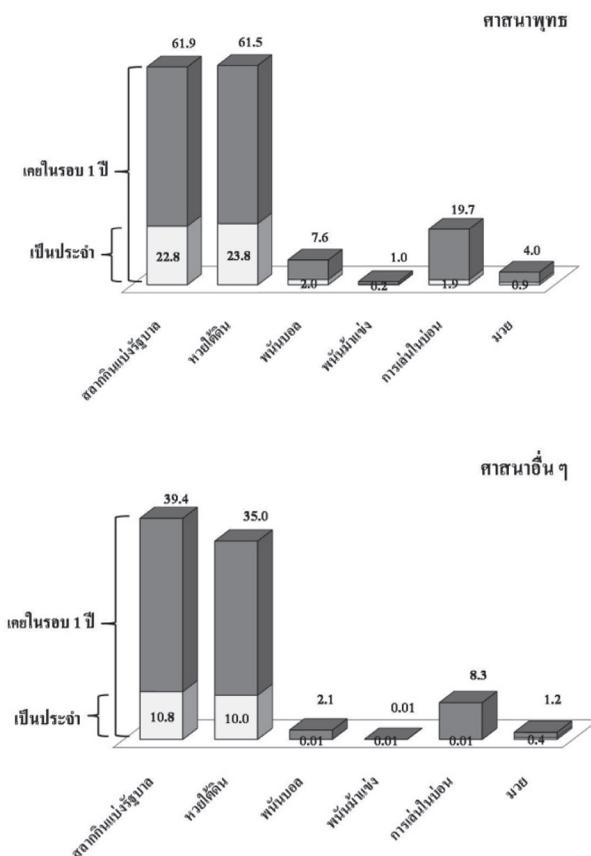
ตัวแปรทางสังคมตัวที่สามที่วิเคราะห์ ได้แก่ ศาสนา ซึ่งในการสำรวจครั้งนี้ได้จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ของตัวอย่าง และศาสนาอื่น ๆ ซึ่งมีศาสนาอิสลามเป็นองค์ประกอบหลักของกลุ่มนี้ ตัวเลขในตารางที่ 4.61- 4.66 และในภาพที่ 4.13 ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจน และมีนัยสำคัญทางสถิติว่า ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธมีการเสี่ยงโชคด้วยวิธีการต่าง ๆ ทุกวิธีมากกว่าผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ๆ

ตารางที่ 4.61 ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดินเปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามศาสนาและภาค

ภาค	ศาสนา	สลากกินแบ่งรัฐบาล	หวยใต้ดิน*	พนันบอล	พนันม้าแข่ง	การเล่นในบ่อน	มวย
ภาคเหนือ	พุทธ	67.9	60.1	3.9	0.7	12.6	2.2
	อื่น ๆ	61.1	44.4	5.6	**	11.1	5.6
	รวม	67.8	59.9	3.8	0.7	12.6	2.2
ภาคอีสาน	พุทธ	62.7	73.1	5.2	1.5	22.3	6.2
	อื่น ๆ	70.0	85.0	**	**	20.0	10.0
	รวม	62.8	73.3	5.1	1.5	22.3	6.3
ภาคกลาง	พุทธ	61.1	55.1	11.1	0.7	21.8	4.0
	อื่น ๆ	78.9	55.5	**	**	10.5	**
	รวม	61.3	55.2	11.0	0.7	21.6	4.0
ภาคใต้	พุทธ	52.1	55.5	4.7	**	13.0	2.4
	อื่น ๆ	30.1	27.6	1.8	**	7.4	**
	รวม	47.7	50.0	4.3	**	12.0	1.9
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	พุทธ	58.7	53.0	13.4	1.1	24.2	2.1
	อื่น ๆ	31.8	14.3	4.8	**	**	**
	รวม	58.1	52.1	13.2	1.1	23.7	2.0
ทั่วทั้งประเทศ	พุทธ	61.9	61.5	7.6	1.0	19.7	4.0
	อื่น ๆ	39.4	35.0	2.1	**	8.3	1.2
	รวม	61.2	60.7	7.4	0.9	19.4	3.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

** น้อยกว่าร้อยละ 0.1

ภาพที่ 4.13 พฤติกรรมการเสี่ยงโชคของประชาชนทั้งประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ เปรียบเทียบ ร้อยละของประชาชนที่เคยเสี่ยงโชคในรอบ 1 ปี กับร้อยละของประชาชนที่เสี่ยงโชคเป็นประจำทุกงวดหรือทุกครั้งที่มีโอกาส โดยจำแนกตามศาสนา

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายภาค ทำให้เราพบผลที่น่าสนใจ คือ ในภาคอีสานและภาคกลางมีสัดส่วนของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธที่เสี่ยงโชคด้วยวิธีการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลและหวยใต้ดินน้อยกว่าผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ๆ (ตัวเลขนี้เห็นได้ชัดเจน ทั้งจากการเคยซื้อหรือซื้อเป็นประจำ) นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธในภาคเหนือจะมีการเสี่ยงโชคด้วยการพนันบอลน้อยกว่าผู้ที่นับถือศาสนาอื่น แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการพนันบอลเป็นการเสี่ยงโชคที่มีผู้นิยมไม่แพร่หลายมากนัก ทั้งในระดับประเทศ และในภาคเหนือ ดังนั้น ตัวเลขในส่วนนี้จึงไม่มีความแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติ และด้วยเหตุผลเดียวกันนี้พฤติกรรมในการเสี่ยงโชคด้วยวิธีม้าแข่งหรือการเข้าบ่อนเล่นการพนัน หรือการพนันมวย จึงไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อจำแนกโดยศาสนา

ตารางที่ 4.62 ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดินเป็นประจำ สม่ำเสมอ นับจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามศาสนาและภาค

ภาค	ศาสนา	สลาก กินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่น ในบ่อน	มวย
ภาคเหนือ	พุทธ	27.3	23.6	0.4	0.2	0.4	0.4
	อื่น ๆ	11.1	22.2	**	**	**	**
	รวม	27.1	23.6	0.3	0.2	0.4	0.3
ภาคอีสาน	พุทธ	17.9	25.1	0.7	0.3	2.6	1.1
	อื่น ๆ	40.0	45.0	**	**	**	5.0
	รวม	18.1	25.3	0.7	0.3	2.6	1.2
ภาคกลาง	พุทธ	27.2	26.5	3.8	0.1	2.2	1.4
	อื่น ๆ	42.1	22.2	**	**	**	**
	รวม	27.4	26.5	3.8	0.1	2.1	1.4
ภาคใต้	พุทธ	10.4	10.7	0.6	**	1.1	0.3
	อื่น ๆ	3.1	3.1	**	**	**	**
	รวม	9.1	9.2	0.5	**	1.0	0.2
กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	พุทธ	26.9	24.2	4.5	**	2.5	0.3
	อื่น ๆ	13.6	4.8	**	**	**	**
	รวม	26.5	23.7	4.5	**	2.4	0.3
ทั่วทั้งประเทศ	พุทธ	22.8	23.8	2.0	0.2	1.9	0.9
	อื่น ๆ	10.8	10.0	**	**	**	0.4
	รวม	22.4	23.4	1.9	0.2	1.9	0.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และ หวยปิงปอง

** ค่าน้อยกว่าร้อยละ 0.1

ตารางที่ 4.63 ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเคยเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามศาสนาและเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	ศาสนา	สลาก กินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนัน ม้าแข่ง	การ เล่นใน บ่อน	มวย
กรุงเทพมหานคร	พุทธ	54.5	50.6	23.6	2.1	27.6	3.5
	อื่น ๆ	**	18.2	**	**	**	**
	รวม	53.1	49.8	23.0	2.1	26.8	3.4
เทศบาลนคร	พุทธ	69.0	60.7	9.4	2.0	20.4	4.6
	อื่น ๆ	57.2	51.4	5.6	**	16.7	5.7
	รวม	68.4	60.3	9.2	1.9	20.4	4.6
เทศบาลเมือง	พุทธ	61.7	61.9	9.6	1.0	19.5	4.3
	อื่น ๆ	57.4	46.4	3.6	**	3.7	3.7
	รวม	61.7	61.5	9.3	1.0	19.1	4.3
เทศบาลตำบล	พุทธ	64.0	63.9	7.4	0.6	21.7	3.7
	อื่น ๆ	50.0	45.5	9.1	0.0	20.0	0.0
	รวม	64.0	63.7	7.2	0.6	21.6	3.7
องค์การบริหาร ส่วนตำบล	พุทธ	60.5	62.1	5.4	0.7	18.5	3.9
	อื่น ๆ	33.3	29.3	1.3	0.0	6.4	0.0
	รวม	59.6	61.0	5.2	0.7	18.1	3.8
ทั่วทั้งประเทศ	พุทธ	61.9	61.5	7.6	1.0	19.7	4.0
	อื่น ๆ	39.4	35.0	2.1	**	8.3	1.2
	รวม	61.2	60.7	7.4	0.9	19.4	3.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยบิงปอง

** คำน้อยกว่าร้อยละ 0.1

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบตามเขตพื้นที่การปกครองจะพบว่า ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธจะมีการเสี่ยงโชคด้วยวิธีการต่าง ๆ มากกว่าผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากพิจารณาโดยใช้ตัวเลขของผู้ที่เคยเสี่ยงโชคในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา ความแตกต่างในพฤติกรรมการเสี่ยงโชคของชาวพุทธและผู้ทีนับถือศาสนาอื่นในแต่ละเขตพื้นที่การปกครอง เมื่อดูจากตัวเลขของการเสี่ยงโชคเป็นประจำจะมีไม่มากและไม่ชัดเจนเท่ากับ

การใช้ตัวเลขของการเสียโชคในรอบปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามเป็นที่เห็นได้ชัดแน่นอนว่า ข้อค้นพบนี้จะครอบคลุมเฉพาะการเสียโชคโดยวิธีการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลและ หวยใต้ดิน

ตารางที่ 4.64 ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดินเป็นประจำ สม่ำเสมอ นับจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามศาสนาและเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	ศาสนา	สลากกินแบ่งรัฐบาล	หวยใต้ดิน*	พนันบอล	พนันม้าแข่ง	การเล่นในบ่อน	มวย
กรุงเทพมหานคร	พุทธ	28.0	25.7	10.1	**	5.3	0.8
	อื่น ๆ	**	9.1	**	**	**	**
	รวม	27.3	25.3	9.8	**	5.2	0.8
เทศบาลนคร	พุทธ	27.1	20.7	2.2	0.7	1.6	1.1
	อื่น ๆ	28.6	20.0	**	**	**	**
	รวม	27.1	20.7	2.1	0.7	1.7	1.0
เทศบาลเมือง	พุทธ	22.4	23.4	2.2	0.3	2.1	1.3
	อื่น ๆ	17.9	10.7	**	**	**	3.7
	รวม	22.3	23.0	2.1	0.3	2.0	1.3
เทศบาลตำบล	พุทธ	24.0	23.5	2.0	0.1	1.8	0.7
	อื่น ๆ	10.0	9.1	**	**	**	**
	รวม	24.0	23.3	1.9	0.1	1.7	0.7
องค์การบริหารส่วนตำบล	พุทธ	21.2	24.5	1.2	0.1	1.7	0.8
	อื่น ๆ	5.1	7.0	**	**	**	**
	รวม	20.7	23.9	1.1	0.1	1.6	0.8
ทั่วทั้งประเทศ	พุทธ	22.8	23.8	2.0	0.2	1.9	0.9
	อื่น ๆ	10.8	10.0	**	**	**	0.4
	รวม	22.4	23.4	1.9	0.2	1.9	0.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

** คำน้อยกว่าร้อยละ 0.1

ตารางที่ 4.65 ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน
เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามศาสนา
และเขตพื้นที่อยู่อาศัย

เขตพื้นที่อยู่อาศัย	ศาสนา	สลากกิน แบ่งรัฐบาล	หวยใต้ดิน*	พนันบอล	พนันม้า แข่ง	การเล่นใน บ่อน	มวย
เมือง	พุทธ	63.5	60.9	10.5	1.3	21.4	4.1
	อื่น ๆ	50.0	45.3	4.8	**	11.9	3.6
	รวม	63.2	60.4	10.4	1.3	21.1	4.1
ชนบท	พุทธ	60.5	62.1	5.4	0.7	18.5	3.9
	อื่น ๆ	33.3	29.3	1.3	**	6.4	0.0
	รวม	59.6	61.0	5.2	0.7	18.1	3.8
ทั่วทั้งประเทศ	พุทธ	61.9	61.5	7.6	1.0	19.7	4.0
	อื่น ๆ	39.4	35.0	2.1	**	8.3	1.2
	รวม	61.2	60.7	7.4	0.9	19.4	3.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยปิงปอง

** คำน้อยกว่าร้อยละ 0.1

ตารางที่ 4.66 ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดินเป็นประจำ
สม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภท
ต่าง ๆ จำแนกตามศาสนาและเขตพื้นที่อยู่อาศัย

เขตพื้นที่อยู่อาศัย	ศาสนา	สลากกิน แบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนันบอล	พนันม้า แข่ง	การเล่น ในบ่อน	มวย
เมือง	พุทธ	24.8	23.0	3.1	0.3	2.3	1.0
	อื่น ๆ	20.2	14.3	**	**	**	1.2
	รวม	24.7	22.7	3.0	0.3	2.2	1.0
ชนบท	พุทธ	21.2	24.5	1.2	0.1	1.7	0.8
	อื่น ๆ	5.1	7.0	**	**	**	**
	รวม	20.7	23.9	1.1	0.1	1.6	0.8
ทั่วทั้งประเทศ	พุทธ	22.8	23.8	2.0	0.2	1.9	0.9
	อื่น ๆ	10.8	10.0	**	**	**	0.4
	รวม	22.4	23.4	1.9	0.2	1.9	0.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยปิงปอง

** คำน้อยกว่าร้อยละ 0.1

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบตามเขตพื้นที่อยู่อาศัยจะพบว่า ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ
ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองหรือชนบทก็ตาม ต่างก็มีพฤติกรรมในการเสี่ยงโชคใน

ทุกวิธีมากกว่าผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ๆ ข้อค้นพบนี้เห็นได้ชัดเจน ไม่ว่าจะใช้ตัวเลขการเคยซื้อหรือเคยเล่นในตารางที่ 4.65 หรือจะใช้ตัวเลขของการเล่นหรือซื้อเป็นประจำในตารางที่ 4.66

7. เปรียบเทียบพฤติกรรมความเสี่ยงโชคตามตัวแปรเศรษฐกิจ

ตัวแปรทางเศรษฐกิจที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรมในการเสี่ยงโชคในรายงานฉบับนี้มีเพียง 2 ตัวแปรเท่านั้น คือ อาชีพ และรายได้ ในรายงานฉบับนี้ได้จำแนกอาชีพออกเป็นเพียง 6 กลุ่มอาชีพรายหนึ่ง คือ 1) ข้าราชการ ซึ่งรวมถึงพนักงานรัฐวิสาหกิจและลูกจ้างของรัฐ 2) เกษตรกร ซึ่งหมายถึงทุกคนที่ทำงานที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมในส่วนที่เป็นของตนเองมิใช่ของรัฐ 3) ลูกจ้างเอกชน ซึ่งในที่นี้รวมถึงบุคคลทั่ว ๆ ไป ที่เป็นพนักงานรับจ้างของบริษัทหรือร้านค้า และธุรกิจเอกชนต่าง ๆ 4) ค้าขาย หมายถึง บุคคลที่ทำมาค้าขายที่เป็นธุรกิจส่วนตัว ซึ่งกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีความแตกต่างกันในเรื่องรายรับของภายในกลุ่มค่อนข้างสูง อันเนื่องมาจากบางคนอาจจะเป็นเพียงบุคคลที่เป็นคนขายของเร่หรือแผงลอย ในขณะที่คนอื่น ๆ อาจเป็นผู้ค้าขายมีร้านขายเป็นของตนเอง 5) ประกอบอาชีพส่วนตัว ในที่นี้หมายถึง ผู้ที่ทำงานวิชาชีพส่วนตัว เช่น ทนายความ แพทย์ ผู้รับเหมาก่อสร้าง หรือวิชาชีพต่าง ๆ ที่เป็นอิสระของตนเอง หรือเป็นเจ้าของธุรกิจต่าง ๆ และ 6) กลุ่มผู้ไม่ได้ทำงาน ซึ่งหมายถึง บุคคลที่ไม่ได้มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจใด ๆ ในช่วง 7 วันก่อนหน้าวันสำรวจ ในที่นี้จะรวมถึงนักเรียนหรือนักศึกษาที่ยังคงลงทะเบียนเรียนในช่วง 7 วันก่อนวันทำการสำรวจเช่นกัน ในส่วนของรายได้นั้นได้มีการจำแนกกลุ่มรายได้ต่อเดือนเพียง 3 กลุ่มเท่านั้น คือ 1) กลุ่มที่มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท 2) กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 ถึง 20,000 บาท และ 3) กลุ่มที่มีรายได้ตั้งแต่ 20,001 บาทขึ้นไป

ตัวแปรทางเศรษฐกิจตัวแรกที่นำมาวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมในการเสี่ยงโชค คือ อาชีพ ผลวิเคราะห์จะได้นำเสนอใน 2 ลักษณะ คือ การเคยเสี่ยงโชคในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา และการเสี่ยงโชคเป็นประจำสม่ำเสมอทุกงวดหรือทุกครั้งที่มีโอกาสรายละเอียดของการวิเคราะห์จะดูได้จากตารางที่ 4.67 ถึง ตารางที่ 4.72 และภาพที่ 4.14

เมื่อมองในภาพรวมของประเทศ กลุ่มผู้ประกอบอาชีพส่วนตัว (63.3%) กลุ่มผู้ประกอบอาชีพค้าขาย (62.9%) และผู้ที่ไม่ได้ทำงาน (62.0%) เป็นผู้ที่เคยเสี่ยงโชคด้วยการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลสูงกว่าอีก 3 กลุ่มอาชีพ อันได้แก่ เกษตรกร (55.8%) ข้าราชการ (50.3%) และกลุ่มพนักงานหรือลูกจ้างของบริษัทหรือร้านค้าเอกชน (34.7%) เมื่อเปรียบเทียบกันโดยใช้ตัวเลขของการเสี่ยงโชคด้วยสลากกินแบ่งรัฐบาลอย่างสม่ำเสมอ

ก็พบผลคล้ายคลึงกันกับการใช้ตัวเลขของการเคยซื้อ คือ กลุ่มผู้ประกอบอาชีพส่วนตัว (32.2%) ผู้ประกอบอาชีพค้าขาย (28.2%) และกลุ่มผู้ไม่ได้ทำงาน (27.3%) เสี่ยงโชคด้วยการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นประจำสูงกว่าอีก 3 อาชีพ คือ เกษตรกร (13.7%) ข้าราชการ (16.6%) และพนักงานหรือลูกจ้างของบริษัทหรือร้านค้าเอกชน (20.3%)

ตารางที่ 4.67 ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน
เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพ
และภาค

ภาค	อาชีพ	สลากกินแบ่ง	หวยใต้	พนัน	พนันม้า	การเล่นใน	มวย
		รัฐบาล	ดิน*	บอล	แข่ง	บ่อน	
ภาคเหนือ	ข้าราชการ ¹	58.7	51.8	5.4	1.8	13.6	2.3
	เกษตรกร	76.7	80.0	1.2	**	14.5	2.9
	ลูกจ้างเอกชน ²	64.7	57.5	4.1	0.3	13.8	3.0
	ค้าขาย	70.5	63.6	3.9	0.4	15.0	1.3
	ประกอบอาชีพ	74.7	52.4	3.6	0.3	8.1	1.5
	ส่วนตัว ³						
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	73.9	65.7	8.3	4.2	13.0	4.2
	รวม	67.8	59.9	3.8	0.7	12.6	2.2
ภาคอีสาน	ข้าราชการ ¹	56.6	70.6	3.6	1.0	20.5	1.0
	เกษตรกร	56.2	75.5	2.5	1.7	20.8	6.1
	ลูกจ้างเอกชน ²	71.6	77.6	9.3	1.7	35.2	13.0
	ค้าขาย	64.6	66.7	8.0	1.9	21.0	9.9
	ประกอบอาชีพ	67.9	71.4	5.7	1.1	11.8	3.1
	ส่วนตัว ³						
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	67.4	69.6	2.9	6.6	26.6	15.5
	รวม	62.8	73.3	5.1	1.5	22.3	6.3
ภาคกลาง	ข้าราชการ ¹	48.7	37.5	11.9	0.8	14.5	2.6
	เกษตรกร	58.2	61.1	**	**	19.8	1.6
	ลูกจ้างเอกชน ²	59.9	56.6	16.0	1.0	28.4	6.1
	ค้าขาย	68.2	56.8	20.8	**	26.4	5.4
	ประกอบอาชีพ	70.7	65.7	3.7	0.5	19.2	2.4
	ส่วนตัว ³						
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	52.7	57.9	5.3	**	26.4	11.1
	รวม	61.3	55.2	11.0	0.7	21.6	4.0

ตารางที่ 4.67 ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน
เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพ
และภาค (ต่อ)

ภาค	อาชีพ	สลาก					การเล่น ในบ่อน	มวย
		กิน แบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง			
ภาคใต้	ข้าราชการ ¹	30.0	34.1	3.0	**	9.1	0.6	
	เกษตรกร	41.5	50.7	**	**	17.3	5.7	
	ลูกจ้างเอกชน ²	56.6	58.3	4.6	**	13.7	1.0	
	ค้าขาย	51.7	43.5	10.2	**	11.5	3.4	
	ประกอบอาชีพ ส่วนตัว ³	54.6	53.9	4.0	**	7.9	0.7	
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	66.6	86.6	6.3	**	18.8	**	
	รวม	47.7	50.0	4.3	**	12.0	1.9	
กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	ข้าราชการ ¹	31.6	31.4	22.3	**	20.6	0.9	
	เกษตรกร	**	**	**	**	**	**	
	ลูกจ้างเอกชน ²	65.0	58.7	31.3	1.8	28.9	4.0	
	ค้าขาย	66.6	53.8	21.0	**	28.2	**	
	ประกอบอาชีพ ส่วนตัว ³	65.2	63.2	12.8	3.4	26.7	1.2	
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	54.6	70.0	36.4	27.3	36.4	11.1	
	รวม	58.1	52.1	13.2	1.1	23.7	2.0	
รวมทั้งประเทศ	ข้าราชการ ¹	50.3	50.1	7.6	1.0	16.6	1.7	
	เกษตรกร	55.8	70.9	1.6	0.9	19.2	4.8	
	ลูกจ้างเอกชน ²	34.7	21.8	11.3	1.0	26.3	6.7	
	ค้าขาย	62.9	57.4	11.9	0.4	19.9	4.3	
	ประกอบอาชีพ ส่วนตัว ³	63.3	64.8	4.3	0.6	14.8	2.1	
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	62.0	65.3	1.9	5.8	21.5	10.0	
	รวม	61.2	60.7	7.4	0.9	19.4	3.9	

หมายเหตุ ¹ ข้าราชการในที่นี้รวมถึง พนักงานรัฐวิสาหกิจ และลูกจ้างของรัฐ

² ลูกจ้างเอกชนในที่นี้รวมถึง รับจ้างทั่วไป และพนักงานเอกชน

³ ประกอบอาชีพส่วนตัวในที่นี้รวมถึง ประกอบอาชีพอิสระและเจ้าของธุรกิจ

⁴ ไม่ได้ทำงานในที่นี้รวมถึง นักเรียน นักศึกษา และแม่บ้าน

* หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

** น้อยกว่าร้อยละ 0.1

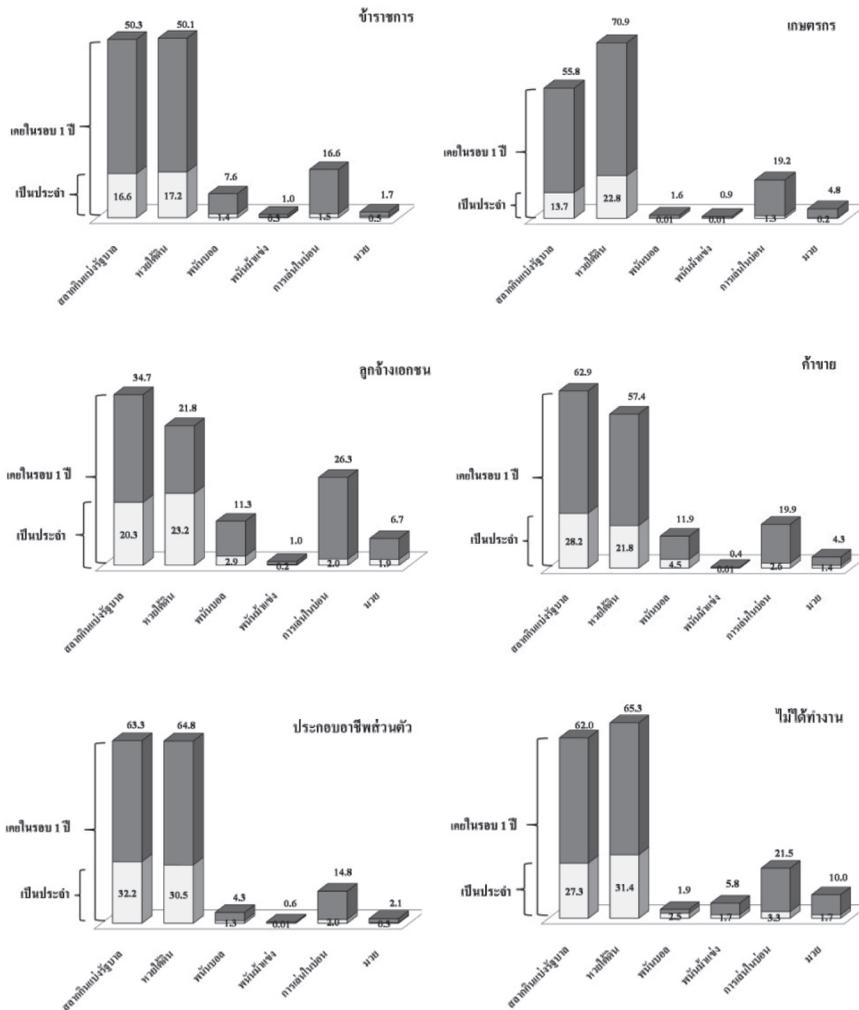
ตารางที่ 4.68 ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือห่วยใต้ดินเป็นประจำ สม่ำเสมอ นับ จนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพและภาค

ภาค	อาชีพ	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	ห่วยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่นใน บ่อน	มวย
ภาคเหนือ	ข้าราชการ ¹	20.9	17.6	0.3	0.8	0.3	0.3
	เกษตรกร	27.3	42.4	**	**	**	**
	ลูกจ้างเอกชน ²	28.3	20.9	0.7	**	0.3	1.3
	ค้าขาย	29.1	22.9	0.4	**	1.8	**
	ประกอบอาชีพ ส่วนตัว ³	31.3	23.2	0.6	**	0.3	**
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	30.4	29.2	**	**	**	**
	รวม		27.1	23.6	0.3	0.2	0.4
ภาค อีสาน	ข้าราชการ ¹	16.3	25.7	0.2	0.5	2.2	0.3
	เกษตรกร	13.7	24.2	**	**	1.7	0.2
	ลูกจ้างเอกชน ²	14.7	25.1	0.8	0.6	3.4	2.8
	ค้าขาย	25.5	14.8	3.1	**	4.3	3.1
	ประกอบอาชีพ ส่วนตัว ³	26.8	29.1	1.3	**	2.6	0.7
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	21.7	34.8	2.2	4.4	4.4	4.4
	รวม		18.1	25.3	0.7	0.3	2.6
ภาคกลาง	ข้าราชการ ¹	18.7	12.1	2.6	**	1.2	1.2
	เกษตรกร	4.7	7.9	**	**	**	**
	ลูกจ้างเอกชน ²	22.3	25.5	4.8	0.2	2.2	2.2
	ค้าขาย	35.0	31.8	10.4	**	3.9	2.5
	ประกอบอาชีพ ส่วนตัว ³	40.2	40.0	1.6	**	2.4	0.5
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	31.6	36.8	5.3	**	5.3	**
	รวม		27.4	26.5	3.8	0.1	2.1

ตารางที่ 4.68 ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดินเป็นประจำ
 สม่ำเสมอนับจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภท
 ต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพและภาค (ต่อ)

ภาค	อาชีพ	สลากกิน แบ่ง รัฐบาล	หวย ใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนัน ม้าแข่ง	การ เล่นใน บ่อน	มวย
ภาคใต้	ข้าราชการ ¹	5.5	7.9	0.6	**	0.6	**
	เกษตรกร	3.6	5.7	**	**	2.9	0.7
	ลูกจ้างเอกชน ²	7.6	9.6	0.5	**	0.5	0.5
	ค้าขาย	15.0	10.8	1.4	**	**	0.7
	ประกอบอาชีพ	13.2	11.8	0.7	**	0.7	**
	ส่วนตัว ³						
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	13.3	13.3	**	**	6.3	**
รวม		9.1	9.2	0.5	**	1.0	0.2
กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	ข้าราชการ ¹	11.5	11.4	7.9	**	5.0	**
	เกษตรกร	**	**	**	**	**	**
	ลูกจ้างเอกชน ²	32.5	29.8	16.5	**	3.5	1.1
	ค้าขาย	33.3	20.5	10.5	**	5.1	**
	ประกอบอาชีพ	41.9	41.4	4.7	**	9.3	**
	ส่วนตัว ³						
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	36.4	40.0	9.1	**	**	**
รวม		26.5	23.7	4.5	**	2.4	0.3
รวมทั้งประเทศ	ข้าราชการ ¹	16.6	17.2	1.4	0.3	1.5	0.5
	เกษตรกร	13.7	22.8	**	**	1.3	0.2
	ลูกจ้างเอกชน ²	20.3	23.2	2.9	0.2	2.0	1.9
	ค้าขาย	28.2	21.8	4.5	**	2.6	1.4
	ประกอบอาชีพ	32.2	30.5	1.3	**	2.0	0.3
	ส่วนตัว ³						
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	27.3	31.4	2.5	1.7	3.3	1.7
รวม		22.4	23.4	1.9	0.2	1.9	0.9

หมายเหตุ ¹ ข้าราชการในที่นี้รวมถึง พนักงานรัฐวิสาหกิจ และลูกจ้างของรัฐ
² ลูกจ้างเอกชนในที่นี้รวมถึง รับจ้างทั่วไป และพนักงานเอกชน
³ ประกอบอาชีพส่วนตัวในที่นี้รวมถึง ประกอบอาชีพอิสระและเจ้าของธุรกิจ
⁴ ไม่ได้ทำงานในที่นี้รวมถึง นักเรียน นักศึกษา และแม่บ้าน
 * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน
 ** น้อยกว่าร้อยละ 0.1

ภาพที่ 4. 14 พฤติกรรมการเสังโชคของประชาชนทั้งประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ เปรียบเทียบร้อยละของประชาชนที่เคยเสังโชคในรอบ 1 ปี กับร้อยละของประชาชนที่เสังโชคเป็นประจำทุกวงวดหรือทุกครั้งที่มีโอกาส โดยจำแนกตามอาชีพ

เมื่อกาวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมในการเสังโชคด้วยวิธีการชื้อหวยไ้ดินเรากลับพบว่า เกษตรกรเป็นกลุ่มอาชีพที่เคยเสังโชคด้วยการชื้อหวยไ้ดิน (70.9%) สูงสุด รองลงมาได้แก่ ผู้ที่ไมไ้มีอาชีพหรือไมไ้ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (65.3%)

ซึ่งไม่แตกต่างกันมากนักกับกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระส่วนตัว (64.8%) กลุ่มอาชีพที่เคยเสี่ยงโชคด้วยการซื้อหวยใต้ดินต่ำสุด ได้แก่ กลุ่มลูกจ้างบริษัทหรือร้านค้าเอกชน (21.8%) ถัดไป ได้แก่ กลุ่มข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจหรือลูกจ้างของรัฐ (50.1%) และค้าขาย (57.4%)

เมื่อเราให้ความสนใจกับการเสี่ยงโชคด้วยการซื้อหวยใต้ดินเป็นประจำของแต่ละอาชีพเรากลับพบว่า กลุ่มผู้ไม่ได้ทำงานหรือไม่ได้ประกอบอาชีพใด ๆ กลับกลายเป็นกลุ่มที่มีการเสี่ยงโชคด้วยการซื้อหวยใต้ดินเป็นประจำมากที่สุด (31.4%) รองลงมา ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระส่วนตัว (30.5%) ข้าราชการเป็นกลุ่มที่รายงานว่า ตนเองเสี่ยงโชคด้วยการซื้อหวยใต้ดินต่ำที่สุด (17.2%) ส่วนอีก 3 กลุ่มอาชีพ คือ เกษตรกร (22.8%) ลูกจ้างหรือพนักงานของบริษัทหรือห้างร้านธุรกิจเอกชน (23.2%) และค้าขาย (21.8%) ไม่แตกต่างกันมากนัก

เมื่อเราทำการเปรียบเทียบพฤติกรรมในการเสี่ยงโชคด้วยวิธีการอื่น ๆ (ในระดับประเทศ) ทั้งที่เป็นการเคยเสี่ยงโชคในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา หรือเสี่ยงเป็นประจำเราจะพบว่า มีเพียงบางอาชีพเท่านั้นที่มีสัดส่วนของผู้ที่เคยทำการเสี่ยงโชคด้วยการพนันบอลในระดับที่ควรแก่การให้ความสนใจ ตัวอย่างเช่น เราจะพบว่า อาชีพสามอาชีพ คือ ข้าราชการ ลูกจ้างหรือพนักงานของเอกชน และค้าขายจะมีสัดส่วนของผู้ที่เคยพนันบอลตั้งแต่ประมาณร้อยละ 12 ขึ้นไป แต่ทุกอาชีพมีสัดส่วนของผู้ที่เคยเสี่ยงโชคด้วยการเข้าไปเล่นการพนันในบ่อนตั้งร้อยละ 14.5 ขึ้นไป ส่วนการพนันม้าแข่ง และมวยไม่เป็นที่นิยมมากนักในทุกอาชีพ จึงไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องสัดส่วนของผู้ที่เคยเล่นหรือเคยเสี่ยงโชคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด และเมื่อนำเอาตัวเลขของการเล่นหรือเสี่ยงโชคเป็นประจำมาวิเคราะห์เราจะเห็นชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ไม่มีความแตกต่างกันโดยอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลจากความพยายามที่จะวิเคราะห์ดูว่า ข้อค้นพบที่ได้ในระดับประเทศนั้นจะเป็นจริงเมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดของภาค เขตการปกครอง และพื้นที่อยู่อาศัยหรือไม่ ทำให้เราได้ข้อสังเกตว่าใน 2 วิธีการเสี่ยงโชคคือ การซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล และการซื้อหวยใต้ดินนั้น จะมีความแตกต่างกันอยู่บ้างเล็กน้อย ข้าราชการนั้นจะซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลและหวยใต้ดินต่ำสุดในภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ และเมื่อจำแนกเป็นเขตการปกครอง และเขตพื้นที่อยู่อาศัยก็จะพบผลเช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่า ความมั่นคงในอาชีพราชการถึงแม้ว่าจะจะไม่ใช่ว่าอาชีพที่ทำเงินรายได้โดยเฉลี่ยสูงสุดก็ตาม แต่อาชีพ

ราชการก็มีผลทำให้ข้าราชการมีพฤติกรรมในการเสี่ยงโชคน้อยกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ ผลในส่วนนี้สอดคล้องกับตัวเลขสัดส่วนของกลุ่มข้าราชการที่มองว่า การเล่นหวยใต้ดินเป็นการพนันมากกว่าอาชีพอื่น ๆ ในเชิงเปรียบเทียบกันผู้ประกอบการอาชีพอิสระในทุกภาค และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรที่อยู่ในชนบทจะเป็นกลุ่มอาชีพที่มีการเสี่ยงโชคด้วยวิธีการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลและหวยใต้ดินสูง

ตารางที่ 4.69 ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเคยเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพและเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	อาชีพ	สลากกินแบ่งรัฐบาล	หวยใต้ดิน*	พนันบอล	พนันม้าแข่ง	การเล่นในบ่อน	มวย
กรุงเทพมหานคร	ข้าราชการ ¹	31.6	31.4	22.3	**	25.1	0.7
	เกษตรกร	***	***	***	***	***	***
	ลูกจ้างเอกชน ²	65.0	58.7	31.3	1.8	28.9	7.8
	ค้าขาย	66.6	53.8	21.0	**	28.2	**
	ประกอบอาชีพ	65.2	63.2	12.8	3.4	26.7	2.3
	ส่วนตัว ³						
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	54.6	70.0	36.4	27.3	36.4	18.2
รวม		53.1	49.8	23.0	2.1	26.8	3.4
เทศบาลนคร	ข้าราชการ ¹	56.9	50.0	10.1	2.0	17.8	2.4
	เกษตรกร	77.7	80.0	**	**	33.3	22.2
	ลูกจ้างเอกชน ²	66.7	62.8	12.7	2.3	24.9	8.0
	ค้าขาย	72.9	62.0	10.3	0.7	17.6	2.2
	ประกอบอาชีพ	74.7	64.5	5.8	1.4	19.5	4.4
	ส่วนตัว ³						
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	77.8	62.9	7.4	10.7	19.2	3.7
รวม		68.4	60.3	9.2	1.9	20.4	4.6
เทศบาลเมือง	ข้าราชการ ¹	50.4	50.7	8.9	1.2	15.6	2.1
	เกษตรกร	51.0	56.3	4.2	**	20.4	2.1
	ลูกจ้างเอกชน ²	62.5	65.7	13.6	1.2	27.9	7.2
	ค้าขาย	62.5	57.6	13.9	1.4	17.3	6.3
	ประกอบอาชีพ	72.4	69.4	5.0	0.4	15.1	2.6
	ส่วนตัว ³						
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	60.0	65.0	5.0	**	20.0	5.3
รวม		61.7	61.5	9.3	1.0	19.1	4.3

ตารางที่ 4.69 ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับ การ เล่น การพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพและเขตการปกครอง (ต่อ)

เขตการปกครอง	อาชีพ	สลากกินแบ่งรัฐบาล	หวยใต้ดิน*	พนันบอล	พนันม้าแข่ง	การเล่นในบ่อน	มวย
เทศบาลตำบล	ข้าราชการ ¹	49.0	51.9	5.6	0.9	17.3	2.4
	เกษตรกร	57.2	73.5	**	**	25.5	6.2
	ลูกจ้างเอกชน ²	64.9	64.8	11.0	**	25.4	3.5
	ค้าขาย	67.5	65.6	15.5	0.8	21.2	4.9
	ประกอบอาชีพส่วนตัว ³	75.4	67.7	3.5	0.4	19.7	3.1
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	75.0	61.9	9.6	4.8	23.8	4.8
	รวม	64.0	63.7	7.2	0.6	21.6	3.7
องค์การบริหารส่วนตำบล	ข้าราชการ ¹	51.6	52.0	5.4	0.8	15.2	1.5
	เกษตรกร	58.1	71.3	1.7	1.1	18.3	4.4
	ลูกจ้างเอกชน ²	63.4	62.3	8.3	0.8	26.1	7.2
	ค้าขาย	63.2	54.3	10.2	**	20.8	4.4
	ประกอบอาชีพส่วนตัว ³	64.4	62.8	2.8	0.2	10.6	0.8
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	60.5	69.0	**	**	16.7	16.7
	รวม	59.6	61.0	5.2	0.7	18.1	3.8
รวมทั้งประเทศ	ข้าราชการ ¹	50.3	50.1	7.6	1.0	16.6	1.7
	เกษตรกร	55.8	70.9	1.6	0.9	19.2	4.8
	ลูกจ้างเอกชน ²	34.7	21.8	11.3	1.0	26.3	6.7
	ค้าขาย	62.9	57.4	11.9	0.4	19.9	4.3
	ประกอบอาชีพส่วนตัว ³	63.3	64.8	4.3	0.6	14.8	2.1
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	62.0	65.3	1.9	5.8	21.5	10.0
	รวม	61.2	60.7	7.4	0.9	19.4	3.9

หมายเหตุ ¹ ข้าราชการในที่นี้รวมถึง พนักงานรัฐวิสาหกิจ และลูกจ้างของรัฐ

² ลูกจ้างเอกชนในที่นี้รวมถึง รับจ้างทั่วไป และพนักงานเอกชน

³ ประกอบอาชีพส่วนตัวในที่นี้รวมถึง ประกอบอาชีพอิสระและเจ้าของธุรกิจ

⁴ ไม่ได้ทำงานในที่นี้รวมถึง นักเรียน นักศึกษา และแม่บ้าน

* หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

** น้อยกว่าร้อยละ 0.1

ตารางที่ 4.70 ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือห่วยใต้ดินเป็นประจำ สม่ำเสมอ นับจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพและเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	อาชีพ	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	ห่วยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่น ในบ่อน	มวย
กรุงเทพมหานคร	ข้าราชการ ¹	11.5	11.4	7.9	**	5.0	**
	เกษตรกร	***	***	***	***	***	***
	ลูกจ้างเอกชน ²	32.5	29.8	16.5	**	3.5	2.6
	ค้าขาย	33.3	20.5	10.5	**	5.1	**
	ประกอบอาชีพ ส่วนตัว ³	41.9	41.4	4.7	**	9.3	**
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	36.4	40.0	9.1	**	**	**
	รวม	27.3	25.3	9.8	**	5.2	0.8
เทศบาลนคร	ข้าราชการ ¹	17.7	15.9	2.4	1.0	1.0	0.5
	เกษตรกร	33.3	30.0	**	**	**	11.1
	ลูกจ้างเอกชน ²	25.4	20.3	2.8	1.4	1.4	1.4
	ค้าขาย	32.8	21.9	1.5	**	1.5	**
	ประกอบอาชีพ ส่วนตัว ³	32.4	23.9	2.0	**	2.4	1.0
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	25.9	18.5	**	3.6	**	**
	รวม	27.1	20.7	2.1	0.7	1.7	1.0
เทศบาลเมือง	ข้าราชการ ¹	18.9	18.6	1.7	0.4	2.1	0.8
	เกษตรกร	14.3	18.8	**	**	**	**
	ลูกจ้างเอกชน ²	19.5	22.7	3.2	0.4	2.4	2.8
	ค้าขาย	23.6	22.9	4.2	**	1.4	1.4
	ประกอบอาชีพ ส่วนตัว ³	29.0	27.7	1.1	**	1.8	0.4
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	15.0	25.0	5.0	**	10.0	5.3
	รวม	22.3	23.0	2.1	0.3	2.0	1.3

ตารางที่ 4.70 ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดินเป็นประจำ
สม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภท
ต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพและเขตการปกครอง (ต่อ)

เขตการปกครอง	อาชีพ	สลากกิน		พนันบอล	พนันม้า	การเล่น ในบ่อน	มวย
		แบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*				
เทศบาลตำบล	ข้าราชการ ¹	16.8	17.3	0.9	**	0.9	0.5
	เกษตรกร	18.4	23.5	**	**	1.0	**
	ลูกจ้างเอกชน ²	22.6	23.5	2.7	**	1.5	0.8
	ค้าขาย	25.2	19.7	4.9	**	3.3	0.8
	ประกอบอาชีพ ส่วนตัว ³	32.2	30.4	1.2	**	1.9	0.4
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	25.0	19.0	4.8	4.8	4.8	4.8
	รวม	24.0	23.3	1.9	0.1	1.7	0.7
องค์การบริหาร ส่วนตำบล	ข้าราชการ ¹	16.4	18.0	0.5	0.3	1.1	0.5
	เกษตรกร	12.9	23.0	**	**	1.4	**
	ลูกจ้างเอกชน ²	17.7	23.1	1.3	**	1.9	1.9
	ค้าขาย	28.5	22.0	4.9	**	3.1	2.1
	ประกอบอาชีพ ส่วนตัว ³	32.1	32.5	0.8	**	1.3	**
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	34.9	47.6	**	**	**	**
	รวม	20.7	23.9	1.1	0.1	1.6	0.8
รวมทั้งประเทศ	ข้าราชการ ¹	16.6	17.2	1.4	0.3	1.5	0.5
	เกษตรกร	13.7	22.8	**	**	1.3	0.2
	ลูกจ้างเอกชน ²	20.3	23.2	2.9	0.2	2.0	1.9
	ค้าขาย	28.2	21.8	4.5	**	2.6	1.4
	ประกอบอาชีพ ส่วนตัว ³	32.2	30.5	1.3	**	2.0	0.3
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	27.3	31.4	2.5	1.7	3.3	1.7
	รวม	22.4	23.4	1.9	0.2	1.9	0.9

หมายเหตุ ¹ ข้าราชการในที่นี้รวมถึง พนักงานรัฐวิสาหกิจ และลูกจ้างของรัฐ

² ลูกจ้างเอกชนในที่นี้รวมถึง รับจ้างทั่วไป และพนักงานเอกชน

³ ประกอบอาชีพส่วนตัวในที่นี้รวมถึง ประกอบอาชีพอิสระและเจ้าของธุรกิจ

⁴ ไม่ได้ทำงานในที่นี้รวมถึง นักเรียน นักศึกษา และแม่บ้าน

* หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยบิงปอง

** น้อยกว่าร้อยละ 0.1

ตารางที่ 4.71 ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับ
กับการเคยเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพและเขตพื้นที่อยู่อาศัย

เขตพื้นที่อยู่อาศัย	อาชีพ	สลากกิน แบ่งรัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่น ในบ่อน	มวย
เมือง	ข้าราชการ ¹	48.5	47.4	10.5	1.3	18.4	2.0
	เกษตรกร	56.7	69.0	1.9	**	24.3	6.4
	ลูกจ้างเอกชน ²	64.6	63.7	15.0	1.2	26.3	6.2
	ค้าขาย	67.6	60.7	13.8	0.9	19.0	4.3
	ประกอบอาชีพ ส่วนตัว ³	73.4	66.9	5.6	1.0	18.8	3.4
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	68.0	63.3	11.5	8.8	24.1	6.4
	รวม	63.2	60.4	10.4	1.3	21.1	4.1
ชนบท	ข้าราชการ ¹	51.6	52.0	5.4	0.8	15.1	1.5
	เกษตรกร	58.1	71.3	1.7	1.1	18.3	4.4
	ลูกจ้างเอกชน ²	63.4	62.3	8.3	0.8	26.1	7.2
	ค้าขาย	63.2	54.3	10.2	**	20.8	4.4
	ประกอบอาชีพ ส่วนตัว ³	64.4	62.8	2.8	0.2	10.6	0.8
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	60.5	69.0	**	**	16.7	16.7
	รวม	59.6	61.0	5.2	0.7	18.1	3.8
รวมทั้ง ประเทศ	ข้าราชการ ¹	50.3	50.1	7.6	1.0	16.6	1.7
	เกษตรกร	55.8	70.9	1.6	0.9	19.2	4.8
	ลูกจ้างเอกชน ²	34.7	21.8	11.3	1.0	26.3	6.7
	ค้าขาย	62.9	57.4	11.9	0.4	19.9	4.3
	ประกอบอาชีพ ส่วนตัว ³	63.3	64.8	4.3	0.6	14.8	2.1
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	62.0	65.3	1.9	5.8	21.5	10.0
	รวม	61.2	60.7	7.4	0.9	19.4	3.9

หมายเหตุ ¹ ข้าราชการในที่นี้รวมถึง พนักงานรัฐวิสาหกิจ และลูกจ้างของรัฐ

² ลูกจ้างเอกชนในที่นี้รวมถึง รับจ้างทั่วไป และพนักงานเอกชน

³ ประกอบอาชีพส่วนตัวในที่นี้รวมถึง ประกอบอาชีพอิสระและเจ้าของธุรกิจ

⁴ ไม่ได้ทำงานในที่นี้รวมถึง นักเรียน นักศึกษา และแม่บ้าน

* หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

** น้อยกว่าร้อยละ 0.1

ตารางที่ 4.72 ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดินเป็นประจำ สม่ำเสมอ นับจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามอาชีพและเขตการปกครอง

เขตพื้นที่อยู่อาศัย	อาชีพ	สลากกินแบ่ง		พนันบอล	พนันม้าแข่ง	การเล่นในบ่อน	มวย
		แบ่งรัฐบาล	หวยใต้ดิน*				
เมือง	ข้าราชการ ¹	16.8	16.1	2.6	0.4	2.0	0.6
	เกษตรกร	18.5	21.9	**	**	0.6	1.3
	ลูกจ้างเอกชน ²	23.7	23.3	4.8	0.5	2.0	1.8
	ค้าขาย	27.9	21.5	4.1	**	2.0	0.7
	ประกอบอาชีพส่วนตัว ³	32.2	28.6	1.7	**	2.7	0.7
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	23.1	24.1	3.8	2.5	5.1	2.6
	รวม	24.7	22.7	3.0	0.3	2.2	1.0
ชนบท	ข้าราชการ ¹	16.4	18.0	0.5	0.3	1.1	0.5
	เกษตรกร	12.9	23.0	**	**	1.4	**
	ลูกจ้างเอกชน ²	17.7	23.1	1.3	**	1.9	1.9
	ค้าขาย	28.5	22.0	4.9	**	3.1	2.1
	ประกอบอาชีพส่วนตัว ³	32.1	32.5	0.8	**	1.3	**
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	34.9	47.6	**	**	**	**
	รวม	20.7	23.9	1.1	0.1	1.6	0.8
รวมทั้งประเทศ	ข้าราชการ ¹	16.6	17.2	1.4	0.3	1.5	0.5
	เกษตรกร	13.7	22.8	**	**	1.3	0.2
	ลูกจ้างเอกชน ²	20.3	23.2	2.9	0.2	2.0	1.9
	ค้าขาย	28.2	21.8	4.5	**	2.6	1.4
	ประกอบอาชีพส่วนตัว ³	32.2	30.5	1.3	**	2.0	0.3
	ไม่ได้ทำงาน ⁴	27.3	31.4	2.5	1.7	3.3	1.7
	รวม	22.4	23.4	1.9	0.2	1.9	0.9

หมายเหตุ ¹ ข้าราชการในที่นี้รวมถึง พนักงานรัฐวิสาหกิจ และลูกจ้างของรัฐ

² ลูกจ้างเอกชนในที่นี้รวมถึง รับจ้างทั่วไป และพนักงานเอกชน

³ ประกอบอาชีพส่วนตัวในที่นี้รวมถึง ประกอบอาชีพอิสระและเจ้าของธุรกิจ

⁴ ไม่ได้ทำงานในที่นี้รวมถึง นักเรียน นักศึกษา และแม่บ้าน

* หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออสมลิน หวย ชกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

** น้อยกว่าร้อยละ 0.1

การวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมในการเสี่ยงโชคตามระดับรายได้พบผลที่น่าสนใจยิ่ง ทั้งนี้เพราะแรงจูงใจในการเสี่ยงโชคของบุคคลต่าง ๆ อยู่ที่เงินรางวัล ทำให้เราคิดต่อไปว่า คนที่มีรายได้น้อยย่อมมีความต้องการอยากถูกรางวัลมากกว่าผู้ที่มีรายได้สูง ดังนั้นเราจึงคิดต่อไปว่า น่าจะมีสหสัมพันธ์ทางลบระหว่างรายได้กับแรงจูงใจที่จะทำการเสี่ยงโชค และหากเป็นเช่นนั้นจริงเราก็คาดหวังว่า ตัวเลขที่ได้จากการสำรวจครั้งนี้จะชี้ให้เห็นว่า ผู้ที่มีรายได้น้อยมีการเสี่ยงโชคทั้งที่ดูจากตัวเลขการเคยเสี่ยงโชคในรอบปี และตัวเลขของการเสี่ยงโชคเป็นประจำมากกว่าผู้ที่มีรายได้สูง เราจะกล่าวถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ตารางที่ 4.73 ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเคยเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามรายได้และภาค

ภาค	รายได้	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่นใน บ่อน	มวย
ภาคเหนือ	10,000 หรือต่ำกว่า	63.7	58.4	3.6	0.8	11.2	2.5
	10,001-20,000	72.8	60.6	5.1	0.4	16.5	1.1
	20,001 ขึ้นไป	88.4	70.1	4.3	0.7	15.2	1.5
	รวม	67.8	59.9	3.8	0.7	12.6	2.2
ภาคอีสาน	10,000 หรือต่ำกว่า	57.7	74.0	3.1	1.1	21.2	5.8
	10,001-20,000	78.8	66.4	12.5	2.5	25.2	6.8
	20,001 ขึ้นไป	85.9	75.0	11.5	4.8	28.6	9.1
	รวม	62.8	73.3	5.1	1.5	22.3	6.3
ภาคกลาง	10,000 หรือต่ำกว่า	52.4	52.7	9.4	0.5	19.1	4.4
	10,001-20,000	67.7	59.9	13.5	0.6	25.5	4.2
	20,001 ขึ้นไป	72.8	51.2	9.6	1.2	20.2	2.1
	รวม	61.3	55.2	11.0	0.7	21.6	4.0
ภาคใต้	10,000 หรือต่ำกว่า	44.5	48.3	2.4	**	9.8	1.4
	10,001-20,000	52.2	51.8	6.2	**	14.8	2.9
	20,001 ขึ้นไป	53.6	54.9	8.5	**	15.8	3.6
	รวม	47.7	50.0	4.3	**	12.0	1.9
กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	10,000 หรือต่ำกว่า	50.6	46.9	11.0	0.7	21.7	1.5
	10,001-20,000	64.8	58.2	16.0	1.2	27.9	2.6
	20,001 ขึ้นไป	67.5	54.6	12.7	2.7	18.0	1.8
	รวม	58.1	52.1	13.2	1.1	23.7	2.0
ทั่วทั้งประเทศ	10,000 หรือต่ำกว่า	55.8	61.2	5.3	0.7	17.5	3.9
	10,001-20,000	68.0	59.9	11.8	0.9	23.3	3.8
	20,001 ขึ้นไป	75.3	59.7	9.4	1.9	20.3	3.8
	รวม	61.2	60.7	7.4	0.9	19.4	3.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

ตารางที่ 4.74 ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดินเป็นประจำ
 สม่ำเสมอ นับจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภท
 ต่าง ๆ จำแนกตามรายได้และภาค

ภาค	รายได้	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่น ในบ่อน	มวย
ภาคเหนือ	10,000 หรือต่ำกว่า	24.0	23.6	0.2	0.3	0.1	0.4
	10,001-20,000	26.9	19.7	0.4	**	1.4	0.4
	20,001 ขึ้นไป	50.4	31.4	1.4	**	0.7	**
	รวม	27.1	23.6	0.3	0.2	0.4	0.3
ภาคอีสาน	10,000 หรือต่ำกว่า	16.1	27.0	0.5	0.2	2.8	1.2
	10,001-20,000	24.3	19.2	2.0	0.8	2.0	0.6
	20,001 ขึ้นไป	27.4	18.9	0.6	1.2	1.8	1.8
	รวม	18.1	25.3	0.7	0.3	2.6	1.2
ภาคกลาง	10,000 หรือต่ำกว่า	20.2	21.0	2.4	**	1.3	1.2
	10,001-20,000	29.1	30.8	5.2	0.1	2.0	1.6
	20,001 ขึ้นไป	45.0	32.8	4.5	0.3	5.4	1.2
	รวม	27.4	26.5	3.8	0.1	2.1	1.4
ภาคใต้	10,000 หรือต่ำกว่า	6.7	8.4	0.4	**	0.4	0.2
	10,001-20,000	12.3	11.5	0.4	**	1.6	0.4
	20,001 ขึ้นไป	13.4	7.3	1.2	**	1.2	1.2
	รวม	9.1	9.2	0.5	**	1.0	0.2
กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	10,000 หรือต่ำกว่า	29.5	20.8	3.3	**	2.0	0.2
	10,001-20,000	34.0	26.5	5.8	**	2.9	0.6
	20,001 ขึ้นไป	31.5	27.3	4.5	**	2.7	**
	รวม	26.5	23.7	4.5	**	2.4	0.3
ทั่วทั้งประเทศ	10,000 หรือต่ำกว่า	18.1	22.5	1.1	0.1	1.6	0.8
	10,001-20,000	26.2	24.2	3.6	0.2	2.0	0.9
	20,001 ขึ้นไป	38.1	26.5	2.9	0.4	3.1	1.1
	รวม	22.4	23.4	1.9	0.2	1.9	0.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

ในลำดับแรกเราจะเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ตัวเลขในภาพรวมของทั้งประเทศ
 ก่อน ตัวเลขต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการทดสอบสมมติฐานข้างต้นของเราได้เสนอไว้ในตาราง
 ที่ 4.73 ถึงตารางที่ 4.78 และในรูปภาพที่ 4.15 เมื่อวิเคราะห์ตัวเลขในตารางที่กล่าวมานี้
 เรากลับพบผลที่ไม่สนับสนุนข้อสมมติฐานของเรา กล่าวคือ เมื่อดูตัวเลขของผู้ที่ซื้อสลาก
 กินแบ่งรัฐบาลทั้งในส่วนที่เคยซื้อในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา และในส่วนที่ซื้อเป็นประจำจะเห็นว่า

ผู้ที่มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท จะมีเพียงร้อยละ 55.8 ที่เคยซื้อ และร้อยละ 18.1 ที่ซื้อเป็นประจำ ในหมู่ผู้ที่มีรายได้เกิน 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 20,000 บาท สัดส่วนนี้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 68 สำหรับการเคยซื้อในรอบ 1 ปี และร้อยละ 26.2 สำหรับการซื้อเป็นประจำ แต่ในหมู่ผู้ที่มีรายได้ไม่เกิน 20,000 บาท ตัวเลขนี้เพิ่มขึ้นไปอีกเป็นร้อยละ 75.3 สำหรับการเคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล และร้อยละ 38.1 สำหรับการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นประจำ

ตารางที่ 4.75 ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับการเคยเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามรายได้และเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	รายได้	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่นใน บ่อน	มวย
กรุงเทพมหานคร	10,000 หรือต่ำกว่า	35.4	37.4	23.1	1.8	28.8	3.1
	10,001-20,000	66.2	59.5	27.7	2.0	28.9	4.1
	20,001 ขึ้นไป	66.3	56.5	14.5	3.9	19.5	2.6
	รวม	53.1	49.8	23.0	2.1	26.8	3.4
เทศบาลนคร	10,000 หรือต่ำกว่า	63.3	58.6	7.9	2.2	17.7	5.0
	10,001-20,000	72.5	62.5	12.2	2.1	24.7	3.4
	20,001 ขึ้นไป	77.1	62.3	7.7	0.7	19.6	5.6
	รวม	68.4	60.3	9.2	1.9	20.4	4.6
เทศบาลเมือง	10,000 หรือต่ำกว่า	57.9	60.7	7.8	0.3	17.9	3.9
	10,001-20,000	65.9	64.7	10.5	1.8	20.8	5.0
	20,001 ขึ้นไป	70.9	57.2	14.5	2.7	21.6	4.5
	รวม	61.7	61.5	9.3	1.0	19.1	4.3
เทศบาลตำบล	10,000 หรือต่ำกว่า	59.9	64.9	5.1	0.3	20.1	3.4
	10,001-20,000	70.0	63.1	12.4	1.1	25.0	4.0
	20,001 ขึ้นไป	72.2	57.2	6.6	1.1	21.1	4.4
	รวม	64.0	63.7	7.2	0.6	21.6	3.7
องค์การบริหารส่วน ตำบล	10,000 หรือต่ำกว่า	54.6	62.3	3.4	0.6	16.3	3.9
	10,001-20,000	66.9	56.9	9.5	0.3	22.5	3.3
	20,001 ขึ้นไป	78.1	60.6	8.1	1.7	20.4	2.7
	รวม	59.6	61.0	5.2	0.7	18.1	3.8
ทั่วประเทศ	10,000 หรือต่ำกว่า	55.8	61.2	5.3	0.7	17.5	3.9
	10,001-20,000	68.0	59.9	11.8	0.9	23.3	3.8
	20,001 ขึ้นไป	75.3	59.7	9.4	1.9	20.3	3.8
	รวม	61.2	60.7	7.4	0.9	19.4	3.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยบิงโปง

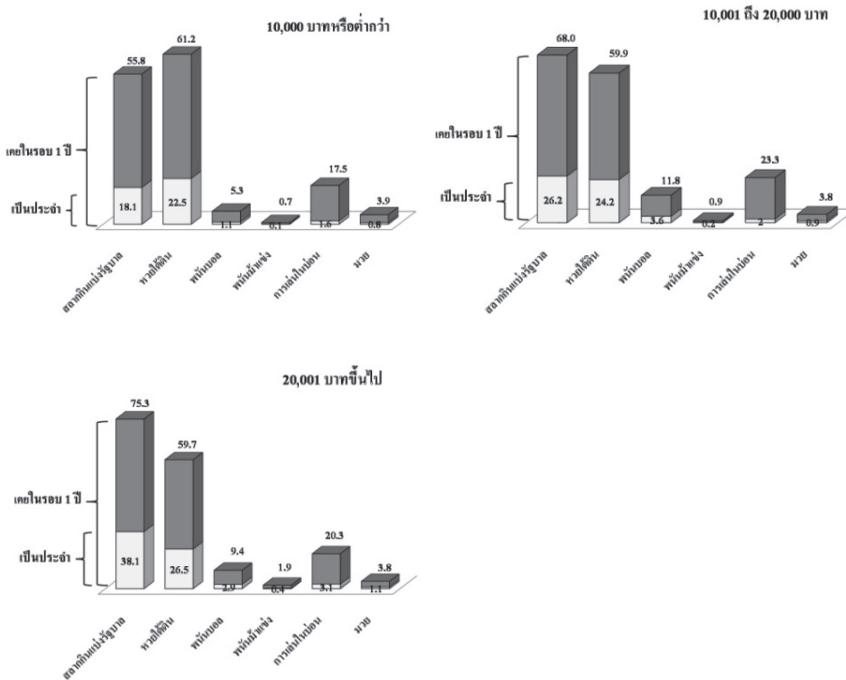
ตารางที่ 4.76 ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือ หวยใต้ดินเป็นประจำ สม่ำเสมอ นับจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามรายได้และเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	รายได้	สลากกิน แบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่นใน บ่อน	มวย
กรุงเทพมหานคร	10,000 หรือต่ำกว่า	15.9	17.8	8.5	**	5.5	0.6
	10,001-20,000	35.1	33.1	12.8	**	5.4	1.4
	20,001 ขึ้นไป	36.4	27.6	6.6	**	3.9	**
	รวม	27.3	25.3	9.8	**	5.2	0.8
เทศบาลนคร	10,000 หรือต่ำกว่า	21.7	21.1	2.0	0.7	0.9	1.1
	10,001-20,000	31.0	19.4	2.8	0.7	2.1	0.3
	20,001 ขึ้นไป	36.8	22.4	2.1	0.7	2.8	2.1
	รวม	27.1	20.7	2.1	0.7	1.7	1.0
เทศบาลเมือง	10,000 หรือต่ำกว่า	18.5	21.4	1.5	**	2.1	1.2
	10,001-20,000	26.3	25.8	2.8	0.4	2.1	1.8
	20,001 ขึ้นไป	31.8	24.5	3.6	1.8	1.8	0.9
	รวม	22.3	23.0	2.1	0.3	2.0	1.3
เทศบาลตำบล	10,000 หรือต่ำกว่า	21.6	22.3	1.0	**	1.1	0.3
	10,001-20,000	26.8	26.2	3.9	0.4	2.5	1.1
	20,001 ขึ้นไป	31.1	22.0	3.3	**	3.3	2.2
	รวม	24.0	23.3	1.9	0.1	1.7	0.7
องค์การบริหารส่วน ตำบล	10,000 หรือต่ำกว่า	16.9	23.3	0.5	0.1	1.5	0.8
	10,001-20,000	23.2	23.3	2.5	**	1.4	0.7
	20,001 ขึ้นไป	42.1	29.3	2.2	**	3.4	0.5
	รวม	20.7	23.9	1.1	0.1	1.6	0.8
ทั่วทั้งประเทศ	10,000 หรือต่ำกว่า	18.1	22.5	1.1	0.1	1.6	0.8
	10,001-20,000	26.2	24.2	3.6	0.2	2.0	0.9
	20,001 ขึ้นไป	38.1	26.5	2.9	0.4	3.1	1.1
	รวม	22.4	23.4	1.9	0.2	1.9	0.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย รทส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และ หวยป้องกัน

เมื่อเราดูพฤติกรรมในการเสี่ยงโชคโดยเฉพาะการซื้อหวยใต้ดินเราจะเห็นได้ว่า ความแตกต่างกันโดยรายได้มีน้อยกว่าการเสี่ยงโชคโดยการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล กล่าวคือ ในหมู่ผู้ที่มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน จะเคยซื้อหวยใต้ดินมากกว่าผู้ที่มีรายได้สูงกว่า 10,000 บาท เมื่อวิเคราะห์โดยใช้ตัวเลขของการซื้อหวยใต้ดินเป็นประจำเรา กลับพบว่า กลุ่มที่มีการซื้อหวยใต้ดินสูงสุดคือ กลุ่มรายได้ที่มีรายได้ 20,000 บาทขึ้นไป

แต่อย่างไรก็ตามความแตกต่างระหว่างรายได้ในเรื่องการซื้อหอยไต้ดินนี้มีไม่มากนัก และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ความแตกต่างกันของพฤติกรรมในการเสี่ยงโชคด้วยวิธีอื่น เมื่อพิจารณาตามรายได้จะไม่พบความแตกต่างกันมากนักเช่นกัน นอกจากนี้เรายังเห็นแนวโน้มว่า ผู้ที่มีรายได้เกิน 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 20,000 บาท จะมีการเสี่ยงโชคด้วยการพนันบอล และการเล่นการพนันในบ่อนสูงกว่ากลุ่มรายได้อื่น ๆ

ภาพที่ 4.15 พฤติกรรมการเสี่ยงโชคของประชาชนทั้งประเทศด้วยวิธีต่าง ๆ เปรียบเทียบร้อยละของประชาชนที่เคยเสี่ยงโชคในรอบ 1 ปี กับร้อยละของประชาชนที่เสี่ยงโชคเป็นประจำทุกงวดหรือทุกครั้งที่มีโอกาส โดยจำแนกตามรายได้

นอกจากเราจะไม่เห็นความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างการมีรายได้กับการเสี่ยงโชคแล้ว เรายังสังเกตเห็นได้ว่า ภาคทางภูมิศาสตร์ และระดับรายได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสถิติกับรายได้ (Statistical Interaction) กล่าวคือ ในภาคอีสานเราพบว่า กลุ่มผู้ที่มีรายได้น้อยคือ ไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน จะมีการเสี่ยงโชคด้วยวิธีการเคยซื้อหอยไต้ดิน (74.0%) สูงกว่ากลุ่มผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 บาท ถึง 20,000 บาทต่อเดือน (66.4%)

แต่ใกล้เคียงกับกลุ่มผู้ที่มีรายได้เกิน 20,000 บาทต่อเดือน (75.0%) ส่วนในภาคกลาง เรากลับพบว่า กลุ่มผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 10,001-20,000 บาทต่อเดือน เป็นกลุ่มที่เคยซื้อ หวยใต้ดิน (59.9%) สูงกว่ากลุ่มรายได้อีก 2 กลุ่ม นอกจากนี้เรายังพบว่า ในภาคกลาง เช่นกัน กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 10,001-20,000 บาทต่อเดือน เคยเล่นการพนันบอล (13.5%) และเคยเล่นการพนันในบ่อน (25.5%) สูงกว่ากลุ่มรายได้อีก 2 กลุ่ม เช่นกัน เมื่อเราดูที่พื้นที่ของกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเราก็พบปฏิสัมพันธ์ทาง สถิติระหว่างภาคกับรายได้เช่นกัน กล่าวคือเราพบว่า ผู้ที่มีรายได้ปานกลางจะมีการ เสี่ยงโชคด้วยวิธีการเคยซื้อหวยใต้ดิน การพนันบอล และการเล่นพนันในบ่อน สูงกว่าอีก 2 กลุ่มรายได้

เมื่อมาวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างภาคและรายได้โดยใช้ตัวเลขของผู้ที่ เสี่ยงโชคเป็นประจำ เราพบผลแตกต่างไปจากการใช้ตัวเลขการเคยเสี่ยงโชค ความแตกต่าง นี้อธิบายได้ด้วยเหตุผลที่ว่า การเสี่ยงโชคด้วยการเล่นการพนันบอล และการพนันในบ่อนมี ผู้เล่นไม่มากเท่ากับการซื้อหวยใต้ดินและสลากกินแบ่งรัฐบาล เราจึงเห็นความ แตกต่างไม่ชัดเจนเท่ากับการใช้ตัวเลขของผู้ที่เคยเสี่ยงโชค แต่เมื่อมองเฉพาะการ ซื้อหวยใต้ดินเป็นประจำเราจะพบว่า ผู้ที่มีรายได้เล็กน้อยในภาคอีสานเป็นกลุ่ม ที่มีการซื้อหวยใต้ดินเป็นประจำ (27.0%) สูงกว่ากลุ่มรายได้อีก 2 กลุ่ม แต่ในภาคใต้ กลุ่มที่มีการเสี่ยงโชคด้วยการซื้อหวยใต้ดินเป็นประจำ คือ กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 10,001-20,000 บาท ต่อเดือน (11.5%)

เมื่อมาพิจารณาปฏิสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างเขตการปกครองและรายได้ที่ ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมในการเสี่ยงโชค เราได้พบผลที่น่าสนใจเช่นกัน กล่าวคือ เมื่อเราใช้ตัวเลขการเคยเสี่ยงโชค กลุ่มที่มีรายได้เกิน 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 20,000 บาทต่อเดือน ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและในเขตเทศบาลเมือง จะมีการเสี่ยงโชคสูงสุดในแทบทุกวิธี แต่เมื่อเรามองเฉพาะตัวเลขของการเสี่ยงโชค เป็นประจำเราจะพบว่า กลุ่มที่มีรายได้เกิน 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 20,000 บาทต่อ เดือน เป็นกลุ่มที่มีการเสี่ยงโชคด้วยการซื้อหวยใต้ดินสูงกว่ากลุ่มรายได้อีก 2 กลุ่ม ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขตเทศบาลเมือง และเขตเทศบาลตำบล ส่วนในเขต พื้นที่การปกครองอีก 2 เขต อันได้แก่ เทศบาลนคร และองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มที่มีการเสี่ยงโชคด้วยการซื้อหวยใต้ดินเป็นประจำสูงสุด ได้แก่ ผู้ที่มีรายได้เกิน 20,000 บาทขึ้นไป

ตารางที่ 4.77 ร้อยละของประชาชนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน
เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามรายได้
และเขตพื้นที่อยู่อาศัย

เขตพื้นที่อยู่ อาศัย	รายได้	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่นใน บ่อน	มวย
เมือง	10,000 หรือต่ำกว่า	57.9	59.5	8.2	1.0	19.7	4.0
	10,001-20,000	69.0	62.8	14.1	1.6	24.2	4.2
	20,001 ขึ้นไป	72.3	58.8	10.7	1.9	20.3	4.5
	รวม	63.2	60.4	10.4	1.3	21.1	4.1
ชนบท	10,000 หรือต่ำกว่า	54.6	62.3	3.4	0.6	16.3	3.9
	10,001-20,000	66.9	56.9	9.5	0.3	22.5	3.3
	20,001 ขึ้นไป	78.1	60.6	8.1	1.7	20.4	2.7
	รวม	59.6	61.0	5.2	0.7	18.1	3.8
ทั่วทั้ง ประเทศ	10,000 หรือต่ำกว่า	55.8	61.2	5.3	0.7	17.5	3.9
	10,001-20,000	68.0	59.9	11.8	0.9	23.3	3.8
	20,001 ขึ้นไป	75.3	59.7	9.4	1.9	20.3	3.8
	รวม	61.2	60.7	7.4	0.9	19.4	3.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

ตารางที่ 4.78 ร้อยละของประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดินเป็นประจำ
สม่ำเสมอจนถึงวันสำรวจ เปรียบเทียบกับการเล่นการพนันประเภท
ต่าง ๆ จำแนกตามรายได้และเขตพื้นที่อยู่อาศัย

เขตพื้นที่อยู่ อาศัย	รายได้	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่นใน บ่อน	มวย
เมือง	10,000 หรือต่ำกว่า	20.1	21.2	2.0	0.2	1.8	0.9
	10,001-20,000	29.2	25.1	4.6	0.4	2.7	1.1
	20,001 ขึ้นไป	34.0	23.8	3.6	0.7	2.9	1.4
	รวม	24.7	22.7	3.0	0.3	2.2	1.0
ชนบท	10,000 หรือต่ำกว่า	26.9	23.3	0.5	0.1	1.5	0.8
	10,001-20,000	23.2	23.3	2.5	**	1.4	0.7
	20,001 ขึ้นไป	42.1	29.3	2.2	**	3.4	0.5
	รวม	20.7	23.9	1.1	0.1	1.6	0.8
ทั่วทั้ง ประเทศ	10,000 หรือต่ำกว่า	18.1	22.5	1.1	0.1	1.6	0.8
	10,001-20,000	26.2	24.2	3.6	0.2	2.0	0.9
	20,001 ขึ้นไป	38.1	26.5	2.9	0.4	3.1	1.1
	รวม	22.4	23.4	1.9	0.2	1.9	0.9

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

เมื่อเรามาวิเคราะห์ถึงปฏิสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างเขตพื้นที่อยู่อาศัยและรายได้ ซึ่งเราจะเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ด้วยตัวเลขของการเคยเสี่ยงโชคก่อน แล้วจึงจะมาวิเคราะห์ด้วยตัวเลขของการเสี่ยงโชคเป็นประจำ ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ทำให้เราพบว่า ผู้ที่มีรายได้ปานกลาง คือ มากกว่า 10,000 บาทแต่ไม่เกิน 20,000 บาทต่อเดือน เคยมีการเสี่ยงโชคด้วยวิธีต่าง ๆ (ยกเว้นสลากกินแบ่งรัฐบาล) สูงกว่ากลุ่มรายได้อื่นอีก 2 กลุ่ม ส่วนในเขตชนบทนั้น ผู้ที่มีรายได้สูงสุด คือ เกิน 20,000 บาทขึ้นไป จะเคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลและหวยใต้ดินสูงกว่ากลุ่มผู้ที่มีรายได้น้อย เมื่อเราใช้ตัวเลขของการเสี่ยงโชคเป็นประจำมาวิเคราะห์เราพบว่า ในเขตเมืองนั้น กลุ่มที่มีรายได้เกิน 10,000 บาทแต่ไม่เกิน 20,000 บาทต่อเดือน จะมีการเสี่ยงโชคด้วยการซื้อหวยใต้ดินเป็นประจำ (25.1%) สูงกว่ากลุ่มรายได้อื่นอีก 2 กลุ่ม ส่วนการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นประจำนั้น จะพบมากในกลุ่มผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป เหตุผลหนึ่งที่เป็นเช่นนี้ เพราะการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลจะต้องใช้เงินสูงกว่าการซื้อหวยใต้ดิน และด้วยเหตุผลเดียวกันนี้เราจึงพบว่า ในเขตชนบทเช่นกัน ผู้ที่มีรายได้สูงจะมีการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย ดังนั้นเราจึงสรุปได้ว่า ระดับรายได้ต่ำมิได้เป็นอุปสรรคปิดกั้นโอกาสที่จะซื้อหวยใต้ดิน ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ทำให้เราพบว่า ความแตกต่างของสัดส่วนของตัวอย่างที่ซื้อหวยใต้ดินเป็นประจำเมื่อจำแนกตามรายได้จะไม่พบความแตกต่างกันมากนัก และไม่มีความสำคัญทางสถิติ

การเข้าถึงแหล่งบริการของการเสี่ยงโชค

ข้อค้นพบข้างต้นของรายงานฉบับนี้ชี้ให้เห็นว่า คนไทยทั้งประเทศส่วนใหญ่ มองว่า การพนันเป็นเรื่องที่ถูกกำหนดขึ้นตามตัวบทกฎหมายโดยผู้มีอำนาจของรัฐเป็นผู้กำหนดว่า อะไรคือการพนัน ในวัฒนธรรมของคนไทยและมุมมองของประชาชนส่วนใหญ่ นั้น สิ่งที่กำหนดว่าเป็นการพนันแท้ที่จริงเป็นเพียงวิธีการหนึ่งในการเสี่ยงโชค นอกจากนี้แล้วเรายังพบว่า ประชาชนมองว่า การเสี่ยงโชค คือ การสร้างโอกาสให้แก่ชีวิต เพื่อที่จะได้แก้ไขปัญหาหรือยกฐานะทางเศรษฐกิจของตนให้สูงขึ้น การเสี่ยงโชคที่ประชาชนส่วนใหญ่นิยมมากที่สุด คือ การซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล และการซื้อหวยใต้ดิน เราไม่พบความแตกต่างกันมากนักทั้งในแง่ของทัศนคติและพฤติกรรมในการเสี่ยงโชค โดยเฉพาะในเรื่องของการซื้อสลากกินแบ่งของรัฐบาลและหวยใต้ดิน เมื่อเปรียบเทียบตามภาคทางภูมิศาสตร์ เขตการปกครอง ถิ่นที่อยู่อาศัย ลักษณะทางประชากร สังคม และเศรษฐกิจ

ทั้งนี้เพราะประชาชนมากกว่าร้อยละ 60 เคยซื้อสลากกินแบ่งของรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน หรืออย่างน้อยมากกว่าร้อยละ 22 ซื้อหรือเสี่ยงโชคด้วยวิธีการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือ หวยใต้ดินเป็นประจำทุกงวด ส่วนการเสี่ยงโชคด้วยวิธีอื่น ๆ นั้นประชาชนนิยมน้อยกว่า การซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน

หลังจากเราทราบว่า การเสี่ยงโชคด้วยวิธีการต่าง ๆ เป็นทั้งวิถีชีวิตและเป็นทั้ง ความเชื่อในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโชคชะตาของคน คนส่วนใหญ่ในตัวอย่างของเราเชื่อว่า ความยากดีมีจนในชีวิตขึ้นอยู่กับโชคชะตาชีวิตของคน ซึ่งเป็นสิ่งที่ฟ้าลิขิตและอยู่นอกเหนือ อำนาจการควบคุมของมนุษย์เรา ข้อค้นพบดังกล่าวข้างต้นเป็นการชี้ให้เห็นว่า อุปสงค์ (demand) ของบริการเสี่ยงโชคในประเทศไทยนั้นมีสูงมาก คำถามที่น่าสนใจต่อไปคือ แล้วคนเหล่านี้ไปเสี่ยงโชคที่ไหน มีความยากในการเข้าถึงแหล่งบริการในการเสี่ยงโชค หรือไม่ คำตอบของคำถามในส่วนหลังเป็นการสะท้อนให้เห็นว่า อุปทาน (supply) ของ แหล่งบริการมีการแพร่กระจายมากน้อยเพียงใด ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถที่จะเก็บข้อมูลใน ส่วนนี้ในทั้งประเทศได้โดยตรง ทั้งนี้เป็นเพราะแหล่งที่ให้บริการการเสี่ยงโชคบางอย่างที่ กล่าวมานี้เป็นสิ่งที่ไม่อาจเปิดเผยให้แก่สาธารณชน เพราะเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย แต่แทนที่ จะสำรวจและเก็บข้อมูลแหล่งบริการโดยตรง ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากในการทำวิจัยด้วยการ สำรวจ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการทางอ้อมซึ่งง่ายต่อการเก็บข้อมูล ด้วยการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ แหล่งสถานที่ที่ประชาชนไปเสี่ยงโชคว่า มีความสะดวกมากน้อยเพียงใด และอยู่ใกล้กับ ประชาชนที่ตกเป็นตัวอย่างหรือไม่ ข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยได้นำมาจำแนกเป็นคำตอบ 2 ประเภท คือ แหล่งบริการที่สะดวกและอยู่ใกล้บ้านประชาชน หรืออยู่ในชุมชนที่ประชาชนอาศัยอยู่ และแหล่งบริการที่อยู่นอกชุมชนหรือห่างไกลจากบ้านพักของประชาชน ซึ่งคำว่าห่างไกล นอกชุมชนนี้หมายถึง มีระยะทางตั้งแต่มากกว่า 5 กิโลเมตรขึ้นไป ซึ่งเป็นเกณฑ์สากลที่ใช้ ในการวัดความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งบริการของบริการสาธารณะทั่ว ๆ ไป อย่างเช่น บริการสาธารณสุข หรือบริการสังคมสงเคราะห์ต่าง ๆ ในตัวอย่างของเรา หากถามถึง ความสะดวกและง่ายในการใช้บริการเสี่ยงโชคโดยไม่นำระยะทางเข้ามาเกี่ยวข้อง เราพบว่า มากกว่าร้อยละ 80 ของประชาชนในตัวอย่างให้คำตอบว่า มีความสะดวก (ตัวเลขไม่ได้ แสดงในตาราง) ดังนั้นตัวเลขต่าง ๆ ที่เรานำเสนอในตารางที่ 4.75 ถึง ตารางที่ 4.84 จึงไม่ได้สะท้อนความสะดวกทั้งหมด แต่เป็นการสะท้อนถึงความยากง่ายของการเข้าถึง แหล่งบริการมากกว่า และแน่นอนที่สุดตัวเลขที่เราเก็บรวบรวมมาได้ มีความหมายได้ว่า ประชาชนคนไทยส่วนใหญ่ทั่วประเทศสามารถเข้าถึงแหล่งบริการเสี่ยงโชคได้โดยง่าย

อันเนื่องมาจากสถานบริการเสียงโชคต่าง ๆ เหล่านี้ส่วนใหญ่อยู่ใกล้บ้านของประชาชนหรือ อยู่ภายในชุมชนที่ประชาชนตั้งครัวเรือนอาศัยอยู่ การวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปนี้จึงเป็นการให้ รายละเอียดในเรื่องของความแตกต่างกันโดย 1) ภาคทางภูมิศาสตร์ 2) เขตการปกครอง 3) ถิ่นที่อยู่อาศัย 4) ลักษณะทางประชากร 5) ลักษณะทางสังคม และ 6) ลักษณะทาง เศรษฐกิจ

1. แหล่งบริการในภาพรวมของทั้งประเทศและเมื่อจำแนกเป็นรายภาค

เมื่อนำเอาผู้ที่ตอบว่าเคยเสียงโชคด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งของทั้งประเทศมา วิเคราะห์ดูว่า บุคคลเหล่านี้ไปเสียงโชค ณ สถานที่ใกล้บ้านหรือภายในชุมชน หรือเสียงโชค ในที่ต่าง ๆ ที่อยู่นอกชุมชนที่ผู้เสียงโชคอาศัยอยู่ เราพบว่า ผู้เสียงโชคส่วนใหญ่สามารถหา เสียงโชคด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่ตนพึงประสงค์ได้ภายในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ (ดังจะเห็นได้ ชัดเจนจากตัวเลขในตารางที่ 4.79) ตัวเลขที่ได้จากการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า มีวิธีการเสียง โชคสองวิธี คือ การพนันบอล (59.8%) และพนันม้าแข่ง (40.6%) ที่ประมาณครึ่งหนึ่งหรือ ต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของผู้เสียงโชคสามารถทำการเสียงได้ภายในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ในหลาย ๆ หรือเกือบทุกกรณีจะหมายถึง การหาซื้อบริการจากเพื่อนบ้านที่มีครัวเรือนใกล้กันกับ ผู้เสียงโชค ส่วนตัวเลขของการเสียงโชคด้วยการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล (76.3%) การซื้อ หวยใต้ดิน (84.3%) การเข้าเล่นการพนันในบ่อน (84.6%) และการพนันมวย ซึ่งส่วนใหญ่ เป็นการพนันมวยหน้าตู้โทรทัศน์ที่ผู้พนันขณะที่มีการแข่งขันมวย (76.9%) ชี้ให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ (เกือบหรือมากกว่าร้อยละ 80) สามารถเข้าถึงบริการได้ ณ สถานที่ใกล้เคียงกับครัวเรือนหรือที่ตนอาศัยอยู่ นอกจากนี้เรายังพบว่า ในวิธีการ เสียงโชคสองวิธี คือ การซื้อหวยใต้ดิน และการแทงบอลหรือพนันบอลนั้น ในเขตเมือง ประชาชนส่วนหนึ่งสามารถทำการเสียงโชคโดยการซื้อจากเพื่อนร่วมงานภายในสำนักงาน (เราไม่สามารถให้ตัวเลขที่ชัดเจน แต่ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพจากการพูดคุย สันทนาการกับประชาชนในตัวอย่างของเราที่อาศัยอยู่ในเมือง) แสดงให้เห็นถึงความสะดวก และกลยุทธ์ทางการตลาดของแหล่งบริการเสียงโชคต่าง ๆ ในประเทศไทยที่กลมกลืนไปกับ ชีวิตประจำวันของคนไทย และที่น่าสนใจ คือ เมื่อวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์แล้วจะพบว่า แหล่งเสียงโชคบางประเภทดำเนินการโดยมีค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนในการดำเนินการที่ต่ำมาก เช่น ไม่ต้องเสียค่าเช่าสำนักงานดำเนินการ สามารถใช้ครัวเรือนที่อาศัยอยู่หรือสถานที่ ทำงานทั้งที่เป็นส่วนราชการหรือเป็นสำนักงานเอกชนบางแห่งให้เป็นสถานที่ประกอบการ แฝงร่วมไปกับบุคคลผู้ขายหรือผู้ให้บริการในสถานที่ทำงานได้อย่างกลมกลืนกับ

ชีวิตประจำวันของผู้ให้บริการและผู้ซื้อบริการ เพราะทั้งสองฝ่ายต่างมีทัศนคติหรือมุมมองว่าเป็นการร่วมมือกันเพื่อเพิ่มโอกาสในชีวิตที่จะมีฐานะหรือผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้นหรือมากขึ้น

ตารางที่ 4.79 สถานที่ที่ประชาชนไปซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับร้อยละของประชาชนที่ เล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามภาค และสถานที่ที่ประชาชนไปซื้อ

ภาค	ประเภท	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่นใน บ่อน	มวย
ภาคเหนือ	ในชุมชน	65.5	78.7	53.1	37.6	85.9	73.2
	นอกชุมชน	34.5	21.3	46.9	62.4	14.1	26.8
ภาคอีสาน	ในชุมชน	77.2	89.7	55.4	50.1	89.2	75.4
	นอกชุมชน	22.8	10.3	44.6	49.9	10.8	24.6
ภาคกลาง	ในชุมชน	80.9	85.9	64.1	36.6	79.3	84.4
	นอกชุมชน	19.1	14.1	35.9	63.4	20.7	15.6
ภาคใต้	ในชุมชน	77.9	79.1	87.5	**	88.7	77.1
	นอกชุมชน	22.1	20.9	12.5	**	11.3	22.9
กรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล	ในชุมชน	81.1	75.1	50.0	13.6	81.4	60.5
	นอกชุมชน	18.9	24.9	50.0	86.4	18.6	39.5
ทั่วทั้งประเทศ	ในชุมชน	76.3	84.3	59.8	40.6	84.6	76.9
	นอกชุมชน	23.7	15.7	40.2	59.4	15.4	23.1

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

** คำน้อยกว่าร้อยละ 0.1

เมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างกันในเรื่องการเข้าถึงแหล่งบริการเสี่ยงโชคเป็นรายภาค จะพบความแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย นอกจากนี้เราพบว่า การเสี่ยงโชคบางวิธีมีความแตกต่างกันในเรื่องการแพร่กระจายของแหล่งบริการทั้งภายในภาคและระหว่างภาค กล่าวคือ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างภาคจะพบว่า ภาคเหนือเป็นภาคที่มีการแพร่กระจายของแหล่งเสี่ยงโชคยังไม่ครอบคลุมพื้นที่มากเท่ากับภาคอื่น ๆ ดังเราจะเห็นได้ว่า ค่าร้อยละของผู้ที่ทำการเสี่ยงโชคในทุกระบบหรือของแต่ละวิธีที่ประชาชนซื้อจากภายในชุมชนจะต่ำกว่าในภาคอื่น ๆ และที่น่าสนใจอย่างยิ่ง คือ ในเชิงเปรียบเทียบนั้น เราจะเห็นได้ชัดเจนว่า ภาคอีสานจะมีการแพร่กระจายของแหล่งบริการของหวยใต้ดินมากกว่าภาคอื่น ๆ ทุกภาคเกือบร้อยละ 90 ของผู้ที่นิยมเสี่ยงโชคด้วยหวยใต้ดินสามารถหาซื้อเลขที่ตนชอบได้จาก

ใกล้บ้านของตนมากกว่าภาคอื่น ๆ เมื่อเปรียบเทียบโดยจำแนกตามวิธีการเสี่ยงโชคจะเห็นได้ว่า ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลนั้น จะมีการแพร่กระจายของสลากกินแบ่งรัฐบาล มากกว่าในเขตพื้นที่อื่น ๆ (81.1%) แต่อย่างไรก็ตามเมื่อมองในระดับประเทศจะเห็นได้ว่า หวยใต้ดิน (84.3%) มีการแพร่กระจายมากกว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล (76.3%) ส่วนการพนันบอลนั้นจะมีการแพร่กระจายในภาคใต้มากกว่าภาคอื่น ๆ (87.5%) การเสี่ยงโชคโดยวิธีการเข้าเล่นในบ่อนการพนันจะมีการแพร่กระจายหรือมากที่สุดใภาคอีสาน (89.2%) เช่นเดียวกับกับหวยใต้ดิน (89.7%) ส่วนการเสี่ยงโชคด้วยการพนันมวายนั้นจะมีการแพร่กระจายในภาคกลาง (84.4%) มากกว่าภาคอื่น ๆ สำหรับการพนันม้าแข่งถึงแม้ว่าจะเป็นวิธีเสี่ยงโชคที่ไม่ได้รับความนิยมมากเท่าใดนักในทุกภาคของประเทศไทย แต่สำหรับภาคอีสานนั้นการพนันม้าแข่ง (ซึ่งรวมถึงการพนันม้าตู้ด้วย) มีการแพร่กระจายมากกว่าในภาคอื่น ๆ

2. แหล่งบริการเมื่อจำแนกตามเขตการปกครอง

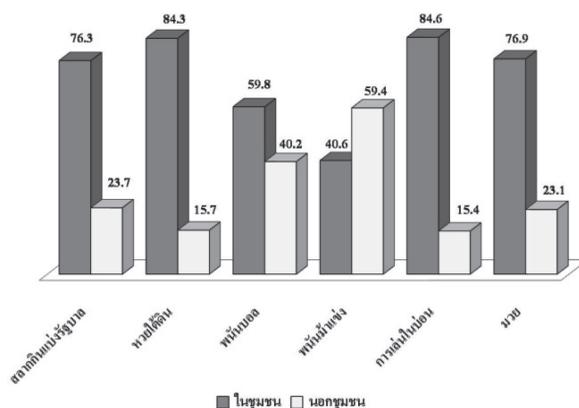
เมื่อวิเคราะห์ถึงการแพร่กระจายของวิธีการเสี่ยงโชคต่าง ๆ โดยการจำแนกเปรียบเทียบตามเขตพื้นที่การปกครองเราคาดว่า สลากกินแบ่งรัฐบาลนั้นควรมีการแพร่กระจายมากในกรุงเทพมหานครมากที่สุด แต่ตัวเลขในตารางที่ 4.80 และภาพที่ 4.16 กลับชี้ให้เห็นว่า ความแตกต่างตามขนาดของเมืองมีไม่มากนัก กล่าวคือ ร้อยละ 77.6 ของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นประจำ จะหาซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ที่ใกล้บ้านหรือภายในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ส่วนในเขตเทศบาลนคร ตัวเลขจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 80.4 และลดลงมาเล็กน้อยเหลือร้อยละ 79.4 ในเขตเทศบาลเมือง และเหลือร้อยละ 75.4 ในเขตเทศบาลตำบลตามลำดับ ส่วนในเขตชนบทที่อยู่ในการดูแลรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น มีการแพร่กระจายน้อยที่สุด ตัวเลขเหลือเพียงร้อยละ 74.7 ดังนั้นเราจึงเห็นแนวโน้มว่า หากไม่นำเอากรุงเทพมหานครมาพิจารณา การแพร่กระจายของสลากกินแบ่งรัฐบาลจะมีความสัมพันธ์เป็นบวกกับความเป็นเมืองใหญ่หรือขนาดของเมือง หวยใต้ดินจึงมีความจำเป็นที่จะต้องแพร่กระจายเข้าไปแทนที่ความต้องการในการเสี่ยงโชคด้วยสลากกินแบ่งรัฐบาลในเขตเมืองเล็ก ๆ หรือในชนบทมากกว่าในเขตกรุงเทพมหานครหรือเขตเมืองใหญ่ ๆ อย่างเช่น เขตเทศบาลนคร ดังเราจะเห็นตัวเลขของการซื้อหวยใต้ดินเพื่อตอบสนองความต้องการในการเสี่ยงโชคของผู้ที่อยู่ในเขตเทศบาลเมือง (84.8%) เทศบาลตำบล (84.2%) และองค์การบริหารส่วนตำบล (87.2%) ที่สูงกว่าสลากกินแบ่งรัฐบาล

ในการวิเคราะห์ของเรายังพบว่า นอกรุงเทพมหานครและนอกเขตเทศบาลนคร ในหมู่ประชาชนผู้ที่ต้องการการเสี่ยงโชคโดยการเล่นการพนันในบ่อนสามารถเข้าถึงบริการ ได้โดยสะดวกเช่นกัน กล่าวคือ ร้อยละ 87.7 ของผู้ที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลเมือง ร้อยละ 84.8 ของผู้ที่อาศัยอยู่ในเทศบาลตำบล และร้อยละ 86.6 ของผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถหาแหล่งพนันบอลได้ภายในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ส่วนการพนัน มวยนั้นตัวเลขที่สอดคล้องกับแต่ละพื้นที่ คือ เทศบาลเมือง ร้อยละ 82.2 เทศบาลตำบล ร้อยละ 73.9 และองค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 83.4 ซึ่งเป็นตัวเลขที่ชี้ให้เห็นว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองเล็กสามารถเข้าถึงแหล่งพนันมวยได้ง่ายและสะดวกกว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานครและในเขตเทศบาลนคร แต่อย่างไรก็ตามผู้อ่านต้องเข้าใจว่า ในภาพรวมการเสี่ยงโชคด้วยวิธีการเล่นการพนันในบ่อนและการเสี่ยงโชคด้วยการพนันมวย นั้น ในภาพรวมของทั้งประเทศจะมีจำนวนคนที่เกี่ยวข้องน้อยกว่าการซื้อสลากกินแบ่ง รัฐบาลและการซื้อหวยใต้ดิน และในทำนองเดียวกันการเสี่ยงโชคด้วยการพนันบอลใน ระดับประเทศก็มีผู้ที่เลือกจะเสี่ยงโชคด้วยวิธีนี้น้อยมากเช่นเดียวกัน การอ่านผลการวิจัย ในส่วนนี้จึงต้องอ่านด้วยความระมัดระวัง เพราะการเข้าถึงบริการที่สะดวกมีจำเป็นต้อง หมายถึงจำนวนผู้เสี่ยงโชคที่มากขึ้นเสมอไป

ตารางที่ 4.80 สถานที่ที่ประชาชนไปซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับร้อยละของประชาชนที่เล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามเขตการปกครอง และสถานที่ที่ประชาชนไปซื้อ

เขตการปกครอง	ประเภท	สลากกิน แบ่งรัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนันบอล	พนันม้า แข่ง	การเล่นใน บ่อน	มวย
กรุงเทพมหานคร	ในชุมชน	77.6	60.2	53.7	5.9	75.9	61.3
	นอกชุมชน	22.4	39.8	46.3	94.1	24.1	38.7
เทศบาลนคร	ในชุมชน	80.4	77.5	52.9	23.1	77.0	52.8
	นอกชุมชน	19.6	22.5	47.1	76.9	23.0	47.2
เทศบาลเมือง	ในชุมชน	79.4	84.8	60.8	43.4	87.7	82.2
	นอกชุมชน	20.6	15.2	39.2	56.6	12.3	17.8
เทศบาลตำบล	ในชุมชน	75.4	84.2	56.0	54.0	84.8	73.9
	นอกชุมชน	24.6	15.8	44.0	46.0	15.2	26.1
องค์การบริหารส่วน ตำบล	ในชุมชน	74.7	87.2	65.2	54.6	86.6	83.4
	นอกชุมชน	25.3	12.8	34.8	45.4	13.4	16.6
ทั่วประเทศ	ในชุมชน	76.3	84.3	59.8	40.6	84.6	76.9
	นอกชุมชน	23.7	15.7	40.2	59.4	15.4	23.1

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

ภาพที่ 4.16 สถานที่ที่ประชาชนไปซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับร้อยละของประชาชนที่เล่นการพนันประเภทต่าง ๆ ทั่วทั้งประเทศไทย

3. แหล่งบริการเมื่อพิจารณาเป็นเขตเมืองและชนบท

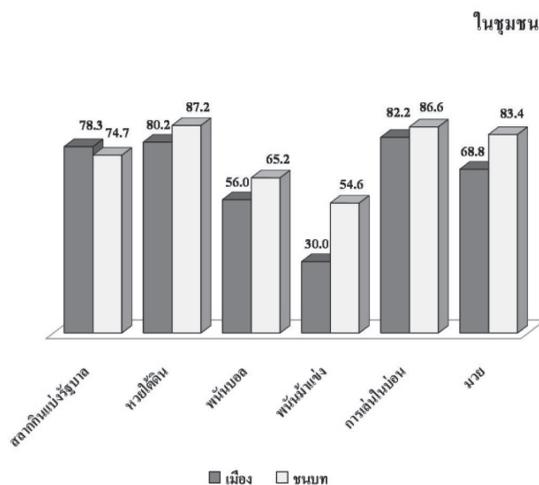
ในหัวข้อข้างต้นเรากล่าวถึงความแตกต่างในเรื่องการเข้าถึงบริการเสียงโชคของผู้ที่อยู่ในเมืองและชนบท โดยพิจารณาจากเขตการปกครองโดยมีมติฐานว่า เทศบาลแต่ละประเภทจะมีความแตกต่างกันในตัวเลขที่เกี่ยวกับร้อยละของประชาชนที่สามารถทำการเสียงโชคได้ภายในชุมชนหรือบ้านเรือนที่ตนอาศัยอยู่ในหัวข้อต่อไปนี้จะพิจารณาความแตกต่างของความเป็นเมืองกับชนบทโดยเฉพาะ ในการวิเคราะห์ให้ส่วนนี้เรารวมเขตกรุงเทพมหานคร และเทศบาลทุกประเภทเป็นเมือง โดยเปรียบเทียบกับพื้นที่ในชนบทที่อยู่ในการดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล

ความแตกต่างระหว่างเมืองและชุมชนเราสามารถดูได้จากตัวเลขในตารางที่ 4.81 และภาพที่ 4.17 ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างเมืองและชนบทได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เราเห็นได้ชัดเจนว่าคนในชนบทสามารถเข้าถึงแหล่งบริการเสียงโชคทุกประเภทได้ดีกว่าคนในเมือง ผลที่ได้นี้ชี้ให้เห็นว่า คนในชนบทซึ่งรายได้โดยเฉลี่ยต่ำกว่าคนในเมืองและมีความต้องการที่จะยกฐานะทางเศรษฐกิจของตนหรือหาเงินจากการเสียงโชคมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของตนมากกว่าคนในเมืองได้สร้างอุปสงค์ในการเสียงโชคมากกว่าคนในเมือง ดังนั้น ผู้ประกอบการทางด้านธุรกิจการเสียงโชคทั้งหลายจึงมุ่งตลาดไปชนบทมากกว่าในเมือง การเสียงโชค 2 ชนิดที่มีประชาชนในชนบทสามารถเข้าถึงได้โดยง่ายที่สุด ได้แก่ หวยใต้ดิน และการเล่นการพนันในบ่อน

ตารางที่ 4.81 สถานที่ที่ประชาชนไปซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับร้อยละของประชาชนที่เล่นการพนันประเภทต่าง ๆ เป็นประจำ จำแนกตามพื้นที่อยู่อาศัย และสถานที่ที่ประชาชนไปซื้อ

พื้นที่อยู่อาศัย	ประเภท	สลากกินแบ่งรัฐบาล	หวยใต้ดิน*	พนันบอล	พนันม้าแข่ง	การเล่นในบ่อน	มวย
เมือง	ในชุมชน	78.3	80.2	56	30.0	82.2	68.8
	นอกชุมชน	21.7	19.8	44	70.0	17.8	31.2
ชนบท	ในชุมชน	74.7	87.2	65.2	54.6	86.6	83.4
	นอกชุมชน	25.3	12.8	34.8	45.4	13.4	16.6
ทั่วทั้งประเทศ	ในชุมชน	76.3	84.3	59.8	40.6	84.6	76.9
	นอกชุมชน	23.7	15.7	40.2	59.4	15.4	23.1

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยบิงปอง

ภาพที่ 4.17 ร้อยละของประชาชนที่สามารถเสี่ยงโชคภายในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ด้วยวิธีต่าง ๆ เปรียบเทียบระหว่างเมืองและชนบท

จำนวนเงินที่ประชาชนใช้ในการเสี่ยงโชค

เราได้เห็นแล้วว่าคนไทยส่วนใหญ่ของประเทศมิได้มองการพนันทุกประเภทว่าเป็นการพนัน แต่ประชาชนมองว่าเป็นการเสี่ยงโชค ดังนั้นเราจึงไม่แปลกใจเลยที่ประชาชน

คนไทยมองการเสี่ยงโชคเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนไทย การเสี่ยงโชคที่เข้ามาในชีวิตประจำวันของคนไทยส่วนใหญ่ คือ การซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลและการซื้อหวยใต้ดิน ประชาชนมากกว่าร้อยละ 60 เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน ขณะเดียวกันจะมีอยู่มากกว่าร้อยละ 22 ที่ซื้อเป็นประจำทุกงวด การซื้อเป็นประจำทุกงวดและการซื้อบ่อย ๆ เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความไม่สมหวังในการเสี่ยงโชค หรือการที่ยังตกอยู่ในกับดักของความยากจน ดังนั้นในการสำรวจครั้งนี้ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจกับตัวเลขของเงินที่สูญเสียไปจากการเสี่ยงโชคของทั้งผู้เล่นเป็นประจำและเคยเล่นรวมกัน ตัวเลขในตารางที่ 4.82 ชี้ให้เห็นว่า คนไทยที่ทำการเสี่ยงโชคด้วยวิธีการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลทั่วประเทศเสียเงินไปโดยเฉลี่ย 4,790 บาทต่อคนต่อปี ส่วนผู้ที่ทำการเสี่ยงโชคด้วยวิธีการซื้อหวยใต้ดินนั้นไม่เพียงแต่มีจำนวนคนมากกว่าเท่านั้น แต่ยังมี การซื้อที่มากกว่าทำให้เสียเงินโดยเฉลี่ยเท่ากับ 9,711 บาทต่อคนต่อปี ส่วนการพนันบอล การพนันม้าแข่ง การเล่นพนันในบ่อนและมวายนั้น ถึงแม้ว่าจะมีผู้เล่นน้อยกว่าการเสี่ยงโชคด้วยวิธีการเสี่ยงโชค 2 ประเภทแรกดังกล่าวอยู่มาก แต่กลับพบว่า โดยเฉลี่ยผู้ทำการเสี่ยงโชคด้วย 4 วิธีหลังนี้แต่ละรายมีการใช้จ่ายเงินที่สูง และในแต่ละปีจะเสียเงินต่อรายเป็นจำนวนเงินที่สูงมาก โดยการพนันบอลจะสูงมากที่สุดถึง 98,776 บาทต่อคนต่อปี รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ การพนันมวয় (28,607 บาทต่อคนต่อปี) การเล่นพนันในบ่อน (25,809 บาทต่อคนต่อปี) และการพนันม้าแข่ง (11,844 บาทต่อคนต่อปี)

เมื่อพิจารณาเป็นรายภาคจะเห็นได้ว่า ผู้ทำการเสี่ยงโชคด้วยวิธีการพนันมวয়ในภาคเหนือจะเสียเงินพนันต่อปีสูงที่สุด (79,363 บาทต่อคนต่อปี) เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการเสี่ยงโชคอื่น ๆ ภายในภาคเหนือเอง และเปรียบเทียบกับวิธีเดียวกันระหว่างภาค ส่วนภาคอีสานนั้นผู้ทำการเสี่ยงโชคด้วยวิธีการพนันบอลจะเสียเงินต่อปีสูงที่สุด (135,583 บาท) เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการเสี่ยงโชคด้วยวิธีอื่น ๆ ในภาคและเปรียบเทียบกับวิธีเดียวกันระหว่างภาค ส่วนในภาคกลางนั้นการเสี่ยงโชคด้วยการพนันบอลเป็นวิธีที่ผู้เสี่ยงเสียเงินมากที่สุด คือ 111,621 บาทต่อปี ส่วนในภาคใต้ นั้น แม้จะมีผู้ทำการเสี่ยงโชคด้วยการซื้อหวยใต้ดินต่ำกว่าภาคอื่น ๆ แต่จำนวนเงินที่เสียไปกับการซื้อหวยใต้ดิน (18,269 บาทต่อปี) กลับสูงกว่าการเสี่ยงโชคด้วยวิธีอื่น ๆ ในเขตกรุงเทพและปริมณฑลจะไม่มี การเสี่ยงโชคใดที่เป็นลักษณะเด่นของพื้นที่ นอกจากนี้เราจะเห็นได้ว่า การพนันบอลเป็นวิธีที่มีการเสียเงินสูงสุด (48,028 บาทต่อปี) ภายในพื้นที่

ตารางที่ 4.82 จำนวนเงินโดยเฉลี่ยต่อปีที่ประชาชนใช้ในการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือ หวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับจำนวนเงินโดยเฉลี่ยที่ประชาชนใช้ในการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามภาค

ภาค	สลากกิน แบ่งรัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่นใน บ่อน	มวย
ภาคเหนือ	6,081	14,580	11,450	12,133	5,842	79,363
ภาคอีสาน	3,951	8,544	135,583	8,449	32,524	31,334
ภาคกลาง	5,097	8,657	111,621	20,177	28,872	16,776
ภาคใต้	5,564	18,269	14,717	6,359	14,063	7,408
กรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล	4,481	7,835	48,028	18,550	13,735	8,400
ทั่วประเทศ	4,790	9,711	98,776	11,844	25,809	28,607

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยปิงปอง

ตารางที่ 4.83 จำนวนเงินโดยเฉลี่ยที่ประชาชนใช้ในการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือ หวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับจำนวนเงินโดยเฉลี่ยที่ประชาชนใช้ในการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน*	พนัน บอล	พนันม้า แข่ง	การเล่นใน บ่อน	มวย
กรุงเทพมหานคร	5,728	14,514	49,918	20,042	23,079	9,133
เทศบาลนคร	4,853	12,192	161,221	12,391	62,554	138,223
เทศบาลเมือง	4,882	10,811	42,657	22,173	27,669	24,611
เทศบาลตำบล	4,362	11,804	168,089	13,810	13,001	21,311
องค์การบริหารส่วน ตำบล	4,779	8,245	94,659	4,773	20,110	9,996
ทั่วประเทศ	4,790	9,711	98,776	11,844	25,809	28,607

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยปิงปอง

เมื่อวิเคราะห์การสูญเสียเงินของประชาชนที่ใช้จ่ายไปเพื่อการเสี่ยงโชคโดยจำแนกตามเขตพื้นที่การปกครอง เราพบว่า ผู้ที่ทำการเสี่ยงโชคด้วยวิธีการพนันบอลจะสูญเสียเงินสูงที่สุด มากกว่าการเสี่ยงโชคด้วยวิธีอื่นๆ ทุกวิธี ไม่ว่าจะบุคคลผู้ทำการเสี่ยงโชค

ด้วยการพนันบอลจะอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่การปกครองใดก็ตามหรือแม้กระทั่งในภาพรวมของประเทศก็พบเช่นเดียวกัน ส่วนการเล่นการพนันในบ่อนเป็นวิธีการเสี่ยงโชคที่ผู้เสียเงินมากรองลงมา ยกเว้นในเขตเทศบาลตำบลที่ตัวเลขการสูญเสียเงินด้วยการพนันมวยสูงกว่าตัวเลขการสูญเสียเงินจากการเล่นการพนันในบ่อนและยกเว้นในเขตเทศบาลนครที่ตัวเลขเงินที่สูญเสียในการพนันมวยโดยเฉลี่ยสูงรองลงมาจากการพนันบอล และสูงกว่าการเล่นพนันในบ่อน

เมื่อพิจารณาตามถิ่นที่อยู่อาศัยของประชาชนโดยจำแนกเป็นเขตเมืองและชนบทนั้น ก็ไม่พบผลอะไรที่เด่นเป็นพิเศษ นอกจากจะพบว่า การพนันบอลนั้นเป็นวิธีการเสี่ยงโชคที่ประชาชนเสียเงินมากกว่าวิธีอื่น ๆ ทั้งหมด ไม่ว่าจะประชาชนผู้ทำการเสี่ยงโชคจะอาศัยอยู่ในเขตเมืองหรือชนบทก็ตาม

ตารางที่ 4.84 จำนวนเงินโดยเฉลี่ยที่ประชาชนใช้ในการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือหวยใต้ดิน เปรียบเทียบกับจำนวนเงินโดยเฉลี่ยที่ประชาชนใช้ในการเล่นการพนันประเภทต่าง ๆ จำแนกตามเขตพื้นที่อยู่อาศัย

เขตพื้นที่อยู่อาศัย	สลากกินแบ่งรัฐบาล	หวยใต้ดิน*	พนันบอล	พนันม้าแข่ง	การเล่นในบ่อน	มวย
เมือง	4,806	11,866	101,413	16,408	31,392	54,293
ชนบท	4,779	8,245	94,659	4,773	20,110	9,996
ทั่วทั้งประเทศ	4,790	9,711	98,776	11,844	25,809	28,607

หมายเหตุ * หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยบิงโปง

ข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวกับจำนวนเงินที่ประชาชนได้ใช้จ่ายหรือเสียไปกับการเสี่ยงโชคที่กล่าวมาข้างต้น สามารถนำมาคำนวณเพื่อคาดประมาณจำนวนเงินรายจ่ายเพื่อการเสี่ยงโชคทั้งหมดของประชาชนทั้งประเทศ ซึ่งเงินจำนวนมากนี้อยู่ในระบบเศรษฐกิจหรือไม่ได้ถูกนำมาใช้ในการคำนวณผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศไทย (GDP) ในการคำนวณเพื่อคาดประมาณตัวเลขดังกล่าวเราพบว่า จำนวนเงินที่ประชาชนใช้ไปเพื่อการเสี่ยงโชคด้วยวิธีการซื้อหวยใต้ดินในปีหนึ่งมีจำนวนเงินสูงถึง 165,983,713,429 บาท ส่วนการพนันบอลมีเงินสูงรองลงมา เป็นจำนวนเงิน 121,776,868,731 บาท ถัดไปได้แก่ จำนวนเงินที่ประชาชนใช้จ่ายในการเล่นพนันในบ่อน เป็นจำนวนเงิน 44,882,387,827 บาท ตามมา

ด้วยมวยและม้าแข่งตามลำดับ ซึ่งมีจำนวนเงิน 13,173,537,231 บาท และ 1,185,706,137 บาท ตามลำดับเช่นกัน

ที่น่าสนใจและซับซ้อน ได้แก่ จำนวนเงินเสี่ยงโชคที่ประชาชนทั้งประเทศต้องเข้าไปเพื่อการสนับสนุนให้เป็นเงินรายได้ส่วนหนึ่งของรัฐบาลด้วยการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล ปัจจุบันสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้จัดพิมพ์สลากออกจำหน่าย ทั้งที่เป็นสลากกินแบ่งรัฐบาลและสลากบำรุงการกุศล รวมกันเป็นจำนวนทั้งสิ้นงวดละ 36 ล้านคู่ (เท่ากับ 72 ล้านฉบับ) และได้กำหนดราคาจำหน่ายในท้องตลาดไว้คู่ละ 80 บาท แต่เนื่องจากอุปสงค์ของประชาชนที่มีต่อสลากกินแบ่งรัฐบาลมีสูงมาก อันเนื่องมาจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังมีรายได้ต่ำจึงมีความหวังสูงที่จะยกฐานะชีวิตความเป็นอยู่ของตนให้ดียิ่งขึ้นต่อไปด้วย ประกอบกับกลยุทธ์การตลาดที่ซับซ้อนและแยบยลของผู้ได้รับสัมปทานการจำหน่ายสลากกินแบ่งจากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล จึงทำให้ราคาสลากกินแบ่งรัฐบาลมีการขายเกินราคาทั่วทั้งประเทศ โดยราคาขายจริงจะขายอยู่ระหว่างคู่ละ 100-110 บาท ทั้งนี้ราคาขึ้นอยู่กับตัวเลขที่เรียกว่าเลขดังหรือเลขเด็ด ซึ่งเป็นฉบับย่อยฉบับเดียว หรือชื่อเป็นชุดเลขเดียวกันหลาย ๆ ฉบับ และขึ้นอยู่กับวันที่จำหน่าย โดยราคาในช่วงตอนสายหรือบ่ายของวันที่ออกรางวัล ถ้ามีสลากเหลือผู้ขายจะขายลดราคาลงมาอยู่ที่ 80-90 บาทต่อคู่ แต่ทั้งหมดนี้ราคาเฉลี่ยในปัจจุบันจะอยู่ที่ 110 บาท ด้วยสถานการณ์เช่นนี้เราจึงสามารถคำนวณได้ว่าในแต่ละปีมีเงินนอกระบบที่เกิดจากการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคาเป็นจำนวนเงินไม่ต่ำกว่า 1,080 ล้านบาทต่องวด หรือคิดเป็นจำนวนเงินทั้งหมดไม่ต่ำกว่า 25,920 ล้านบาทต่อปี ซึ่งเงินจำนวนมากนี้ทั้งประชาชนและรัฐเป็นผู้เสียผลประโยชน์ รัฐบาลไม่ได้มีรายได้เพิ่มจากเงินที่ขายสลากกินแบ่งเกินราคานี้

เมื่อเรานำเอาจำนวนเงินที่เกิดจากการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคาไปรวมกับเงินที่ประชาชนใช้จ่ายเพื่อการเสี่ยงโชคทุกวิธีที่กล่าวมาข้างต้น จะมีเงินนอกระบบเศรษฐกิจที่ไม่ได้นำมาเข้าสู่การคำนวณผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศไทย เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้นประมาณ 372,922,213,355 บาท ซึ่งเป็นสัดส่วนเท่ากับประมาณร้อยละ 13 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศไทย ข้อค้นพบที่เราได้จากการวิจัยครั้งนี้เป็นโจทย์ที่ผู้บริหารประเทศต้องพิจารณาว่า ควรหรือไม่ที่จะนำเงินนอกระบบนี้เข้ามาสู่ระบบ โดยมีเป้าประสงค์ที่ชัดเจนว่า จะนำเงินเหล่านี้กลับคืนให้แก่กลุ่มที่มีรายได้น้อย ซึ่งคนกลุ่มนี้มีมากกว่าร้อยละ 80 ของประชากรของประเทศ แต่รวมกันแล้วคนกลุ่มนี้มีรายได้ไม่ถึงร้อยละ 20 ของรายได้ของทั้งประเทศ ประชากรกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ได้ใช้จ่ายเงินไปเพียงหวังว่า

ชีวิตของตนเองจะดีขึ้นจากการเสี่ยงโชค ดังนั้นรัฐจึงควรให้ความสนใจแก่คนกลุ่มนี้มากกว่าที่จะมองว่าคนกลุ่มนี้เป็นผู้มีปัญหาหรือติดการพนัน คนเหล่านี้เป็นตัวสะท้อนที่ดีของความล้มเหลวในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ดังเราจะได้เห็นในหัวข้อต่อไปว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำน้อยจะมีการเสี่ยงโชคด้วยวิธีต่าง ๆ มากกว่าผู้ที่มีรายได้สูง

สัดส่วนของเงินรายได้ที่ใช้ในการเสี่ยงโชค

การเสี่ยงโชคของประชาชนจะมีผลดีต่อตัวประชาชนในแง่ของการสร้างและดำรงความหวังให้แก่ประชาชนว่าตนเองจะมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ซึ่งนับเป็นการช่วยให้ประชาชนมีสุขภาพจิตที่ดี แต่อย่างไรก็ตามการเสี่ยงโชคอาจเป็นสาเหตุของการเสียสุขภาพจิตได้ หากประชาชนผู้เสี่ยงโชคมีการใช้จ่ายเงินเพื่อการเสี่ยงโชคคิดเป็นสัดส่วนที่สูงของรายได้นั้น ทำให้เงินไม่เพียงพอที่จะใช้จ่ายในทางด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ในหัวข้อนี้ จึงให้ความสนใจกับเรื่องสัดส่วนของเงินที่ใช้เพื่อการเสี่ยงโชคต่อเงินรายได้ของประชาชน

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้จะให้ความสนใจกับการเสี่ยงโชคเพียง 4 ประเภทเท่านั้นที่มีผู้นิยมมากที่สุด คือ สลากกินแบ่งรัฐบาล หวยใต้ดิน การพนันบอล และการเล่นการพนันในบ่อน ตัวเลขในตารางที่ 4.85 จะนำเอาประชาชนที่เสี่ยงโชคทั้งวิธีการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล และการซื้อหวยใต้ดินมาคำนวณเพื่อหาสัดส่วนของเงินที่ใช้ในการเสี่ยงโชคทั้งสองอย่างพร้อม ๆ กัน เพิ่มอีกกลุ่มหนึ่งด้วย

ในภาพรวมของประเทศ ประชาชนใช้เงินจากรายได้ของตนเองเป็นจำนวนร้อยละ 5.7 ของเงินรายได้ เพื่อซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล ร้อยละ 9.8 ของเงินรายได้เพื่อซื้อหวยใต้ดิน ส่วนในหมู่ผู้ที่เสี่ยงโชคด้วยวิธีการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลและหวยใต้ดินพร้อม ๆ กัน จะใช้เงินร้อยละ 16 ของเงินรายได้เพื่อการเสี่ยงโชคโดยสองวิธีนี้พร้อม ๆ กัน ส่วนผู้ที่เสี่ยงโชคด้วยการพนันบอลจะใช้เงินร้อยละ 10 ของเงินรายได้ของตน เพื่อการพนันบอล และในหมู่ผู้ที่เสี่ยงโชคด้วยการเล่นการพนันในบ่อนจะใช้เพียงร้อยละ 1.7 ของเงินรายได้เพื่อการพนันในบ่อน เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายภาค จะเห็นว่า ภาคเหนือ และภาคอีสานเป็นสองภาคที่มีการใช้เงินรายได้เพื่อการเสี่ยงโชคสูงกว่าในภาคกลาง ซึ่งรวมทั้งเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลและสูงกว่าภาคใต้

ตารางที่ 4.85 ร้อยละของเงินที่ใช้ในการเสี่ยงโชคเมื่อคิดคำนวณโดยใช้เงินรายได้เป็นฐาน
ในการคำนวณ จำแนกตามภาค

ภาค	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน ¹	ซื้อทั้งสอง อย่าง ²	พนัน บอล	การเล่นใน บ่อน
ภาคเหนือ	10.3	10.3	19.8	6.7	1.5
ภาคอีสาน	6.4	11.4	17.2	8.7	2.8
ภาคกลาง	4.1	5.7	9.1	12.5	1.3
ภาคใต้	2.0	3.0	5.0	2.2	0.6
กรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล	4.1	6.6	9.7	15.7	1.4
ทั่วประเทศ	5.7	9.8	16.0	10.0	1.7

หมายเหตุ ¹ หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย รทส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยปิงปอง

² ตัวเลขไม่เท่ากับผลรวมของร้อยละของเงินรายได้ที่ใช้ในการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลกับร้อยละของเงินรายได้ในการซื้อหวยใต้ดิน ทั้งนี้เพราะในส่วนนี้เราได้จำแนกและคำนวณเฉพาะผู้ที่ซื้อทั้งสลากกินแบ่งรัฐบาลและหวยใต้ดินพร้อม ๆ กันแยกต่างหากเป็นอีกกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ

ตารางที่ 4.86 ร้อยละของเงินที่ใช้ในการเสี่ยงโชคเมื่อคิดคำนวณโดยใช้เงินรายได้เป็นฐาน
ในการคำนวณ จำแนกตามเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ ดิน ¹	ซื้อทั้งสอง อย่าง ²	พนัน บอล	การเล่นใน บ่อน
กรุงเทพมหานคร	5.8	11.4	14.8	20.8	4.0
เทศบาลนคร	4.3	10.8	16.2	11.1	1.7
เทศบาลเมือง	7.6	9.8	18.9	6.1	1.6
เทศบาลตำบล	6.8	11.9	19.6	8.8	1.7
องค์การบริหารส่วน ตำบล	6.0	8.5	12.8	10.0	1.4
ทั่วประเทศ	5.7	9.8	16.0	10.0	1.7

หมายเหตุ ¹ หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย รทส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยปิงปอง

² ตัวเลขไม่เท่ากับผลรวมของร้อยละของเงินรายได้ที่ใช้ในการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลกับร้อยละของเงินรายได้ในการซื้อหวยใต้ดิน ทั้งนี้เพราะในส่วนนี้เราได้จำแนกและคำนวณเฉพาะผู้ที่ซื้อทั้งสลากกินแบ่งรัฐบาลและหวยใต้ดินพร้อม ๆ กันแยกต่างหากเป็นอีกกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ

เมื่อมาวิเคราะห์ถึงความแตกต่างในเรื่องของสัดส่วนของเงินที่ใช้ในการเสี่ยงโชค เมื่อคิดคำนวณโดยใช้เงินรายได้เป็นฐานในการคำนวณ เราพบว่าประชาชนที่อยู่ในเขต กรุงเทพมหานครมีการใช้เงินเพื่อการเสี่ยงโชคเป็นสัดส่วนของเงินรายได้สูงที่สุดและในจำนวนวิธีการเสี่ยงโชคที่ประชาชนในกรุงเทพมหานครใช้เงินเป็นสัดส่วนของเงินรายได้สูงที่สุด มีอยู่ 2 วิธีคือ การพนันบอลและการซื้อหวยใต้ดิน ความแตกต่างระหว่างเทศบาลทั้ง 3 ประเภท คือ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล มีไม่มากนัก ส่วนประชาชนที่อยู่ในเขตชนบท หรือผู้ที่อาศัยในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะใช้เงินรายได้ของตนไปเพื่อการเสี่ยงโชค ในสัดส่วนที่ต่ำที่สุด (ดูตารางที่ 4.86) จากผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้เรามองเห็นได้ว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง มีการใช้เงินจากรายได้ของตน เพื่อเสี่ยงโชคสูงกว่าประชาชนที่อยู่ในชนบท (ดูตารางที่ 4.87)

ตารางที่ 4.87 ร้อยละของเงินที่ใช้ในการเสี่ยงโชคเมื่อคิดคำนวณโดยใช้เงินรายได้เป็นฐานในการคำนวณ จำแนกตามเขตพื้นที่อยู่อาศัย

เขตพื้นที่ อยู่อาศัย	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หวยใต้ดิน ¹	ซื้อทั้งสองอย่าง ²	พนัน บอล	การเล่นใน บ่อน
เมือง	6.2	10.9	18.0	11.1	1.8
ชนบท	6.0	8.5	12.8	10.0	1.4
ทั่วทั้ง ประเทศ	5.7	9.8	16.0	10.0	1.7

หมายเหตุ ¹ หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

² ตัวเลขไม่เท่ากับผลรวมของร้อยละของเงินรายได้ที่ใช้ในการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลกับร้อยละของเงินรายได้ในการซื้อหวยใต้ดิน ทั้งนี้เพราะในส่วนนี้เราได้จำแนกและคำนวณเฉพาะผู้ที่ซื้อทั้งสลากกินแบ่งรัฐบาลและหวยใต้ดินพร้อม ๆ กันแยกต่างหากเป็นอีกกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ

ในการวิเคราะห์ต่อไป เราจะวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานของเราที่ว่าคนจนหรือผู้ที่มีรายได้น้อยจะใช้จ่ายเงินรายได้ของตนเพื่อการเสี่ยงโชค คิดเป็นสัดส่วนของเงินรายได้ที่สูงกว่าคนผู้ที่มีรายได้สูง ตัวเลขในตารางที่ 4.88 ถึงตารางที่ 4.90 ชี้ให้เห็นว่าข้อมูลที่สนับสนุนข้อสมมติฐานนี้ แม้เราจะมีได้วิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติขั้นสูง แต่ก็พอมองเห็นถึงสหสัมพันธ์เชิงลบระหว่างรายได้และสัดส่วนของเงินจากเงินรายได้ที่ใช้ไปเพื่อการเสี่ยงโชค ในภาพรวมของประเทศ ในแต่ละภาคทางภูมิศาสตร์ เขตการปกครอง และ

ตารางที่ 4.88 ร้อยละของเงินที่ใช้ในการเสี่ยงโชคเมื่อคิดคำนวณโดยใช้เงินรายได้เป็นฐาน
ในการคำนวณ จำแนกตามรายได้และภาค

ภาค	รายได้	สลากกิน แบ่ง รัฐบาล	หวย ได้ ดิน ¹	ซื้อ ทั้ง สอง อย่าง ²	พนัน บอล	การ เล่น ใน บ่อน
ภาคเหนือ	10,000 หรือต่ำกว่า	14.3	12.4	25.7	12.5	4.2
	10,001-20,000	3.0	4.7	8.3	3.6	0.3
	20,001 ขึ้นไป	3.7	7.6	11.6	1.1	0.8
	รวม	10.3	10.3	19.8	6.8	1.5
ภาคอีสาน	10,000 หรือต่ำกว่า	7.9	13.2	20.8	10.0	3.3
	10,001-20,000	3.1	4.9	7.7	7.6	1.3
	20,001 ขึ้นไป	1.9	3.9	4.7	1.7	1.4
	รวม	6.4	11.4	17.2	8.7	2.8
ภาคกลาง	10,000 หรือต่ำกว่า	6.3	6.7	11.6	30.0	1.7
	10,001-20,000	2.9	4.8	7.5	9.4	1.1
	20,001 ขึ้นไป	1.9	5.0	6.6	5.0	1.3
	รวม	4.1	5.7	9.1	12.5	1.3
ภาคใต้	10,000 หรือต่ำกว่า	2.5	3.3	4.7	30.2	0.5
	10,001-20,000	1.8	2.9	6.0	4.6	3.7
	20,001 ขึ้นไป	0.9	3.5	5.2	0.1	**
	รวม	2.0	3.0	5.0	2.2	0.6
กรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล	10,000 หรือต่ำกว่า	6.4	10.0	14.8	50.9	2.8
	10,001-20,000	2.5	3.5	5.7	8.2	0.7
	20,001 ขึ้นไป	2.2	5.3	7.2	12.3	0.8
	รวม	4.4	6.7	9.7	15.7	1.4
ทั่วทั้งประเทศ	10,000 หรือต่ำกว่า	8.9	14.6	25.4	18.6	2.5
	10,001-20,000	2.8	4.2	6.9	8.0	1.0
	20,001 ขึ้นไป	2.0	4.8	6.4	5.0	1.4
	รวม	5.7	9.8	16.0	10.0	1.7

หมายเหตุ ¹ หวยได้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยป้องกัน

² ตัวเลขไม่เท่ากับผลรวมของร้อยละของเงินรายได้ที่ใช้ในการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลกับร้อยละของเงินรายได้ในการซื้อหวยได้ดิน ทั้งนี้เพราะในส่วนใหญ่แล้วเราได้จำแนกและคำนวณเฉพาะผู้ที่ซื้อทั้งสลากกินแบ่งรัฐบาลและหวยได้ดินพร้อม ๆ กันแยกต่างหากเป็นอีกกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ

** คำน้อยกว่าร้อยละ 0.1

ตารางที่ 4.89 ร้อยละของเงินที่ใช้ในการเสี่ยงโชคเมื่อคิดคำนวณโดยใช้เงินรายได้เป็นฐาน
ในการคำนวณ จำแนกตามรายได้และเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	รายได้	สลากกินแบ่ง รัฐบาล	หวย ใต้ ดิน ¹	ซื้อทั้ง สอง อย่าง ²	พนัน บอล	การ เล่น ใน บ่อน
กรุงเทพมหานคร	10,000 หรือต่ำกว่า	14.8	24.9	35.1	35.8	35.8
	10,001-20,000	2.9	5.4	7.3	10.9	0.7
	20,001 ขึ้นไป	2.0	6.9	8.5	14.1	0.9
	รวม	5.8	11.4	14.8	20.8	4.0
เทศบาลนคร	10,000 หรือต่ำกว่า	6.6	19.0	30.3	28.0	3.3
	10,001-20,000	3.1	3.9	6.6	5.0	1.1
	20,001 ขึ้นไป	1.5	3.7	5.1	7.1	0.7
	รวม	4.3	10.8	16.2	11.1	1.7
เทศบาลเมือง	10,000 หรือต่ำกว่า	11.7	13.6	28.9	9.8	2.5
	10,001-20,000	3.1	4.3	7.0	6.7	0.1
	20,001 ขึ้นไป	1.9	4.3	5.7	0.9	0.3
	รวม	7.6	9.8	19.0	6.1	1.6
เทศบาลตำบล	10,000 หรือต่ำกว่า	9.8	15.9	28.2	10.8	0.2
	10,001-20,000	2.7	4.3	7.4	6.3	1.4
	20,001 ขึ้นไป	2.2	5.6	4.7	10.3	1.3
	รวม	6.8	11.9	19.6	8.8	1.7
องค์การบริหารส่วนตำบล	10,000 หรือต่ำกว่า	8.0	10.1	15.5	15.0	2.5
	10,001-20,000	2.8	4.7	7.6	8.8	0.9
	20,001 ขึ้นไป	2.6	5.6	8.6	4.8	1.4
	รวม	6.0	8.5	12.8	10.0	1.4
ทั่วทั้งประเทศ	10,000 หรือต่ำกว่า	8.9	14.6	25.4	18.6	2.5
	10,001-20,000	2.8	4.2	6.9	8.0	1.0
	20,001 ขึ้นไป	2.0	4.8	6.4	5.0	1.4
	รวม	5.7	9.8	16.0	10.0	1.7

หมายเหตุ ¹ หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยออมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยบิงปอง

² ตัวเลขไม่เท่ากับผลรวมของร้อยละของเงินรายได้ที่ใช้ในการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลกับร้อยละของเงินรายได้ในการซื้อหวยใต้ดิน ทั้งนี้เพราะในบางส่วนนี้เราได้จำแนกและคำนวณเฉพาะผู้ที่ซื้อทั้งสลากกินแบ่งรัฐบาลและหวยใต้ดินพร้อม ๆ กันแยกต่างหากเป็นอีกกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ

ถึนที่อยู่อาศัย เราจะเห็นได้ชัดเจนว่าผู้ที่มีรายได้ไม่เกินเดือนละ 10,000 บาท จะใช้เงินรายได้ของตนเพื่อการเสี่ยงโชคด้วยทุกวิธี คิดเป็นสัดส่วนของเงินรายได้ที่สูงกว่าผู้ที่มีรายได้ตั้งแต่ 10,000 บาทขึ้นไป โดยที่เราเห็นเช่นกันว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติระหว่างประชาชนผู้ที่มีรายได้สูงกว่า 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 20,000 บาท กับอีกกลุ่มหนึ่งที่รายได้เกิน 20,000 บาทขึ้นไป

ตารางที่ 4.90 ร้อยละของเงินที่ใช้ในการเสี่ยงโชคเมื่อคิดคำนวณโดยใช้เงินรายได้เป็นฐานในการคำนวณ จำแนกตามรายได้และเขตพื้นที่ที่อยู่อาศัย

เขตพื้นที่อยู่อาศัย	รายได้	สลากกินแบ่งรัฐบาล	หวยใต้ดิน ¹	ซื้อทั้งซองอย่าง ²	พนันบอล	การเล่นในบ่อน
เมือง	10,000 หรือต่ำกว่า	9.9	16.3	29.3	23.8	3.0
	10,001-20,000	2.9	4.4	7.0	6.9	1.2
	20,001 ขึ้นไป	1.8	4.8	5.8	5.0	0.6
	รวม	6.2	10.9	18.0	11.1	1.8
ชนบท	10,000 หรือต่ำกว่า	8.0	10.1	15.5	15.0	2.5
	10,001-20,000	2.8	4.7	7.6	8.8	0.9
	20,001 ขึ้นไป	2.6	5.6	8.6	4.8	1.4
	รวม	6.0	8.5	12.8	10.0	1.4
ทั่วทั้งประเทศ	10,000 หรือต่ำกว่า	8.9	14.6	25.4	18.6	2.5
	10,001-20,000	2.8	4.2	6.9	8.0	1.0
	20,001 ขึ้นไป	2.0	4.8	6.4	5.0	1.4
	รวม	5.7	9.8	16.0	10.0	1.7

หมายเหตุ ¹ หวยใต้ดินในที่นี้รวมถึง หวยอมสิน หวย ธกส. หวยหุ้น หวยมาเลย์ และหวยบิงปอง

² ตัวเลขไม่เท่ากับผลรวมของร้อยละของเงินรายได้ที่ใช้ในการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลกับร้อยละของเงินรายได้ในการซื้อหวยใต้ดิน ทั้งนี้เพราะในส่วนนี้เราได้จำแนกและคำนวณเฉพาะผู้ที่ซื้อทั้งสลากกินแบ่งรัฐบาลและหวยใต้ดินพร้อม ๆ กันแยกต่างหากเป็นอีกกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ

ข้อคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อสถานการณ์การพนันของประเทศไทย

ในการสำรวจวิจัยของเราครั้งนี้ตามที่เราได้กล่าวมาข้างต้นเราพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 73 มองว่าการเล่นการพนันต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการเล่นหวยใต้ดิน (ร้อยละ 73.7) การเล่นพนันบอล (ร้อยละ 75.5) และการเล่นพนันในบ่อน (ร้อยละ 92.1) เป็นการเสี่ยงโชคมิใช่เป็นการพนัน เราจึงได้มีการถามประชาชนที่ตกเป็นตัวอย่างว่า “ท่านอยากให้รัฐบาลออกสลากประเภทใหม่หรือไม่” หากในกรณีที่คำตอบแสดงให้เห็นถึงการอยากให้มีการออกผลิตภัณฑ์สลากใหม่ ๆ ผู้วิจัยก็จะถามต่อไปว่า “ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ นั้น ควรมีลักษณะอย่างไร” คำตอบที่ได้นี้ได้แสดงไว้ในตารางที่ 4.91 ถึงตารางที่ 4.93

เป็นที่น่าแปลกใจเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนเกือบร้อยละ 90 ในตัวอย่างของเรามีความเห็นว่า สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลควรจะมีการออกผลิตภัณฑ์ประเภทใหม่ ๆ และสำหรับคำตอบว่าผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ นั้น ควรจะมีลักษณะอย่างไร ประมาณร้อยละ 71 ตอบว่าควรมีการนำหวยใต้ดินให้ขึ้นมาอยู่บนดินอีกครั้งหนึ่ง ส่วนประมาณร้อยละ 28 เห็นว่าควรมีการทำสลากชุดลอก รู้ผลทันที เหมือนสลากคู้มเกล้าที่ครั้งหนึ่งประเทศไทยเคยมีการดำเนินการเพื่อระดมมหาเงินทุนมาสร้างโรงพยาบาลภูมิพล

ในการสำรวจของเราครั้งนี้ เรายังได้ถามต่อไปว่า “รัฐบาลควรจะมีนโยบายอย่างไรกับการเปิดบ่อนการพนัน และการพนันบอล” คำตอบที่ได้ในส่วนนี้ ได้ผลว่า ประมาณร้อยละ 26 เห็นว่าควรแก้กฎหมายให้มีการเปิดบ่อนการพนันให้อย่างถูกกฎหมายเหมือนในนานาอารยประเทศที่เจริญแล้ว และร้อยละ 21.4 เห็นเช่นเดียวกันว่ารัฐควรเปิดให้มีการพนันบอลได้ในสถานที่จัดไว้อย่างถูกกฎหมาย เช่นเดียวกับในประเทศที่เปิดให้มีการเข้าบ่อนเล่นอย่างถูกกฎหมาย เหตุผลที่ประชาชนในตัวอย่างของเราสนับสนุนให้มีการดำเนินการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการพนัน เพื่อเปิดโอกาสให้มีผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลและเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้สนใจที่มีความพร้อม และมีคุณสมบัติที่เหมาะสมสามารถเข้าเล่นการพนันในบ่อน และพนันบอลได้ ทั้งนี้เพื่อให้รัฐมีเงินรายได้เพิ่มขึ้น และสามารถนำเงินรายได้ทั้งจากการเก็บค่าสัมปทานจากผู้ประกอบการ และจากการเก็บภาษีรายได้เพิ่มเติมจากผู้ได้รับรางวัลจากการพนันทุกประเภท เงินรายได้ที่เพิ่มขึ้นประชาชนในตัวอย่างของเรา (ที่เห็นด้วยกับเรื่องนี้) ได้เสนอให้รัฐนำเงินรายได้ส่วนนี้ไปตั้งเป็นกองทุนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่แยกออกจากเงินงบประมาณปกติที่อยู่ในการดูแลของนักการเมือง โดยข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินรายได้ของรัฐในส่วนนี้สามารถจำแนกได้เป็น 4 หมวดใหญ่ เรียงตามลำดับของความถี่ของคำตอบ คือ 1) พัฒนาด้านการศึกษา 2) พัฒนาด้านเศรษฐกิจ อันได้แก่ การส่งเสริมอาชีพและการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน 3) พัฒนาและแก้ไขปัญหาสาธารณสุข 4) พัฒนาด้านการคมนาคมและโครงสร้างพื้นฐาน มีเพียงส่วนน้อยที่มองว่าควรนำเงินรายได้ของรัฐนี้เพื่อแก้ไขปัญหาเสพติด

เมื่อวิเคราะห์ผลเป็นรายภาค เห็นได้ว่าประชาชนในภาคกลางและภาคอีสานจะให้การสนับสนุนหรือเห็นด้วยกับการนำหวยใต้ดินขึ้นมาบนดินมากกว่าอีกสองภาค การนำหวยใต้ดินให้เป็นหวยบนดินนั้น อาจทำได้ในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น ในรูปแบบเดิมหรืออาจจะทำเป็นหวยออนไลน์ก็ได้ ประชาชนมิได้สนใจในรูปแบบการออกสลากเท่ากับการ

เปลี่ยนแปลงหวยใต้ดินให้มาอยู่บนดิน อนึ่งเป็นที่สังเกตเห็นได้ว่า ในภาคใต้นั้น ประชาชนจะมีความเป็นอนุรักษ์นิยมมากกว่าในภาคอื่น ๆ ดังนั้นจึงมีส่วนของผู้ที่ให้การสนับสนุนที่จะให้มโนบายในเรื่องการออกผลิตภัณฑ์สลากรใหม่ ๆ หรือมีการเปิดบ่อนการพนันหรือเปิดให้มีการพนันบอลโดยเสรีต่ำกว่าในภาคอื่น ๆ

ตารางที่ 4.91 ร้อยละของประชาชนที่อยากให้รัฐบาลมีนโยบายการออกสลากประเภทใหม่ เปรียบเทียบกับนโยบายเปิดให้มีการเล่นการพนันบอล และเปิดบ่อนการพนันอย่างถูกกฎหมาย จำแนกตามภาค

ภาค	สลากชุด ลอก รู้ผลทันที	หวยบนดิน	เปิดบ่อนการ พนัน	พนันบอล
ภาคเหนือ	33.6	64.4	22.1	17.6
ภาคอีสาน	23.4	75.6	21.0	18.0
ภาคกลาง	30.2	79.2	33.4	27.1
ภาคใต้	24.6	40.7	16.6	14.3
กรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล	30.6	75.3	33.4	29.4
ทั่วทั้งประเทศ	28.2	70.8	25.7	21.4

ตารางที่ 4.92 ร้อยละของประชาชนที่อยากให้รัฐบาลมีนโยบายการออกสลากประเภทใหม่ เปรียบเทียบกับนโยบายเปิดให้มีการเล่นการพนันบอล และเปิดบ่อนการพนันอย่างถูกกฎหมาย จำแนกตามเขตการปกครอง

เขตการปกครอง	สลากชุด ลอก รู้ผลทันที	หวยบนดิน	เปิดบ่อนการ พนัน	พนันบอล
กรุงเทพมหานคร	32.4	81.2	45.6	45.4
เทศบาลนคร	30.1	70.8	27.2	20.0
เทศบาลเมือง	27.4	68.5	27.3	20.3
เทศบาลตำบล	29.5	71.7	27.4	20.8
องค์การบริหารส่วน ตำบล	27.3	70.2	22.9	19.9
ทั่วทั้งประเทศ	28.2	70.8	25.7	21.4

เมื่อวิเคราะห์ตามเขตการปกครอง จะเห็นได้ว่า ในเขตกรุงเทพมหานครจะมีผู้ที่อยากเห็นผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล และต้องการให้มีการเปิดให้มีการเล่นการพนันในบ่อน และการพนันบอลอย่างถูกกฎหมายมากกว่าในเขตพื้นที่การปกครองอื่น ๆ โดยที่ประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ของเทศบาลเมืองมีสัดส่วนของผู้ที่อยากเห็นการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการจัดระเบียบการเล่นหวยใต้ดินและการพนันบอล และการเล่นการพนันในบ่อนน้อยกว่าเขตพื้นที่อื่น ๆ

ในทุกเขตการปกครอง การนำหวยใต้ดินขึ้นมาบนดินเป็นสิ่งที่ได้รับการสนับสนุนมากที่สุด การเปิดให้มีการพนันบอลได้อย่างถูกกฎหมาย จะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับข้อเสนอแนะอื่น ๆ และเมื่อเราจำแนกคำตอบเป็นเขตเมืองและเขตชนบท ทำให้เราพบผลที่ชัดเจนและสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้างต้น นอกจากนี้เรายังไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างเมืองและชนบท

ตารางที่ 4.93 ร้อยละของประชาชนที่อยากให้รัฐบาลมีนโยบายการออกสลากประเภทใหม่ เปรียบเทียบกับนโยบายเปิดให้มีการเล่นการพนันบอล และเปิดบ่อนการพนันอย่างถูกกฎหมาย จำแนกตามเขตพื้นที่อยู่อาศัย

เขตพื้นที่อยู่อาศัย	สลากชุด ลอก รู้ผลทันที	หวยบนดิน	เปิดบ่อนการ พนัน	พนันบอล
เมือง	29.4	71.6	29.5	23.4
ชนบท	27.3	70.2	22.9	19.9
ทั่วทั้งประเทศ	28.2	70.8	25.7	21.4

จากข้อเสนอของประชาชนในตัวอย่างของเราเกี่ยวกับหาเงินรายได้เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะแก้ไขปัญหาภัยกับความยากจน (Poverty Trap) หรือความเหลื่อมล้ำระหว่างชนชั้นในสังคมที่เราได้ฟังจากประชาชนในตัวอย่างของเราครั้งนี้ ทำให้คณะผู้วิจัยเกิดความสนใจและจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษาเพิ่มเติมว่า ในต่างประเทศมีที่ใดบ้างที่มีความคิดคล้ายคลึงกับความคิดของประชาชนในตัวอย่างของเรา

เมื่อเราศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารเชิงประวัติศาสตร์และวรรณกรรมต่าง ๆ ทำให้เรารู้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการออกสลากเพื่อพัฒนาสังคมนี้ได้เกิดขึ้นมาครั้งแรกในประเทศอังกฤษ แต่ในปัจจุบันนี้หลาย ๆ ประเทศมองว่า สลากถือเป็นแหล่งรายได้ที่ยั่งยืน

และมีมูลค่ามากมายมหาศาลสำหรับหน่วยงานภาครัฐ (Hadzi-Miceva-Evans, 2010) ทำให้หลายประเทศทั่วโลกอนุญาตให้มีการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลและได้นำเอารายได้จากการจำหน่ายสลากไปดำเนินการตามโครงการและกิจกรรมเพื่อการกุศลในด้านต่าง ๆ อาทิ เช่น การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการสงเคราะห์เด็ก ผู้พิการ คนด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ เป็นต้น (Berman and Jones, 2012) โดยแต่ละประเทศจะมีวิธีการจัดจำหน่ายและระบบการบริหารจัดการรายได้จากการจำหน่ายสลากของประเทศแตกต่างกันไป ในรายงานฉบับนี้จะกล่าวถึงรูปแบบการจำหน่ายและการบริหารจัดการสลากของบางประเทศในเขตภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภูมิภาคยุโรป และประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งบริบททางด้านสังคมและการเมืองการปกครองที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศ ส่งผลให้เกิดความหลากหลายของรูปแบบและระบบบริหารจัดการสลากกินแบ่งรัฐบาล ดังจะกล่าวในบทต่อไป

สรุปผลที่ได้จากการสำรวจ

จากการสำรวจประชาชนตัวอย่างจำนวน 7,900 คน จากทั่วทั้งประเทศ พบว่าประชาชนคนไทยมีวัฒนธรรมและความเชื่อในเรื่องการเสี่ยงโชคจนกลายเป็นวิถีชีวิตของคนไทย คนส่วนมากมีความคิดเห็นว่า สลากกินแบ่งรัฐบาล หวยใต้ดิน และการพนันหลาย ๆ ชนิดที่เล่นกันอยู่ในประเทศไทยเป็นการเสี่ยงโชค และเป็นการสร้างความหวังให้แก่ชีวิตของตนเพื่อที่จะได้มีความเป็นอยู่ของชีวิตที่ดีขึ้น ผลที่ได้นี้พบว่า เป็นจริงในทุกกรณี โดยไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อวิเคราะห์จำแนกเป็นรายภาค เขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล หรือเขตเมือง และเขตชนบท เพศ อายุ ขนาดครอบครัว สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพ และรายได้

ตัวเลขที่ได้จากการสำรวจชี้ให้เห็นว่า ประชาชนเกือบทุกคน (99.2%) มองว่าการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นการเสี่ยงโชค มากกว่าร้อยละ 92 มองว่าการเล่นการพนันในบ่อนเป็นการเสี่ยงโชค รองลงมาได้แก่ การพนันบอล (76%) และหวยใต้ดิน (74%) ส่วนการพนันมวย (68%) และการพนันม้าแข่ง (55%) จะมีผู้มองว่าเป็นการเสี่ยงโชคต่ำกว่าการพนันทุกด้าน ด้วยทัศนคติและมุมมองว่าการเล่นการพนันทุกประเภทยุ่ นั้น แท้ที่จริงมิใช่เป็นการพนันแต่เป็นเครื่องมือที่จะใช้ในการทดสอบดวงชะตาชีวิตและวาสนาของคนไทยในภาพรวมจึงมีพฤติกรรมในการเสี่ยงโชคสูงมาก

จากการสำรวจครั้งนี้ทำให้เราทราบว่า ประชาชนคนไทยส่วนใหญ่นิยมเสี่ยงโชค ด้วยวิธีการหลัก 2 วิธี คือ การซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล และ หวยใต้ดิน มากกว่าร้อยละ 61 ของประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลมากกว่า 1 งวดในรอบปีที่ผ่านมา ในหมู่ผู้ที่ไม่ได้ซื้อทุกงวดนั้นจะซื้อโดยเฉลี่ยปีละ 7.7 งวด นอกจากนี้เรายังพบว่า ในรอบปีที่ผ่านมา มากกว่าร้อยละ 22 ของผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลทุกงวดอย่างน้อยงวดละ 1 ใบ โดยเฉลี่ย ใช้เงินเป็นจำนวน 4,790 บาทต่อปี เพื่อซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล เมื่อมาพิจารณาถึงการเสี่ยงโชคด้วยวิธีการซื้อหวยใต้ดิน เราพบตัวเลขว่า ประมาณร้อยละ 61 เคยซื้อหวยใต้ดินอย่างน้อย 1 งวดในรอบปีที่ผ่านมา โดยในหมู่ผู้ที่ไม่ได้ซื้อทุกงวดนั้นจะซื้อหวยใต้ดินโดยเฉลี่ยปีละ 7.6 งวด มากกว่าร้อยละ 23 ของผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปเช่นกัน ซื้อหวยใต้ดินเป็นประจำทุกงวด ในรอบปีที่ผ่านมา โดยเฉลี่ยคนกลุ่มนี้จะใช้เงินเพื่อซื้อหวยใต้ดินปีละ 9,711 บาท

เมื่อมาคำนวณหาจำนวนคนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือซื้อหวยใต้ดินในวันที่ทำการสำรวจนี้ เราพบว่า ในรอบปีที่ผ่านมาจะมีผู้เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล และ หวยใต้ดินเป็นจำนวนอย่างละประมาณ 30 ล้านคน แต่เมื่อเราคำนวณหาผู้ที่ซื้อเป็นประจำทุกงวดจะพบว่า ในการออกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาลแต่ละงวด จะมีผู้ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลเกือบ 17 ล้านคน ตัวเลขนี้อาจจะสูงถึง 19 ล้านคน ในช่วงช่วงเทศกาลปีใหม่ และสงกรานต์ ส่วนตัวเลขผู้ที่ซื้อหวยใต้ดินในงวดใดงวดหนึ่งจะมีมากกว่า 17 ล้านคน จำนวนผู้ซื้อหวยใต้ดินจะไม่แปรผันไปตามฤดูกาล จะคงที่ตลอดทั้งปี ไม่เหมือนกับสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ในช่วงเทศกาลปีใหม่และสงกรานต์ ประชาชนคนไทยจะนิยมซื้อเพื่อให้เป็นของขวัญปีใหม่ซึ่งกันและกัน บางคนก็คิดว่า ปีใหม่ดวงชะตาชีวิตของตนจะเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น จึงมีความต้องการเสี่ยงโชคมากขึ้นเพื่อรองรับดวงชะตาชีวิตที่ดีหรือหวังว่าจะดีขึ้นภายหลังปีใหม่

ในการสำรวจครั้งนี้เราได้พบว่า ในหมู่ประชาชนผู้ที่ทำการเสี่ยงโชค (หรือเล่นการพนัน) ส่วนมากกล่าวว่า ตนเองมีความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งการเล่นพนันทุกประเภท หรือส่วนใหญ่กล่าวว่า ตนเองสามารถทำการเสี่ยงโชคได้ภายในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ มีเพียงการพนันและพนันม้าแข่งเท่านั้นที่ประมาณครึ่งหนึ่งหรือต่ำกว่าครึ่งหนึ่งที่ไม่สามารถทำการเสี่ยงโชคภายในหรือใกล้ชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ส่วนตัวเลขของการเสี่ยงโชคด้วยการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล (76.3%) การซื้อหวยใต้ดิน (84.3%) การเข้าเล่นการพนันในบ่อน (84.6%) และการพนันมวย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการพนันมวยหน้าตู้โทรทัศน์ที่ผู้พนันชม

ขณะที่มีการแข่งขันมวย (76.9%) ซึ่งให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ (เกือบหรือมากกว่าร้อยละ 80) สามารถเข้าถึงบริการได้ ณ สถานที่ใกล้เคียงกับครัวเรือนหรือที่ตนอาศัยอยู่ นอกจากนี้เรายังพบว่า ในวิธีการเสี่ยงโชคสองวิธี คือ การซื้อหวยใต้ดิน และการแทงบอลหรือพนันบอลนั้น ในเขตเมืองประชาชนส่วนหนึ่งสามารถทำการเสี่ยงโชค โดยการซื้อจากเพื่อนร่วมงานภายในสำนักงาน

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนเงินที่เกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายที่ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปได้ใช้จ่ายเพื่อการเสี่ยงโชคทุกประเภทจะพบว่า เป็นจำนวนเงินที่สูงมาก คือ ประมาณ 372,922 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 13 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในจำนวนนี้เป็นสัดส่วนถึงประมาณร้อยละ 70 หรือเป็นจำนวนเงิน 261,024 ล้านบาท ที่ประชาชนได้ใช้เสี่ยงโชคด้วยวิธีการซื้อสลากกินแบ่งของรัฐบาล และหรือการซื้อหวยใต้ดิน ในแต่ละปีประชาชนได้ใช้เงินถึง 165,984 ล้านบาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการซื้อหวยใต้ดิน และ 95,040 ล้านบาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งในส่วนของ การซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลนี้ประชาชนต้องจ่ายเงินซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคาไปเป็นเงินไม่ต่ำกว่า 25,920 ล้านบาท ปัญหาการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคานี้ประชาชนให้ความสนใจมาก และกำลังเฝ้าติดตามว่า จะมีรัฐบาลใดจะสามารถแก้ไขปัญหานี้ได้

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของเราครั้งนี้ได้ทำการทดสอบสมมุติฐานที่ว่า คนจนหรือผู้ที่มีรายได้น้อยจะใช้เงินรายได้ของตนเพื่อการเสี่ยงโชค คิดเป็นสัดส่วนของเงินรายได้ที่สูงกว่าคนผู้ที่มีรายได้สูง ข้อมูลที่ได้สนับสนุนข้อสมมุติฐานนี้ชี้ให้เห็นถึงสหสัมพันธ์เชิงลบระหว่างรายได้และสัดส่วนของเงินรายได้ที่ใช้ไปเพื่อการเสี่ยงโชค นัยยะที่ได้จากผลการวิจัยในส่วนนี้คือ เงินรายได้ของรัฐจากสลากกินแบ่งของรัฐบาลส่วนใหญ่ได้มาจากคนยากคนจนหรือผู้มีรายได้น้อย ดังนั้นเงินส่วนนี้จึงควรจะนำไปใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เป้าหมายโดยเฉพาะที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนกลุ่มนี้ให้ดีขึ้น

เมื่อถามถึงความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อสถานการณ์การพนันในประเทศไทยพบว่า ประมาณร้อยละ 26 เห็นว่า ควรแก้กฎหมายให้มีการเปิดบ่อนการพนันให้อย่างถูกกฎหมาย และร้อยละ 21.4 เห็นว่า รัฐบาลควรเปิดให้มีการพนันบอลได้ในสถานที่จัดไว้ อย่างถูกกฎหมาย ตัวเลขที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง คือ ประชาชนเกือบทุกคนที่เคยซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือเคยซื้อหวยใต้ดินอยากให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลออกผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ให้ประชาชนได้เสี่ยงโชคได้ง่ายขึ้น ประมาณร้อยละ 28 อยากให้ออกสลาก

ชุดลอกรู้ผลทันที ประมาณร้อยละ 71 อยากให้มีการนำเอาหอยไต่ดินขึ้นมาอยู่บนดิน ซึ่งอาจจะเป็นในลักษณะของหอยออนไลน์ที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นผู้ดำเนินการเอง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า จะไม่ถูกเจ้ามือหอยไต่ดินเอาเปรียบ

บทที่ 5

รูปแบบของลอตเตอรี่และระบบการบริหารจัดการในประเทศต่าง ๆ

สืบเนื่องมาจากการที่เราพบว่า ประชาชนในตัวอย่างของเราอยากเห็นประเทศไทยมีการออกจำหน่ายสลากเพื่อนำเงินรายได้จากการจำหน่ายไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เราจึงได้ทำการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมว่ามีประเทศใดบ้างที่ได้ดำเนินการเช่นนี้ อย่างไรก็ตามด้วยข้อจำกัดทางด้านงบประมาณและระยะเวลาในการดำเนินการ เนื้อหาสาระในบทนี้จะไม่ครอบคลุมทุกประเทศในโลกนี้ที่รัฐบาลมีการจัดจำหน่ายสลากเพื่อหาเงินรายได้มาใช้ในกิจการสาธารณะหรือพัฒนาประเทศ ยกตัวอย่างเช่น ในบทนี้ไม่ได้กล่าวถึงการออกผลิตภัณฑ์สลากของรัฐบาลอังกฤษเพื่อหางบประมาณใช้จ่ายในการจัดโอลิมปิกฤดูร้อน ปี ค.ศ. 2012

วัตถุประสงค์ของบทนี้ต้องการสะท้อนให้เห็นถึงขีดระดับพัฒนาการทางความคิดเกี่ยวกับการออกสลาก เพื่อหางบประมาณมาใช้ในกิจการสาธารณะและการพัฒนาของประเทศบางประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้ประเทศไทยสามารถนำไปเปรียบเทียบกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในประเทศไทย หรืออาจใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาหรือออกผลิตภัณฑ์สลากใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย ตามที่ประชาชนในตัวอย่างอยากเห็นรัฐบาลของประเทศไทยดำเนินการ ด้วยเหตุผลตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น เนื้อหาสาระในบทนี้จะจำกัดอยู่เฉพาะรูปแบบและระบบการจัดการสลากกินแบ่งรัฐบาลของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างเช่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศมาเลเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และราชอาณาจักรกัมพูชา กลุ่มประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป และประเทศสหรัฐอเมริกา เท่านั้น

รูปแบบและระบบบริหารจัดการลอตเตอรี่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

แม้ว่าประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะมีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมและมีความแตกต่างกันทางด้านระบบการเมืองการปกครองมากก็ตาม แต่ในปัจจุบันพบว่าหลายประเทศในภูมิภาคนี้ต่างหันมาให้ความสำคัญกับกิจการสลากกินแบ่งรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย และกัมพูชา

หรือแม้แต่ประเทศที่ปกครองโดยพรรคการเมืองเดียว เช่น ประเทศลาว เป็นต้น ต่างก็มีการดำเนินกิจการทางด้าน การจองจำหน่วยสลากหรือลอตเตอรี่ในประเทศของตน

กิจการสลากหรือลอตเตอรี่ของประเทศสิงคโปร์ ในประเทศสิงคโปร์นั้นรัฐบาลสิงคโปร์ได้จัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่จำหน่ายสลากหรือลอตเตอรี่โดยเฉพาะภายใต้ชื่อว่า Singapore Pools Limited Company ในปี ค.ศ. 1968 (พ.ศ. 2511) หน่วยงานนี้มีการดำเนินการในรูปแบบของบริษัทที่อยู่ภายใต้การดูแลและรับผิดชอบโดยกระทรวงการคลัง เหตุผลหนึ่งที่มีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่จำหน่ายสลากหรือลอตเตอรี่ขึ้น เพราะตั้งแต่มีการจัดตั้งประเทศสิงคโปร์ซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวจีนพบว่า ประชากรชาวสิงคโปร์นิยมที่จะเล่นการพนันหลาย ๆ ประเภทซึ่งรวมถึงการเล่นหวยใต้ดินคล้าย ๆ กับประเทศไทยในปัจจุบัน รัฐบาลสิงคโปร์มีนโยบายแน่วแน่ที่จะลดการเล่นการพนันของชาวสิงคโปร์จึงได้จัดให้มีการจำหน่ายสลากหรือลอตเตอรี่ขึ้นในสิงคโปร์ ทั้งนี้เพื่อ 1) ลดอัตราการเล่นพนันที่ผิดกฎหมายภายในประเทศด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนชาวสิงคโปร์สามารถเสี่ยงโชคได้ถูกต้องตามกฎหมาย และ 2) นำเงินรายได้จากการจำหน่ายสลากรูปแบบต่าง ๆ ไปใช้ในกิจการเพื่อสังคม ต่อมาในปี ค.ศ. 1980 (พ.ศ. 2523) รัฐบาลสิงคโปร์ได้ถ่ายโอน Singapore Pools Limited Company ไปอยู่ภายใต้การบริหารของ Temasek Holdings ซึ่งเป็นกองทุนเพื่อการลงทุนระหว่างประเทศของรัฐบาล (Singapore Pools, n.d.) ต่อมาระบบการบริหารจัดการสลากของประเทศสิงคโปร์ประสบกับการเปลี่ยนแปลงอีกครั้งในปี ค.ศ. 2004 (พ.ศ. 2547) เมื่อรัฐบาลได้กำหนด ให้ Singapore Board of Totalisator ซึ่งมีสถานะเป็น Statutory Board¹ มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลกิจการจัดจำหน่ายสลากของ Singapore Pools (Tote Board, 2014)

ในประเทศสิงคโปร์มีผลิตภัณฑ์สลากทั้งสิ้น 3 รูปแบบ (Singapore Pools, n.d.) อันได้แก่ รูปแบบที่ 1 เรียกว่า สลาก Toto ซึ่งผู้เล่นจะต้องเลือกตัวเลข 6 ตัวจากเลข 1 - 45 โดยมีการออกรางวัลทุกวันอังคารและวันพฤหัสบดี รูปแบบที่ 2 เรียกว่า สลาก 4-D หรือ 4 Digits ซึ่งผู้เล่นจะต้องเลือกตัวเลขจากหมายเลข 0000-9999 โดยมีการประกาศเลขรางวัลทุกวันพุธ เสาร์ และอาทิตย์ รูปแบบที่ 3 เรียกว่า สลาก Singapore Sweep มีลักษณะคล้ายคลึงกับ สลากกินแบ่งรัฐบาลของประเทศไทย ประกอบไปด้วยเลข 7 หลัก และเลข

¹ Statutory Board เป็นรูปแบบหน่วยงานภาครัฐของประเทศสิงคโปร์ที่มีลักษณะเป็นองค์การมหาชน ที่ไม่มีสถานะเป็นหน่วยงานราชการ มีโครงสร้างและระบบบริหารจัดการคล้ายคลึงกับองค์กรภาคเอกชนมีคณะกรรมการกำกับนโยบาย (Board of Directors) เป็นผู้กำหนดนโยบายและแนวทางการบริหารองค์กรตามพันธกิจที่ระบุไว้ในกฎหมายจัดตั้งองค์กร และมี Executive Director เป็นผู้บริหารสูงสุดขององค์กร

รางวัลประกอบไปด้วยเลขรางวัลแบบ 7 หลัก และเลขรางวัลเลขท้าย 2 ตัว สำหรับสลาก Singapore Sweep มีการออกเลขรางวัลทุกวันพุธแรกของเดือน นอกเหนือไปจากผลิตภัณฑ์สลากทั้ง 3 รูปแบบแล้วยังมีการรับแทงม้าและการแข่งขันฟุตบอลของสมาพันธ์ฟุตบอลในทวีปยุโรปอีกด้วย

ด้วยเหตุที่มีการออกสลากหรือลอตเตอรี่ที่หลากหลายรูปแบบ ตลอดจนการเป็นเจ้าของรับแทงหรือเสี่ยงโชคกับผลการแข่งขันกีฬาทำให้หน่วยงานที่ประกอบการมีรายได้ถึงปีละ 4.9 พันล้านเหรียญสหรัฐ หรือประมาณปีละ 150,000 ล้านบาท (Policy cures, 2012) ซึ่งร้อยละ 54 ของเงินจำนวนนี้ได้รับการจัดสรรให้เป็นเงินรางวัลแก่ผู้ถูกรางวัล ร้อยละ 25 เป็นค่าบริหารจัดการ และกำไรปันผลให้แก่ตัวแทนจำหน่ายสลาก (ซึ่งภาษีรายได้จากกำไรของตัวแทนจำหน่ายที่มากขึ้นจะรวมอยู่ในจำนวนนี้) และสำหรับเงินรายได้ที่เหลือคิดเป็น ร้อยละ 21 ถูกนำไปสู่กระทรวงการคลังเพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจกรรมเพื่อสังคมในรูปแบบต่างๆ อาทิเช่น การบำบัดผู้ติดการพนัน กิจกรรมสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศสิงคโปร์ เป็นต้น (Singapore Pools, n.d.) กิจกรรมจำหน่ายสลากจึงนับเป็นแหล่งเงินทุนสำคัญแหล่งหนึ่งสำหรับการพัฒนาสังคมและการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในประเทศสิงคโปร์

กิจการสลากหรือลอตเตอรี่ของประเทศมาเลเซีย เนื่องจากรัฐบาลมาเลเซียตระหนักและมองเห็นถึงรายได้ของรัฐบาลที่ได้จากการจำหน่ายสลากหรือลอตเตอรี่ และรัฐบาลมาเลเซียยังมองเห็นต่อไปว่าเงินรายได้จากการจำหน่ายสลากหรือลอตเตอรี่ดังกล่าว จะสามารถนำไปใช้เพื่อให้เป็นประโยชน์ทางด้านการพัฒนาสังคมและการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนของมาเลเซีย ขณะเดียวกันรัฐบาลก็ตระหนักดีว่าประเทศมาเลเซียซึ่งเป็นประเทศที่มีประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นศาสนาที่มองว่ากิจกรรมการเสี่ยงโชค (เช่น การซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล) ตลอดจนการพนันขั้นต่อถือเป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักคำสอนของศาสนา การที่จะให้รัฐบาลมาเลเซียมาเป็นผู้ดำเนินการออกและขายสลากหรือลอตเตอรี่เองเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนทางการเมือง ดังนั้นรัฐบาลมาเลเซียจึงไม่ได้เป็นผู้รับผิดชอบในการจำหน่ายสลากโดยตรงเอง แต่มอบสัมปทานให้แก่บริษัทเอกชนในการบริหารจัดการซึ่งครอบคลุมถึงการพัฒนารูปแบบและการจัดจำหน่ายลอตเตอรี่ โดยรัฐบาลของประเทศมาเลเซียมอบหมายให้ธนาคารกลางแห่งประเทศมาเลเซีย (Bank Negara Malaysia) เป็นผู้กำกับดูแลสัญญาสัมปทานและจัดเก็บภาษีค่าธรรมเนียมการจำหน่ายสลากหรือลอตเตอรี่จากจำนวนยอดขายสลากของบริษัทผู้รับสัมปทานในแต่ละปีงบประมาณ ทั้งนี้บริษัทเอกชนที่ได้รับสัมปทานสลากจากรัฐบาลมาเลเซียมีทั้งสิ้น 3 บริษัท ได้แก่

1. Magnum Corporation Berhad เป็นบริษัทจัดจำหน่ายสลาก Magnum 4D หรือสลากเลข 4 ตัวรายแรกและรายใหญ่ที่สุดในประเทศมาเลเซีย โดยได้รับสัมปทานจากรัฐบาลมาเลเซียเมื่อปี ค.ศ. 1969 (พ.ศ. 2512) แต่ต่อมานับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2009 (พ.ศ. 2552) เป็นต้นมา Magnum Corporation ได้ดำเนินการสร้างผลิตภัณฑ์สลากขึ้นมาใหม่ ที่มีชื่อเรียกว่า Magnum Jackpot ซึ่งมีจำนวนเงินรางวัลสูงมากกว่า 1 ล้านริงกิต เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของบริษัทในการแข่งขันกับผู้ประกอบการหวยใต้ดินที่ผิดกฎหมายซึ่งมีอยู่มากมายเหมือนในประเทศไทยในปัจจุบัน บริษัท Magnum Corporation จึงนับได้ว่าเป็นบริษัทที่มีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาหวยใต้ดินในประเทศมาเลเซีย ไม่เพียงเท่านั้น ต่อมาบริษัท Magnum Corporation ยังมีการจัดตั้งกองทุนบรรษัทธรรมมาภิบาล (Corporate Social Responsibility Fund) โดยนำเอาผลกำไรจากการจำหน่ายสลากในแต่ละปีมาสนับสนุนกิจกรรมเพื่อสังคมใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดการสุขภาพอนามัย 2) ให้สวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ 3) พัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศมาเลเซีย และ 4) ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม (Magnum, 2014)

2. บริษัท Pan Malaysian Pools เป็นบริษัทผู้แทนจำหน่ายสลาก Damacai ซึ่งมีผลิตภัณฑ์ทางการออกสลากทั้งสิ้น 2 รูปแบบ คือ สลากเลข 3 ตัว หรือ 3D Lottery Game และสลากเลข 6 ตัว หรือ 6D Lottery Game ทั้งนี้ ผลกำไรส่วนหนึ่งจากการจำหน่ายสลาก Damacai ในแต่ละปีจะนำเข้าสู่กองทุน Community Chest ซึ่งเป็นกองทุนที่จัดตั้งขึ้นโดยบริษัท Pan Malaysian Pools เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาเอกชนและสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ที่ไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการของประเทศมาเลเซีย และยังมีการมอบทุนการศึกษาให้แก่แก่นักเรียนที่มีผลการเรียนดีด้วย (The Community Chest, 2012)

3. บริษัท Berjaya Sports Toto Berhad จำหน่ายผลิตภัณฑ์สลาก Sports Toto ซึ่งเป็นสลากเลข 4 ตัว 5 ตัว และ 6 ตัว ทำให้สลาก Sports Toto มีเงินรางวัลให้แก่ผู้ถูกรางวัลเป็นยอดเงินสูงกว่าสลากของอีกสองบริษัท และถึงแม้ว่า เมื่อพิจารณาตามหลักความน่าจะเป็นแล้วโอกาสที่จะถูกรางวัลเลข 5 ตัว และ 6 ตัวนั้นยากกว่าการถูกรางวัลเลข 3 ตัว และ 4 ตัวก็ตาม ประชาชนผู้ซื้อมักจะไม่คำนึงถึงหลักการข้อนี้แต่ใช้ความหวังจากเงินรางวัลเป็นหลักในการตัดสินใจซื้อสลากหรือลอตเตอรี่ของบริษัทนี้ ผลที่เกิดขึ้นคือ ผลิตภัณฑ์สลาก Sports Toto เป็นรูปแบบสลากที่มีจำนวนผู้เล่นและสถานที่จำหน่ายสลากมากที่สุดในประเทศมาเลเซีย ขณะเดียวกันนับตั้งแต่บริษัท Berjaya Sports Toto Berhad ได้รับสัมปทานสลากในปี ค.ศ. 1969 (พ.ศ. 2512) ก็ได้มีการนำผลกำไรจากการจำหน่ายสลาก

คืนสู่สังคม เพื่อดำเนินกิจกรรมการกุศล การสนับสนุนการแข่งขันกีฬา การศึกษาและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมสูงกว่าอีกสองบริษัท โดยเฉพาะในด้านการกีฬานั้น บริษัท Berjaya Sports Toto Berhad ถือได้เป็นผู้สนับสนุนรายใหญ่ของแวดวงกีฬาประเภทต่าง ๆ ในประเทศมาเลเซีย (Sports Toto, 2012)

เมื่อเปรียบเทียบในเรื่องการดำเนินการสลากหรือลอตเตอรี่ของประเทศสิงคโปร์กับประเทศมาเลเซียทำให้เราเห็นได้ว่า ประเทศสิงคโปร์ได้ผนวกเอากิจการสลากไปเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างการบริหารภาครัฐ ซึ่งถึงแม้หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจำหน่ายสลากจะมีสถานะเป็นบริษัทจำกัดมหาชน แต่ก็ยังอยู่ในการกำกับดูแลของ Statutory Board ภายใต้กระทรวงการคลังจึงทำให้การดำเนินการตามโครงการและกิจกรรมเพื่อสังคมต้องเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล ส่วนประเทศมาเลเซียนั้น ระบบการจำหน่ายสลากและการบริหารรายได้จากการจำหน่ายสลากเป็นไปในรูปแบบการมอบสัมปทานให้แก่บริษัทเอกชน ซึ่งมีหน้าที่ตามกฎหมายในการเสียภาษีจากจำนวนยอดขายสลากให้แก่รัฐและยังต้องรับผิดชอบต่อจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมสังคม โดยรูปแบบกิจกรรมเพื่อสังคมนั้นก็จะแตกต่างกันไปตามนโยบายของแต่ละบริษัท ไม่มีรูปแบบการจัดการที่ชัดเจน

กิจการสลากหรือลอตเตอรี่ของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

หลายประเทศในเขตอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงมีรูปแบบสลากและระบบบริหารจัดการรายได้ที่คล้ายคลึงกับประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย สำหรับระบบบริหารจัดการกิจการสลากใน **ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว** นั้นมีความใกล้เคียงกับระบบบริหารจัดการกิจการสลากในประเทศสิงคโปร์ กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2525 รัฐบาลลาวได้จัดตั้ง “รัฐวิสาหกิจห่วยพัฒนา” ขึ้นมาในกระทรวงการเงินเพื่อดูแลการจัดจำหน่ายสลากเป็นการเฉพาะโดยร่วมทุนกับบริษัท อินซี เทรดิง จำกัด (ธีรภัทร์ เจริญสุข, 2556) “ห่วยพัฒนา” หรือ “สลากพัฒนา” ของประเทศลาวนั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) สลากเลข 5 ตัว ซึ่งมีการออกจำหน่ายและประกาศหมายเลขรางวัลทุกวันที่ 10 20 และ 30 ของเดือน และ 2) สลากหรือห่วย 2 ตัว 3 ตัว ซึ่งมีการออกจำหน่ายและประกาศหมายเลขรางวัลทุกวันอังคารและวันศุกร์

เมื่อสิ้นสุดปีงบประมาณ รัฐวิสาหกิจห่วยพัฒนาก็จะนำเอารายได้ทั้งหมดหลังจากหักเงินค่ารางวัลและค่าใช้จ่ายในการบริหารองค์กร ส่งให้กับกระทรวงการเงินของประเทศลาว โดยส่วนใหญ่แล้วรัฐบาลลาวจะใช้งบประมาณดังกล่าวในการพัฒนาและสนับสนุนระบบการศึกษาของประเทศ (ผู้จัดการออนไลน์, 22 มีนาคม 2550) นอกเหนือไปจากการสนับสนุนการศึกษาแล้ว รัฐวิสาหกิจห่วยพัฒนายังมีการจำหน่ายสลากรูปแบบอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ สลากกีฬา หรือ

หวยกีฬา เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการกีฬาของประเทศ และ สลากออมสิน หรือ หวยออมสิน ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับสลากออมสินของประเทศไทยและมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการออมในหมู่ประชาชนชาวลาว โดยมีการออกเลขรางวัลหวยออมสินทุกวันที 5 15 และ 25 ของเดือน

รัฐวิสาหกิจหวยพัฒนาจึงถือได้ว่าเป็นองค์กรบริหารจัดการสลากที่มีพัฒนาการอย่างรวดเร็วแห่งหนึ่งของกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีการคิดค้นและจำหน่ายผลิตภัณฑ์สลากใหม่ออกมาเพื่อให้ประชาชนที่ชื่นชอบการเสี่ยงโชคมีทางเลือกมากขึ้น และยังถือเป็นการแสวงหารายได้ให้แก่กิจกรรมพัฒนาสังคมในด้านต่าง ๆ นอกจากการออกสลากแล้ว ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 รัฐวิสาหกิจหวยพัฒนายังได้จัดให้มีระบบการทายผลพนันฟุตบอลออนไลน์ (Online Soccer Betting) ขึ้นมาเพื่อรองรับการแข่งขันฟุตบอลโลกที่ประเทศบราซิลในเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม พ.ศ. 2557 ตลอดจนการแข่งขันฟุตบอลของกลุ่มประเทศในทวีปยุโรป (Amsel, 2014)

กิจการสลากหรือลอตเตอรี่ของประเทศกัมพูชา อีกประเทศหนึ่งในเขตอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงที่มีการจำหน่ายสลาก คือ **ราชอาณาจักรกัมพูชา** ซึ่งมีระบบบริหารกิจการสลากที่คล้ายคลึงกับประเทศมาเลเซีย กล่าวคือ รัฐบาลกัมพูชาไม่มีหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการจัดจำหน่ายสลาก แต่มีการมอบสัมปทานการผลิตและจำหน่ายสลากให้แก่บริษัทเอกชน 5 แห่ง โดยบริษัทเอกชนรายใหญ่ที่ได้รับสัมปทานสลากจากรัฐบาลกัมพูชาทั้ง 5 บริษัทได้แก่

1. บริษัท Cambodian Lottery Corporation, Limited (CLC) ได้รับสัมปทานจากคณะกรรมการกำกับการลงทุน กระทรวงการคลังกัมพูชาในปี ค.ศ. 1992 (พ.ศ. 2535) ให้จำหน่ายสลากเลข 4 ตัว โดยมีการออกหมายเลขรางวัลทุกวัน ในปัจจุบัน การจัดจำหน่ายสลากของ CLC อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของบริษัท Magnum Cambodia ซึ่งเป็นบริษัทลูกของ CLC (Cambodia Lottery Corporation, n.d.)

2. บริษัท PhilWeb Cambodia Corporation เป็นตัวแทนจำหน่ายสลากชุดรู้ผลทันที

3. บริษัท Naga Lottery เป็นบริษัทจัดจำหน่ายสลากชุดรู้ผลทันที

4. บริษัท Global Net Entertainment Corporation ได้รับใบอนุญาตในปี ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543) ให้จำหน่ายสลากเลข 5 ตัว และสลากชุดรู้ผลทันที (Casino City Network, 2014)

5. บริษัท Sports Social Affairs Corporation ได้รับการจัดตั้งในปี ค.ศ. 2009 (พ.ศ. 2552) เพื่อผลิตและจำหน่ายสลากเลข 6 ตัว โดยเงินรายได้จากการจำหน่ายสลากหลังจากหักภาษีอากรและค่าบริหารจัดการต่าง ๆ ได้ถูกนำไปใช้ในการพัฒนากีฬาของประเทศกัมพูชา ทั้งนี้ ในปี ค.ศ. 2010 (พ.ศ. 2553) Sports Social Affairs Corporation ได้ประกาศร่วมทุนกับ PSC Corporation บริษัทข้ามชาติจากประเทศสิงคโปร์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์สลากใหม่ตามรูปแบบของ Singapore Pools Toto ซึ่งเป็นสลากเพื่อสนับสนุนกิจการกีฬาเหมือนที่ทำในประเทศสิงคโปร์ (Singapore Stock Market News, 2010)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าประเทศกัมพูชามีผลิตภัณฑ์สลากที่หลากหลายและรัฐบาลกัมพูชาก็ได้มอบสัมปทานในการจำหน่ายสลากให้แก่บริษัทเอกชนมากมาย ไม่วันทันแต่บริษัทสัญชาติอื่นอย่างเช่น Magnum Corporation และ PSC Corporation แต่อย่างไรก็ตามไม่มีข้อมูลหรือหลักฐานปรากฏว่า บริษัทเอกชนต่าง ๆ เหล่านี้นำเอาเงินรายได้หลังจากหักค่าบริหารจัดการส่งไปยังรัฐบาลกัมพูชาเป็นมูลค่าเท่าไรในแต่ละปีงบประมาณ และมีการเสียภาษีรายได้จากการจำหน่ายสลากแต่ละประเภทในแต่ละปีเป็นจำนวนเงินเท่าไร

รูปแบบและระบบบริหารจัดการสลากในกลุ่มประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป

ระบบบริหารกิจการสลากในกลุ่มประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปนั้นมีรากฐานมาจากหลักปรัชญาในการจัดตั้งสหภาพยุโรป คือ หลักปรัชญา Subsidiary ซึ่งเป็นกรอบข้อตกลงในการแบ่งปันและจัดสรรอำนาจหน้าที่ระหว่างสหภาพยุโรปและรัฐบาลของแต่ละประเทศกลุ่มสมาชิก (Eggermont, 2010) โดยรัฐธรรมนูญของสหภาพยุโรปได้กำหนดบทบาทหน้าที่ดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ถึงแม้หลักกฎหมายและสนธิสัญญาของกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปจะมีความชัดเจนในเรื่องการแบ่งปันอำนาจมากเพียงใดก็ตาม สิ่งสำคัญที่ทำให้สหภาพยุโรปมีความเข้มแข็งในด้านการปกครองและการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ก็คือการที่แต่ละประเทศกลุ่มสมาชิกมีความเข้าใจในหลัก Subsidiary และปฏิบัติตามหลักการนั้นอย่างเคร่งครัด (Helmke and Levitsky, 2004)

หลักปรัชญา Subsidiary ยังปรากฏให้เห็นในระบบบริหารกิจการสลากที่มีลักษณะเป็น “สลากข้ามประเทศ (Transnational Lottery)” ซึ่งเป็นรูปแบบสลากที่มีหลายประเทศในสหภาพยุโรปร่วมกันรับผิดชอบการออกเลขรางวัลที่ 1 ตลอดจนการกำหนดและบริหารจัดการเงินค่าตอบแทนสำหรับผู้ถูกรางวัลที่ 1 โดยตารางที่ 5.1 แสดงตัวอย่างสลากในกลุ่มประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปที่มีลักษณะเป็นสลากข้ามประเทศ ได้แก่ Euro Millions Euro Jackpot และ Viking Lotto สำหรับ Viking Lotto นั้นถือได้ว่าเป็นระบบสลากข้ามประเทศ

ที่มีขนาดเล็กที่สุด เนื่องจาก มีเพียงประเทศในกลุ่ม Scandinavia ประเทศไอซ์แลนด์ และประเทศที่เป็นอดีตรัฐในอารักขาของสหภาพโซเวียต

นอกเหนือจากนี้ ระบบบริหารจัดการของ Viking Lotto ยังแตกต่างไปจาก Euro Millions และ Euro Jackpot ซึ่งในขณะที่ระบบสลาก Euro Millions และ Euro Jackpot ใช้วิธีการจัดตั้งองค์กรเพื่อบริหารจัดการการออกสลากรางวัลที่ 1 และมูลค่าของเงินรางวัลเป็นการเฉพาะ ระบบบริหารจัดการของ Viking Lotto แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ฝ่ายบริหารทั่วไป อยู่ในความรับผิดชอบของบริษัท Dansk Tipsjeneste ซึ่งเป็นบริษัทมหาชนที่รับผิดชอบการจำหน่ายสลากในประเทศเดนมาร์ก และฝ่ายออกเลขรางวัล บริหารจัดการ โดย Norsk Tipping ของประเทศนอร์เวย์ สำหรับการออกรางวัลที่ 2 และรางวัลที่ต่ำลงมา รวมทั้งเงินรางวัลและราคาสลากนั้นเป็นหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละประเทศ

อย่างไรก็ตาม ผลิตรหัสสลากของสลากข้ามประเทศของทั้ง 3 ระบบนั้นยังไม่มี ความหลากหลายเทียบเท่ากับผลิตรหัสสลากในประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย ลาว และกัมพูชา ทั้งหมดมีเพียงสลากเลข 6 ตัว 7 ตัวเพียงผลิตรหัสเดียว โดยที่สลาก Euro Millions และ Euro Jackpot มีรูปแบบเป็นสลากเลข 7 ตัว และ Viking Lotto มีรูปแบบเป็นสลากเลข 6 ตัว ซึ่งระบบสลากทั้ง 3 ระบบนี้มีการออกหมายเลขรางวัลทุกสัปดาห์ และประชาชน (เฉพาะผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป) สามารถซื้อสลากทั้ง 3 ประเภทได้ตามร้านค้าสะดวกซื้อและร้านของผู้แทนจำหน่าย หรือทางอินเทอร์เน็ต ผ่านระบบเว็บไซต์ของสลากแต่ละประเภท

ทั้งนี้ หลัก Subsidiary ยังได้รับการนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดระบบบริหารจัดการรายได้จากการจำหน่ายสลากข้ามประเทศอีกด้วย สำหรับบทบาทหน้าที่ขององค์กรที่รับผิดชอบระบบสลากในภาพรวมนั้นจำกัดอยู่แต่เพียงการออกหมายเลขรางวัลที่ 1 และการกำหนดมูลค่าของเงินรางวัล ส่วนกระบวนการตัดสินใจนำเอาเงินรายได้ไปใช้จ่าย ในกิจกรรมต่าง ๆ นั้นเป็นอำนาจหน้าที่ของแต่ละประเทศเอง โดยระบบสลากแต่ละประเภท กำหนดให้ร้อยละ 50 ของเงินรายได้เป็นเงินรางวัล และมากกว่าร้อยละ 20 ของเงินรายได้ที่เหลือจะถูกใช้ในกิจกรรมเพื่อสังคมในด้านต่าง ๆ ตามที่รัฐบาลของแต่ละประเทศ กำหนดไว้ ยกตัวอย่างเช่น สำหรับกลุ่มประเทศที่มีการจำหน่าย Viking Lotto ประเทศเดนมาร์ก นำเงินรายได้จากการจำหน่ายสลากไปพัฒนาการศึกษา ประเทศฟินแลนด์นำไปพัฒนากิจกรรมทางการศึกษาของเยาวชนทางด้านวิทยาศาสตร์และศิลปะ เป็นต้น (Norsk Tipping, 2012)

รูปแบบและระบบบริหารจัดการสลากในประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกามีระบบสลากข้ามรัฐ (Multi-State Lottery) ที่มีลักษณะคล้ายกับระบบสลากข้ามประเทศ (Transnational Lottery) ในกลุ่มประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป โดยระบบสลากข้ามรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกาอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของ Multi-State Lottery Association (MUSL) ซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรที่เกิดขึ้นจากข้อตกลงร่วมกันระหว่างมลรัฐ 33 รัฐ ทั้งนี้ ตามพันธกิจขององค์กร MUSL มีหน้าที่ให้บริการการออกแบบผลิตภัณฑ์สลากรูปแบบใหม่ การตลาดและลูกค้าสัมพันธ์การประดิษฐ์คิดค้นอุปกรณ์การออกรางวัลสลาก และการบริหารจัดการเงินรายได้จากการจำหน่ายสลากแต่ละประเภท โดยในปัจจุบัน ผลิตภัณฑ์สลากของ MUSL ที่ได้รับความนิยมคือ สลากเลข 6 ตัว (Powerball และ Mega Millions) สลากเลข 5 ตัว (Hot Lotto) และสลากเลข 4 ตัว (2 by 2) นอกจากนี้ ยังมีการจำหน่ายสลากขูดรู้ผลทันที (Scratch-off Lottery Tickets) อีกด้วย สำหรับในด้านการบริหารจัดการเงินรายได้จากการจำหน่ายสลากประเภทต่าง ๆ นั้น MUSL มีหน้าที่เพียงจัดเก็บรายได้ และนำเงินรายได้ที่เหลือจากการหักค่าบริหารจัดการและภาษีอากรส่งคืนไปยังมลรัฐที่เป็นสมาชิกของ MUSL โดยสภาของมลรัฐเหล่านี้จะเป็นผู้ตัดสินใจว่า เงินรายได้ดังกล่าวจะถูกนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ใด (MUSL, n.d.)

นอกจากนี้ คุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของระบบการเมืองการปกครองในประเทศสหรัฐอเมริกา คือ ระบบสมาพันธรัฐ (Federalism) ที่มีการจัดสรรอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐบาล สมาพันธรัฐ (Federal Government) และรัฐบาลของมลรัฐ (State Government) อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญซึ่งได้กำหนด “อำนาจ ที่ชัดแจ้ง (Explicit Power)” ให้แก่รัฐบาลสมาพันธรัฐ โดยรัฐบาลสมาพันธรัฐ มีหน้าที่ดำเนินการตามกรอบอำนาจที่ชัดแจ้งนี้เท่านั้น ส่วนอำนาจหน้าที่อื่น ๆ ที่ไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดแจ้ง รัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกาคำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลมลรัฐ ซึ่งการบริหารกิจการสลากถือเป็นหนึ่งในอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของมลรัฐ

เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกาประกอบไปด้วย 50 มลรัฐซึ่งแต่ละมลรัฐล้วนแล้วแต่มีระบบกฎหมาย โครงสร้างทางการเมือง และวัฒนธรรมทางการเมืองที่แตกต่างกัน จึงทำให้ยังมีมลรัฐอยู่ 6 มลรัฐที่ไม่อนุญาตให้มีการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล ได้แก่ มลรัฐ Alabama มลรัฐ Alaska มลรัฐ Hawai'i มลรัฐ Mississippi มลรัฐ Utah และมลรัฐ Nevada และมลรัฐที่มีการออกสลากกินแบ่งรัฐบาลหลังสุดได้แก่ มลรัฐ Wyoming โดยในปี พ.ศ. 2556 สภาของมลรัฐ Wyoming ได้ออกกฎหมายอนุญาตให้มีการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล ทำให้ มลรัฐ Wyoming เป็นมลรัฐล่าสุดที่มีการอนุญาตให้จัดจำหน่ายลอตเตอรี่ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย นอกจากนี้ ความหลากหลายทางด้านการเมืองการปกครองของมลรัฐต่าง ๆ

ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ก่อให้เกิดรูปแบบการบริหารกิจการสลากทั้งสิ้น 4 รูปแบบ (ตารางที่ 5.2) ได้แก่

1. หน่วยงานราชการของรัฐบาลมลรัฐที่มีสถานะเทียบเท่ากระทรวง มีเพียงมลรัฐ Florida เพียงรัฐเดียวที่กำหนดให้หน่วยงานรับผิดชอบในการจำหน่ายและบริหารกิจการสลากมีสถานะเทียบเท่ากระทรวง โดยผู้ว่าการมลรัฐแต่งตั้งบุคคลที่เหมาะสมขึ้นดำรงตำแหน่งบริหารกิจการสลาก ที่มีบทบาทหน้าที่เทียบเท่าตำแหน่งรัฐมนตรีเพื่อบริหารจัดการองค์กรและกิจการสลากของมลรัฐ Florida

2. หน่วยงานในกำกับของรัฐบาลมลรัฐ มีมลรัฐ 6 มลรัฐที่ใช้ระบบบริหารจัดการสลากแบบหน่วยงานในกำกับของรัฐ ได้แก่ มลรัฐ Pennsylvania มลรัฐ Michigan มลรัฐ Delaware มลรัฐ New York มลรัฐ North Carolina และ มลรัฐ Wisconsin โดยหน่วยงานดังกล่าวจะมีสถานภาพคล้ายกับองค์การมหาชนในประเทศไทยที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของรัฐมนตรีส่วนใหญ่แล้วหน่วยงานกำกับดูแลกิจการสลากใน 6 มลรัฐจะอยู่ในสังกัดกระทรวงการคลังของแต่ละมลรัฐ และมีผู้อำนวยการบริหาร (Executive Director) เป็นผู้บริหารสูงสุดขององค์กรสลากของแต่ละมลรัฐ

3. บริษัทที่ได้รับการจัดตั้งโดยสภาของมลรัฐ การบริหารรูปแบบนี้บริษัทที่ดูแลกิจการทางด้านสลากกินแบ่งของมลรัฐจะมีโครงสร้างและระบบบริหารจัดการภายในองค์กรคล้ายคลึงกับบริษัท Singapore Pools ของประเทศสิงคโปร์ ซึ่งถึงแม้จะมีสถานภาพเป็นบริษัท จำกัด แต่รัฐบาลมลรัฐก็ยังเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัท จึงอาจกล่าวได้ว่าบริษัทรูปแบบดังกล่าวมีสถานะเทียบเท่ากับรัฐวิสาหกิจในประเทศไทย โดยมลรัฐที่ใช้ระบบการบริหารดังกล่าว ได้แก่ มลรัฐ Georgia มลรัฐ Connecticut มลรัฐ Illinois มลรัฐ Kentucky มลรัฐ Louisiana มลรัฐ Tennessee และมลรัฐ Wyoming

4. คณะกรรมการอิสระ (Independent Commission) เป็นรูปแบบการบริหารจัดการที่เป็นอิสระจากกระทรวงหรือหน่วยงานต่าง ๆ ของมลรัฐ แต่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของผู้ว่าการมลรัฐซึ่งทำหน้าที่เสนอรายชื่อคณะกรรมการต่อสภาของมลรัฐเพื่อพิจารณาอนุมัติแต่งตั้ง และเสนอชื่อบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการบริหาร (Executive Director) มลรัฐส่วนใหญ่ที่อนุญาตให้มีการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลใช้ระบบการบริหารกิจการสลากในรูปแบบดังกล่าว ได้แก่ มลรัฐ Texas มลรัฐ Arizona มลรัฐ Arkansas มลรัฐ California มลรัฐ Colorado มลรัฐ Idaho มลรัฐ Indiana มลรัฐ Iowa มลรัฐ Kansas มลรัฐ Maine มลรัฐ Maryland มลรัฐ Massachusetts มลรัฐ Minnesota มลรัฐ Missouri มลรัฐ Montana มลรัฐ Nebraska มลรัฐ New Hampshire มลรัฐ New Jersey มลรัฐ New Mexico มลรัฐ North Dakota มลรัฐ Ohio

มลรัฐ Oklahoma มลรัฐ Oregon มลรัฐ Rhode Island มลรัฐ South Carolina มลรัฐ South Dakota มลรัฐ Vermont มลรัฐ Virginia มลรัฐ Washington มลรัฐ West Virginia เขต District of Columbia และเขตการปกครอง Puerto Rico

เมื่อเราวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวทางการบริหารและการออกผลิตภัณฑ์ สลากกินแบ่งของแต่ละมลรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกาเราพบทั้งข้อแตกต่างกันและข้อคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เราพบว่า มีความแตกต่างกันในรูปแบบการบริหารทั้งนี้คืออยู่กับบริบททางด้านการเมือง และการปกครองของแต่ละมลรัฐ แต่เมื่อมาวิเคราะห์เปรียบเทียบทางด้านผลิตภัณฑ์กลับพบว่า รูปแบบผลิตภัณฑ์สลากกินแบ่งรัฐบาลของมลรัฐต่าง ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา กลับมีความคล้ายคลึงกันแทบทุกมลรัฐ ดังตัวอย่างที่เรายกมาเปรียบเทียบให้เห็นว่า กิจกรรมสลาก ในมลรัฐ Georgia มลรัฐ Texas มลรัฐ Florida และมลรัฐ Pennsylvania (ตารางที่ 5.3) ล้วนแล้วแต่ มีผลิตภัณฑ์ทางสลาก 2 ประเภท ได้แก่ 1) สลากที่มีการระบุหมายเลขและมีการออกหมายเลขรางวัล ตามปฏิทินที่แต่ละมลรัฐกำหนด และ 2) สลากชุดรู้ผลทันที

ที่น่าสนใจคือ เมื่อเราวิเคราะห์ถึงวิธิตัด ปรังษญา ที่อยู่เบื้องหลังการออกจำหน่าย ผลิตภัณฑ์สลากกินแบ่งของแต่ละมลรัฐเราพบว่า เหตุผลและแรงผลักดันหลักๆ ที่ให้มีการออก สลากกินแบ่งของแต่ละมลรัฐมีได้อยู่ที่การหารายได้เข้ารัฐ แต่อยู่ที่การหาเงินรายได้มาใช้จ่าย เพื่อกิจการสาธารณประโยชน์และกิจการพัฒนาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาและ ยกกระดับคุณภาพการศึกษาของรัฐ ทั้งนี้เพราะคุณภาพการศึกษาที่ดูจากผลการวิจัยและการ ค้นคว้าใหม่ ๆ ของมหาวิทยาลัยของแต่ละมลรัฐเป็นเสมือนตัวชี้วัดเกียรติภูมิของรัฐ มลรัฐ ทุกมลรัฐที่มีการออกสลากกินแบ่งล้วนแล้วแต่ได้วิเคราะห์จุดอ่อนของตนเองและพบว่า ส่วน ใหญ่หรือแทบทั้งหมดมองว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นเป้าหมายหลักของมลรัฐ ที่จะต้องมุ่งแข่งขันกับมลรัฐอื่น ๆ ขณะเดียวกันทางผู้บริหารของแต่ละมลรัฐก็ตระหนักดีว่า ตนเองมีอาจอาศัยหรือมีเงินงบประมาณจากระบบปกติเพียงพอที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหา หรือแก้จุดอ่อนที่ประสบอยู่ จึงจัดให้มีการออกสลากกินแบ่งเพื่อเป็นการหางบประมาณมาเพิ่ม จากระบบงบประมาณปกติ และทุกมลรัฐต่างก็มองว่า การใช้จ่ายเงินรายได้จากกิจการสลาก ควรจะต้องมีประโยชน์ต่อประชาชนในภาพรวม

ผลจากการวิเคราะห์รายได้และรายจ่ายของกิจการสลากกินแบ่งของแต่ละรัฐใน เบื้องต้น ทำให้เราพบว่า ทุกมลรัฐที่มีการออกสลากกินแบ่งต่างก็มีระบบการนำรายได้จาก สลากไปใช้เพื่อกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ แต่ละมลรัฐมีความคล้ายคลึงกันในวิธิตัดและแนวทาง ปฏิบัติกล่าว คือ ส่วนใหญ่จะมีการจัดสรรเงินจากรายได้ในการจัดจำหน่ายไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่ง เพื่อเป็นเงินรางวัลแก่ ผู้ถูกรางวัล และเป็นรายได้ของรัฐ ซึ่งหลัก ๆ ก็มาจากภาษีการจำหน่าย

ส่วนค่าบริหารจัดการและค่าตอบแทนแก่ผู้ขายมิใช่รายจ่ายใหญ่ หลังจากหักรายจ่าย 4 รายการดังกล่าวข้างต้นแล้ว รายได้ที่เหลือจะถูกจัดสรรไปเพื่อการพัฒนาสังคมในด้านต่าง ๆ โดยตัวเลขของตารางที่ 5.3 แสดงให้เห็นว่ามลรัฐ Georgia มลรัฐ Texas และ มลรัฐ Florida นำเอาเงินรายได้มากกว่าร้อยละ 20 จากการจำหน่ายสลากไปพัฒนาระบบและคุณภาพของการศึกษา ส่วนมลรัฐ Pennsylvania นั้นนำเอาเงินรายได้ส่วนดังกล่าวไปพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมให้แก่กลุ่มผู้สูงอายุ ส่วนในมลรัฐ Texas ซึ่งเป็นรัฐที่มีรายได้หลักจากภาษีค่าภาคหลวงปิโตรเลียมเป็นจำนวนมาก จึงไม่มีความจำเป็นในการหารายได้เพิ่มเพื่อจัดสวัสดิการใด ๆ เราจึงเห็นได้ว่า ในมลรัฐ Texas นี้ มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อกิจการสาธารณประโยชน์ในสัดส่วนของรายได้จากสลากกินแบ่งที่ต่ำกว่ามลรัฐอื่น ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ จัดสรรเพียงไม่เกิน ร้อยละ 2 ของเงินรายได้จากการขายสลากกินแบ่งเท่านั้น

ตารางที่ 5.1 รูปแบบสลากกินแบ่งรัฐบาลข้ามประเทศ (Transnational Lottery) ในทวีปยุโรป

ชื่อสลาก	รูปแบบสลาก	ประเทศ	ระบบบริหารจัดการ	การใช้จ่ายเงินรายได้จากสลาก
EuroMillions	<ul style="list-style-type: none"> ■ สลากประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ผู้ซื้อเลือกตัวเลขได้จาก 1-50 จำนวน 5 ตัว และสำหรับส่วนที่ 2 ผู้ซื้อต้องเลือกตัวเลข 2 ตัวจาก 1-11 ■ ผู้ซื้อสามารถซื้อสลากได้ทาง internet หรือจากผู้แทนจำหน่ายสลากซึ่งต้องได้รับใบอนุญาตจากสำนักงานสลากกินแบ่งของแต่ละประเทศ ■ มีการออกรางวัลทุกวันอังคารและวันศุกร์ ■ ราคาสลากมีความแตกต่างกันตามอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ 	<p>สหราชอาณาจักร สเปน ฝรั่งเศส ออสเตรีย เบลเยียม ไอร์แลนด์ ลักเซมเบิร์ก โปรตุเกส สวิตเซอร์แลนด์</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ การออกเลขรางวัลและการมอบรางวัลที่ 1 เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของกลุ่มประเทศสมาชิก ส่วนรางวัลที่ 2 และรางวัลที่ต่ำกว่าลงมาเป็นความรับผิดชอบของแต่ละประเทศ ■ แต่ละประเทศจะตั้งกองทุนในรูปแบบ Trust Fund และนำเงินรายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายสลาก (หลังหักค่าใช้จ่าย) เข้าสู่กองทุน 	<p>ตัวอย่างการใช้จ่ายเงินรายได้จากการจำหน่ายสลาก EuroMillions ในประเทศสหราชอาณาจักร ในปี พ.ศ. 2553</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ร้อยละ 0.5 เป็นกำไรให้แก่บริษัท Camelot ผู้แทนจำหน่ายสลาก EuroMillions 2. ร้อยละ 4.5 เป็นค่าบริการจัดการ 3. ร้อยละ 5 เป็นค่า Commission ให้แก่ตัวแทนจำหน่ายสลาก 4. ร้อยละ 12 เป็นเงินภาษีให้แก่รัฐบาล 5. ร้อยละ 28 สำหรับกิจกรรมเพื่อการศึกษา 6. ร้อยละ 50 เป็นเงินรางวัล

ตารางที่ 5.1 รูปแบบสลากกินแบ่งรัฐบาลข้ามประเทศ (Transnational Lottery) ในทวีปยุโรป (ต่อ)

ชื่อสลาก	รูปแบบสลาก	ประเทศ	ระบบบริหารจัดการ	การใช้จ่ายเงินรายได้จากสลาก
Eurojackpot	<ul style="list-style-type: none"> ■ สลากประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ผู้ซื้อเลือกตัวเลขใดก็ได้จาก 1-50 จำนวน 5 ตัว และสำหรับส่วนที่ 2 ผู้ซื้อต้องเลือกตัวเลข 2 ตัวจาก 1-8 ■ ผู้ได้รางวัลที่ 1 ต้องซื้อตัวเลขทั้ง 7 ตัวตรงกับเลขรางวัล ■ มีการออกรางวัลทุกวันศุกร์ ■ ผู้ซื้อเลือกหมายเลขจาก 1-48 จำนวน 6 หมายเลข ■ มีการออกรางวัลทุกวันพุธ 	<p>โครเอเชีย เดนมาร์ก เอสโตเนีย ฟินแลนด์ เยอรมนี โอลด์สวิทเซอร์แลนด์ ลิทัวเนีย เนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ สโลวีเนีย สเปน สวิตเซอร์แลนด์ เดนมาร์ก เอสโตเนีย ฟินแลนด์ โอลด์สวิทเซอร์แลนด์ นอร์เวย์ สวิตเซอร์แลนด์</p>	<p>มีรูปแบบคล้ายกับระบบบริหารจัดการของ Euro Millions โดยมีสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือบริษัทที่ทำหน้าที่จัดจำหน่ายสลากในแต่ละประเทศ เป็นผู้บริหารกระบวนการ จัดจำหน่ายสลากการออกสลากและการมอบรางวัล</p>	<p>มีโครงสร้างการใช้จ่ายเงินรายได้จากสลากเช่นเดียวกับ Euro Millions โดยร้อยละ 50 ของเงินรายได้จะได้รับการจัดสรรให้เป็นเงินรางวัล ส่วนที่เหลือจะถูกนำไปจัดสรรเป็นเงินค่าคอมมิชชั่นให้แก่ผู้ขาย หักค่าบริการจัดการ และภาษีให้แก่รัฐบาลแต่ละประเทศ ซึ่งมีสัดส่วนเท่าไรนั้นขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละประเทศ</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ร้อยละ 50 ของเงินรายได้จากสลากเป็นรางวัล ส่วนที่เหลือจะแบ่งออกเป็นรายจ่ายเพื่อการกุศล รายจ่ายที่เป็นภาษี แก่รัฐ ค่าบริหารจัดการ ค่า Commission และกำไรเป็นผล แก่ตัวแทนจำหน่าย ■ การใช้จ่ายเงินรายได้เพื่อการกุศลนั้นเป็นอำนาจการตัดสินใจของแต่ละประเทศ ยกตัวอย่างเช่น ในประเทศเดนมาร์ก เงินรายได้จากการจำหน่ายสลากจะนำไปพัฒนาการกีฬา ส่วนในประเทศฟินแลนด์ จะเป็นการจ่ายเพื่อการพัฒนาศึกษาประวัติศาสตร์ ศิลปะ และกิจกรรมของเยาวชน
Viking Lotto	<ul style="list-style-type: none"> ■ ผู้ซื้อเลือกหมายเลขจาก 1-48 จำนวน 6 หมายเลข ■ มีการออกรางวัลทุกวันพุธ 	<p>เดนมาร์ก เอสโตเนีย ฟินแลนด์ โอลด์สวิทเซอร์แลนด์ นอร์เวย์ สวิตเซอร์แลนด์</p>	<p>แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ฝ่ายบริหารทั่วไป อยู่ในความรับผิดชอบของบริษัท Dansk Tipsjeneste ของประเทศเดนมาร์ก และฝ่ายออกเลขรางวัล บริหารจัดการโดย Norsk Tipping ของประเทศนอร์เวย์</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ การออกรางวัลที่ 1 และเงินรางวัลเป็นหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันของประเทศ ส่วนการออกรางวัลที่ 2 และค่าลงมา รวมทั้งเงินรางวัลและราคาสลากเป็นหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละประเทศ 	<p>มีโครงสร้างการใช้จ่ายเงินรายได้จากสลากเช่นเดียวกับ Euro Millions โดยร้อยละ 50 ของเงินรายได้จะได้รับการจัดสรรให้เป็นเงินรางวัล ส่วนที่เหลือจะถูกนำไปจัดสรรเป็นเงินค่าคอมมิชชั่นให้แก่ผู้ขาย หักค่าบริการจัดการ และภาษีให้แก่รัฐบาลแต่ละประเทศ ซึ่งมีสัดส่วนเท่าไรนั้นขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละประเทศ</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ร้อยละ 50 ของเงินรายได้จากสลากเป็นรางวัล ส่วนที่เหลือจะแบ่งออกเป็นรายจ่ายเพื่อการกุศล รายจ่ายที่เป็นภาษี แก่รัฐ ค่าบริหารจัดการ ค่า Commission และกำไรเป็นผล แก่ตัวแทนจำหน่าย ■ การใช้จ่ายเงินรายได้เพื่อการกุศลนั้นเป็นอำนาจการตัดสินใจของแต่ละประเทศ ยกตัวอย่างเช่น ในประเทศเดนมาร์ก เงินรายได้จากการจำหน่ายสลากจะนำไปพัฒนาการกีฬา ส่วนในประเทศฟินแลนด์ จะเป็นการจ่ายเพื่อการพัฒนาศึกษาประวัติศาสตร์ ศิลปะ และกิจกรรมของเยาวชน

ตารางที่ 5.2 รูปแบบการบริหารกิจการสถาปนากินแบ่งในแต่ละมลรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา

รูปแบบการบริหารกิจการสถาปนากินแบ่ง	มลรัฐ
หน่วยงานราชการในสังกัดมลรัฐมีสถานะเทียบเท่ากระทรวง	Florida
องค์กรในกำกับของรัฐบาลมลรัฐ (Bureau) มีผู้อำนวยการบริหาร (Executive Director) เป็นผู้บริหารสูงสุด	Pennsylvania, Michigan, Delaware, New York, North Carolina, Wisconsin
บริษัทที่ได้รับการจัดตั้งโดยสภาของมลรัฐ	Georgia, Connecticut, Illinois, Kentucky, Louisiana, Tennessee, Wyoming
คณะกรรมการกำกับดูแล (Commission) ที่เป็นอิสระจากกระทรวงอื่น ๆ ของมลรัฐ มีผู้อำนวยการบริหาร (Executive Director) เป็นผู้นำองค์กรสูงสุด	Texas, Arizona, Arkansas, California, Colorado, District of Columbia, Idaho, Indiana, Iowa, Kansas, Maine, Maryland, Massachusetts, Minnesota, Missouri, Montana, Nebraska, New Hampshire, New Jersey, New Mexico, North Dakota, Ohio, Oklahoma, Oregon, Puerto Rico, Rhode Island, South Carolina, South Dakota, Vermont, Virginia, Washington, West Virginia

ตารางที่ 5.3 รูปแบบสลากกินแบ่งรัฐบาลของ 4 ภาครัฐในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีลักษณะเด่นในการมุ่งจัดสรรรายได้เพื่อสาธารณะประโยชน์

มลรัฐ	รูปแบบสลาก	ระบบบริหารจัดการ	การใช้เงินรายได้จากสลาก
Georgia	มีสลาก 2 รูปแบบ ได้แก่ 1. สลากประเภททั่วไปที่มีการออกเลขรางวัลโดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์และมีการออกหมายเลขรางวัลตามที่มีสลากกำหนด ซึ่งมีการเล่นที่หลากหลาย 2. สลากชุดตัวเลขที่ซึ่งมีรูปแบบการเล่นที่หลากหลายเช่นกัน	สภาของมลรัฐผ่านกฎหมายจัดตั้งบริษัท Georgia Lottery Corporation ขึ้นเพื่อบริหารจัดการรูปแบบสลาก การจำหน่าย การให้สัมปทานแก่ตัวแทนจำหน่าย และการตลาด	<ul style="list-style-type: none"> ■ กฎหมายของมลรัฐกำหนดให้มลรัฐใช้รายได้จากการจำหน่ายสลากทุกประเภทเพื่อวัตถุประสงค์ทางการศึกษาเท่านั้น ■ ในปี พ.ศ. 2556 รายได้จากจำหน่ายสลากในมลรัฐ Georgia ถูกนำไปใช้จ่าย ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1. ร้อยละ 65 เป็นเงินรางวัล 2. ร้อยละ 25 เป็นทุนการศึกษา (โครงการ HOPE) 3. ร้อยละ 6 เป็นค่า Commission แก่ตัวแทนจำหน่าย 4. ร้อยละ 4 เป็นค่าบริการจัดการ
Texas	มีสลาก 2 รูปแบบเช่นเดียวกับสลากในมลรัฐ Georgia ได้แก่ สลากประเภททั่วไปที่มีการออกเลขรางวัลตามที่วันและเวลาที่มลรัฐกำหนด และสลากชุดตัวเลขที่	สภาของมลรัฐผ่านกฎหมายจัดตั้งคณะกรรมการกำกับกิจการสลากกินแบ่งรัฐบาล (State Lottery Commission) ขึ้นเพื่อกำกับดูแลกระบวนการจำหน่ายและบริหารเงินรางวัลได้จากสลาก ผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร (Executive Director) เป็นผู้บริหารสูงสุดขององค์กรซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการฯ	<p>ในปี พ.ศ. 2556 เงินรายได้จากจำหน่ายสลากในมลรัฐ Texas ถูกนำไปใช้สอยดังรายการต่อไปนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ร้อยละ 63 เป็นเงินรางวัล 2. ร้อยละ 26 เป็นเงินสมทบกองทุนของมูลนิธิเพื่อการศึกษาของมลรัฐ 3. ร้อยละ 5 เป็นค่าตอบแทนสำหรับตัวแทนจำหน่ายสลาก 4. ร้อยละ 5 เป็นค่าบริการจัดการ 5. ร้อยละ 2 เป็นเงินสนับสนุนโครงการสาธารณะประโยชน์และพัฒนาด้านสังคมของรัฐ

ตารางที่ 5.3 รูปแบบสลากกินแบ่งรัฐบอลของ 4 มลรัฐในปะเทศสหรัฐอเมริกาที่มีลักษณะเด่นในการมุ่งจัดสรรรายได้เพื่อสาธารณะประโยชน์ (ต่อ)

มลรัฐ	รูปแบบสลาก	ระบบบริหารจัดการ	การใช้จ่ายเงินรายได้จากสลาก
Pennsylvania	<ul style="list-style-type: none"> มีสลาก 2 รูปแบบเช่นเดียวกับมลรัฐ Georgia Texas และ Florida 	<p>หน่วยงานที่กำกับที่บริหารจัดการ</p> <p>เจ้าหน้าที่สลากมีฐานะเป็นองค์กรในกำกับ</p> <p>กระทรวงการคลังของมลรัฐ โดยมีผู้อำนวยการ ฝ่ายบริหาร (Executive Director) เป็นผู้บริหารสูงสุดขององค์กร ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากผู้ว่าการมลรัฐ</p>	<ul style="list-style-type: none"> มลรัฐ Pennsylvania เป็นเพียงมลรัฐเดียวที่จัดสรรรายได้จากการจำหน่ายสลากให้แก่กิจการสาธารณะที่คนชรา นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 เป็นต้นมา มลรัฐ Pennsylvania มีการใช้จ่ายเงินรายได้จากการจำหน่ายสลาก ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> ร้อยละ 62 เป็นเงินรางวัล ร้อยละ 29 เป็นเงินอุดหนุนโครงการสาธารณะที่คนชรา ร้อยละ 7 เป็นค่า Commission สำหรับตัวแทนจำหน่าย ร้อยละ 2 เป็นค่าบริการจัดการ
Pennsylvania	<ul style="list-style-type: none"> มีสลาก 2 รูปแบบเช่นเดียวกับมลรัฐ Georgia Texas และ Florida 	<p>หน่วยงานที่กำกับที่บริหารจัดการ</p> <p>เจ้าหน้าที่สลากมีฐานะเป็นองค์กรในกำกับ</p> <p>กระทรวงการคลังของมลรัฐ โดยมีผู้อำนวยการ ฝ่ายบริหาร (Executive Director) เป็นผู้บริหารสูงสุดขององค์กรซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากผู้ว่าการมลรัฐ</p>	<ul style="list-style-type: none"> มลรัฐ Pennsylvania เป็นเพียงมลรัฐเดียวที่จัดสรรรายได้จากการจำหน่ายสลากให้แก่กิจการสาธารณะที่คนชรา นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 เป็นต้นมา มลรัฐ Pennsylvania มีการใช้จ่ายเงินรายได้จากการจำหน่ายสลากดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> ร้อยละ 62 เป็นเงินรางวัล ร้อยละ 29 เป็นเงินอุดหนุนโครงการสาธารณะที่คนชรา ร้อยละ 7 เป็นค่า Commission สำหรับตัวแทนจำหน่าย ร้อยละ 2 เป็นค่าบริการจัดการ

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะได้สรุปผลการวิจัยเพื่อชี้ให้เห็นถึงประวัติศาสตร์และพัฒนาการทางด้านการพนันในประเทศไทย ที่ครอบคลุมระยะเวลาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงปัจจุบัน และได้ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อ ทศนคติ และพฤติกรรมของคนไทยที่มองไม่เห็นความแตกต่างระหว่างการพนันกับการเสี่ยงโชค คนไทยส่วนใหญ่มีความเชื่อมาเป็นเวลาช้านานว่า การเล่นต่าง ๆ ที่มีการพนันขั้นต่อทำหน้าที่เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเสี่ยงโชคชะตาชีวิตของตนหรือเป็นการชี้ให้เห็นหรือพิสูจน์ว่า ความหวังของตนที่จะมีชีวิตความเป็นอยู่ของตนที่ดีขึ้นนั้นจะสมหวังหรือเป็นจริงหรือไม่ ด้วยความเชื่อเช่นนี้เราจึงเห็นคนไทยนิยมเล่นการพนัน ด้วยบริบทดังกล่าวผสมกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ในต่างประเทศ (ตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 5) และจากการศึกษาภาวะผู้นำของ นาย Zell Miller อดีตผู้ว่าการมลรัฐ Georgia ที่ฝ่ากระแสต่อต้านของกลุ่มอนุรักษ์นิยม โดยเฉพาะกลุ่มเคร่งศาสนา จนสามารถจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาสำเร็จขึ้นเป็นครั้งแรกในมลรัฐ Georgia จนกระทั่งได้เป็นแม่แบบของการออกสลากกินแบ่งให้กับอีก 44 มลรัฐ ในประเทศสหรัฐอเมริกา ในบทนี้จึงได้สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลการศึกษา และให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 2 ข้อ แก่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเพื่อพิจารณา

สรุปผลการศึกษา

ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมาได้มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่ประชาชนนิยมเล่นการพนันมาเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะการเล่นการพนันเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความเชื่อของคนไทยที่ว่า โชคชะตาวาสนาอยู่นอกเหนืออำนาจของมนุษย์ที่จะกำหนดเองได้ ความมีโชคมีลาภเป็นเรื่องที่มีการขึ้น ๆ ลง ๆ แปรเปลี่ยนไปตามดวงดาวที่โคจร ขึ้นอยู่กับดวงดาวที่โคจรมานั้น จะให้คุณหรือโทษกับแต่ละคนซึ่งไม่เหมือนกันหมดดู ซึ่งจะเป็นผู้ทำนายตรวจสอบดวงชะตาชีวิตและโชคลาภของคน จึงเป็นผู้มีอิทธิพลในชีวิตของคนไทยมาเป็นเวลาอันช้านาน

วิธีการให้หมอดูตรวจชะตา เป็นการตรวจสอบชะตาชีวิตแบบตั้งรับ (passive) แต่คนไทยยังมีวิธีการตรวจดวงตัวเองแบบเชิงรุก (active) คือการทำการเสี่ยงต่าง ๆ เพื่อทำการทดสอบว่า ขณะนี้ตนเองดวงดีหรือไม่ แทนที่จะฟังหมอดูแล้วรอให้โชควาสนา

มาหาตนเอง (ด้วยการอยู่เฉย ๆ หรือรอคอย) คนที่มีการทดสอบดวงตัวเองเชิงรุกอาจจะใช้ 2 วิธีการผสมผสานกันก็ได้ เช่น ให้หมอดูทำนายหรือคำนวณฤกษ์ยามพร้อม ๆ กับรับฟังคำแนะนำจากหมอดูหรือโหราว่า ควรจะทำหรือริเริ่มทำอะไรใหม่ ๆ ในเชิงเสี่ยงหรือไม่ การตรวจดวงเชิงรุกที่คนส่วนใหญ่ส่วนหนึ่งนิยมทำกันคือ การใช้การพนันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กำถั่วหรือโป โพนันการตีไก่ กัดปลา แทงหวยใต้ดิน หรือซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล เข้าบ่อนเล่นการพนัน พนันบอลหรือพนันมวย เป็นต้น เพื่อเป็นเครื่องมือในการตรวจโชคชะตา วาสนา หากยุคใดประชาชนมีความทุกข์ยาก หรือมีคนยากคนจนมาก ประชาชนก็จะมี การเล่นการพนันมาก ทั้งนี้เพราะในสภาวะการณ์เช่นนี้ประชาชนผู้มีความทุกข์ยากหรือยากจน จะมองว่า การพนันหรือการเสี่ยงโชคเป็นโอกาสหนึ่งและโอกาสเดียวเท่านั้นที่จะทำให้ตนพ้น จากความทุกข์ยาก ดังนั้นจึงมีความต้องการเสี่ยงดวงสูงพร้อม ๆ กันนั้น ประชาชน ยังมองว่า การพนันต่าง ๆ เหล่านี้เป็นทั้งเครื่องมือในการเสี่ยงดวงและเป็นหนทางที่ยกฐานะ ทางเศรษฐกิจของตนให้ดีขึ้น

ด้วยภูมิหลังทางวัฒนธรรมและความเชื่อที่กล่าวมา เราจึงมีความสนใจที่จะทำการ สืบสวนเกี่ยวกับมุมมองหรือทัศนคติและพฤติกรรมในการเสี่ยงโชคของคนไทยทั่วประเทศ เพื่อให้ทราบถึงนัยยะทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดจากพฤติกรรมในการเสี่ยงโชค ผลที่ได้จาก การสำรวจนี้ได้ถูกนำมากำหนดเพื่อเสนอเป็นทางเลือกเชิงนโยบายที่สอดคล้องกับพฤติกรรม ในการเล่นการพนันของคนไทย เพื่อให้รัฐสามารถหารายได้เพิ่มและสามารถนำเงินรายได้ที่ เพิ่มขึ้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาประเทศต่อไป

ในการสำรวจครั้งนี้เป็นการสำรวจในระดับประเทศจากทุกภาคของประเทศโดยใช้ การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) ทำให้ได้ตัวอย่างของประชาชน ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป เป็นจำนวนรวมทั้งสิ้น 7,900 คน ตัวอย่างที่ได้นี้มีได้เลือกตาม สัดส่วนของประชากรแต่ละพื้นที่ ดังนั้นในการวิเคราะห์ผลในระดับประเทศจึงจำเป็นต้อง นำมาถ่วงน้ำหนัก โดยใช้การกระจายของประชากรของแต่ละภาคมาเป็นตัวถ่วงน้ำหนัก นอกจากนั้นเรายังได้ใช้การกระจายของประชากรตามลักษณะเมือง และชนบทมาเป็นตัวถ่วง น้ำหนักอีกตัวหนึ่งก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ผลในระดับประเทศ

การสำรวจครั้งนี้ได้ผลสอดคล้องกับวัฒนธรรมและความเชื่อของคนส่วนใหญ่ ในสังคมที่มองไม่เห็นความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างการเสี่ยงโชคและการพนัน ในความคิด ของประชาชนระหว่างร้อยละ 60-90 มองว่า การพนันนั้นแท้ที่จริงคือ การเสี่ยงโชคของมนุษย์ ในสังคมการพนันเป็นเพียงคำจำกัดความที่กำหนดขึ้นตามนิตินัยโดยผู้มีอำนาจในรัฐ ผลการสำรวจในครั้งนี้พบว่า ประชาชนคนไทยเกือบทุกคนมองสลากกินแบ่งรัฐบาล

เป็นการเสี่ยงโชค บ่อนการพนันถูกมองว่าเป็นสถานที่ที่ประชาชนสามารถใช้เป็นแหล่งเสี่ยงโชคได้หลากหลายอย่างตามความสนใจของผู้เข้าไปเล่น เช่น ในรูปของการเล่นไพ่ เล่นรูเล็ต เล่นบาคาร่า ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสนใจและความสมัครใจของแต่ละคน นอกจากนี้ บ่อนการพนันบางแห่ง โดยเฉพาะบ่อนที่ตั้งอยู่ในประเทศเพื่อนบ้านมักจะได้รับจัดให้เป็นสถานที่พักผ่อน หรือสถานบันเทิงที่ผู้ที่เข้าไปจะได้รับชมการแสดงต่าง ๆ ประกอบมีอาหารว่างและเครื่องดื่มบริการในราคาถูกหรือบางแห่งบริการโดยไม่คิดมูลค่า ที่น่าสนใจอย่างยิ่งคือการเล่นพนันบอลและหวยใต้ดิน เราพบการมองในลักษณะเดียวกันด้วยตัวเลขสูงเช่นกัน กล่าวคือ ประชาชน 3 ใน 4 ในตัวอย่างของเรามองว่า ทั้ง 2 กรณี เป็นการเสี่ยงโชค มีเพียง 1 ใน 4 ของประชาชนในตัวอย่างของเราที่มองว่าเป็นการพนัน สำหรับการพนันม้าแข่ง และมวยก็พบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่งมองว่าเป็นการเสี่ยงโชคเช่นกัน ผลที่ได้ในส่วนนี้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและความเชื่อของคนไทย

ในการสำรวจครั้งนี้พบความสอดคล้องระหว่างความเชื่อ มุมมอง และทัศนคติ กับพฤติกรรม กล่าวคือ เราพบว่าประมาณร้อยละ 90 ของประชาชนทั้งประเทศเคยเสี่ยงโชคอย่างน้อยด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งใน 6 วิธีหลัก คือ 1) การซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล 2) การซื้อหวยใต้ดิน 3) การเล่นพนันบอล 4) การพนัน ม้าแข่ง 5) การพนันในบ่อน และ 6) การพนันมวย ในจำนวนนี้ ประชาชนเกือบร้อยละ 70 เคยเสี่ยงโชคในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมาด้วยการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือซื้อหวยใต้ดิน หรือเคยซื้อทั้งสองอย่าง พฤติกรรมการเสี่ยงโชคของประชาชนที่เราพบว่าสูงครั้งนี้ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นรายภาค เขตการปกครอง เขตพื้นที่อยู่อาศัย ลักษณะทางสังคม ประชากร และเศรษฐกิจ แม้ในบางกรณีเราจะพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างตัวแปรเหล่านี้ก็ตาม แต่ปฏิสัมพันธ์เหล่านี้ล้วนแล้วแต่ชี้ไปในทิศทางที่แสดงให้เห็นถึงความแพร่กระจาย หรือแพร่หลายของการเสี่ยงโชคที่กว้างขวาง ในการสำรวจครั้งนี้เรายังพบอีกว่า มีประชาชน ทั้งประเทศเกือบ 1 ใน 4 ที่มี การเสี่ยงโชคด้วยการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลและ/หรือหวยใต้ดิน เป็นประจำทุกงวด

ข้อค้นพบที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ ในประเทศไทยนั้นจะมีแหล่งเสี่ยงโชคต่าง ๆ ทุกประเภท โดยเฉพาะสลากกินแบ่งรัฐบาลและหวยใต้ดินอยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด โดยประชาชนสามารถทำการเสี่ยงหรือซื้อในชุมชนใกล้บ้าน หรือแม้กระทั่งในสำนักงานตนเองได้ง่ายหรือสะดวก หากเป็นกรณีหวยใต้ดินบ่อยครั้งประชาชนสามารถซื้อก่อนจ่ายเงินค่าซื้อ ภายหลัง ถ้าวิเคราะห์ในแง่ของการตลาดก็นับว่าการเสี่ยงโชคในประเทศไทยนั้น โดยเฉพาะการขายหวยใต้ดิน มีการบริหารจัดการและมีการตลาดที่ดี และใช้ต้นทุนในการดำเนินการที่ต่ำมาก เช่น ไม่ต้องเสียหรือมีค่าใช้จ่ายทางด้านค่าจ้างบุคลากรที่ต่ำมาก ซึ่งต่างจากธุรกิจอื่น ๆ

พนักงานขายจะเพียงแต่ได้รับค่าการขายในอัตราร้อยละ 5 ของยอดการขาย โดยปกติหน่วยงานหลายแห่งโดยเฉพาะหน่วยงานของรัฐจะมีค่าจ้างบุคลากรสูงมากถึงเกือบร้อยละ 40 เงินค่าใช้จ่ายในธุรกิจห่วยไต่ดินนี้ส่วนใหญ่มักถูกจ่ายไปเป็นค่ารางวัล นอกจากนี้ผู้ประกอบการขายห่วยไต่ดินยังมีกลวิธีในการสร้างอุปสงค์เทียมด้วยการปล่อยข่าวลือต่าง ๆ เช่น การออกข่าวว่ามีอาจารย์ไขห่วยไต่ดิน ๆ ให้เลขเด็ดเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนมีความสนใจซื้อห่วยไต่ดินมากยิ่งขึ้น เพราะว่ายิ่งประชาชนซื้อเยอะเท่าไร โอกาสที่ผู้ประกอบการจะมีกำไรยิ่งมีมากขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้เป็นไปตามกฎของตัวเลขมาก (The Law of Large Number) เมื่อวิเคราะห์ตามหลักสถิติโอกาสที่จะออกเลขใดเลขหนึ่งรวมทั้งเลขที่มีการกระจายข่าวหรือเผยแพร่ว่าเป็นเลขเด็ดมีมากเท่าเดิม (ไม่เปลี่ยนแปลง) ไม่ว่าประชาชนจะซื้อเลขใดเลขหนึ่งมากเท่าใดก็ตาม และหากเลขที่ประชาชนซื้อเยอะ (ซึ่งมีโอกาสเท่ากันกับเลขอื่น ๆ คือ 1 ใน 100) ออกมาจริงเจ้ามือก็ยังมีทางเลือกต่าง ๆ มากมาย เช่น จ่ายเงินรางวัลน้อยลง หรือไม่จ่ายเลย ในทุกกรณีประชาชนผู้เสี่ยงโชคไม่สามารถเป็นเจ้าของทุกเฮาติดกับเจ้ามือผู้ขายห่วยไต่ดินได้ เพราะเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายของทั้งผู้เล่นหรือผู้เสี่ยงโชคกับเจ้ามือหรือเจ้ามือห่วยไต่ดิน

ในประเทศไทยนั้น มีผู้เสี่ยงโชคด้วยวิธีการซื้อห่วยไต่ดินสูงกว่าทุกวิธีแต่วิธีการพนันบอลนับเป็นวิธีที่ประชาชนมีวงเงินแทงและเสียเงินไปเพื่อการเสี่ยงโชคด้วยวิธีนี้โดยเฉลี่ยสูงที่สุด แต่เมื่อพิจารณาถึงวงเงินที่ประชาชนเสียไปกับการเสี่ยงโชคจะพบว่า จำนวนยอดเงินรวมที่ประชาชนเสียไปสูงที่สุดคือห่วยไต่ดินที่ในปีหนึ่ง ๆ มีจำนวนเงินสูงถึง 165,983,713,429 บาท ส่วนการพนันบอลมีเงินสูงรองลงมา เป็นจำนวนเงิน 121,776,868,731 บาท ถัดไปได้แก่จำนวนเงินที่ประชาชนใช้จ่ายในการเล่นพนันในบ่อน เป็นจำนวนเงิน 44,882,387,827 บาท ตามมาด้วยมวย และม้าแข่งตามลำดับ ซึ่งมีจำนวนเงิน 13,173,537,231 บาท และ 1,185,706,137 บาท ตามลำดับเช่นกัน นอกจากนี้เรายังพบว่า ในหมู่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลนั้นประชาชนจะต้องจ่ายเงินเพื่อซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินกว่าราคาขายที่กำหนดไว้ในสลากกินแบ่งรัฐบาลถึงปีละประมาณ 34,560 ล้านบาท ตัวเลขวงเงินต่าง ๆ ที่ประชาชนใช้จ่ายไป ปีหนึ่ง ๆ มีวงเงินรวมกันถึงปีละมากกว่า 381,562 ล้านบาท ซึ่งนับว่าเป็นวงเงินที่สูงมาก คำถามคือเงินเหล่านี้ได้ทำประโยชน์อะไรต่อสังคมและมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจหรือซ้ำเติมปัญหาความเหลื่อมล้ำของคนในสังคมมากยิ่งขึ้นหรือไม่? ผลการศึกษาเราชี้ให้เห็นว่า รัฐบาลที่รัฐยังรื้อหรือไม่มีนโยบายที่ชัดเจนในเรื่องการบริหารจัดการธุรกิจการพนัน คนยากคนจนก็จะเป็นผู้เสียผลประโยชน์ ทั้งนี้เพราะรัฐไม่สามารถช่วยให้คนจนพ้นจากกับดักของความยากจน (Poverty Trap) ได้

ในการศึกษาครั้งนี้ เราพบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างรายได้กับสัดส่วนของเงินรายได้ที่ประชาชนได้ใช้จ่ายไปเพื่อซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลและหวยใต้ดิน ซึ่งหมายความว่าผู้มีรายได้น้อยใช้จ่ายเงินเพื่อการเสี่ยงโชคด้วยสองวิธีนี้เป็นสัดส่วนของเงินรายได้สูงกว่าคนที่มียาได้สูงซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนักวิจัยในต่างประเทศหลายท่านที่พบว่า คนจนซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลมากกว่าคนรวย ทำให้คนจนต้องแบกรับภาษีจากสลากกินแบ่งรัฐบาลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (Chen, Chic, Fan and Yu, 2009) ภาษีเหล่านี้ที่รัฐเก็บโดยทางอ้อมจากสลากกินแบ่งรัฐบาลล้วนแล้วแต่เป็นภาษีจากคนจนเพื่อช่วยเหลือคนทั้งประเทศ แต่ประเด็นสำคัญอยู่ที่ว่า คนรวยจะได้ประโยชน์จากภาษีที่เก็บจากคนจน มากกว่าประโยชน์ที่คนจนจะได้รับ เพราะคนจนไม่มีอำนาจและไม่มีเสียงในการกำหนดหรือจัดสรรรายจ่ายจากภาษีของรัฐ ที่ชำระรายจ่ายไปกว่านั้น คือ การที่คนจนหรือผู้มีรายได้น้อยเป็นผู้ซื้อหรืออุดหนุนหลักของหวยใต้ดิน อย่างเช่นในกรณีของประเทศไทยนั้น เงินจำนวนมากถึงปีละเกือบ 2 แสนล้านบาทที่ประชาชนผู้มีรายได้น้อยได้ใช้จ่ายไปเพื่อการซื้อหวยใต้ดินนั้นได้ตกไปอยู่ในมือของบุคคลบางกลุ่มซึ่งหากใช้องค์ความรู้จากงานวิจัยในอดีตเรื่องการพนันในต่างประเทศ เราจะสามารถอนุมานได้ว่า เงินเหล่านี้ไปถึงผู้มีอิทธิพลหรือเป็นผู้สนับสนุนนักรการเมืองที่อยู่เบื้องหลังธุรกิจมืด ดังนั้นเราจึงพบหรือเห็นได้ว่า เงินจากธุรกิจหวยใต้ดินเหล่านี้ไม่ได้มีการใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนคนยากคนจนแต่อย่างใด คนจนจะไม่ได้อะไรตอบแทนจากภาษีทางอ้อมที่ตนได้จ่ายไป ประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นประเด็นทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่คนส่วนใหญ่ของประเทศมองไม่เห็น จึงไม่ได้รับความสนใจมากนักจากรัฐบาลที่ผ่านมา แต่อย่างไรก็ตามนักวิชาการส่วนใหญ่ได้ให้ความสนใจกับปัญหานี้มาตลอด

ด้วยข้อค้นพบที่ว่าคนจนหรือผู้มีรายได้น้อยในประเทศไทยเป็นผู้อุดหนุนหลักของสลากกินแบ่งรัฐบาล และบุคคลกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ยังมีการจ่ายเงินเพื่อซื้อหวยใต้ดินนับรวมกันเป็นงบประมาณที่สูงมาก เราจึงได้ไปศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ทางการออก และจำหน่ายผลิตภัณฑ์สลากประเภทต่าง ๆ ในต่างประเทศ เพื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์ในประเทศไทย จากข้อมูลที่เราเก็บได้เมื่อนำมาวิเคราะห์ทำให้เราทราบว่า ในหลาย ๆ ประเทศซึ่งรวมถึงประเทศเพื่อนของบ้านไทย อย่างเช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ ลาว และเขมร และประเทศในทวีปยุโรป อย่างเช่น ประเทศกลุ่มสมาชิกสหภาพยุโรป และมลรัฐต่าง ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา ล้วนแล้วแต่มีการออกสลากหยอดออนไลน์ เพื่อหาเงินให้ภาครัฐ เพื่อนำมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการพัฒนาสังคมหรือการจัดสวัสดิการสังคมหรือการจัดกิจการสาธารณะประโยชน์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการคืนเงินและสร้างอนาคตหรือพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น ซึ่ง ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่า ถึงเวลาแล้วที่คนไทยหรือผู้บริหารของประเทศควรจะหยุด

มองว่า กิจการสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นเพียงเครื่องมือหารายได้ให้แก่รัฐ และหยุดทำให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลอ่อนแอ จนกลายเป็นเครื่องมือโดยทางอ้อมในการหารายได้ให้แก่กลุ่มผลประโยชน์ (ในประเทศไทย) แต่อย่างน้อยควรจะต้องทำให้สลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นเครื่องมือในการหารายได้เพื่อจัดกิจกรรมพัฒนาการศึกษาอย่างเช่นที่ในหลาย ๆ ประเทศได้ทำอยู่ และจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยต้องเพิ่มศักยภาพของสลากกินแบ่งรัฐบาลในการแข่งขันกับหน่วยใต้ดินจนเอาชนะหน่วยใต้ดินอย่างเช่นที่ประเทศมาเลเซียทำสำเร็จมาแล้ว

อภิปรายผล

ผลการสำรวจของเราได้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการเสี่ยงโชครูปแบบต่าง ๆ ต่อวิถีชีวิตของประชาชน โดยประเด็นข้อค้นพบที่จะนำไปสู่การขยายความเป็นบทวิเคราะห์เชิงนโยบายจะเริ่มตั้งแต่การที่เราพบว่า ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งการซื้อขายหน่วยใต้ดิน แหล่งพนันฟุตบอล และบ่อนการพนันรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกสบายภายในชุมชนของตนเอง โดยที่รัฐไม่ได้ทำอะไรเลย ในสถานการณ์เช่นนี้รัฐมีทางเลือกเชิงนโยบายอยู่ 2 ทางเท่านั้น คือ 1) พยายามหรือมุ่งมั่นที่จะทำการปราบหรือต่อสู้กับสภาพการณ์ที่ไม่สามารถเอาชนะหรือเปลี่ยนแปลงอะไรได้ ก่อนที่จะจำใจต้องอยู่กับข้อเท็จจริงที่ถือว่า หากเอาชนะไม่ได้ก็ต้องเป็นพันธมิตรกับศัตรู จากข้ออุปมาอุปไมยนี้หมายความว่า รัฐจะต้องจำใจยอมให้ประชาชนประมาณมากกว่า 11 ล้านคนทำผิดกฎหมายว่าด้วยพระราชบัญญัติการพนันเป็นประจำ และยินยอมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ และ 2) อีกทางเลือกหนึ่งคือ จะต้องเข้าไปจัดการแก้ไขปัญหานี้ให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่ในสังคม โดยแก้ไขกฎหมายหรือพระราชบัญญัติการพนันเพื่อยินยอมให้ผู้ที่เป็นเจ้าของหน่วยใต้ดินหรือธุรกิจการพนันทุกประเภทได้รับสัมปทานการประกอบการจากรัฐ โดยรัฐเข้ามาทำหน้าที่ควบคุมกำกับกฎกติกาและนำเงินที่ประชาชนคนยากคนจนได้จ่ายไปเพื่อการเสี่ยงโชคให้เกิดประโยชน์กลับไปถึงประชาชนโดยผ่านโครงการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของรัฐ ทางเลือกเชิงนโยบายทั้งสองที่กล่าวมานี้ น่าจะหาคำตอบได้ด้วยเหตุผลทางวิชาการที่ได้ ข้อสรุปว่ารัฐน่าจะเลือกทางเลือกเชิงนโยบายในข้อที่ 2 ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1. หากรัฐเลือกที่จะปราบปรามประชาชนผู้ทำผิดกฎหมายพระราชบัญญัติการพนันที่มีอยู่ในประเทศไทย ณ เวลาใดเวลาหนึ่งซึ่งมีมากเป็นจำนวนคนถึง 11 ล้านคน รัฐจะสามารถทำได้หรือไม่ รัฐจะต้องใช้เจ้าหน้าที่ตำรวจเพิ่มอีกมากน้อยเพียงใดจึงจะจับหรือนำคน 11 ล้านคนมาสู่กระบวนการทางกฎหมาย นอกจากนี้รัฐจะต้องสร้างอาคารสถานที่ต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอีกมากเพื่อคุมขังผู้ต้องหาไว้ชั่วคราว ก่อนที่จะให้ศาลพิจารณาคัดสินคดี ซึ่งทั้งหมด

เป็นเรื่องที่ยุ้งยากในทางการบริหารเกินกว่าที่จะจินตนาการได้ นอกจากนั้นรัฐเองจะต้องเพิ่มเจ้าหน้าที่ของฝ่ายตุลาการหรือตั้งศาลว่าด้วยการพนันขึ้นมาโดยเฉพาะ เพื่อตัดสินคดีทางการพนันต่าง ๆ ที่เข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรม รวมถึงจะต้องเพิ่มวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหมายถึงรัฐจะต้องใช้งบประมาณเพิ่มขึ้นรวมกันทั้งสิ้นปีละไม่ต่ำกว่าหนึ่งแสนล้านบาท คำถามคือ ประเทศไทยพร้อมหรือไม่ที่จะลงทุนเพื่อปรับภาพพจน์ของประเทศไทยให้เป็นประเทศที่มีการเคารพกฎหมายอย่างเคร่งครัด และหากทำไปแล้วจริงก็มีได้เป็นหลักประกันว่า จะทำให้ประเทศไทยมีภาพพจน์ของการเป็นประเทศที่มีศีลธรรม และคุณธรรมประจำชาติอันดีงาม (อันเนื่องจากไม่มีประชาชนเล่นการพนันหรือถูกปราบหมด)

2. หากรัฐจะพิจารณาเลือกทางเลือกที่ 2 นั้น รัฐจะมีเงินรายได้เพิ่มขึ้นอีกปีละเกือบ 4 แสนล้านบาท คิดเป็นจำนวนเงินประมาณมากกว่าร้อยละ 13 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ในขั้นแรกรัฐอาจดำเนินการเฉพาะปรับหยั้ได้ดินขึ้นมาอยู่บนดินด้วยรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น อาจจะทำเป็นหอยออนไลน์หรือหอยแบบชุดรู้ผลทันที ส่วนรูปแบบการดำเนินการ อาจเป็นรัฐหรือสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นผู้ดำเนินการเอง หรืออาจดำเนินการในลักษณะการให้สัมปทานแก่ภาคเอกชน (ซึ่งรวมถึงเจ้ามือหอยได้ดินในปัจจุบัน) เป็นผู้ได้รับสัมปทานการดำเนินการแทน หากรัฐให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลดำเนินการ รัฐจะได้เงินรายได้ก่อนหักรายจ่ายประมาณปีละประมาณ 2 แสนล้านบาท และเงินเหล่านี้ควรจะมีความหมายพิเศษเพื่อนำไปใช้จ่ายในวัตถุประสงค์เฉพาะของการสลาย กบฏความยากจนในสังคม

ข้อมูลจากการสำรวจครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงโอกาสที่รัฐและสังคมสูญเสียไปในการใช้ประโยชน์จากรายได้ที่เกิดจากกิจกรรมและธุรกิจการเสี่ยงโชคซึ่งคิดเป็นเม็ดเงินมากมายมหาศาล จากสภาวการณ์ปัจจุบันดังกล่าว คณะผู้วิจัย จึงขอเสนอและทางเลือกเชิงนโยบายดังกล่าวต่อสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การหาและใช้ประโยชน์จากเงินรายได้จากธุรกิจการเสี่ยงโชคอย่างคุ้มค่าในเชิงเศรษฐศาสตร์และเกิดคุณค่าทางสังคม

ผลการศึกษาของงานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ประชาชนมีทัศนคติที่เป็นบวกต่อผลิตภัณฑ์สลากกินแบ่งรัฐบาลในรูปแบบต่าง ๆ ที่ประชาชนอยากจะให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลออกมาใหม่ อาทิเช่น หอยออนไลน์ สลากชุด เป็นต้น ขณะเดียวกันเราพบว่า ประชาชนอยากที่จะเห็นการนำรายได้จากธุรกิจการเสี่ยงโชคไปใช้ประโยชน์ที่มีความชัดเจนและความโปร่งใส คณะผู้วิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างประชาชนในการศึกษานี้มีความยินดีที่จะสนับสนุนการออกสลากกินแบ่งรัฐบาลในรูปแบบต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตามแม้การยอมรับของภาคประชาชนจะเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ แต่เราก็จำเป็นต้องคิดหาทวิวิธี

ในการบริหารจัดการและประสานผลประโยชน์กับกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองและองค์กรภาคประชาชนที่มีจุดยืนต่อต้านการเสี่ยงโชคทุกรูปแบบ โดยเฉพาะองค์กรทางศาสนา และหน่วยงานที่มีจุดมุ่งหมายในการส่งเสริมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งกลุ่มดังกล่าวมีอิทธิพลต่อโครงสร้างสังคมไทยและความรู้สึกนึกคิดของประชาชนเป็นอย่างมาก กระบวนการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการออกผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ สลากกินแบ่งรัฐบาล นอกเหนือไปจากที่มีอยู่ในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องมีการดำเนินการอย่างรอบคอบและมีการพิจารณาถึงการยอมรับของภาคประชาชน ตลอดจนวิธีการบริหารจัดการความคิดเห็นที่แตกต่างขององค์กรทางศาสนาต่าง ๆ

ทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 เราทราบแล้วว่า รูปแบบสลากกินแบ่งรัฐบาลที่มีอยู่ในปัจจุบันถือกำเนิดในประเทศอังกฤษในช่วงตอนต้นคริสต์วรรษที่ 20 และรัฐสยามในช่วงระยะเวลานั้นได้นำมาปรับใช้เพื่อจัดจำหน่ายเป็นรายได้ในการปฏิรูประบบราชการแผ่นดินแบบตะวันตก แต่ทว่าบริบททางการเมืองและสังคมของประเทศไทยในยุคสมัยปัจจุบันมีความสลับซับซ้อนมากกว่าในช่วงตอนต้นคริสต์วรรษที่ 20 โดยมีลักษณะเป็น “สังคมพหุลักษณะ (Pluralistic Society)” ประกอบไปด้วยกลุ่มก้อนทางการเมืองและองค์กรภาคประชาชนต่าง ๆ ที่ล้วนแล้วแต่มีอิทธิพลในกระบวนการนโยบายสาธารณะ (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2555) หรือได้รับผลประโยชน์จากสภาพการที่ปล่อยให้เป็นปัจจุบัน ดังนั้น กลยุทธ์ในการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่ภาคปฏิบัติจึงจำเป็นต้องให้สอดคล้องกับพลวัตทางการเมืองและลักษณะสังคมดังกล่าว และไม่ขัดกับผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องการพนันในสังคมไทย

แต่อย่างไรก็ตาม เราก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า การเปลี่ยนผ่านของสังคมจากสังคมเชิงเดี่ยวไปเป็นสังคมพหุลักษณะเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมวิทยาที่เกิดขึ้นในทุกประเทศ โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งถึงแม้จะเป็นผู้นำของกลุ่มประเทศเสรีประชาธิปไตย (Liberal Democracy) และถูกมองโดยประชาคมโลกว่าเป็นสังคมเสรีนิยม (Liberalism) มากกว่าสังคมอนุรักษนิยม (Conservatism) แต่ในความเป็นจริงแล้วประเทศสหรัฐอเมริกาประกอบไปด้วยกลุ่มก้อนทางการเมืองและองค์กรภาคประชาชนมากมายที่มีจุดยืนต่อต้านธุรกิจการเสี่ยงโชคและการพนันมาช้านาน ไม่ว่าจะเป็นคริสตจักรโรมันคาทอลิก (Roman Catholicism) กลุ่มศาสนจักรของพระเยซูคริสต์แห่งวิสุทธิชนยุคสุดท้าย (Mormonism) กลุ่มคริสตจักรโปรเตสแตนต์ อาทิเช่น Southern Baptist และ Lutheran Church เป็นต้น และเมื่อพิจารณาจากข้อมูลทางประชากรศาสตร์จาก U.S. Religious Landscape Survey

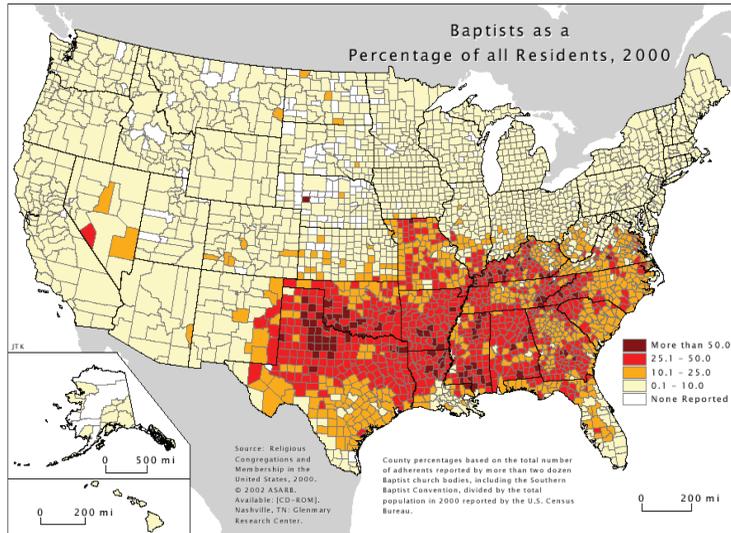
ประจำปี ค.ศ. 2012 แล้ว ก็พบว่าอเมริกันชนโดยส่วนใหญ่ล้วนแล้วแต่เป็นศาสนิกชนของ ศาสนจักรต่าง ๆ เหล่านั้น และใช้ชีวิตประจำวันตามวัตรปฏิบัติของพระคัมภีร์อย่างเคร่งครัด

ทั้งนี้ คำสั่งสอนของคริสตศาสนาโดยเฉพาะคำสอนของนักบุญอ็อกสติน (Saint Augustine) แห่งคริสจักรโรมันคาทอลิกได้กล่าวถึงกิจกรรมการเสี่ยงโชคต่าง ๆ ว่าเป็น “ผลผลิตของซาตาน (Gambling is satanic invention)” ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้รัฐบาล ของมลรัฐต่าง ๆ ในช่วงคริสต์วรรษที่ 18-19 มีนโยบายห้ามมีการจัดจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล และการเสี่ยงโชคทุกรูปแบบ อย่างไรก็ตาม ด้วยสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจและข้อจำกัดทาง งบประมาณทำให้มลรัฐต่าง ๆ ต้องหันมาพึ่งพาเงินรายได้จากกิจกรรมการเสี่ยงโชคในการ ดำเนินการลงทุนในโครงการโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ตลอดจนใช้ในการจัดระบบการศึกษา และสวัสดิการสังคม หรือแม้กระทั่งใช้เงินรายได้จากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล (เรียกว่า สลากการกุศล) ในการก่อสร้างและทำนุบำรุงโบสถ์วิหารทางคริสตศาสนา (Bobbitt, 2007) ระบบการเมืองการปกครองกับธุรกิจการเสี่ยงโชคในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงมีความสัมพันธ์ กันอย่างแนบแน่น เฉกเช่นเดียวกับในประเทศไทย กล่าวคือ รายได้จากสลากกินแบ่งรัฐบาล (Lottery) ถือเป็นรายได้หลักในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของรัฐในทุกด้านนับตั้งแต่มีการ ก่อตั้งประเทศขึ้นมา

การที่รัฐบาลของมลรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกาต้องพึ่งพารายได้จาก สลากกินแบ่งรัฐบาล (Lottery) เนื่องจากถือเป็นแหล่งรายได้ของมลรัฐเพียงแหล่งเดียว ที่มีปริมาณสูงและมีความแน่นอน แตกต่างจากเงินภาษีอากรที่เก็บจากการค้าขายซึ่งอาจจะ ขาดช่วงหากประเทศอยู่ในภาวะสงคราม หรือมีเงินรายได้ไม่เพียงพอจากการจำหน่ายสินค้า ทางการเกษตร เช่น ฝ้าย และยาสูบ เป็นต้น ซึ่งต้องพึ่งพาสภาพภูมิอากาศในการเพาะปลูก เป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ภาษีเงินได้ส่วนบุคคล (Income Tax) ซึ่งเป็นนวัตกรรมภาษีที่ถือกำเนิด ในช่วงคริสต์วรรษที่ 19 ได้กลายมาเป็นแหล่งรายได้หลักของมลรัฐต่าง ๆ ในประเทศ สหรัฐอเมริกา จนทำให้รายได้จากสลากกินแบ่งรัฐบาลหมดความสำคัญต่อสุขภาพทางด้าน การคลังสาธารณะไปโดยปริยาย และเมื่อแหล่งรายได้ที่ถือเป็น “ภาษีบาป” ในทรรศนะของ กลุ่มนักบวชและผู้เคร่งศาสนา สูญสิ้นซึ่งความสำคัญ กอปรกับอิทธิพลของวัฒนธรรม สมัยวิคตอเรีย (Victorian Culture) ทำให้มลรัฐต่าง ๆ ในเขตภาคใต้ของประเทศสหรัฐอเมริกา ต่างออกกฎหมายห้ามกิจกรรมและธุรกิจการเสี่ยงโชคทุกชนิด รวมทั้งห้ามการจัดจำหน่ายสลาก กินแบ่งรัฐบาลด้วย

แต่ต่อมาเมื่อสภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกาก้าวเข้าสู่ยุคถดถอย ทางเศรษฐกิจ (Economic Recession) รัฐบาลของมลรัฐต่าง ๆ จำเป็นต้องกลับไปสู่การ

ซึ่งพารายได้จากธุรกิจการเสี่ยงโชค โดยเฉพาะ 9 มลรัฐในเขตทางภาคใต้ของประเทศ อันได้แก่ มลรัฐ Virginia มลรัฐ Tennessee มลรัฐ North Carolina มลรัฐ South Carolina

ภาพที่ 6.1 มลรัฐในเขตที่มีประชากรเคร่งศาสนาอยู่อย่างหนาแน่น (Bible Belt)
ที่มา: <http://www.valpo.edu/geomet/pics/geo200/religion/baptist.gif>

มลรัฐ Georgia มลรัฐ Mississippi มลรัฐ Alabama มลรัฐ Louisiana มลรัฐ และมลรัฐ Florida ซึ่งได้รับสมญานามว่า “Bible Belt States” (ภาพที่ 6.1) ซึ่งเป็นบริเวณที่มีประชากรส่วนใหญ่เป็นผู้นับถือคริสตศาสนาอย่างเคร่งครัด (McGowan, 1994) รัฐบาลของมลรัฐเหล่านี้จำเป็นต้องเปลี่ยนนโยบายทางด้านสังคมของตนจากการห้าม (Prohibition) ไปเป็นการอนุญาต (Permission) และในท้ายที่สุดต้องกลายมาเป็นการสนับสนุน (Promotion) ธุรกิจการเสี่ยงโชคประเภทต่าง ๆ อาทิเช่น สลากกินแบ่ง บ่อนการพนัน สนามม้าแข่ง และแหล่งการพนันประเภทต่าง ๆ เป็นต้น ปรากฏการณ์ทางการเมืองที่สำคัญในทางภาคใต้ของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีความคล้ายคลึงกับสถานการณ์ในประเทศไทยในปัจจุบัน คือ ประชาชนมีความพึงพอใจในแหล่งการพนันและโอกาสในการเสี่ยงโชคที่เกิดขึ้นรอบ ๆ เขตการปกครองของตน แต่จะมีกลุ่มต่อต้านธุรกิจและกิจกรรมการเสี่ยงโชคอย่างเต็มที่ภายในเขตการปกครองของตน ดังเช่น กรณีศึกษาโครงการ HOPE ของมลรัฐ Georgia ที่จะกล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป

มลรัฐ Georgia ถือเป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของมลรัฐทางภาคใต้ นับตั้งแต่ช่วงยุคสงครามกลางเมืองของประเทศสหรัฐอเมริกา (ค.ศ. 1861-1865) แต่ทว่าในช่วงต้นทศวรรษที่ 1990s มลรัฐ Georgia กลับกลายเป็นหนึ่งในมลรัฐที่ประสบกับปัญหาคุณภาพการศึกษาต่ำอย่างร้ายแรง ข้อมูลทางสถิติพบว่า มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเพียงร้อยละ 48 ที่ตัดสินใจ ศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังพบว่า มีประชากรจำนวนมากถึง 136,000 คนที่ไม่สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา (Berman and Jones, 2012) รัฐบาลของมลรัฐตระหนักในสภาพปัญหาดังกล่าวเป็นอย่างดี แต่ทว่าด้วยสภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจที่หดตัวทำให้งบประมาณของมลรัฐมีไม่เพียงพอที่จะสามารถทำการปฏิรูประบบการศึกษาของมลรัฐ และในระหว่างการรณรงค์เลือกตั้งผู้ว่าการมลรัฐในปี 1992 ได้มีข้อเสนอให้มลรัฐจัดจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลขึ้นเพื่อนำรายได้มาสนับสนุนกระบวนการปฏิรูปการศึกษา แต่ทว่าข้อเสนอดังกล่าวก็ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองในระดับมลรัฐระหว่างกลุ่มสหภาพครูและผู้บริหารโรงเรียนกับกลุ่มองค์กรทางศาสนา และสมาพันธ์สตรีบิชอป หรือ สมาพันธ์กรรมการวัดทางพระคริสตศาสนา (Parishioners' Association) โดยกลุ่มสหภาพครูและผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่ารายได้จากการจัดจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลจะเป็นแหล่งงบประมาณที่สำคัญสำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับการต่อต้านอย่างรุนแรงจากคริสตศาสนิกชนและสมาชิกองค์กรศาสนา ซึ่งกังวลว่า การจัดจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลของมลรัฐจะเป็นการมอมเมาประชาชนและทำให้ประชาชนเสพติดการพนันจนไม่ประกอบสัมมาชีพ

อย่างไรก็ตาม นาย Zell Miller นักการเมืองจากพรรค Democrat ได้เสนอแนวความคิดการจัดจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นนโยบายหลักในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งตำแหน่งผู้ว่าการมลรัฐ Georgia ในปี 1992 ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่านโยบายดังกล่าวได้รับการต่อต้านอย่างรุนแรงจากพรรค Republican ซึ่งเป็นพรรคอนุรักษนิยมที่มีสายสัมพันธ์กับองค์กรทางศาสนาและคริสตจักรอย่างแนบแน่นมาเป็นเวลายาวนาน ทั้งนี้ในระหว่างการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นาย Miller ได้เดินทางไปทั่วมลรัฐเพื่อชี้แจงเหตุผลความจำเป็นที่ต้องมีสลากกินแบ่งรัฐบาลและยังเน้นย้ำว่า เงินรายได้จากการจัดจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลนั้นจะนำไปใช้เพื่อสนับสนุนงบประมาณด้านการศึกษาเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ Miller จะต้องการชัยชนะในการเลือกตั้งผู้ว่าการมลรัฐแล้ว ผลการลงประชามติเพื่อรับรองโครงการสลากกินแบ่งรัฐบาลมลรัฐเพื่อการศึกษา ก็จำเป็นสำหรับนาย Miller เนื่องจากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญของมลรัฐ ณ ขณะนั้นห้ามไม่ให้มีแหล่งพนันเสี่ยงโชค หรือการจัดจำหน่ายสลากกินแบ่งทุกชนิดภายในมลรัฐ Georgia

การต่อสู้เพื่อให้โครงการสลากกินแบ่งรัฐบาลมลรัฐเพื่อการปฏิรูปของนาย Miller นับเป็นสิ่งที่ท้าทายมากสำหรับแวดวงการเมืองท้องถิ่นของประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากมลรัฐ Georgia ตั้งอยู่ในใจกลางของภูมิภาค Bible Belt ของประเทศและอยู่ภายใต้อิทธิพลทางการเมืองของพรรค Republican แต่ด้วยความมุ่งมั่นของนาย Miller ทำให้เขาชนะการเลือกตั้งผู้ว่าการมลรัฐ และร้อยละ 51 ของประชาชนชาวมลรัฐ Georgia ที่ออกไปใช้สิทธิในการร่วมลงประชามติเห็นชอบให้มลรัฐแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่ออนุญาตให้มีการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งนับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของมลรัฐ Georgia นับตั้งแต่สงครามประกาศอิสรภาพของประเทศสหรัฐอเมริกาที่มลรัฐ Georgia ได้เริ่มมีการจัดจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล

อย่างไรก็ตาม กระบวนการขับเคลื่อนนโยบายสลากกินแบ่งรัฐบาลไปสู่ภาคปฏิบัติของมลรัฐ Georgia ก็ไม่ได้เกิดขึ้นทันที สภาของมลรัฐได้แต่งตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นเพื่อศึกษาวิธีการในการบริหารจัดการเงินรายได้ที่ได้จากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลตลอดจนเงินรายได้ที่เป็นภาษีการพนันจากมลรัฐข้างเคียง โดยเฉพาะจากมลรัฐ Florida ที่นโยบายสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ผ่านความเห็นชอบของประชาชนในการลงประชามติเมื่อ 6 ปีก่อนหน้าการลงประชามติในมลรัฐ Georgia นอกจากนี้แนวคิดในการออกสลากกินแบ่งรัฐบาลของมลรัฐ Florida ยังมีความคล้ายคลึงกับแนวความคิดของนาย Miller ตรงที่เงินรายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายสลากกินแบ่งจะนำไปพัฒนาระบบการศึกษา แต่รัฐบาลของมลรัฐ Florida ผิดพลาดตรงที่ไม่ได้ออกกฎหมายกำหนดให้มีการนำเอาเงินรายได้จากการจำหน่ายสลากไปใช้สำหรับการพัฒนาการศึกษาของมลรัฐ Florida แต่กลับนำรายได้จากการขายสลากไปส่งคลังของมลรัฐก่อนแล้วจึงไปสู่กระบวนการจัดสรรงบประมาณโดยปกติ ที่เห็นการเมืองเป็นผู้พิจารณาจัดสรรงบประมาณในสภาของมลรัฐ Florida นักการเมืองของมลรัฐ Florida จึงสามารถนำรายได้จากการขายสลากไปใช้สอยในโครงการ สวัสดิการสังคมและโครงการก่อสร้างทัศนสถาน ส่งผลให้ไม่มีเงินงบประมาณเหลือเพียงพอที่จะไปใช้ในการพัฒนาการศึกษา ตามที่นักวิชาการมองว่า จะเป็นตัวจักรกลสำคัญในการทำลายกับดักความยากจน (Poverty Trap) และมีผลเป็นตัวคูณ (Multiplier) ที่เร่งการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของรัฐ

ดังนั้น เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำรอยกับกรณีของมลรัฐ Florida สภาของมลรัฐ Georgia ได้มีมติผ่านกฎหมายกองทุนสลากเพื่อการศึกษา ทั้งนี้เพื่อจะได้กำกับดูแลการจำหน่ายสลากและกำหนดให้รัฐบาลมลรัฐ Georgia ต้องนำเงินรายได้จากการจำหน่ายสลากไปใช้สอยในงานด้านการศึกษาเท่านั้น โดยกฎหมายดังกล่าวได้ก่อให้เกิด Georgia Lottery Corporation ซึ่งมีสถานะเทียบเท่ากับบริษัทมหาชนซึ่งมีโครงสร้างการบริหารจัดการแบบบริษัทเอกชนที่ใช้งบบริหาร

และงบดำเนินงานที่ต่ำ องค์กรดังกล่าวต้องมีการจัดทำรายงานประจำปีและรายงานงบการเงิน เพื่อเสนอต่อสภาของมลรัฐ Georgia ซึ่งถือเป็นกลไกการแสดงความรับผิดชอบตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารกิจการสาธารณะที่ดี ทั้งนี้ Georgia Lottery Corporation มีบทบาทหน้าที่ในการจำหน่ายสลากกินแบ่งรูปแบบต่าง ๆ และบริหารสัญญากับผู้แทนจำหน่ายที่ได้รับสัมปทานของมลรัฐ

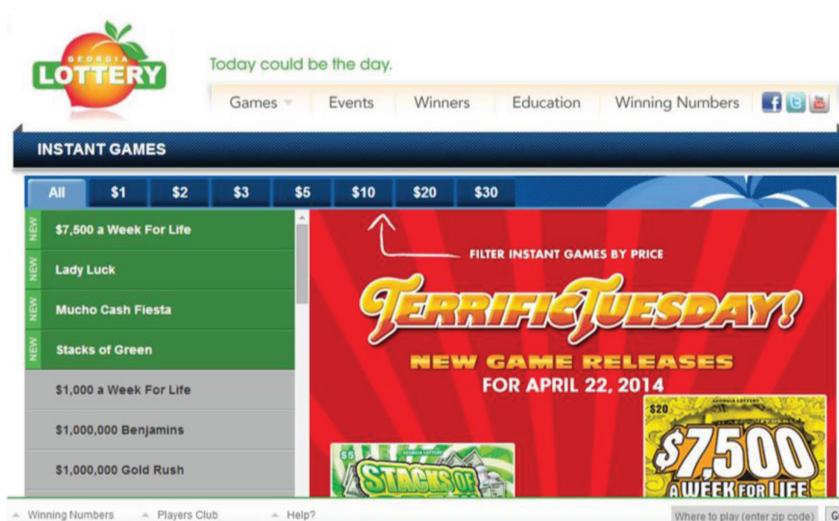

ภาพที่ 6.2 สลากกินแบ่งรัฐบาลประเภททั่วไปของมลรัฐ Georgia

ที่มา: <http://www.galottery.com/games/>

สลากกินแบ่งรัฐบาลของมลรัฐ Georgia มีทั้งสิ้น 2 ประเภท ได้แก่ สลากประเภททั่วไปที่มีการออกเลขรางวัลโดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ (Computerized Draw Game) และสลากชุดที่ผู้ซื้อสามารถทราบผลการเสี่ยงโชคได้ทันที (Instant Game) สำหรับสลากประเภททั่วไปนั้นมี 9 รูปแบบ ได้แก่ CASH 3, CASH 4, Georgia FIVE, All or Nothing, Decades of Dollars, Fantasy 5, Mega Millions, Powerball และ KENO (ดูภาพที่ 6.2) ซึ่งผู้ซื้อสามารถซื้อสลากประเภททั่วไปได้ตามร้านค้าที่ได้รับสัมปทาน จาก Georgia Lottery Corporation เท่านั้น แต่สำหรับสลากชุดนั้น ผู้ซื้อสามารถซื้อสลากเหล่านี้ได้จากเครื่องจำหน่ายสลากตามร้านค้าสะดวกซื้อทั่วไป และสามารถตรวจผลและขึ้นเงินรางวัลได้ทันที ณ ร้านที่จำหน่าย ในปัจจุบัน Georgia Lottery Corporation แบ่งประเภทของสลากชุดตาม

จำนวนเงินรางวัลซึ่งมีทั้งสิ้น 45 ประเภท ซึ่งประชาชนโดยทั่วไปสามารถหาข้อมูลของสลากชุดแต่ละประเภทได้จากเว็บไซต์ของ Georgia Lottery Corporation (ดูภาพที่ 6.3)

ภาพที่ 6.3 ตัวอย่างการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสลากชุดของ Georgia Lottery Corporation บนเว็บไซต์หลักขององค์กร

ที่มา: <http://www.galottery.com/games/instant-games>

ในแต่ละปีงบประมาณ Georgia Lottery Corporation จะนำเอารายได้จากการจำหน่ายสลากทั้งหมด (หลังจากหักค่าบริการและค่าดำเนินงาน) กลับคืนสู่รัฐบาลของมลรัฐ Georgia โดยกฎหมายที่ผ่านโดยสภาของมลรัฐในปี 1992 กำหนดให้มลรัฐต้องนำเงินรายได้จาก Georgia Lottery Corporation ไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในโครงการ HOPE (Helping Outstanding Pupils Educationally) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

1. มอบทุนการศึกษาแบบให้เปล่าแก่นักศึกษาในระดับปริญญาตรีที่มีคุณสมบัติเป็นไปตามที่มหาวิทยาลัย วิทยาลัยการอาชีพ หรือสถาบันอุดมศึกษาของตนกำหนดไว้
2. มอบให้โรงเรียน วิทยาลัยการอาชีพ และมหาวิทยาลัยไปใช้ในการลงทุนเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ซึ่งรวมถึงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา
3. มอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปใช้ในการบริหารจัดการสถานเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนปฐมวัย

กรณีศึกษาการจัดตั้งกองทุนสลากกินแบ่งรัฐบาลเพื่อการศึกษาของมลรัฐ Georgia สะท้อนให้เห็นถึงความยากลำบากในการสร้างแรงสนับสนุนจากภาคประชาชน ถึงแม้ประชาชนโดยส่วนใหญ่ในมลรัฐ Georgia จะเห็นด้วยกับการมีสลากกินแบ่งเพื่อการศึกษา แต่รัฐบาลของมลรัฐ Georgia ตลอดจนเจ้าของแนวคิดสลากกินแบ่งเพื่อการศึกษา ก็ต้องเผชิญกับความท้าทายที่เกิดขึ้นจากกลุ่มองค์กรทางศาสนา คริสตจักร และสมาชิกพรรค Republican ซึ่งมีมุมมองว่า โครงการสลากกินแบ่งเพื่อการศึกษาเป็นการพนันเสี่ยงโชคที่จะก่อให้เกิดการมอมเมาประชาชน และในท้ายที่สุดก็จะทำให้โครงสร้างสังคมอ่อนแอ แต่อย่างไรก็ตามผู้ว่าการมลรัฐที่มีชื่อว่า เซล มิลเลอร์ (Zell Miller) ก็สามารถฝ่าฟันอุปสรรคเหล่านี้ไปได้ ด้วยแรงอุทิศตนนโยบายสลากกินแบ่งรัฐบาลเพื่อการศึกษาอย่างจริงจัง (Policy Commitment) และด้วยภาวะผู้นำทางการเมือง (Political Leadership) ของนายเซล มิลเลอร์ จึงเป็นเหตุปัจจัยสำคัญที่ทำให้โครงการ HOPE ได้รับการยอมรับจากประชาชน และผ่านการลงประชามติจนนำไปสู่การแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่ออนุญาตให้มีสลากกินแบ่งเพื่อศึกษา นอกจากนี้ มลรัฐ Georgia ยังมีการวิจัยเพื่อค้นหารูปแบบและวิธีการบริหารจัดการเงินรายได้จากธุรกิจการเสี่ยงโชคที่เป็นระบบ ก่อให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับข้อผิดพลาดทางการบริหารของมลรัฐอื่น ๆ ที่ได้นำเอา เงินรายได้จากธุรกิจการเสี่ยงโชคไปใช้ในกิจการสาธารณะด้านต่าง ๆ ตามลำพังใจของนักการเมืองที่เข้ามาบริหารในแต่ละยุคที่ไม่มีจุดมุ่งหมายและนโยบายที่แน่ชัดว่า จะเอาเงินรายได้จากการจำหน่ายสลากไปพัฒนาการศึกษา (เพื่อเสริมฐานรากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม) มลรัฐ Georgia ได้แก้ไขปัญหานี้โดยการออกกฎหมายบังคับให้จำต้องนำเงินรายได้หลังหักค่าใช้จ่ายจากการจำหน่ายสลากของรัฐไปพัฒนาการศึกษา ดังนั้นเราจึงเห็นได้ว่า การกำหนดวัตถุประสงค์ในการใช้สอยเงินรายได้จากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ชัดเจน และมีกฎหมายรองรับอย่างเป็นทางการ ส่งผลให้โครงการ HOPE กลายเป็นตัวแบบการบริหารจัดการที่มลรัฐอื่น ๆ นำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการบริหารและใช้รายได้จากสลากกินแบ่งรัฐบาลของตนเอง

เมื่อเรวิเคราะห์ถึงปัจจัยความสำเร็จ (Key Success Factor) ของกรณีพัฒนาการศึกษา ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่ดำเนินการภายใต้โครงการ HOPE ของมลรัฐ Georgia นั้น เราสามารถกล่าวได้ว่าปัจจัยความสำเร็จของโครงการ HOPE อยู่ที่ 1) ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้ว่าการมลรัฐ และ 2) การสื่อสารให้ข้อมูลและความรู้แก่สาธารณชนในเรื่องสถานการณ์ความต้อทางด้านคุณภาพการศึกษาของมลรัฐ Georgia ที่ไม่อาจจะปล่อยทิ้งไว้ต่อไปได้ เพราะจะมีผลเสียต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของมลรัฐ Georgia

ผู้ว่าการมลรัฐและผู้นำที่สนับสนุนการจัดตั้งสลากเพื่อการศึกษาได้ทำการรณรงค์ และชี้แจงให้สาธารณชนทราบว่าในมลรัฐ Georgia นั้น ผู้ปกครองของเด็กนักเรียนที่มีผลการเรียนดีมักจะมาจากครอบครัวที่มีความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจ ครอบครัวที่มีฐานะดีเหล่านี้มักนิยมส่งลูกของตนไปเรียนในมหาวิทยาลัยในมลรัฐอื่น ๆ ในทางเหนือหรือตะวันตกของประเทศที่มีมาตรฐานการศึกษาสูงกว่ามาตรฐานการศึกษาของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในมลรัฐ Georgia มหาวิทยาลัยในมลรัฐ Georgia ก็จะได้รับได้เฉพาะนักเรียนที่มีความพร้อมทางการเรียนน้อย หรือมีระดับสติปัญญาต่ำกว่ามหาวิทยาลัยของมลรัฐอื่น ๆ ที่ซ้ำร้ายไปกว่านั้น คือ เมื่อนักเรียนที่ไปเรียนที่มลรัฐอื่น ๆ เหล่านี้เรียนจบมา มักจะไม่กลับมาทำงานในมลรัฐ Georgia มักจะทำงานในมลรัฐที่ตนเองได้ไปเรียนจบมา หรือทำงานในมลรัฐอื่น ๆ ทำให้เกิดสภาวะสมองไหลในมลรัฐ Georgia ในปัจจุบันภายหลังจากการออกสลากกินแบ่งรัฐบาลเพื่อปฏิรูปและพัฒนาการศึกษาในมลรัฐ Georgia พบว่า มลรัฐ Georgia เป็นมลรัฐหนึ่งที่มีระดับมาตรฐานการศึกษาที่อยู่ในระดับสูงของประเทศสหรัฐอเมริกา การให้ทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนที่เรียนดีทำให้มีการแข่งขันกันสูงขึ้นในหมู่นักเรียนที่ต้องการเรียนต่อในมหาวิทยาลัยในมลรัฐ Georgia และการบังคับให้รักษาระดับผลการเรียนเพื่อจะได้คงสิทธิของการได้ทุนการศึกษา การพัฒนาครูผู้สอน และการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนล้วนแล้วแต่มีผลทำให้มีการยกระดับมาตรฐานการศึกษาของมลรัฐ Georgia ทั้งสิ้น

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความยากง่ายในการที่จะผลักดันให้มีการออกผลิตภัณฑ์ใหม่ทางการสลากในลักษณะหวยบนดินหรือสลากรูปแบบต่าง ๆ ที่จะต้องทำในประเทศไทยนั้น ต้องนับว่าประเทศไทยเราจะมีคามซับซ้อน และยากยิ่งกว่าในกรณีของมลรัฐ Georgia เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะในมลรัฐ Georgia นั้นไม่มีกลุ่มผลประโยชน์ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการขายหวยใต้ดิน มลรัฐ Georgia มีเฉพาะกลุ่มเคร่งศาสนาเท่านั้นที่ต่อต้าน แต่ในประเทศไทยนั้นมีทั้งผู้ประกอบการหวยใต้ดินที่มีอิทธิพลทางการเมืองและกลุ่มเคร่งศาสนาที่อาจไม่เห็นด้วยกับการนำหวยใต้ดินขึ้นมาอยู่บนดิน หากรัฐมีการออกหวยบนดินหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ผู้ประกอบการหวยใต้ดินเหล่านี้ ซึ่งมีกำไรสุทธิปีละหลายหมื่นล้านบาท สามารถที่จะใช้เงินที่ตนมีอยู่มหาศาลมาปลุกกระแสต่อต้าน ซึ่งรวมถึงการระดมว่าจ้างผู้คนกลุ่มต่าง ๆ เช่น ผู้ใช้แรงงาน คนพิการ กลุ่มเคร่งศาสนา หรือแม้กระทั่งนิมนต์พระสงฆ์หรือเกจิอาจารย์ดัง ๆ ให้ออกมาคัดค้าน พร้อม ๆ กับการวิงวอนให้นักการเมืองร่วมต่อต้านไม่ให้ผ่านกฎหมายรองรับการดำเนินการออกผลิตภัณฑ์สลากใหม่ ๆ เพื่อการปฏิรูปและพัฒนาการศึกษา (ซึ่งเป็นหัวใจหลักที่จะสลายกับดักของความยากจน) ดังนั้นประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเร่งทำความเข้าใจแก่สาธารณชน สร้างและขอแรงสนับสนุนจาก

สาธารณชนมากกว่าที่มลรัฐ Georgia เคยทำ และนอกจากนั้นสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลยังต้องดำเนินการพบปะชี้แจงและให้ข้อมูลแก่นักการเมือง เพื่อให้ให้นักการเมืองเข้าใจในสถานการณ์ความต้อยทางการศึกษาของไทยที่ต้องการพัฒนาเป็นอย่างมาก ในเรื่องนี้ผู้วิจัยมองว่าประเทศไทยยังจะต้องประสบกับความท้าทายอีกมาก จึงจะสามารถทำให้ทุกคนหันกลับมายึดถือผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่หรือของชาติเป็นหลัก ในการตัดสินใจเพื่อกำหนดนโยบายทางด้านกรออกผลิตภัณฑ์สลากรูปแบบใหม่

ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล

สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลก่อตั้งขึ้นโดยได้รับการมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบจากกระทรวงการคลังให้เป็นหน่วยงานที่ช่วยหาเงินรายได้สนับสนุนทางด้านการงบประมาณให้แก่รัฐบาล พระราชบัญญัติกล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลต้องส่งเงินรายได้จากการจำหน่ายสลากจำนวนร้อยละ 28 ให้กับกระทรวงการคลังเพื่อสมทบเป็นงบประมาณแผ่นดิน ร้อยละ 60 จัดสรรเป็นเงินรางวัลให้แก่ผู้ถูกรางวัล ร้อยละ 9 จัดสรรเป็นค่าตอบแทนให้แก่ตัวแทนจำหน่ายร้อยละ 3 จะถูกจัดสรรนำไปเป็นค่าบริหารจัดการและดำเนินงานของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล

ในจำนวนเงินร้อยละ 3 ที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลสามารถใช้จ่ายได้โดยตรงประมาณร้อยละ 90 ได้ถูกนำไปใช้จ่ายเป็นค่าเงินเดือนพนักงาน ค่าตอบแทน ค่าดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายทางอ้อมต่าง ๆ และจัดสรรเงินงบประมาณจากส่วนนี้อีกเกือบร้อยละ 10 เป็นเงินบริจาคให้กับหน่วยงานขนาดย่อยต่าง ๆ เพื่อดำเนินโครงการรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) โครงการส่วนใหญ่เป็นโครงการทางด้านการศึกษา กีฬา สาธารณสุข ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และประชาสัมพันธ์

ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญและบทบาทหน้าที่ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่มีต่อสังคม สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจึงได้ขออนุมัติจากรัฐบาลในการออกสลากพิเศษเพื่อการกุศล จากจำนวนสลากทั้งหมดจำนวน 36 ล้านคู่ ที่ออกจำหน่ายทุก 15 วัน คือในวันที่ 1 และ 16 ของแต่ละเดือน จะมีสลากการกุศลพิเศษเพื่อช่วยเหลือสังคมเป็นจำนวน 11 ล้านคู่ พิมพ์จำหน่ายภายใต้ชื่อว่าสลากการกุศล รายได้จากการจำหน่ายสลากการกุศลนี้ได้ถูกนำไปใช้ในโครงการรับผิดชอบต่อสังคมหลายโครงการ สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้มอบรายได้แทบทั้งหมดจากสลากการกุศลพิเศษนี้ให้แก่สภากาชาดไทย

ในระหว่างปี พ.ศ. 2547–2555 สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้นำเงินเข้าสู่รัฐปีละไม่น้อยกว่า 12,000 ล้านบาท แต่นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล

ได้นำเงินรายได้ส่งให้กระทรวงการคลัง เป็นจำนวนปีละมากกว่า 19,000 ล้านบาท เงินรายได้ที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลส่งมอบให้แก่กระทรวงการคลังนี้ สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลไม่มีอำนาจในการใช้เงินดังกล่าว การใช้เงินงบประมาณเหล่านี้จะต้องผ่านกระบวนการพิจารณาของรัฐสภา

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้บริจาคเงินเป็นจำนวนมากกว่า 10,000 ล้านบาท ให้แก่โรงพยาบาลต่าง ๆ ของรัฐหลายโรงพยาบาล เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพบริการตลอดจนนำไปใช้ในการก่อสร้างอาคารของโรงพยาบาล จัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ ทำการวิจัยทางการแพทย์ และพัฒนาเทคโนโลยีทางการแพทย์ สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ได้พยายามที่จะลดความเหลื่อมล้ำของคุณภาพบริการของโรงพยาบาลที่ตั้งอยู่ในเขตชนบทกับโรงพยาบาลในเมือง โดยมีเหตุผลว่าการลดความแตกต่างทางด้านคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลในชนบทกับโรงพยาบาลในเขตเมืองไม่เพียงแต่จะช่วยพัฒนาคุณภาพของบริการทางการแพทย์และพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนที่อาศัยอยู่นอกเขตเมืองเท่านั้น แต่ยังส่งผลให้มีการลดจำนวนผู้รับบริการในเขตเมืองด้วย แม้จะไม่สามารถแก้ปัญหาความแออัดของโรงพยาบาลในเมืองได้ทั้งหมดก็ตาม

สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ยังได้จัดสรรรายได้จากการจำหน่ายสลากการกุศลอีกจำนวนหนึ่งเพื่อใช้ในการพัฒนาการศึกษา หลายโรงเรียนในชนบทห่างไกลได้รับเงินบริจาคเพื่อการสร้างอาคารเรียน จัดซื้อแบบเรียนและหนังสือสำหรับห้องสมุดและอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ การพัฒนาพื้นที่ หรือการพัฒนาทางกายภาพ เช่น การสร้างสนามเด็กเล่น ซึ่งนับเป็นส่วนหนึ่งของโครงการความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ดำเนินการ นอกจากนี้ สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลยังได้มอบทุนการศึกษาให้แก่แก่นักเรียนนักศึกษาที่ยากจน โดยวิธีมอบทุนการศึกษานั้น มีทั้งการมอบโดยตรงให้นักเรียนนักศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลและมอบผ่านมูลนิธิอานันทมหิดลให้แก่ นักศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกจากทางมูลนิธิอานันทมหิดลให้ไปศึกษาต่ออย่างต่างประเทศ

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นแล้วสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หน่วยงานส่วนราชการและเอกชนหลายแห่งที่เกี่ยวข้องกับการดูแลอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้เสนอโครงการปลูกป่าและอนุรักษ์สัตว์ป่าให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลพิจารณาหลายโครงการ และสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ก็ได้บริจาคเงินเพื่อสนับสนุนโครงการต่าง ๆ เหล่านี้ไปเป็นจำนวนมาก การให้ความสนับสนุนโครงการรักษาความสมดุลของระบบนิเวศน์และการอนุรักษ์ทางธรรมชาติของสัตว์ป่าและมนุษย์

ก็นับเป็นอีกแรงผลักดันหนึ่งของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล เพื่อให้เกิดโครงการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมถึงการรักษาลุ่มน้ำและสร้างฝายต้นน้ำด้วย รวมทั้งโครงการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เช่น โครงการพัฒนาพลังงานทางเลือกที่สะอาดและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพก็ได้รับเงินสนับสนุนจากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเช่นกัน (Tharechat, 2013)

ข้อมูลเชิงคุณภาพของเราที่เก็บรวบรวมได้โดยการพูดคุยกับประชาชนในเรื่องของประโยชน์ที่สังคมได้รับจากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลให้ผลที่น่าแปลกใจว่า แม้ว่าที่ผ่านมาสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจะได้ใช้เงินงบประมาณไปแล้วเป็นจำนวนมากกว่า 10,000 ล้านบาท เพื่อดำเนินโครงการรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) แต่ประชาชนส่วนใหญ่หรือแทบทั้งหมดก็ไม่ได้รับรู้และไม่ตระหนักถึงบทบาทของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในการพัฒนาสังคมหรือการดำเนินโครงการรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ดังนั้นข้อเสนอแนะที่ผู้วิจัยจะให้แก่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลคือ การเสนอแนะให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ทบทวนวิธีการหรือปรับกระบวนการทัศน์ในการดำเนินโครงการรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) แทนการใช้กระบวนการทัศน์เดิม ๆ ในการดำเนินโครงการรับผิดชอบต่อสังคม จากข้อมูลที่เรา มีอยู่ชี้ให้เห็นว่า ผู้ที่มีรายได้น้อย ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ ไม่สนใจหรือไม่ได้แสดงความชื่นชมในโครงการความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ทำ มาแล้วหรือจะทำต่อไป ภาพพจน์ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ในสายตาของคนส่วนใหญ่ในสังคมก็จะเป็นเพียงเสมือนเครื่องจักรที่ทำหน้าที่ระดมเงินทุนให้กับรัฐบาลเท่านั้น

เราได้กล่าวมาแล้วว่า คนจนหรือผู้มีรายได้น้อยเป็นลูกค้ารายใหญ่ของสำนักงาน สลากกินแบ่งรัฐบาล ดังนั้น โครงการความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ที่ทางสำนักงานสลากกิน แบ่งรัฐบาลดำเนินการ จึงควรที่จะคำนึงถึงประโยชน์โดยตรงที่คนกลุ่มนี้จะได้รับ และควรจะเป็นโครงการที่เสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนในการพัฒนาของประเทศโดยผ่านการ พัฒนาการศึกษา

คณะผู้วิจัยได้ถอดบทเรียนในการดำเนินโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมของ ประเทศต่าง ๆ ในโลกนี้ ทำให้พบว่า การพัฒนาและปฏิรูปการศึกษาซึ่งมีจุดเริ่มต้นมาจากมล รัฐ Georgia ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ. 2535 ได้เป็นแม่แบบของการดำเนินโครงการ ความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ที่มลรัฐต่าง ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกาและในบางประเทศได้ นำไปเป็นแบบอย่างของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ (Berman and Jones, 2012)

ในการศึกษาของเราครั้งนี้ เราสามารถให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายแก่สำนักงาน สลากกินแบ่งรัฐบาล 2 นโยบาย คือ 1) นโยบายว่าด้วยการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการ

จัดโครงการความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล จากเดิมที่มองว่าสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลทำหน้าที่เป็นเพียงผู้สนับสนุนทางด้านงบประมาณให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เสนอโครงการความรับผิดชอบต่อสังคม หรือ CSR (ของหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ใช่โครงการ CSR ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล) มาที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ภาพพจน์ที่ดีที่เกิดจากการดำเนินการความรับผิดชอบต่อสังคมจึงตกอยู่กับหน่วยงานที่ขอทุนสนับสนุนจากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ไม่ใช่ภาพพจน์ที่ดีของตัวสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ในกระบวนการตัดสินใจนี้ ผู้วิจัยเสนอและให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลดำเนินโครงการความรับผิดชอบต่อสังคมที่เป็นโครงการสำคัญใหญ่ ๆ อย่างเช่น โครงการปฏิรูปและพัฒนาการศึกษาเอง ในที่นี้หมายความว่า สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจะต้องเป็นหน่วยงานกลางในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา อันเป็นการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายข้อที่ 2) ที่คณะผู้วิจัยเสนอแนะแก่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ได้แก่ การเสนอให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลออกผลิตภัณฑ์สลากใหม่ ๆ เพื่อผันงบประมาณได้ดินที่อยู่ในกลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่มให้ขึ้นมาบนดิน และเพื่อนำไปใช้ในการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งนโยบายทั้ง 2 ข้อ จะต้องได้รับการนำไปแปลงเป็นแนวทางไปสู่การปฏิบัติควบคู่กันไปหรือพร้อม ๆ กัน ซึ่งผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงตรรกะของแต่ละนโยบายและแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะของการปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินการดำเนินโครงการความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นการปรับเปลี่ยนภาพพจน์ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลให้เป็นหน่วยงานที่มีคุณประโยชน์ต่อสังคมมากขึ้น และเป็นหน่วยงานหลักที่ขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของไทย

ตรรกะของข้อเสนอแนะนี้ได้จากผลการวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่า ประเทศไทยมีปัจจัยทางด้านงบประมาณที่อยู่ใต้ดินอย่างมากมาย แต่ประเทศไทยขาดภาวะผู้นำทางการเมืองที่จะทำให้ทรัพยากรต่าง ๆ เหล่านี้ขึ้นมาอยู่บนดินเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมสูงสุด นอกจากนี้เรายังได้เรียนรู้จากประสบการณ์การปฏิรูปการศึกษาของมลรัฐ Georgia ซึ่งให้ความรู้หรือบทเรียนแก่เราว่า หากประเทศไทยต้องการปฏิรูปและพัฒนาาระบบการศึกษาของประเทศโดยใช้งบประมาณจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล เราจำเป็นต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการนำเงินรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ด้านสลากไปใช้เฉพาะในการปฏิรูปและพัฒนาการศึกษา ขณะเดียวกันจะต้องมีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการเงินกองทุนการศึกษาที่ได้มาจากการขายผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ของ

สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลให้มีความโปร่งใส มีความเป็นธรรมาภิบาลมากขึ้น และเปิดโอกาสให้ตัวแทนครู และผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วยมากขึ้น

จากการวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา คณะผู้วิจัยจึงเสนอให้มีการออกกฎหมายบังคับให้เงินรายได้จากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลประเภทใหม่ต้องได้รับการนำไปใช้ในการปฏิรูปและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศเท่านั้น (เพราะการศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาทุกด้าน) โดยสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจะต้องดำเนินการใน 3 ขั้นตอนต่อไปนี้

(1) จัดทำเป็นระเบียบกฎหมายเกณฑ์เป็นการภายในของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการอำนวยการของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล

(2) เสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกองทุนสลากการกุศลเพื่อการศึกษา ทั้งนี้จำเป็นต้องปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และดำเนินการอย่างรัดกุมเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517

(3) ยกร่างพระราชบัญญัติกองทุนสลากเพื่อการศึกษาเสนอผ่านการเห็นชอบ ของรัฐสภาเป็นการเฉพาะ

นอกจากจะต้องดำเนินการดังกล่าวแล้ว เราจำเป็นจะต้องมีการให้คำนิยามคำว่า “พัฒนาการศึกษา” อย่างชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดการตีความตามมุมมองของข้าราชการฝ่ายการเมืองที่อาจตีความไปต่าง ๆ นานา เช่น อาจมีการกล่าวตีความว่า การประชุมหัวคะแนนเป็นการถ่ายทอดความรู้ทางด้านการเมืองและประชาธิปไตยแก่ประชาชน และถือว่าเป็นการพัฒนาการศึกษารูปแบบหนึ่ง ซึ่งอาจจะทำให้มีการนำเงินรายได้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ในการวิจัยของเราครั้งนี้คณะผู้วิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเชิงเสนอแนะให้รัฐบาลนำเงินรายได้จากการจำหน่ายหวยบนดินหรือผลิตภัณฑ์ทางการสลากใหม่ ๆ ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลไปใช้ในการปฏิรูประบบการศึกษาของประเทศ ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการพูดคุยกับผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาและจากบทเรียนของมลรัฐ Georgia ทำให้ผู้วิจัยสามารถให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า เงินรายได้จากการจำหน่ายสลากรูปแบบใหม่ ควรจะมุ่งเน้นไปที่ประเด็นต่อไปนี้

(1) เสริมสร้างความเท่าเทียมในการเข้าสู่การศึกษาในระดับอุดมศึกษา ด้วยการมอบทุนการศึกษาให้แก่นักศึกษาแบบให้เปล่าและครอบคลุมค่าใช้จ่ายทุกรายการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเล่าเรียนในระดับอุดมศึกษา โดยต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าผู้รับทุน

ต้องมาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ (วัดได้จากเงินรายได้รวมของผู้ปกครองในแต่ละปี) ต้องมีผลการเรียนดี มีความประพฤติเรียบร้อย และต้องมีความประสงค์ที่จะเลือกเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรี ณ มหาวิทยาลัยภายในจังหวัดที่ตนอาศัยอยู่หรือใกล้ภูมิลาเนาเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันการไหลบ่าของนักศึกษาจากต่างจังหวัดไปสู่มหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

(2) พัฒนาทางด้านสื่อการเรียนการสอน ห้องสมุด และระบบเทคโนโลยี ด้านการศึกษาให้มีความทันสมัย เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เป็นจริงในสังคม

(3) พัฒนาบุคลากร (หรือตัวครูผู้สอน) ทางการศึกษา เพื่อให้มีคุณภาพมากขึ้นในทุกระดับ รวมทั้งมีการมอบทุนให้เพื่อสนับสนุนการวิจัย หรือเพื่อค้นหาและทดสอบ แนวทางการเรียนและการสอนใหม่ ๆ หรือให้ทุนการศึกษาแก่บุคลากรสายครูหรือผู้สอนของสถาบันการศึกษาทุกระดับเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอกจากทั้ง มหาวิทยาลัยภายในหรือต่างประเทศที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพทางการศึกษาสูง หรือเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการพัฒนาตนเองของบุคลากรทางการศึกษา

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ชี้ให้เห็นว่า ในการนำเงินรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สลากรใหม่ ๆ หรือหอยบนดินไปใช้จะต้องมีวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน เพื่อง่ายต่อการสร้างระบบการบริหารจัดการ

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการออกผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล จากการเก็บข้อมูลโดยการพูดคุยกับผู้บริหารสูงสุดและจากประสบการณ์ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลของมลรัฐ Georgia ทำให้เราสามารถให้ข้อเสนอแนะแก่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลว่า สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลควรมีการออกผลิตภัณฑ์ทางสลากใหม่ ๆ โดยต้องมีการสร้างความหลากหลายให้แก่สลากกินแบ่งรัฐบาลซึ่งสามารถเลือกดำเนินการได้ 2 แนวทางใหญ่ ๆ ได้แก่

1) การออกหอย 2 ตัว 3 ตัว โดยใช้เครื่องอัตโนมัติในลักษณะการนำหอยใต้ดินมาอยู่บนดิน

2) การออกสลากชุด ลอก รู้ผลทันทีที่ผู้ซื้อสามารถซื้อได้ตามร้านค้าสะดวกซื้อโดยทั่วไป

เมื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในเชิงกฎหมายและเชิงการบริหาร เรามีความเห็นว่าการออกสลากชุดรู้ผลทันทีที่มีความเป็นไปได้ทางกฎหมายมากกว่าการออกสลากโดยเครื่องอัตโนมัติหรือที่เรียกว่า หอยออนไลน์ แม้ว่าจากการศึกษาของเราครั้งนี้จะแสดงให้เห็นว่ามีกลุ่มตัวอย่างประชาชนสนับสนุนการออกสลากชุดลอกรู้ผลทันทีน้อยกว่ากลุ่ม

ผู้สนับสนุนการนำหอยใต้ดินให้ขึ้นมาอยู่บนดิน แต่เมื่อนำเอาข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมาคาดประมาณความต้องการซื้อสลาทชูดลอกู้ผลทันทีของกลุ่มตัวอย่างประชาชนมาคิดคำนวณหาปริมาณเงินรายได้จากการจำหน่ายสลาทชูดลอกู้ผลทันที คณะผู้วิจัยคาดว่า สลาทชูดลอกู้ผลทันทีสามารถทำเงินรายได้ก่อนหักรายจ่ายให้แก่สำนักงานสลาทกินแบ่งรัฐบาลถึงประมาณ 130,500 ล้านบาทต่อปี ซึ่งนับว่าเป็นปริมาณเงินรายได้เข้าสู่รัฐอย่างมากมายมหาศาล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นตัวเลขเงินรายได้ที่ได้มาจากกลุ่มประชาชนที่เป็นกลุ่มผู้ที่เสี่ยงโชคด้วยการซื้อหอยใต้ดินเป็นประจำ

สำหรับในประเด็นข้อจำกัดทางกฎหมายของการออกสลาทชูดลอกู้ผลทันทีนั้น สำนักงานสลาทกินแบ่งรัฐบาลอาจจะศึกษาพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความกระจ่างมากขึ้น แต่ในเรื่องนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกาในปี พ.ศ. 2523 เคยมีความเห็นว่าการออกสลาทคุ่มเกล้าซึ่งมีลักษณะเป็นสลาทชูดลอกู้ผลทันทีสามารถกระทำได้โดยชอบตามพระราชบัญญัติสลาทกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2523 แต่ในกรณีการออกสลาทออนไลน์เพื่อนำหอยใต้ดินมาอยู่บนดินนั้นมิได้หมายความว่าทำไม่ได้ แต่หมายความว่าจะต้องมีการออกกฎหมายใหม่เพื่อการนี้โดยเฉพาะ ซึ่งสำนักงานสลาทกินแบ่งรัฐบาลจะพบกับความยุ่งยากมากกว่าการทำสลาทชูดลอกู้ผลทันที และอาจจะมีการต่อต้านในรูปแบบต่าง ๆ ภายใต้การสนับสนุนจากผู้เสียผลประโยชน์จากผู้ประกอบธุรกิจหอยใต้ดินที่มีอยู่ในปัจจุบัน

จากการที่เราได้ศึกษาการออกสลาทกินแบ่งรัฐบาลเพื่อการศึกษาของมลรัฐ Georgia ในฐานะต้นแบบของการออกสลาทเพื่อตั้งเป็นกองทุนปฏิรูปและพัฒนาการศึกษา ประกอบกับการวิเคราะห์การออกสลาทของประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชีย ทวีปยุโรป และทวีปอเมริกา ทำให้เราพบว่าทุกประเทศที่เราศึกษาวิเคราะห์ได้มีมองว่า สลาทกินแบ่งของรัฐบาลเป็นเครื่องมือในการหารายได้ให้แก่รัฐ แต่มองสลาทกินแบ่งหรือลอตเตอรี่ในฐานะเป็นยุทธศาสตร์ในการระดมเงินทุน เพื่อใช้ในการพัฒนากิจการสาธารณะหรือเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนั้นเราจึงได้ข้อคิดว่า ไม่ว่าประเทศไทยจะเลือกใช้แนวทางใดใน 2 แนวทางที่กล่าวมาแล้ว มาใช้ในการระดมทุนเพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาไทย การตัดสินใจของเราจำเป็นต้องยึดหลักการว่าผลิตภัณฑ์สลาทที่ออกใหม่นั้น ควรที่จะเอื้อหรือส่งผลต่อเป้าหมายของการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของไทยให้มากที่สุด ซึ่งเมื่อวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งจะเห็นได้ว่าทั้ง 2 แนวทางไม่ได้ขัดแย้งกัน ตรงกันข้ามทั้ง 2 ผลิตภัณฑ์ทางการสลาทสามารถส่งผลเสริมซึ่งกันและกัน ซึ่งเมื่อรวมกันจะส่งผลต่อความสำเร็จของเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยได้มากยิ่งขึ้น

เพื่อชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิรูปและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทย คณะผู้วิจัยนอกจากจะได้ทำการศึกษาวิเคราะห์การนำเงินรายได้จากการจำหน่ายสลากกินแบ่งเพื่อใช้ในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศอื่น ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว คณะผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์และประเมินคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย เพื่อชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นอันเร่งด่วน ที่จะต้องมีการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย จากข้อมูลของผู้วิจัยการวิเคราะห์ทำให้พบว่า คุณภาพการศึกษาของไทยอยู่ในลำดับท้าย ๆ ของโลก คือ อันดับที่ 51 จาก 59 ประเทศ และในกลุ่มประเทศอาเซียนเอง คุณภาพการศึกษาของประเทศไทยอยู่อันดับ 8 จาก 10 ประเทศ นอกจากนี้ยังพบว่า ประเทศไทยยังมีอัตราการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาไม่สูงนักคือ ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของผู้ที่จบชั้นมัธยมศึกษา ส่งผลให้มีเพียงร้อยละ 18 ของประชากรที่มี อายุ 25-34 ปีที่จบระดับอุดมศึกษา ทั้ง ๆ ที่ประเทศไทยใช้งบประมาณปีละ 521,233 ล้านบาท เพื่อการศึกษาหรือประมาณเกือบร้อยละ 30 ของงบประมาณรายจ่ายประจำปีของรัฐ ซึ่งตัวเลขสัดส่วนของงบประมาณรายจ่ายนี้ นับได้ว่าเป็นอันดับ 1 ของโลกแต่อย่างไรก็ตามเมื่อดูสัดส่วนของงบประมาณทางการศึกษาโดยเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ ซึ่งจะเป็นตัววัดพันธสัญญาเชิงนโยบายของรัฐบาลที่มีต่อการพัฒนาการศึกษาได้ดีกว่าตัวเลขสัดส่วนของงบประมาณรายจ่ายของรัฐที่จัดสรรให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของรัฐ ทำให้เราเห็นได้ว่า รัฐบาลทุกรัฐบาลที่ผ่านมา ให้ความสนใจหรือให้ความสำคัญแก่การศึกษาไม่มากเท่าที่ควร กล่าวคือ ประเทศไทยได้ใช้เงินเพื่อการศึกษาเพียง 4.1% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ จัดอยู่ในอันดับที่ 114 ของโลก ซึ่งถือได้ว่าต่ำเป็นอันดับท้าย ๆ ของประเทศต่าง ๆ ในโลก และแน่นอนที่เดียวตัวเลขนี้ย่อมต่ำกว่าหลายประเทศในอาเซียน (Tharmmapornphilas, 2013)

เมื่อมาพิจารณารายละเอียดของการใช้จ่ายเงินงบประมาณทางการศึกษาจะเห็นได้ว่า งบประมาณของประเทศที่จัดสรรผ่านกระทรวงและหน่วยงานทางการศึกษา โดยเฉลี่ยร้อยละ 49 ได้ใช้จ่ายเป็นเงินเดือนและค่าตอบแทน ร้อยละ 23 เป็นวัสดุ ครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้าง ร้อยละ 13 เป็นงบบริหารจัดการ ร้อยละ 8 เป็นทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา ร้อยละ 4 เป็นงบพัฒนาผู้สอนและผู้เรียน และร้อยละ 3 เป็นงบพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

นอกจากนั้นแล้ว เมื่อพิจารณาระยะเวลาที่นักเรียนไทยใช้เวลาในสถานศึกษา ข้อมูลที่ได้พบว่า เด็กนักเรียนไทยต้องใช้ชีวิตอยู่ในสถานศึกษาในแต่ละวันเป็นเวลายาวนานมาก ถ้ามองในแง่ดีก็ต้องมองว่า ประเทศไทยให้เด็กเรียนหนังสือ หรืออยู่ในโรงเรียนเป็นเวลาในแต่ละวันยาวนานเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก ซึ่งสูงกว่าประเทศแคนาดา และสหรัฐอเมริกา ถึง 5 เท่า

แต่คำถามที่น่าสนใจคือ เด็กได้เรียนรู้อะไรบ้างจากโรงเรียนหรือสถานศึกษา ทุกคนที่เป็นพ่อแม่ย่อมมีคำถามนี้อยู่ในใจด้วยกันทุกคน

คำถามอีกคำถามที่น่าสนใจคือ หากเด็กนักเรียนไทยต้องใช้เวลาในการเรียนหนังสือในโรงเรียนมาก ซึ่งยังไม่เน้นการเรียนพิเศษอีก แล้วทำไมนักเรียนไทยจึงมีความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษต่ำเป็นอันดับท้าย ๆ ของโลกคือ อยู่ในอันดับที่ 55 จากประเทศที่ทำการทดสอบ 60 ประเทศ ความสามารถทางคณิตศาสตร์อยู่ในอันดับ 50 จากการทดสอบใน 65 ประเทศ ความสามารถทางการอ่านอยู่ในอันดับที่ 48 จาก 65 ประเทศ และความสามารถทางวิทยาศาสตร์อยู่ในอันดับที่ 50 จาก 65 ประเทศ (OECD, 2014) ตัวเลขเหล่านี้สะท้อนการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนไทย

เมื่อเราทำการวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้การศึกษาไทยด้อยคุณภาพ เราจะพบว่าสาเหตุหลัก ได้แก่ 1) ผู้สอนขาดการพัฒนาความรู้และความสามารถในการปรับยุทธวิธีในการสอนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ 2) ตัวนักเรียนขาดแรงจูงใจและไม่ได้รับการพัฒนาคูณลักษณะให้เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน และ 3) เครื่องมือหรือเทคโนโลยีทางการเรียนรู้และสื่อการสอน ยังไม่ได้รับการพัฒนาหรือถูกนำไปใช้ในการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ

ผู้วิจัยมองว่า การบริหารจัดการองค์กรถือเป็นหัวใจหลักสำคัญของความสำเร็จในการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นหน่วยงานที่จัดทำแผนธุรกิจ (Business Plan) ของการจัดจำหน่ายสลากเพื่อการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยในการดำเนินการดังกล่าวต้องมุ่งเน้นไปที่การลดงบประมาณและงบดำเนินงานให้อยู่ในระดับที่ต่ำที่สุด เพื่อไม่ให้มีการนำเอาเงินรายได้จากการจำหน่ายสลากไปใช้มากจนเกินความจำเป็น และเพื่อที่จะได้มีเงินรายได้เข้าสมทบกองทุนเพื่อการพัฒนาการศึกษาได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ยังต้องมีการศึกษาวิจัยเพื่อหารูปแบบการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาการศึกษา เพื่อให้เกิดความแน่ใจว่า กองทุนที่จัดตั้งขึ้นนี้จะได้ถูกนำไปใช้เพื่อการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของไทยอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด และกองทุนนี้ต้องมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่แน่ชัดว่าใช้เพื่อแก้ไขสาเหตุหลัก 3 ประการที่ทำให้การศึกษาไทยด้อยคุณภาพตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมสรรพากร. (2540). *ทีระลึกในการเปิดอาคารกรมสรรพากร*. กรุงเทพมหานคร: กรมสรรพากร.
- ธีรเดช เอี่ยมสำราญ. (2549). *เงินกำไรจากห่วยคีนสู่สังคมหรือเอื้อประโยชน์การเมือง*.
ในเจาะข่าวนโยบายสาธารณะ อรุณี เอี่ยมสิริโชค บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : สถาบัน
พัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย.
- ธีรภัทท์ เจริญสุข. (2556). *วันแห่งความหวังของมหาประชาชน*. มติชน. สืบค้นเมื่อวันที่ 14
กรกฎาคม 2557 จาก http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1376007040.
- นพนนท์ วรรณเทพสกุล. (2554). *เศรษฐกิจห่วยใต้ดิน: มุมมองการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง
เศรษฐกิจสังคมไทยผ่านธุรกิจการพนัน*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม
สุขภาพ (สสส).
- ผาสุก พงไพจิตร, สังคิต พิริยะรังสรรค์ และนวนน้อย ตรีรัตน์. (2543). *ห่วย ช่อง บ่อน และ
ยาบ้า : เศรษฐกิจนอกกฎหมายกับนโยบายสาธารณะในประเทศไทย*. สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัยและศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2550). *ผู้จัดการออนไลน์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2557 จาก
<http://www.manager.co.th/IndoChina/ViewNews.aspx?NewsID=9500000033112>
- พินิจ ลาภธนานนท์, รัตนา จารุเบญจ, อังคณา ชินเดช และนเรณทร์ ตุนทกิจ. (2554).
การศึกษาสถานการณ์พฤติกรรมและผลกระทบการพนันในประเทศไทย.
สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิยม รัฐอมฤต. (2549). *ระบอบประชาธิปไตยเปรียบเทียบ*. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 4 (2):
85-93.
- สังคิต พิริยะรังสรรค์, นवलน้อย ตรีรัตน์, ยงยุทธ ไชยพงศ์ และคณะ. (2546). *เศรษฐกิจการ
พนันทางเลือกเชิงนโยบาย*. สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลและศูนย์การศึกษา
เศรษฐศาสตร์การเมืองจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2554). *รายงานการศึกษาสถานการณ์ พฤติกรรม และ
ผลกระทบการพนันในประเทศไทย*. เดือนมิถุนายน.

- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2550). *รายงานของคณะกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาการจำหน่ายสลากพิเศษ แบบเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว (สลากกินรวบ)*. สำนักกรรมการธิการ 2.
- เสาวนีย์ ไทยรุ่งโรจน์. (2549). *ห่วยใต้ดิน-ห่วยบนดิน: พฤติกรรมการบริโภคของคนไทย*. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2555). *การกระจายอำนาจ = การคืนอำนาจ: สู่การจัดการตนเองของชุมชน ท้องถิ่น และสังคม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปฏิรูป (สปร.).
- Amsel, P. (2014). *Laos state lottery to offer online betting on international football*. *Gambling news*. Retrieved July 19, 2014 from <http://calvinayre.com/2014/02/12/business/laos-state-lottery-to-offer-online-football-betting/>
- Aphomsuvan, T. (1998). Slavery and modernity: Freedom in the making of modern Siam. In Kelly, D. and Reid, A. (Eds). *Asian freedoms: The idea of freedom in East and Southeast Asia*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Barne, S. (2002). *Woman, man, Bangkok: Love, sex, and popular culture in Thailand*. Lanham: Rowman and Littlefield.
- Berman, L. and Jones, E. (2012). "Keeping HOPE alive: The state of Georgia government and Georgia State University's role in maintaining educational opportunities. In Kamnuansilpa, P. and Brereton, P. B. (Eds.). *Local governments in a global context*. Khon Kaen, Thailand: College of Local Administration, Khon Kaen University.
- Black, A. (1988). *State, community, and human desire*. Hemel Hempstead: Harvester-Wheatsheaf.
- Bobbitt, W. R. (2007). *Lottery wars: Case studies in the Bible belt politics, 1986-2005*. Lanham, Maryland: Lexington Books.
- Bray, F. (1986). *The rice economies: Technology and development in Asian societies*. London, England: University of California Press.
- Brown, D. (1994). *State and ethnic politics in Southeast Asia*. New York: Routledge.
- Brown, I. (1992). *The creation of the modern ministry of finance in Siam, 1885-1910*. London: MacMillan.

- _____. (1993). The end of the opium farm in Siam, 1905-07. In J. Butcher, and Dick, H. (Eds.). *The rise and fall of revenue farming: Business elites and the emergence of the modern state in Southeast Asia* (pp. 233-245). London: MacMillan.
- Butcher, J. G. (1983). The demise of the revenue farm system in the Federated Malay States. *Modern Asian Studies*, 17 (3): 387-412.
- Butcher, J. G. and Dick, H. (1993). *The rise and fall of revenue farming: Business elites and the emergence of the modern state in Southeast Asia*. London: MacMillan.
- Cambodia Lottery Corporation. (n.d.). *Magnum Cambodia.Com is a division of CLC*. Retrieved July 14 2014 from <http://www.magnumcambodia.com/>
- Campbell, J. G. (1902). *Siam in the twentieth century: Being the experiences and impressions of a British official*. London: Edward Arnold.
- Casino City Network. (2014). *Cambodian lotteries*. Retrieved July 20, 2014 from <http://www.casinocity.com/cambodia/lotteries/>
- Chen S., Chie B., Fan H. and Yu T. (2009). Income distribution and lottery expenditures in Taiwan: An analysis based on agent-based simulation. *Natural Computing in Computational Finance*, 185 (2): 207-223.
- CIA World Factbook. (2011). *Distribution of family income – Gini index 2011 country ranks*, by rank. Retrieved May 1, 2014 from http://www.photius.com/rankings/Economy/distribution_of_family_income_gini_index_20110.html.
- Cornwel-Smith, P. (2005). *Very Thai: Everyday popular culture*. Bangkok: River Books.
- Davidson, J. S. (2008). The study of political ethnicity in Southeast Asia. In Kuhonta, E. M., Slater, D. and Vu, T. (Eds.). *Southeast Asia in political science: Theory, region, and qualitative analysis*. Redwood City: Stanford University Press.
- Dixon, D. (1991). *From prohibition to regulation: Bookmaking, anti-gambling, and the law*. Oxford: Clarendon Press.

- Eggermont, F. (2010). In the name of democracy: The external representation of the regions in the council. In Panara, C. and Becker, A. D. (Eds.). *The role of the regions in EU governance* (pp. 3-24). New York: Springer.
- Englehart, N. A. (2001). *Culture and power in traditional siamese government*. Ithaca, New York: Southeast Asia Program Publications, Cornell University.
- Guy, R. K. (2010). *Qing governors and their provinces: The evolution of territorial administration in China, 1644-1796*. Seattle: University of Washington Press.
- Heady, F. (1996). *Public administration: A comparative perspective*. New York: Marcel Dekker.
- Helmke, G. and Levitsky, S. (2004). *Informal institutions and comparative politics: A research agenda*. *Perspectives on Politics*, 2 (4): 725-740.
- Hewison, K. (1997). *Political change in Thailand: Democracy and participation*. New York: Routledge.
- Holzer, M., Gabrielian, V., and Yang, K. (2006). Five great ideas in American public administration. In Rabin, J., Hildreth, W. B. and Miller, G. J. (Eds.). *Handbook of public administration* (3rd ed.). CRC Press.
- Ingram, J. C. (1971). *Economic change in Thailand, 1850-1970*. Stanford, California: Stanford University Press.
- Jackson, P. A. (2004a). The performative state: Semi-coloniality and the tyranny of images in modern Thailand. *Sojourn*, 19 (2): 219-253.
- _____. (2004b). The Thai regime of images. *Sojourn*, 19 (2): 181-218.
- Kathirithamby-Wells, J. (1992). Socio-political structures and the Southeast Asian eco-system: A historical perspective up to the mid-nineteenth century. In Bruun, O. and Kalland, A. (Eds.). *Asian perceptions of nature* (pp. 18-38). Copenhagen: NIAS.
- Klippel, D. (1999). Reasonable aims of civil society: Concerns of the state in German political theory in the eighteenth and early nineteenth centuries. In Brewer, J. and Helmuth, E. (Eds.). *Rethinking leviathan: The eighteenth-century state in Britain and Germany*. Oxford: Oxford University Press.

- Kohn, H. (1967). *The idea of nationalism: A study in its origins and background*. New York: Collier-Macmillan.
- Krygier, M. (1979). State and bureaucracy in Europe: The growth of a concept. In Kamenka, E. and Krygier, M. (Eds.). *Bureaucracy: The career of a concept*. London: Arnold.
- Lijphart, A. (1999). *Patterns of democracy*. New Haven: Yale University Press.
- Lindenfeld, D. F. (1997). *The practical imagination: The German science of state in the nineteenth century*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lloyd, T. H. (1991). *England and the German hanse 1157-1611: A study of their trade and commercial diplomacy*. New York: Cambridge University Press.
- Loughlin, M. (2010). *Foundations of public law*. Oxford: Oxford University Press.
- Lysa, H. (1984). *Thailand in the nineteenth century: Evolution of the economy and society*. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.
- Magnum. (2014). *About us*. Retrieved July 14, 2014 from <http://www.magnum.com.my/>
- Mann, M. (1993). *The sources of social power: The rise of classes and nation-states, 1760-1914*. New York: Cambridge University Press.
- McGowan, R. (1994). *State lotteries and legalized gambling: Painless revenue or painful mirage*. Westport, Connecticut: Quorum Books.
- McVey, R. (Ed.). (1992). *The materialization of the Southeast Asian entrepreneur* (pp. 3-34). New York: Cornell University Southeast Asian Program Publications.
- McVey, R. (2000). *Money and power in provincial Thailand*. Copenhagen: Nordic Institute of Asian Studies.
- Mead, K. K. (2004). *The rise and decline of Thai absolutism*. London and New York: Routledge Curzon.
- Meinecke, F. (1970). *Cosmopolitanism and the national state*. New Jersey: Princeton University Press.

- MUSL. (n.d.). *Multi-state lottery association*. Retrieved July 19, 2014 from <http://www.musl.com/>
- Norsk Tipping. (2012). *2011 annual report*. Oslo, Norway: Norsk Tipping.
- North, D. (1981). *Structure and change in economic history*. New York: Norton.
- OECD. (2014). *PISA 2012 results: Students and money: Financial literacy skills for the 21st century (Volume VI)*, PISA, OECD Publishing.
- Panananon, C. (1982). *Siamese "slavery": The institutions and its abolition*". Ph.D. Dissertation: University of Michigan.
- Peters, B. G. (2001). *The future of governing* (2nd ed.). Lawrence, Kansas: University Press of Kansas.
- Phongpaichit, P. and Baker, C. (2002). *Thailand: Economy and politics*. New York: Oxford University Press.
- _____. (2005a). *A history of Thailand*. Boston: Cambridge University Press.
- _____. (2005b). *Thaksin: The business of politics in Thailand*. Chiang Mai: Silkworm Books.
- Phongpaichit, P., Piriyaangsan, S. and Teerat, N. (1998). *Guns, girls, gambling, ganja: Thailand's illegal economy and public policy*. Chiang Mai: Silkworm Books.
- Pierson, C. (1996). *The modern state*. London: Routledge.
- Polanyi, K. (2001). *The great transformation: The political and economic origins of our time*. Boston: Beacon Press.
- Policycures. (2012). Innovative financing mechanisms for Southeast Asia. Retrieved July 13, 2014 from <http://www.policycures.org/downloads/Policy%20Brief%201%20-%20Lotteries.pdf>
- Raeff, M. (1983). *The well-ordered police state: Social and institutional change through law in the Germanies and Russia, 1600-1800*. New Haven, Connecticut: Yale University Press.
- Rapheephat, A. (1995). *The circus of life (trans.)*. Bangkok: Modern Thai Classics.

- Reynolds, C. J. (2006). *Seditious histories: Contesting Thai and Southeast Asian pasts*. Seattle and London: University of Washington Press.
- Rotberg, R. I. (2003). *State failure and state weakness in a time of terror*. Washington, DC.: Brookings Institute Press.
- Salzmann, A. (2004). *Tocqueville in the ottoman empire: Rival paths to the modern state*. Leiden, the Netherlands: Koninklijke Brill NV.
- Singapore Pools . (n.d.). *Milestone*. Retrieved July 16, 2014 from <http://www.singaporepools.com.sg/en/corp/pa/au/ms/Pages/milestones.aspx>
- Singapore Pools. (n.d.). *Lottery*. Retrieved July 16, 2014 from <http://www.singaporepools.com.sg/en/lo/Pages/index.aspx>
- Singapore Pools. (n.d.). *Player awareness*. Retrieved July 14, 2014 from http://www.singaporepools.com.sg/en/corp/pa/pa/tbt/Pages/awareness_revenue.aspx
- Singapore Stock Market. (2010). *PSC Bets on Cambodian lottery operations for growth*. Retrieved July 21, 2014 from <http://singaporestockmarketnews.blogspot.com/2010/03/psc-bets-on-cambodian-lottery.html>
- Small, A. W. (1923). Some contributions to the history of sociology (section VIII): Approaches to objective economic and political science in Germany. *American Journal of Sociology*, 29 (1): 158-165.
- Sports Toto. (2012). *About us*. Retrieved July 14, 2014 from http://www.sportstoto.com/corporate_about_us.asp.
- Spruyt, H. (1996). *The sovereign state and its competitors*. New Jersey: Princeton University Press.
- Stack, J. F. (1986). Ethnic mobilization in world politics: The primordial perspective. In Stack, J. F. (Ed.). *The primordial challenge: Ethnicity in the contemporary world*. New York: Greenwood.
- Tharechat, A. (2013). Keeping people's hope alive through HOPES: Social contributions of the Government Lottery Office of Thailand. Paper Presented at The Fourth International Conference on Local Government at Shangri-La Hotel, Surabaya, Indonesia, on September 19, 2013.

- Thammapomphilas, R. (2013). Impact of household factors on youth's school decisions in Thailand. *Economics of Education Review* 37 (1): 258-272.
- The Community Chest. (2012). *Who we are*. Retrieved July 1, 2014 from <http://www.comchest.org.my/who-we-are/>.
- The Editorial Committee of Chinese Civilization. (2007). *China: Five thousand years of history and civilization: A source book*. University of Hong Kong.
- Thompson, P. A. (1987). *Siam: An account of the country and the people*. Bangkok: White Lotus.
- Tilly, C. (1985). *The contentious French*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Tote Board. (2014). *Who we are*. Retrieved July 16, 2014 from <http://app.toteboard.gov.sg/web/Contents/Contents.aspx?ContId=8>.
- Trocki, C. A. (1999). *Opium, empire, and the global political economy: A study of the asian opium trade*. London and New York: Routledge.
- Turton, A. (1980). Thai institutions of slavery. In Watson, J. L. (Ed.). *Asian and african systems of slavery*. Oxford: Basil Blackwell.
- Von Seckendorff, V. L. (1976). *Teutscher furstenstaat*. Glashutten: Auvermann.
- Warren, J. A. (2013). *Gambling, the state, and society in Thailand, c. 1800-1945*. New York: Routledge.
- Weber, M. (1946). *From Max Weber: Essays in sociology*. New York: Oxford University Press.
- Wilson, C. M. (1993). Revenue farming, economic development, and government policy during the early Bangkok Period, 1830-1992. In Butcher, J. and Dick, H. (Eds.). *The rise and fall of revenue farming: Business elites and the emergence of the modern state in Southeast Asia*. London: MacMillan.
- Winichakul, T. (1994). *Siam mapped: A history of the geo-body of a nation*. Honolulu: University of Hawai'i Press.

_____. (2000). The quest for 'Sivilai': A geographical discourse of civilizational thinking in the late nineteenth and early twentieth-century siam. *Journal of Asian Studies*, 59 (3): 528-549.

Wren, D. A. (1994). *The evolution of management thought*. New York: Wiley.

ภาคผนวก

ตารางผนวกที่ 1 รายชื่อพื้นที่ภาคเหนือที่ถูกสุ่มมาเป็นตัวอย่างในการเก็บข้อมูล จากการ สัมภาษณ์ประชาชน

ภาค เหนือ	จังหวัด	อำเภอ	ชนิดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น				องค์การ บริหารส่วน ตำบล
			กรุงเทพ มหานคร	เทศบาล นคร	เทศบาล เมือง	เทศบาล ตำบล	
	เชียงใหม่	เมือง แม่แตง หางดง		เชียงใหม่	แม่เห็ยะ	ฟ้าฮ่าม	ดอนแก้ว หนองควาย
	พิษณุโลก	เมือง		พิษณุโลก	อรัญญิก	หัวรอ	วังน้ำคู้ จอมทอง
	ลำปาง	เมือง		ลำปาง	เขลางค์- นคร	ท่ามา	พิชัย บ้านเสด็จ

ตารางผนวกที่ 2 รายชื่อพื้นที่ภาคอีสานที่ถูกสุ่มมาเป็นตัวอย่างในการเก็บข้อมูล จากการ สัมภาษณ์ประชาชน

ภาค อีสาน	จังหวัด	อำเภอ	ชนิดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น				องค์การ บริหาร ส่วน ตำบล
			กรุงเทพ มหานคร	เทศบาลนคร	เทศบาล เมือง	เทศบาล ตำบล	
	ขอนแก่น	เมือง บ้านไผ่ น้ำพอง		ขอนแก่น	บ้านไผ่	กุดน้ำใส	หนองกง ทรายมูล
	อุบลราชธานี	เมือง วารินชำ ราบ เขื่องใน		อุบลราชธานี	แจระแม	ขามใหญ่	บึงใหม่ หนอง เหล่า
	นครราชสีมา	เมือง บัวใหญ่ พิมาย สูงเนิน		นครราชสีมา	บัวใหญ่	พิมาย	หนองระ สูงเนิน

ตารางผนวกที่ 3 รายชื่อเขตและแขวงในกรุงเทพมหานครที่ถูกสุมมาเป็นตัวอย่างในการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประชาชน

ภาคกลาง	เขต	แขวง
	สำนักงานเขตพระนคร	วัดสามพระยา (กทม.)
	สำนักงานเขตคลองเตย	คลองเตย (กทม.)
	สำนักงานเขตราชเทวี	ทุ่งพระยาไท (กทม.)
	สำนักงานเขตบางกะปิ	คลองจั่น (กทม.)
	สำนักงานเขตบางเขน	อนุสาวรีย์ (กทม.)
	สำนักงานเขตลาดพร้าว	ลาดพร้าว (กทม.)
	สำนักงานเขตมีนบุรี	มีนบุรี (กทม.)
	สำนักงานเขตลาดกระบัง	ลาดกระบัง (กทม.)
	สำนักงานเขตคลองสามวา	บางชัน (กทม.)

ตารางผนวกที่ 4 รายชื่อพื้นที่ภาคกลางและเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานครที่ถูกสุมมาเป็นตัวอย่างในการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประชาชน

ภาคกลาง	จังหวัด	อำเภอ	ชนิดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น				องค์กรบริหารส่วนตำบล
			กรุงเทพมหานคร	เทศบาลนคร	เทศบาลเมือง	เทศบาลตำบล	
	กาญจนบุรี	เมือง			กาญจนบุรี	ปากแพรก	ลาดหญ้า หนองบัว
	พระนครศรีอยุธยา	เมือง		พระนครศรีอยุธยา			
		เสนา บางบาล			เสนา	ตลาด เกรียบ	บ้านม้า
	สมุทรปราการ	เมือง		สมุทรปราการ	สมุทรปราการ	แพรกษา	หลักชัย แพรกษา ใหม่
	ชลบุรี	เมือง		แหลมฉบัง	ศรีราชา	บางละมุง	สำนักบก
	ระยอง	เมือง		ระยอง	มาบตาพุด	น้ำคอก	บางพระ นาตาขวัญ บ้านแลง
	สระแก้ว	เมือง			สระแก้ว		
		อรัญ ประเทศ				ตาพระยา	ฟากห้วย บ้านใหม่ หนองไทร

ตารางผนวกที่ 4 รายชื่อพื้นที่ภาคกลางและเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานครที่ถูกสุ่มมา
เป็นตัวอย่างในการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประชาชน (ต่อ)

ภาค กลาง	จังหวัด	อำเภอ	ชนิดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น				องค์การ บริหาร ส่วน ตำบล
			กรุงเทพ มหานคร	เทศบาล นคร	เทศบาล เมือง	เทศบาล ตำบล	
	นนทบุรี	เมือง บางบัว ทอง		นนทบุรี	บางบัวทอง	ไทรมา	พิมลราช บางไผ่
	นครปฐม	เมือง สาม พราน		นครปฐม	สามพราน	บางเลน	บางเลน
	สมุทรสาคร	เมือง กระทุ่ม แบน		สมุทรสาคร	 กระทุ่ม แบน	 บ้านแพ้ว	ไผ่ซำ ท่าทราย คอก กระบือ

ตารางผนวกที่ 5 รายชื่อพื้นที่ภาคใต้ที่ถูกสุ่มมาเป็นตัวอย่างในการเก็บข้อมูล
จากการสัมภาษณ์ประชาชน

ภาคใต้	จังหวัด	อำเภอ	ชนิดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น				องค์การบริหาร ส่วนตำบล
			กรุงเทพ มหานคร	เทศบาล นคร	เทศบาล เมือง	เทศบาล ตำบล	
	สงขลา	หาดใหญ่ สะเดา		หาดใหญ่	บ้านพรุ	พะตง	คลองอู่ตะเภา พังลา
	ภูเก็ต	เมือง กระทุ้ง		ภูเก็ต		ฉลอง	เชิงทะเล
	สุราษฎร์ธานี	เมือง ดอนสัก กาญจน- ดิษฐ์ พุนพิน		สุราษฎร์ ธานี		ป่าตอง ดอนสัก	กมลา บางโพธิ์
						กรูด	มะลวน

หมายเลขชุดข้อมูล.....

วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
แบบสอบถาม

โครงการวิจัย เรื่องสถานการณ์การเสียชีวิตในประเทศไทย: มุมมองทางเศรษฐกิจและสังคม

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....

บ้านเลขที่..... ตำบล..... อำเภอ/เขต..... หมู่บ้าน..... จังหวัด.....

ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด.....

ภูมิภาค 1 ภาคเหนือ 2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ภาคกลาง 4 ภาคใต้

5 ภาคตะวันออก 6 ปริมณฑล 7 กรุงเทพมหานคร

เขตการปกครอง 1 เทศบาลนคร 2 เทศบาลเมือง 3 เทศบาลตำบล 4 องค์การบริหารส่วนตำบล

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์.....ถึง.....รวมเป็น.....ชั่วโมง

ชื่อผู้ควบคุมภาคสนาม.....นามสกุล.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1.1 เพศ 1) ชาย 2) หญิง

1.2 อายุปี (อายุ 18 ปีขึ้นไป)

1.3 สถานภาพสมรส

- 1) โสด 2) สมรส อยู่กับคู่สมรส 3) สมรส แต่แยกกันอยู่
 4) หย่า 5) หม้าย 6) อื่นๆ ระบุ.....

1.4 ระดับการศึกษา

- 1) ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า 2) มัธยมศึกษาตอนต้น 3) มัธยมศึกษาตอนปลาย
 4) อาชีวศึกษา 5) อุดมศึกษา 6) อื่นๆ ระบุ.....

1.5 ศาสนา

- 1) พุทธ 2) คริสต์ 3) อิสลาม 4) อื่นๆ ระบุ.....

1.6 อาชีพปัจจุบัน

- 1) ไม่ได้ทำงาน 2) แม่บ้านหรือช่วยงานครอบครัว 3) นักเรียน/นักศึกษา
 4) เกษตรกร 5) รับจ้างทั่วไป (รับจ้างในงานเกษตร/กรรมกร/รับจ้างรายวัน)
 6) ลูกจ้างเอกชน (พนักงานบริษัท/เงินเดือน) 7) ลูกจ้างชั่วคราวรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ
 8) ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 9) ประกอบอาชีพส่วนตัว (ขับรถแท็กซี่/มอเตอร์รับจ้าง/รถตุ๊กๆ/รถสองแถว/รับจ้างซักรีด)
 10) เจ้าของสถานประกอบการธุรกิจ อุตสาหกรรม
 11) ค้าขาย
 12) อื่นๆ ระบุ.....

1.7 สมาชิกในครอบครัวของท่านที่อาศัยอยู่ด้วยกันมีจำนวน.....คน

เป็นชาย จำนวน.....คน เป็นหญิง จำนวน.....คน

ความสัมพันธ์ของท่านในครอบครัวเป็นอย่างไร

- 1) พ่อบ้าน 2) แม่บ้าน 3) ลูกชาย/ลูกสาว
 4) หลาน 5) ผู้อาศัย

1.8 รายได้ของท่านเฉลี่ยต่อเดือน.....บาท (ในกรณีที่ไม่มีรายได้ให้ใส่ 0 บาท)

2.4 ท่านเคยร่วมหรือเล่น (พนัน) อะไรบ้าง ในรายการต่อไปนี้หรือไม่ (ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง)

ที่	ประเภทของการพนัน	ไม่เคย	เคย (ถาม กระตุ้น)	ลักษณะ การเล่นพนัน		จำนวน ครั้ง ในรอบ แต่ละ เดือน	จำนวนเงิน ที่เล่นต่อ ครั้งโดย เฉลี่ย(บาท)
				ประจำ	ครั้งคราว		
1	สลากกินแบ่งรัฐบาล						
2	หวยใต้ดิน						
3	หวยอมสิน						
4	หวย ธกส.						
5	หวยหุ้น						
6	หวยมาเลย์/หวยลาว						
7	หวยปิงปอง						
8	การพนันฟุตบอล						
9	การเล่นไพ่ในบ่อน/ไฮโล						
10	ม้าแข่ง						
11	มวย หรือตุ้มมวย						
12	การตีหรือชนไก่						
13	กัณฑ์ปลากัด						
14	การซื้อขายลอตเตอรี่หรือ ลอตเตอรี่ของต่างประเทศ ผ่านอินเทอร์เน็ต						

2.5 เหตุผลที่ท่านเล่น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1) เป็นธุรกิจ/เป็นอาชีพ	☐ 2) คิดว่าเป็นการหารายได้เสริม
☐ 3) เป็นการเสี่ยงโชค	☐ 4) เพื่อความบันเทิงและเพลิดเพลิน
☐ 5) เป็นการหาประสบการณ์ชีวิต	☐ 6) มีแหล่งที่เล่นอยู่ใกล้ๆ
☐ 7) คิดว่ามีโอกาสชนะมากกว่า	☐ 8) มีเพื่อนชวนให้เล่น
☐ 9) คิดว่าเป็นเรื่องปกติที่คนทั่วไป เล่นกัน	☐ 10) กลัวเสียโอกาส
☐ 11) มีการพ่น ทดสอบฟันตามคำทำนาย	☐ 12) อื่นๆ ระบุ

2.6 ในการเล่นดังกล่าว ท่านสามารถไปใช้บริการได้ที่ใด

ที่	ประเภทของการพนัน	สถานที่เล่น/ช่องทางการเล่น						
		ที่ทำงาน	ภายในหมู่บ้าน (หรือใกล้บ้าน)	ภายนอกหมู่บ้าน	ต่างประเทศ	เส้นทางอินเทอร์เน็ต	ขายเอง	ทางโทรศัพท์
1	สลากกินแบ่งรัฐบาล							
2	หวยใต้ดิน							
3	หวยออมสิน							
4	หวย ธกส.							
5	หวยหุ้น							
6	หวยมาเลย์/ หวยลาว							
7	หวยป้องกัน							
8	การพนันฟุตบอล							
9	การเล่นไพ่ในบ่อน/ไฮโล							
10	ม้าแข่ง							
11	มวย หรือดัมมวย							
12	การตีหรือชนไก่							
13	กัณฑ์ปลากัด							
14	การซื้อลอตเตอรี่หรือลอตเตอรีของต่างประเทศผ่านอินเทอร์เน็ต							

2.7 การเล่นของท่านในแต่ละรายการต้องใช้เงินสดหรือนำเงินสดไปเล่นหรือไม่ หากไม่ใช้เงินสดหรือกรณีไม่มีเงินสดท่านทำอย่างไรถึงจะได้เล่น

ที่	ประเภทของการพนัน	ใช้เงินสด	กรณีที่ไม่มีเงินสดเล่น			
			กู้/ยืมเงิน	ค้ำค่าเล่นและผ่อนชำระ	ไม่เล่น	จ่ายงวดชนงวด
1	สลากกินแบ่งรัฐบาล					
2	หวยใต้ดิน					
3	หวยออมสิน					
4	หวย ธกส.					
5	หวยหุ้น					
6	หวยมาเลย์/หวยลาว					

2.7 การเล่นของท่านในแต่ละรายการต้องใช้เงินสดหรือนำเงินสดไปเล่นหรือไม่ หากไม่ใช้เงินสดหรือกรณีไม่มีเงินสดท่านทำอย่างไรถึงจะได้เล่น (ต่อ)

ที่	ประเภทของการพนัน	ใช้เงินสด	กรณีที่ไม่มีเงินสดเล่น			
			กู้/ยืมเงิน	ค้ำค่าเล่นและผ่อนชำระ	ไม่เล่น	จ่ายงวดชนงวด
7	หวยปิงปอง					
8	การพนันฟุตบอล					
9	การเล่นไพ่ในบ่อน / ไฮโล					
10	ม้าแข่ง					
11	มวย หรือ ตูมมวย					
12	การตีหรือชนไก่					
13	ก๊อตปลา กัด					
14	การซื้อลอตโต้หรือลอตเตอรี่ของต่างประเทศผ่านอินเทอร์เน็ต					

2.8 กรณีที่ท่านถูกรางวัล ท่านจะนำเงินรางวัลไปทำอะไร

.....

2.9 หากรัฐบาลจะมีนโยบายที่จะให้มีการเปิดให้ขายหวยบนดินของรัฐอีกครั้ง ท่านจะเห็นด้วยหรือไม่

1) เห็นด้วย เพราะ

.....

ท่านคิดว่ารัฐบาลควรจะนำรายได้จากหวยบนดินไปทำอะไรมากที่สุดตามรายการต่อไปนี้

- 1.1) ให้ทุนการศึกษา/อุปกรณ์การเรียน
- 1.2) พัฒนาการกีฬา
- 1.3) แก้ไขปัญหาหายาเสพติด
- 1.4) แก้ไขความยากจน
- 1.5) พัฒนาทางด้านคมนาคมของประเทศ
- 1.6) จัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้ด้อยโอกาส
- 1.7) ส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร
- 1.8) อื่นๆ ระบุ

2) ไม่เห็นด้วย เพราะ

.....

.....

ท่านคิดว่าสังคมจะเสียประโยชน์อย่างไร

.....

.....

2.10 หากรัฐบาลจะมีนโยบายที่จะให้มีการขายสลากชุด ลอก รู้ผลทันที ท่านจะเห็นด้วยหรือไม่

1) เห็นด้วย เพราะ

.....

.....

ท่านคิดว่ารัฐบาลควรจะนำรายได้จากการขายสลากชุด ลอก รู้ผลทันที ไปทำอะไรมากที่สุดตามรายการต่อไปนี้

- 1.1) ให้นำทุนการศึกษา
- 1.2) พัฒนาการกีฬา
- 1.3) แก้ไขปัญหาอาชญากรรม
- 1.4) แก้ไขความยากจน
- 1.5) พัฒนาทางด้านคมนาคมของประเทศ
- 1.6) จัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้ด้อยโอกาส
- 1.7) ส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร
- 1.8) อื่นๆ ระบุ
- 2) ไม่เห็นด้วย เพราะ

.....

.....

ท่านคิดว่าสังคมจะเสียประโยชน์อย่างไร

.....

.....

2.11 หากรัฐบาลจะมีนโยบายที่จะให้มีการจดทะเบียนเปิดบ่อนให้ถูกต้องตามกฎหมายท่านจะเห็นด้วยหรือไม่

1) เห็นด้วย เพราะ

.....

ท่านคิดว่ารัฐบาลควรจะนำรายได้จากการจัดทะเบียนเปิดบ่อนให้ถูกต้องตามกฎหมายไปทำอะไรก่อนมากที่สุดตามรายการต่อไปนี้

- 1.1) ให้ทุนการศึกษา
- 1.2) พัฒนาการกีฬา
- 1.3) แก้ไขปัญหายาเสพติด
- 1.4) แก้ไขความยากจน
- 1.5) พัฒนาทางด้านคมนาคมของประเทศ
- 1.6) จัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้ด้อยโอกาส
- 1.7) ส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร
- 1.8) อื่นๆ ระบุ
- 2) ไม่เห็นด้วย เพราะ

.....

.....

ท่านคิดว่าสังคมจะเสียประโยชน์อย่างไร

.....

.....

2.12 หากรัฐบาลจะมีนโยบายที่จะให้มีการจัดทะเบียนเปิดพนันบอลให้ถูกต้องตามกฎหมาย ท่านจะเห็นด้วยหรือไม่

- 1) เห็นด้วย เพราะ
-
-

ท่านคิดว่ารัฐบาลควรจะนำรายได้จากการจัดทะเบียนเปิดพนันบอลให้ถูกต้องตามกฎหมายไปทำอะไรมากที่สุดตามรายการต่อไปนี้

- 1.1) ให้ทุนการศึกษา
- 1.2) พัฒนาการกีฬา
- 1.3) แก้ไขปัญหายาเสพติด
- 1.4) แก้ไขความยากจน
- 1.5) พัฒนาทางด้านคมนาคมของประเทศ
- 1.6) จัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้ด้อยโอกาส
- 1.7) ส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร
- 1.8) อื่นๆ ระบุ.....

